

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 6 Απριλίου 2025 • Έτος 16° • Αρ. φύλλου 867

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ: Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΣΘΕΝΗΣ

Το κράτος πρόνοιας ξεχνάει τα παιδιά του

Οι διαχρονικές παθογένειες των ΥΚΕ που κοστίζουν ζωές

Η υπόθεση της Δρομολαζιάς και της κακοποίησης των πέντε παιδιών οικογένειας που διέμενε στην κοινότητα, ήλθε να επιβεβαιώσει για ακόμη μία φορά τις χρόνιες αδυναμίες μιας νευραλγικής υπηρεσίας του κράτους,

που δυστυχώς έχει παραμείνει σε λειτουργικό καθεστώς της δεκαετίας του 1960. Οι διαχρονικές παθογένειες των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας έχουν διαπιστωθεί εδώ και χρόνια, χωρίς ωστόσο να φαίνεται ότι

αλλάζει κάτι, αν και πολλές φορές έχει τεθεί επί τάπητος το θέμα εκσυγχρονισμού τους. Πώς απαντάει το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας σε σχέση με την αναδιάρθρωση των ΥΚΕ. **Σελ. 4**

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

Σε πορεία ενός νέου Ελσίνκι

Ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Αντωνίου δηλώνει ότι είμαστε στα βήματα ενός νέου Ελσίνκι και λέει πως θέλουμε να δούμε τα δικά μας συμφέροντα να τέμνονται με αυτά της Τουρκίας, όπως το 1999. **Σελ. 9**

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΕΤΣΑΣ

Ο διοέγγονος του ανθρακωρύχου έγινε «διαμάντι»

Σελ. 24

Ο ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Εχω εμπιστοσύνη στην Αρχή κατά της Διαφθοράς

Ο τέως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης σε συνέντευξή του εξηγεί στην «Κ» ότι έγραψε τον «Συκοφάντη» για να διασώσει την αξιοπρέπεια και την υστεροφημία του. Μιλάει για τους συνεργάτες του που παρουσιάζονται στα βιβλία του Μα-

κάριου Δρουσιώτη και ανοίγει τα καρτιά του για το ποιες ήταν οι σχέσεις του με τον πρώην συνεργάτη του. Μιλάει επίσης και για την πικρία του για το γεγονός ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν υπερασπίζεται το έργο της δεκαετούς διακυβέρνησής του. **Σελ. 6, 7**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΙΕΣΗ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΠΑ

Οι αλχημείες Τραμπ ταραζουν τις παγκόσμιες ισορροπίες

Ο τελευταίος γύρος εμπορικών δασμών των ΗΠΑ, που αποκαλύφθηκε την «Ημέρα Απελευθέρωσης» από τον Αμερικανό πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ, αποτελεί ένα σημαντικό πλήγμα στην παγκόσμια οικονομία, που μόλις ανακάμπτει από την έκρηξη του πληθωρισμού μετά την πανδημία, που επιβαρύνεται από επιπλέον χρέους-ρεκόρ, ενώ έχει κλονιστεί από τις γεωπολιτικές διαμάχες. **Σελ. 22**

ΓΡΑΦΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ» ■ Τάσος Γιασεμίδης: Απαιτείται εγρήγορση. Σελ. 4 ■ Μιχάλης Περισίνης: Οι δασμοί ως μετατόπιση. Σελ. 6

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ρευστό ακόμα το τοπίο για τους δασμούς

Οι δασμοί που ανακοίνωσε ο Τραμπ δεν αναμένεται να επηρεάσουν άμεσα την Κύπρο στην παρούσα φάση. Ωστόσο, το τοπίο παραμένει ρευστό. **Οικονομική, σελ. 4**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Οι Βρυξέλλες σε στάση αναμονής

Όπως και να εξελιχθούν οι εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ, η Ευρωπαϊκή Ένωση αναζητεί εναλλακτικές οι οποίες μπορούν να έχουν και μακροπρόθεσμη διάρκεια. **Σελ. 11**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Στο ίδιο έργο θεατές

Τα ερωτήματα που ανακύπτουν από τη νέα υπόθεση κακοποίησης των πέντε παιδιών στη Δρομολαζιά είναι πολλά και δύσκολα. Το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας, μία τομή στη δημόσια υπηρεσία, μοιάζει ανίκανο να ανταποκριθεί στον κρίσιμο για την κοινωνία ρόλο του, με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας να αναδεικνύονται για ακόμη μία φορά ως ο αδύναμος κρίκος, που ενώ έχει διαπιστωθεί εδώ και χρόνια ότι ασθενεί βαριά, και ότι χρήζει σοβαρής περιθαλψής, λαμβάνει παυσίπονα. Είναι καιρός επιτέλους η Πολιτεία να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων.

ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ ΓΙΑ ΚΑΛΩΔΙΟ

Η ρότα ανατολικά της Κάσου και τα σενάρια

Η αντίστροφη μέτρηση για την επανέναρξη των ερευνών της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου έχει αρχίσει, καθώς ετοιμάζεται η σχετική NAVTEX. Οι διπλωματικές επαφές και τα σενάρια εξέλκισαν το έργο. **Σελ. 18**

ΥΔΑΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Το βασανιστήριο της σταγόνας

Οι αριθμοί δείχνουν πως η Κύπρος για το 2025 θα βιώσει την εντέκνη υδατική κρίση της, από το 1987, χρονιά κατά την οποία κατασκευάστηκε το Φράγμα Κούρη. Η απουσία τομών στο υδατικό έχει ως αποτέλεσμα η Κύπρος να τρέχει πίσω από ένα πρόβλημα, το οποίο εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά υπό το φάσμα επιβολής προγράμματος διακοπών στην ύδρευση, κατά την καλοκαιρινή περίοδο, και αποκοπών στην άρδευση που για φέτος, ενδεχομένως, να ξεπεράσουν σε ποσοστό το 35%. **Σελ. 5**

SQUARE BANG UNICO
KING GOLD CERAMIC

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

50 Πορεία Χριστοδούλας

να είσαι
ΕΚΕΙ

Κάνε τη δική σου εισφορά τώρα:

www.poreiachristodoulas.cy

QuickPay Care

Apple & Google Pay

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Η (νοσηρή) φαντασία στην εξουσία

Στο τραπέζι του καρέ επικρατούσε παγωμάρα. Καμία από τις κυρίες δεν μιλούσε παρά την ανεβασμένη διάθεση γύρω τους στην κατάμεστη αυλή της «Μπέμπα». Ώσπου η Καλαμαρού μάζεψε όσο συναγερμικό κουράγιο της απόμεινε, σηκώθηκε από την καρέκλα της και κατευθύνθηκε προς το τραπέζι του «shadow». Το μέλος της σκιώδους κυβέρνησης του ΔΗΣΥ έσπευσε να της χαμογελάσει, όμως η Ευγενία τού ένευσε ψυχρά να παραμείνει στη θέση του. Κι ύστερα πλησίασε το πρόσωπό της στο δικό του ώστε να είναι βέβαιη πως δεν τους άκουγε κανείς. «Λυπηθείτε μας», του είπε αυστηρά.

Δεν χρειάζονταν να πουν περισσότερα. Όλοι οι συναγερμικοί άλλωστε γνωρίζουν τον λόγο που το κόμμα τους βρέθηκε ξαφνικά μέσα στη δίνη ενός πρωτοφανούς τρολarisματος. Ή όπως γλαφυρά το έθεσε η σieroκουτάλα η Κούταλου: «Στο Χ γίνεται πάρτι, μάνα μου». Αιτία της πλάκας ήταν η φωτογραφία της Προέδρου στα φυλακισμένα μνήματα. «Ξανθή Αγαπημένη Παναγιά, η Ηρωκρατούσα» σχολίασε η Ιουλία και ζήτησε από τον Θωμά Μπέκα να τους σερβίρει ένα γύρο τσίπουρα ακόμα.

Οι κυρίες στην αρχή γέλασαν καθώς το τσουνάμι στο Χ περιλάμβανε πολλές πνευματώδεις αναρτήσεις. «Η αβάσταχτη ελαφρότητα του Εί-ναι (της)» έγραψε ο Αφορμολοημένος. «ΔΗΣΥ ΔΗΣΥ λαμά σαβαθ-νί;» αναρωτήθηκε ο Μαρινογαμνρός, κατά κόσμον Μαρίνος Νομικός. Ενώ η Κατερίνα Ηλιάδη έριξε λίγο ακόμα αλάτι στην πληγή γράφοντας: «Θα πάρω μίαν ανηφοριά, θα πάρω μονοπάτια, να βρω τα σκαλοπάτια που πον' στο... Instagram!» Το υπερβέαμα απογειώθηκε με τα βιντεάκια που έγιναν φυσικά viral. Τόσο εκείνο που δείχνει τον Χριστό να αγκαλιάζει την Πρόεδρο της Βουλής, όσο και το άλλο με την Αννίτα... Βουγιουκλάκη. Έπος! Η αστική Λευκωσία πάντως δεν γέ-

Υμνος και Θρήνος για την Κύπρο... στο Instagram. Οι κυρίες του καρέ συμφώνησαν πως «Η Αννίτα αυτή τη φορά το τερμάτισε».

λασε για πολύ... Ιδιαίτερα όταν κυκλοφόρησε το καυστικό σχόλιο της Ελένης Χρυσοστομίδου χωρίς καμία διάθεση για πλάκα: «Με όλο το σέβας, η άκομψη αυτή φωτογραφία δεν τιμά ούτε τους ήρωες της πατρίδας μας που έπεσαν ηρωικώς μαχόμενοι, ούτε εσάς και τα αξιώ-ματα που κατέχετε, ούτε την Κυπριακή Δημοκρατία και την ιστορία της. Αντίθετα, εκθέτουν εσάς την ίδια προσωπικά, τον θεσμό που εκπροσωπείτε και δυστυχώς προσβάλλουν όλους εμάς, τον κυπριακό λαό». «Αυτό πόνεσε», παραδέχτηκε η Ευγενία η Καλαμαρού.

Η Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον προσπάθησε ν' αλλάξει κάπως τη

δύσθυμη ατμόσφαιρα με ένα σκωπτικό σχόλιο: «Τον Μάη του '68 στο Παρίσι οι νέοι θέλησαν ν' αλλάξουν τον κόσμο με σύνθημα: Η φαντασία στην εξουσία. 57 χρόνια μετά, μια νέα πολιτικός κατάφερε να το υλοποιήσει στη μικρή μας βραχονησίδα με μια... παραλλαγή». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν: Η (νοσηρή) φαντασία στην εξουσία».

Όλ' αυτά βεβαίως ωχρούν μπροστά στη νοσηρή πολιτική φαντασία του Κυριάκου Βελόπουλου, εκ των ανθών της Ακροδεξιάς στο ελληνικό κοινοβούλιο. Απολαύστε υπεύθυνα: «Hot spot για gay όργια οι Θερμοπύλες του Λεωνίδα! Όταν πέφτει το σκοτάδι, εκεί που οι 300 γενναίοι

Σπαρτιάτες έγραψαν ιστορία μαζί με τους 700 Θεσπιείς, gay παρέες αναζητούν σεξουαλικές περιπτώσεις... Οι κάτοικοι της περιοχής καταμαρτυρούν σκηνές βγαλμένες από... ρωμαϊκά όργια, με "πρωταγωνιστές" άντρες από την ευρύτερη περιοχή της Φθιώτιδας, της Αττικής και της Βοιωτίας, ενώ καταφθάνουν για "μεροκάματο" ακόμη και Πακιστανοί! Ντροπή και αίσχος!».

Η επική δήλωση Βελόπουλου μοιραία έθεσε στο τραπέζι του καρέ το άλλο μεγάλο θέμα της ακροδεξιάς ατζέντας: την ηρωική έξοδο του Ευγένιου Χαμπουλλά από τον ΔΗΣΥ. Ο γνωστός για τις ομοφοβικές του απόψεις, λάτρης των αμπελοπου-

λιών και υπέρμαχος της εθνικοφροσύνης, οδεύει εκεί όπου φυσιολογικά ανήκει: δεξιάτερα της Δεξιάς, στο πάντα φιλόξενο ΕΛΑΜ. «Όλα να τα δαχτώ, αλλά να κατηγορεί ο Χαμπουλλάς τον Συναγερμό για "αριστερίζουσα πορεία" με ξεπερνά» σχολίασε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Οπότε καλά ξεκουμπίδια» συμπλήρωσε και οι κυρίες κατανεύσαν σιωπηλά.

«Φαντασία, πάντως, και μάλιστα καλαπίζουσα, χαρακτήρισε και την απόφαση της κυβέρνησης να εγκαινιάσει το Μνημείο Ελευθερίας με μισό αιώνα καθυστέρηση. Ένα γεγονός που ανοίγει νέους δρόμους στο ευγενές σπορ των εγκαινίων...» σάρ-

κασε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, αν θέλει ο Πρόεδρος μπορεί θαυμάσια να εγκαινιάσει επίσης το Κάστρο της Πάφου, την Κοιλιάδα των Κέδρων, ακόμα και τη Χοιροκοιτία. Έξυπνος;». «Στασινικό!».

«Αν κάποτε θελήσουμε ως κράτος να ανεγείρουμε Μνημείο Θράσους η απόφαση πρέπει να είναι ομόφωνη. Η ιδιοσυγκρασιακή (sic) φυσιογνωμία του πρώην Επιτρόπου Εθελοντισμού Γιαννάκη Γιαννάκη αποτελεί την ιδανική επιλογή. Η δήλωσή του εξάλλου στη δίκη, ότι σπούδασε "πολιτικός μηχανικός με έμφαση στην πολιτική επιστήμη", είναι ό,τι πιο κουλό-παλαβό-σουρεαλιστικό-απίστευτο-κι-όμως-κυπριακό ειπώθηκε από δημόσιο πρόσωπο ever και καλά να μας κάνει», είπε η Κουλλίτσα.

«Ζούμε σε μια χώρα όπου δύο γυναικες ΣΥΟΠ μετακινήθηκαν στο προεδρικό αεροσκάφος όχι ως στρατιωτική φρουρά αλλά ως... αεροσυνοδοί! Ζούμε σε μια χώρα που στην αυλή του Β' Δημοτικού Κοκκινότριμυθιάς ένας τράγος περιφερόταν ελεύθερος και το σχολείο παρακαλούσε με ανακοίνωση τον ιδιοκτήτη του να τον μαζέψει! Ζούμε σε μια χώρα που οι πρώην μοναχοί Αββακούμ αντί να κρυφτούν μετά το σκάνδαλο διαφημίζουν τις φλαούνες και τα τσουρέκια που φτιάχνουν για να τα πουλάνε! Ζούμε σε μια χώρα που τίποτε δεν μπορεί να μας εκπλήξει πια...», μουρμούρισε η Ιουλία.

Το μακρύ ζεϊμπέκικο του Νίκου Κόσιπ ευτυχώς ολοκλήρωσε τη συνάντηση του καρέ με μια γλυκιά επίγευση. Στο βίντεο ο συνομήλικός τους πρώην υπουργός χόρεψε λεβέντικα, ευθυτενής και ωραίος, τιμώντας την 1η Απριλίου όπως πραγματικά της αξίζει.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ»
6.4.1935

Εβερεστ: Νέα αγγλική εξερευνητική αποστολή ετοιμάζεται διά το όρος Εβερεστ. Η ανάβασις εις τας απροσίτους κορυφάς του Θιβέτ υπολογίζεται να πραγματοποιηθῇ εις το τέλος του τρέχοντος έτους ἢ εις τας αρχάς του προσεχούς. Αρχηγός της Αποστολής θα εἴνε, ὅπως και κατά το 1933, ο Χιούγκ Ράτλετζ (φωτ.).

Εκτοπίσασα: Αι σοβιετικά εφημερίδες δημοσιεύουν ὅτι η Ρωσία πολὺ συντόμως θα καταλάβῃ τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν παγκόσμιον παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ. Αἱ τελευταῖαι στατιστικαὶ πιστοποιοῦν ὅτι σήμερον ἔρχεται δευτέρα κατὰ σειράν μετὰ τὴν Νότιον Αἰφρικὴν, ἐκτοπίσασα τὰς Ηνωμένας Πολιτείας καὶ τὸν Καναδά.

Εκτέλεισις: Το Γ' Σῶμα Στρατοῦ, ληξάσης τῆς 24ῶρου προθεσμίας, διέταξε τὴν ἐκτέλεισιν τῆς αποφάσεως τοῦ ἐκτάκτου Στρατοδικείου Θεσσαλονίκης περὶ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης τοῦ ἐπιλήρχου Βολάνη, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀπενεμῆθη χάρις. Κατόπιν τούτου το Φρουραρχεῖον διέταξε τὸν καταρτισμὸν τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἀποσπάσματος. Τὴν 7ην πρωϊνὴν η ἐκτέλεισις τοῦ Βολάνη ἐγένετο εἰς τὸ προαύλιον τῶν φυλακῶν τοῦ Ἐπαυριγίου.

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Της Επιστολής το ανάγνωσμα

Όχι επιστολές, απαντώ μόνο σε Whatsapp.

Αν βιάζονται, ας δοκιμάσουν στο Whatsapp.

Τελικά, πιο κοφονούρης από όλους φράνκε ο Φειδίας, ο οποίος μας δήλωσε ότι η επιστολή του έμμενε αναπάντητη για πολλούς μήνες, αλλά όταν το ανακοίνωσε σε βίντεο δέχθηκε απάντηση την επομένη κιόλας μέρα! Βρέθηκε λοιπόν η λύση: στα βίντεο, αδελφές μου, στα βίντεο! Να δω τον Στεφάνου και την Αννίτα να ζητούν συνάντηση με τον Πρόεδρο με βίντεο στο TikTok και ολοκληρώθηκε σαν Ονασαγόρας.

Η κυβέρνηση απαντά σε όσους την επικρίνουν για έλλειψη προνοητικότητας όσον αφορά το υδατικό πρόβλημα, λέγοντας πως δρομολογήθηκαν έργα πέραν του ενός δισεκατομμυρίου (!!!) για να μην εξαρτούμαστε από εξωγενείς παράγοντες. Βέβαια, το ότι ξοδεύτηκαν τόσα λεφτά και ακόμη λύση δεν βρήκαμε κάνει την όλη κατάσταση ακόμη πιο εξοργιστική. Η όλη υπόθεση θυμίζει λίγο και τα εκατοντάδες εκατομμύρια που μας κόστισε η μονάδα στο Βασιλικό με τον καπνένο τον Προμηθέα

να ψάχνει ακόμη το λιμάνι του. Κάθε λιμάνι και καμμός.

14 Απριλίου. Σημειώστε την ημερομηνία, διότι όπως πάμε μπορεί και να γιορτάζεται όπως τη 14η Φεβρουαρίου, ημέρα των ερωτευμένων. Είναι η μέρα όπου ο Πρόεδρος θα συναντηθεί με τον ευρωβουλευτή Φειδία. Έχουν και οι δυο κοινό ότι πήραν ψήφους παίζοντάς το λίγο απολιττικ και αξιοποιώντας τη δύναμη της εικόνας στα ΜΚΔ. Ο Φειδίας πάντως ζήτησε ήδη από τους φλόλοουερς του να ετοιμάσουν τα ερωτήματα που θα ήθελαν να υποβάλει. Φήμες ότι ο Πρόεδρος ζήτησε βοήθεια για τις απαντήσεις από την εθνική ξαδέλφη ελέγχονται ως ανακριβείς.

Η Βουλή ζητάει χρονοδιακόπτες στα φώτα όπου υπάρχουν κάμερες μα ο αρμόδιος υπουργός είναι αρνητικός, αφού ισχυρίζεται πως κάτι τέτοιο θα αποσπούσε την προσοχή των οδηγών. Τι σκαρφίζονται τελικά για να μην πέσουν οι εισπραξίες. Ακόμη λίγο θα μας πουν πως ο Γρηγόρης κι ο Σταμάτης ευθύνονται για τον τραγικό υψηλό αριθμό δυστυχημάτων.

Συναγερμός (όχι σεισμός, σεισμός Συναγερμός) στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να αποφύγουν ενεργειακά blackout το Πάσχα. Γατάκια Ευρωπαίοι, εμείς κάνουμε κάθε τρεις και λίγο αποκοπές ώστε να είμαστε πλήρως προετοιμασμένοι για παν ενδεχόμενο. Because, this is Cyprus, little kitties.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Magnesium HealthAid

Συμβάλλει στη φυσιολογική λειτουργία
του μυϊκού και νευρικού συστήματος

Τα συμπληρώματα διατροφής δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται ως υποκατάστατο μίας ισορροπημένης διαίτας.
Το προϊόν αυτό δεν προορίζεται για την πρόληψη, αγωγή ή θεραπεία ανθρώπινης νόσου. Συμβουλευτείτε τον
γιατρό σας εάν είστε έγκυος, θηλάζετε, βρίσκεστε υπό φαρμακευτική αγωγή ή αντιμετωπίζετε προβλήματα υγείας.
Να φυλάσσεται μακριά από τα μικρά παιδιά. Μην υπερβαίνετε την ημερήσια συνιστώμενη δόση.

Συστημικές αδυναμίες των ΥΚΕ εντοπίζει στην έκθεσή της το 2019 η Επίτροπος Διοικήσεως Μαρία Στυλιανού-Λοττίδη και προτείνει μέτρα, όπως εκπαίδευση. Διαχρονικά προβλήματα εντοπίζει το 2025 και η ΠΑΣΣΔΥ, και το Κλαδικό Συμβούλιο Λειτουργιών Κοινωνικών Υπηρεσιών και προτείνει «δρομολόγηση των ενδεδειγμένων ενεργειών για την όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική αντιμετώπισή τους».

Πώς απαντά το υφυπουργείο

Σύμφωνα με το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας δεν θα πρέπει να μηδενίζονται οι προσπάθειες και η προσφορά των λειτουργιών. Όσον αφορά την αναδιάρθρωση των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας και ο εκσυγχρονισμός τους αυτά βρίσκονται σε εξέλιξη και γίνονται συγκεκριμένα βήματα. Σημαντικά είναι η δημιουργία του κοινωνικού λειτουργού της γειτονιάς, που πιλοτικά λειτουργεί από το 2024 και αναμένεται να διευρυνθεί εντός του 2025, η πρόσληψη μετόρων και συνοδών για παιδιά που το έχουν ανάγκη, η πρόσληψη επαγγελματιών εποπτών και η προώθηση και ενίσχυση των πολυθεματικών ομάδων. Επίσης, από το υφυπουργείο ανέφερε πως η εκπαίδευση των λειτουργιών είναι συνεχής, και όσον αφορά τα εργαλεία αυτά υπάρχουν και χρησιμοποιούνται. Τονίστηκε ότι τα παραπάνω συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό των ΥΚΕ.

Ακολουθούν μεθοδολογία αλαλούμ

Δομικά και διαχρονικά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας – Καταλήγουν ταμίες για το ΕΕΕ

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Όσο και αν ακούγεται τετριμμένο βρισκόμαστε στο ίδιο έργο θεατές, με την Πολιτεία και τις υπηρεσίες του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας και ειδικά με τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας να αδυνατούν να αντεπεξέλθουν στις επείγουσες ανάγκες της κοινωνίας του 2025. Η υπόθεση της Δρομολαξίας και της κακοποίησης των πέντε παιδιών οικογένειας που διέμενε στην κοινότητα, ήλθε να επιβεβαιώσει για ακόμη μία φορά τις χρόνιες αδυναμίες μιας νευραλγικής υπηρεσίας του κράτους, που δυστυχώς έχει παραμείνει σε λειτουργικό καθεστώς της δεκαετίας του 1960.

Σχετικά με το εξαιρετικά αυτό σοβαρό περιστατικό οι ίδιες οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, με ακრειαστα μακροσκελή ανακοινωσή τους, παραδέχονται ότι προέβαιναν «τα τελευταία χρόνια σε ενέργειες και τακτικές επισκέψεις, προειδοποιημένες και απροειδοποίητες, στο σπίτι της οικογένειας με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής τους», χωρίς ωστόσο να καταφέρουν να εντοπίσουν ούτε τη σεξουαλική κακοποίηση, ούτε την εργασιακή εκμετάλλευση των παιδιών της οικογένειας. Για το ζήτημα η υφυπουργός Κοινωνικής Πρόνοιας Μαριλένα Ευαγγέλου ζήτησε έκθεση γεγονότων και μετά την παράδοσή της παρήγγειλε τη διεξαγωγή διοικητικής έρευνας.

Η υπόθεση βρίσκεται ενώπιον του Κακουργιοδικείου, αλλά παραμένουν αναπάντητα πολλά αμείλικτα ερωτήματα, με το κυριότερο να είναι γιατί εδώ και αρκετά χρόνια οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας αντί να βελτιώνουν τις υπηρεσίες τους προς τους πολίτες, μετεξελίσσονται σε μια «επιδοματοκεντρική» υπηρεσία, με τους λειτουργούς να παραμένουν στο στόχαστρο της κοινωνίας, αλλά και της Πολιτείας, ενώ η διεύθυνση και η πολιτική ηγεσία του υφυπουργείου να παραμένουν στο απυρόβλητο.

Μετά το τραγικό περιστατικό του Στυλιανού, το 2019, τυπώσε καμπανάκι στο υπουργείο Εργασίας, στο οποίο υπάγονταν τότε οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ), και ξεκίνησαν μελέτες και συζητήσεις για αναδιάρθρωσή τους. Χαρακτηριστική για την κατάσταση των Υπηρεσιών είναι η διαπίστωση της Επιτρόπου Διοικήσεως στην έκθεση που εξέδωσε σχετικά με την υπόθεση Στυλιανού τον Νοέμβριο του 2019: «Φαίνεται ότι η αδυναμία στην έγκαιρη παρέμβαση και ορθή αξιολόγηση κινδύνου φέρνει στην επιφάνεια μια συστηματική αδυναμία των ΑΚΥ να αναγνωρίζουν τον κίνδυνο και να προβούν στα αναγκαία μέτρα, η οποία πιθανόν να εντοπίζεται στην έλλειψη και/ή μη κατάλληλη εκπαίδευσή τους, η οποία να μην περιορίζεται μόνο σε ένα θεωρητικό κομμάτι αλλά να αποζητά και πρακτικές εφαρμογές. Ως εκ τούτου, επί της πιο πάνω συστημικής αδυναμίας που είχαν όλοι οι λει-

τουργοί που χειρίστηκαν την υπόθεση για να προβούν σε περαιτέρω ενέργειες όσον αφορά τις ενδείξεις ψυχολογικής βίας που είχαν ενώπιόν τους όπως αυτή περιγράφεται τόσο στον περί Βίας στην Οικογένεια Νόμο όσο και στα σχετικά Εγχειρίδια των ΥΚΕ, εισηγούμαι όπως τεθεί άμεσα πρόγραμμα εκπαίδευσης όλων των λειτουργών όχι μόνο σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο».

Ταμίες για το ΕΕΕ

Όπως αναφέρθηκε πολλάκις στην «Κ», ένα από τα βασικά ζητήματα που σχετίζονται με την αδυναμία των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας (ΥΚΕ) να αντιμετωπίσουν με αποτελεσματικότητα υποθέσεις είναι η απουσία εξειδίκευσης των Λειτουργιών Κοινωνικών Υπηρεσιών (ΑΚΥ). Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», στις ΥΚΕ απασχολούνται σε περιστατικά αξιολόγησης λειτουργοί, οι οποίοι δεν κατέχουν πανεπιστημιακό δίπλωμα κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου, και καλύπτονται πολλές φορές από μονοετή σχετικά με το αντικείμενο μεταπτυχιακά προγράμματα. Χαρακτηριστικά ως ΑΚΥ εργοδοτούνται άτομα με σπουδές Νομικής ή Πολιτικών Επιστημών, οι οποίοι προχωρούν και σε ψυχολογικές ή κοι-

νωνιολειτουργικές αξιολογήσεις. Σχετικά με το ζήτημα της εξειδίκευσης, όπως μας επώθηκε υπάρχει απόλυτη ανάγκη για αλλαγή των σχεδίων υπηρεσίας, ώστε αυτά να αντικατοπτρίζουν επακριβώς τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις των λειτουργών. Εκ των ων ουκ άνευ για την εύρυθμη λειτουργία των ΥΚΕ είναι η αξιοποίηση των υφιστάμενων ειδικοτήτων στην εκτέλεση καθηκόντων που άπτονται της επιστήμης τους, και όχι να χρησιμοποιούνται για αλλότριες εργασίες, όπως είναι η εξέταση αιτήσεων για ΕΕΕ. Όπως μας επώθηκε χαρακτηριστικά, οι ΑΚΥ έχουν καταλήξει να είναι ταμίες, και να παραδίδουν τα «τσεκούθκια».

Υποστελέχωση ή φόρτος;

Πολύς λόγος γίνεται και για την υποστελέχωση των ΥΚΕ, ζήτημα μάλιστα που μονοπώλησε τη συζήτηση της υφυπουργού Μαριλένας Ευαγγέλου με την ΠΑΣΣΔΥ την περασμένη Πέμπτη, συζήτηση που έγινε μέσα σε εποικοδομητικό κλίμα, όπως αναφέρεται στη σχετική ανακοίνωση, αναγνωρίζοντας ωστόσο ανταλλαγή απόψεων πάνω στα διαχρονικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΥΚΕ. Το ζήτημα της υποστελέχωσης, ωστόσο, φαίνεται να είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με

την ενδοϋπηρεσιακή ετεροαπασχόληση, όπως αναφέραμε παραπάνω, αλλά και με τη μη χρήση ενδεδειγμένων εργαλείων πρώτης αξιολόγησης, ώστε να καθοριστεί η επικινδυνότητα μιας εκάστης υπόθεσης και η προτεραιοποίηση των υποθέσεων.

Επώθηκε στην «Κ» πως δεν γίνεται να υπάρχει ένας λειτουργός έξω από κάθε σπίτι, σύμφωνα δε με τα στοιχεία της συντεχνίας Ισότητας, κάθε λειτουργός Κοινωνικών Υπηρεσιών έχει χρωμένες λίγο λιγότερες από 100 υποθέσεις. Επίσης, παρά τις συστάσεις της Επιτρόπου Διοικήσεως για «πρόγραμμα εκπαίδευσης όλων των λειτουργών, όχι μόνο σε θεωρητικό αλλά και σε πρακτικό επίπεδο», αυτό φαίνεται να μην πραγματοποιείται τουλάχιστον σε τακτική βάση και με δομημένο τρόπο, μιας και όπως ειπώθηκε στην «Κ» από τη διοίκηση των ΥΚΕ σημειώνεται εμφανικά πως οι λειτουργοί ξέρουν να κάνουν τη δουλειά τους.

Ανενεργά εργαλεία

Εξαιρετικής σημασίας είναι η μη χρησιμοποίηση από τους ΑΚΥ των εργαλείων που υπάρχουν διαθέσιμα για την αξιολόγηση των περιστατικών. Τον Νοέμβριο του 2018, σε εκδήλωση των ΥΚΕ είχαν πα-

ρουσιαστεί εργαλεία Δομημένων Επαγγελματικών Εκτιμήσεων. Την εκδήλωση είχε χαιρετίσει και η Ζέτα Αιμιλιανίδου, υπουργός Εργασίας τότε. Τα εργαλεία αυτά εγκρίθηκαν, μαζί με τη γενικότερη φιλοσοφία αναδιάρθρωσης των ΥΚΕ με την υπουργική απόφαση της 2ας Οκτωβρίου 2019, κατά την οποία περιγράφεται το βασικό πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των ΥΚΕ, που όμως σταδιακά αυτή την αναδιάρθρωση για άγνωστους λόγους οι υπηρειακοί των ΥΚΕ την παραπέμπουν στις ελληνικές καλνδές. Και το ερώτημα που επιτακτικά τίθεται είναι γιατί αυτά δεν χρησιμοποιούνται από τους ΑΚΥ και ακολουθώς συνάγεται το ερώτημα, με ποιον τρόπο ασκούν τα καθήκοντά τους οι λειτουργοί. Η μη χρήση συγκεκριμένων επιστημονικών εργαλείων εκ των πραγμάτων μπορεί να οδηγήσει σε ακύρωση ακόμη και δικαστικών αποφάσεων. Συγκεκριμένα, σε απόφαση του Οικογενειακού Δικαστηρίου το 2020, αναφέρεται χαρακτηριστικά: «Το πρωτόδικο δικαστήριο εσφαλμένα και ανατιολόγητα υιοθέτησε την έκθεση του Γραφείου Ευημερίας, η οποία ήταν ανεπαρκής και προϊón ελλειπούς έρευνας [...]». Όπως ειπώθηκε στην «Κ», πολύ σημαντική είναι και η ολιστική προσέγγιση του υφυπουργείου Πρόνοιας στα ζητήματα κοινωνικής παρέμβασης και η διακριτή διασύνδεση μεταξύ των διαφόρων Τμημάτων του. Ως παράδειγμα τέθηκε ο έλεγχος και η αξιολόγηση των επιδομάτων στους δικαιούχους, γιατί για παράδειγμα ένα άτομο ή μία οικογένεια είναι πλήρως εξαρτημένα από ένα επίδομα; Αυτό μπορεί να γίνει, όπως μας τονίστηκε, με τη λειτουργία μιας ενιαίας πλατφόρμας, στην οποία θα έχουν πρόσβαση οι ΑΚΥ.

Λειτουργούν ακόμα αναλογικά

Σημαντική επίσης είναι και η επικαιροποίηση των υπάρχοντων εργαλείων, αλλά και η πλήρης λειτουργία ενός συστήματος που θα διασυνδέει συναρμόδιες υπηρεσίες του κράτους. Οι ΑΚΥ επίσης αναγκάζονται να χρησιμοποιούν απειρωμένες μηχανογραφικές μεθόδους, με την κάθε επαρχία να λειτουργεί αυτόνομα, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει καμία διασύνδεση των επαρχιακών γραφείων. Όλα λειτουργούν κυρίως με χαρτώους φακέλους. Όσον αφορά τη διασύνδεση των συναρμόδιων υπηρεσιών του κράτους για την αντιμετώπιση υποθέσεων που αφορούν τις ΥΚΕ, το πρόγραμμα CAN-MDS ακόμα δεν λειτουργεί στην ολότητά του, ενώ ο τότε υφυπουργός Καμενοτιάδης, Κυριάκος Κόκκινος, σημείωνε πως το εν λόγω πρόγραμμα μπορεί να εφαρμοστεί και να λειτουργήσει. Είναι άγνωστο σε ποιο στάδιο λειτουργίας βρίσκεται το πρόγραμμα CAN-MDS, με τις ΥΚΕ να λειτουργούν ακόμα αναλογικά.

“

Οι λειτουργοί των ΥΚΕ χρησιμοποιούνται κατά κόρον για αλλότριες εργασίες, όπως είναι η εξέταση αιτήσεων για ΕΕΕ. Όπως μας επώθηκε χαρακτηριστικά, οι λειτουργοί έχουν καταλήξει να είναι ταμίες, και να παραδίδουν τα «τσεκούθκια».

Καμία αξιολόγηση

Η έλλειψη εργαλείων και σύγχρονων μεθόδων είναι σαφές πως έχει αντίκτυπο στο πώς αξιολογείται κάθε περιστατικό, και τον βαθμό επικινδυνότητας που φέρει. Οι λειτουργοί δεν έχουν ξεκάθαρτο τρόπο για το πώς καθορίζεται η ευημερία των παιδιών, δεν χρησιμοποιείται πάντοτε εξειδικευμένο και προσοντούχο προσωπικό, για την αξιολόγηση των υποθέσεων, πράγμα που έχει τεθεί και από το Συμβούλιο Ψυχολόγων και τον Σύνδεσμο Κοινωνικών Λειτουργών. Και ενώ επί προηγούμενης κυβέρνησης και ειδικά μετά το περιστατικό με τον Στυλιανό το υφυπουργείο είχε αρχίσει να εγκρίνει στο ζήτημα, από το 2023 κάθε σχετική συζήτηση έχει μπει στο συρτάρι.

Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου

Το προηγούμενο διάστημα είχε δημιουργηθεί Μονάδα Εσωτερικού Ελέγχου, η οποία είχε επιφορτιστεί με την επιτήρηση διαδικασιών για σοβαρά περιστατικά, και που είχε μάλιστα συντάξει και έκθεση με σοβαρά περιστατικά και πώς αυτά ετύγχαναν διαχείρισης από τις ΥΚΕ, αλλά και τις συστημικές στρεβλώσεις των ΥΚΕ, τα διαχρονικά προβλήματα τους, και τις συστημικές αδυναμίες τους. Η έκθεση, που κατατέθηκε προς το τέλος του 2023, όπως πληροφορείται η «Κ», βρίσκεται στην Ελεγκτική Υπηρεσία. Αυτή η Μονάδα, από την ανάληψή της νέας ευθύνης, αν δεν έχει απενεργοποιηθεί εντελώς, έχει τουλάχιστον υποβαθμιστεί, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να γίνεται ούτε αξιολόγηση των λειτουργιών, ούτε και ο εντοπισμός κακών πρακτικών.

Τι μέλλει γενέσθαι

Για όλα τα παραπάνω ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει ενημερωθεί από την Παγκύπρια Συντεχνία «Ισότητα», διά του Κλαδικού Συμβουλίου Λειτουργιών Κοινωνικών Υπηρεσιών, μέσω ηλεκτρονικού μηνύματος που απεστάλη στις 13 Φεβρουαρίου 2025, με θέμα «Άμεση Προεδρική Παρέμβαση για τη Διασφάλιση της Ασφάλειας και της Αποτελεσματικότητας των Λειτουργιών Κοινωνικών Υπηρεσιών». Μένει να φανεί στο άμεσο μέλλον πώς προτίθεται να προχωρήσει η Πολιτεία όχι στην αναδιάρθρωση των ΥΚΕ, αλλά στον εκσυγχρονισμό τους, ώστε να προλάβουν παρόμοιες υποθέσεις, αντί να καλείται να τις διαχειριστεί εκ των υστέρων. Τα προβλήματα των ΥΚΕ, όπως φαίνεται παραπάνω, χρονολογούνται, με τους λειτουργούς τους να είναι σχεδόν δέσμοι μιας ιδιότυπης σιγής, υπό τον φόβο στοχοποίησής τους, πράγμα που το τελευταίο διάστημα έχει ενταθεί, με την καταγγελία της «Ισότητας» για παράνομη παρακολούθηση των συζητήσεων των λειτουργών, μέσω των καμερών ασφαλείας, να επιτείνει την ανασφάλειά τους. Του εν λόγω ζητήματος έχει επιληφθεί η Επίτροπος Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, Ειρήνη Λοϊζίδου Νικολαΐδου, με ουσιαστικές εξελίξεις να αναμένονται στον επόμενο μήνα. Οι ευθύνες για τη μη εύρυθμη λειτουργία, από τη στιγμή που έχουν εντοπιστεί οι χρόνιες δυσλειτουργίες, των ΥΚΕ βαρύνουν πρωτίστως την πολιτική ηγεσία του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας, και συγκεκριμένα την υφυπουργό κα Μαριλένα Ευαγγέλου, η οποία τον Μάρτιο του 2024 παρουσίασε τα πεπραγμένα του υφυπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας κατά τον πρώτο χρόνο διακυβέρνησης

Νίκου Χριστοδουλίδη. Τότε η κα Ευαγγέλου αναφέρθηκε στις πολιτικές και δράσεις που επιτεύχθηκαν με επίκεντρο τον άνθρωπο. Στο επίκεντρο της ομιλίας της ήταν τα διάφορα επιδόματα, η αύξησή τους, και η πολιτική παροχών, χωρίς να κάνει λόγο για την αναδιάρθρωση των ΥΚΕ και τον εκσυγχρονισμό τους, μιλώντας μόνο για τον Κοινωνικό Λειτουργό της Γειτονιάς, λέγοντας χαρακτηριστικά πως πρόκειται για «εξαιρετικής σημασίας κοινωνική υπηρεσία». Φαίνεται λοιπόν πως απουσιάζει η πολιτική βούληση για σκληρές πλέον αναγκαίες αποφάσεις. Σαφώς και από το κάδρο των ευθυνών δεν αποκλείεται η διοίκηση των ΥΚΕ και η διευθύντριά τους Μαρία Κουρατζή, η οποία δεν έχει καταφέρει να βάλει σε τάξη την υπηρεσία όλα αυτά τα χρόνια. Ευθύνες φυσικά έχουν και εκείνοι οι λειτουργοί της Υπηρεσίας, οι οποίοι μένουν απαθείς στις καταστάσεις, κρυπτόμενοι πολλές φορές πίσω από τη δικαιοσύνη της υποστελέχωσης και του φόρτου εργασίας.

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι η Αναδιάρθρωση Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας, με προϋπολογισμό 48 εκατ. ευρώ, με την ευρωπαϊκή συνεισφορά να ανέρχεται στο 60%, θεωρείται έργο Στρατηγικής Σημασίας και είναι ενταγμένο στο Πρόγραμμα Πολιτικής Συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ2021-2027». Από τις οκτώ κυριότερες δράσεις του έργου έχουν εκτελεστεί μόνο οι δύο, με τις υπόλοιπες να βρίσκονται είτε σε τροχιά υλοποίησης είτε αξιολόγησης, με τα κυριότερα ερωτήματα να είναι πώς έχουν αξιοποιηθεί τα 48 εκατ. ευρώ, ποιο αποτύπωμα έχουν αφήσει στις ΥΚΕ και σε ποιο σημείο βρίσκονται οι δράσεις που υπολείπονται.

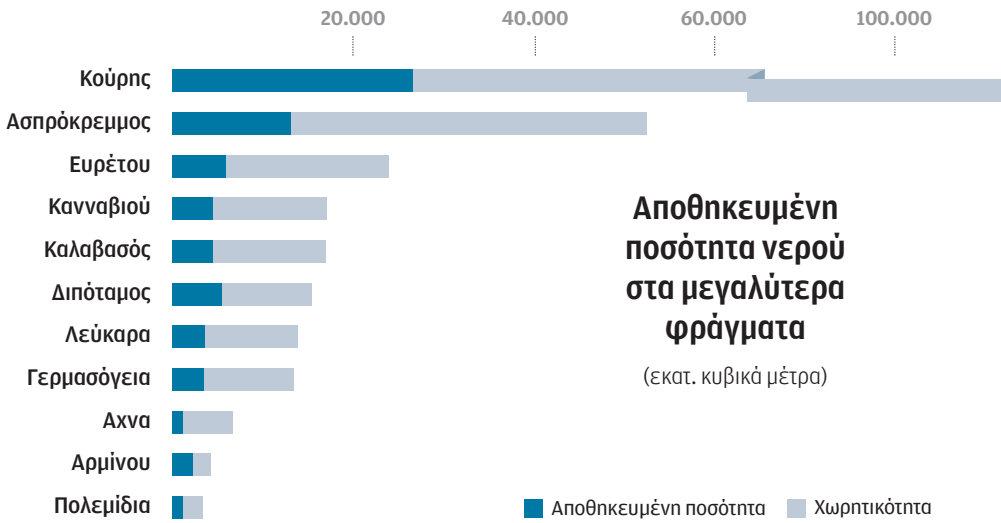
ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΠΟΥΣΤΡΑ

Η κλιματική αλλαγή εξελίσσεται σε κρίση

Το υδατικό ζήτημα αποτελεί θέμα μείζονος σημασίας και με βάση τα κλιματικά και μετεωρολογικά δεδομένα θα συνεχίσει να βρίσκεται ψηλά στην ατζέντα και τα επόμενα χρόνια, ίσως και με πιο πιεστικό τρόπο. Η κλιματική αλλαγή εξελίσσεται με ταχύτατα βήματα σε κλιματική κρίση, με βασικό επακόλουθο για την Κύπρο τη σταδιακή ερημοποίησή της. Ιστορικά το υδατικό μοντέλο της Κύπρου βασίστηκε στη δημιουργία φραγμάτων. Δεν είναι πολλά τα χρόνια που βιώσαμε εορτασμούς για την υπερκείμεση των φραγμάτων. Όμως, τα κλιματολογικά δεδομένα δείχνουν μια αρκετά σημαντική αλλαγή. Ενώ η ποσότητα βροχόπτωσης παραμένει -περίπου- η ίδια συνολικά, η συγκέντρωσή της περιορίζεται σε λιγότερες ημέρες. Σε πραγματικούς όρους αυτό σημαίνει ότι έχουμε πολύ περισσότερες έντονες βροχοπτώσεις από ό,τι είχαμε στο παρελθόν. Ως συνέπεια, η συλλογή νερού στα φράγματα δεν ευνοείται. Μιλάμε λοιπόν για μια εντελώς νέα εικόνα για την οποία δεν είμαστε προετοιμασμένοι. Δυστυχώς, παρόλο που θα έπρεπε, η πολιτική, οικονομική, κοινωνική και ερευνητική ατζέντα δεν εστίασε για χρόνια στο γεγονός. Είναι γνωστό ότι η δημιουργία υποδομών απαιτεί πολυετή σχεδιασμό, επενδύσεις και συνέπεια, πράγμα το οποίο δεν έγινε για πολλά χρόνια. Ενώ υπήρξε επένδυση στα ενεργοβόρα συστήματα αφαλάτωσης, δυστυχώς αφέθηκαν, όπως επίσης δεν υπήρξε εφαρμογή της διασύνδεσής τους με ενεργειακά συστήματα παραγωγής με εναλλακτικό τρόπο. Υπό αυτό το πρίσμα η δέσμη μέτρων που εξήγγειλε η κυβέρνηση είναι εστιασμένη στο να δώσει όγκο νερού σε σύντομο χρονικό διάστημα και καταγράφεται θετικά. Θα πρέπει όμως να δουλέψουμε και σε μερικές άλλες κατευθύνσεις: στην εντατική εργασία στα υπάρχοντα φράγματα και υδροδοτικό σύστημα, ώστε να μειωθούν στο ελάχιστο οι υπάρχουσες διαρροές, στην προώθηση της έρευνας σε ψηλά TRL (δηλαδή σε σύντομη παραγωγή έξυπνων λύσεων και ερευνητικού αποτυπώματος) στο νερό, στην επικέντρωση στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό. Πολύ περισσότερο, όμως, να υπάρξει εθνική συνεννόηση γύρω από το θέμα και διάλογος με διάθεση δέσμευσης σε βάθος χρόνου για αποφάσεις που θα πρέπει να ληφθούν.

Ο κ. Γιώργος Μπούστρας είναι καθηγητής Εκτίμησης Κινδύνου του Ευρωπαϊκού Πανεπιστημίου, ειδικός σύμβουλος του Πρόεδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας για θέματα Διαχείρισης Κρίσεων και Πολιτικής Προστασίας.

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Η εικόνα που παρουσιάζει το υδατικό ισοζύγιο της Κύπρου για τους πλέον παραγωγικούς μήνες του έτους αναμφίβολα έχει ξεπεράσει τα όρια συναγερμού, λαμβάνοντας διαστάσεις κρίσης, οι επιπτώσεις της οποίας μόνο κατά θεωρητική προσέγγιση μπορούν να υπολογιστούν, επί του παρόντος. Τα επίθετα περιγραφής της κατάστασης που επικρατεί στα φράγματα είναι φτωχά για να αποτυπώσουν το εύρος του προβλήματος, το οποίο με μαθηματική ακρίβεια θα διογκωθεί τους επόμενους μήνες. Οι αριθμοί δείχνουν πως η Κύπρος για το 2025 θα βιώσει την εντέκμη υδατική κρίση της, από το 1987, χρονιά κατά την οποία κατασκευάστηκε το Φράγμα Κούρη. Τα τελευταία 40 χρόνια, όπως δείχνουν τα αποτελέσματα, δεν λήφθηκε υπόψη η λειψυδρία των ετών 1992, 1998-2002, 2008-2009, που αντιμετώπιστηκε με έκτακτα μέτρα όπως η μεταφορά νερού από την Ελλάδα. Ακόμα και σε αυτές τις περιπτώσεις οι προειδοποιήσεις της φύσης αντιμετωπίστηκαν με περιστασιακή λογική και πρακτική με την επίλυση του οφθαλμοφανούς επερχόμενου προβλήματος να επαφίεται, όπως αποδείχθηκε, στον Θεό και στις όποιες εξάρσεις των καιρικών συνθηκών. Η απουσία τομών στο υδατικό έχει ως αποτέλεσμα η Κύπρος να τρέχει πίσω από ένα πρόβλημα, το οποίο εκ των πραγμάτων δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά υπό το φάσμα επιβολής προγράμματος διακοπών στην ύδρευση, κατά την καλοκαιρινή περίοδο, και αποκοπών στην άρδευση που για φέτος, ενδεχομένως, να ξεπεράσουν σε ποσοστό το 35%. Τη στιγμή μάλιστα που άλλες χώρες της περιοχής, με παρόμοιες κλιματικές συνθήκες, όχι μόνο πέτυχαν να καλύψουν τις ανάγκες του πληθυσμού τους αλλά ενίσχυσαν και τον αγροτικό τους τομέα.

Το υδατικό με αριθμούς

Τα προβλήματα που θα αντιμετώπιζε η Κύπρος με το υδατικό της ισοζύγιο εμφανίστηκαν πριν από 33 χρόνια. Όπως προκύπτει από στατιστικά στοιχεία του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) από το 1992, οι αποθηκευμένες ποσότητες στα κυριότερα φράγματα υποχώρησαν κάτω από 50 εκατ. κ.μ. νερού. Ποσότητες σχεδόν στο ήμισυ των ετήσιων αναγκών σε ύδρευση και άρδευση. Απέναντι στο υπαρκτό πρόβλημα η λύση που επιλέχθηκε ήταν η συγκέντρωση των επιφανειακών υδάτων με την κατασκευή 100 συνολικά φραγμάτων στις ελεύθερες περιοχές, αριθμός δυσανάλογος με τη γεωγραφική έκταση και πληθυσμό. Ωστόσο, όπως απο-

δείχθηκε, το μοντέλο που επιλέχθηκε δεν έδωσε οριστικές λύσεις, τουναντίον σε τρεις περιπτώσεις η λειψυδρία εξελίχθηκε σε κρίση, η οποία αντιμετωπίστηκε με μονάδες αφαλάτωσης και έκτακτα μέτρα το 2009. Καμία από τις πολιτικές ηγεσίες τα χρόνια αυτά δεν έλαβε δραστικά μέτρα, με αποτέλεσμα η Κύπρος να σπνρίζεται σε ένα μοντέλο τα κλιματολογικά δεδομένα του οποίου έχουν αλλάξει άρδην. Και αυτό φαίνεται από την πολιτική που ακολουθείται μέχρι σήμερα. Η

Η παρούσα κατάσταση είναι η τρίτη χειρότερη υδατική κρίση που βιώνει η Κύπρος τα τελευταία σαράντα χρόνια. Στην κορυφή βρίσκεται η λειψυδρία του 2009 που οδήγησε σε μεταφορά νερού από Ελλάδα.

Εισροή νερού την τελευταία δεκαετία

(εκατ. κυβικά μέτρα)

2014/15	116.352
2015/16	17.907
2016/17	48.889
2017/18	44.897
2018/19	265.042
2019/20	135.949
2020/21	36.098
2021/22	153.753
2022/23	48.778
2023/24	24.714
2024/25	16.703

Σταγόνα - σταγόνα το νερό για το 2025

Οριακή η κάλυψη των αναγκών στο καλύτερο σενάριο – Οι νέες πραγματικότητες του υδατικού με πρώτο θύμα τη γεωργική παραγωγή

Περικοπές στην ύδρευση κατά την καλοκαιρινή περίοδο και μείωση των ποσοτήτων νερού για άρδευση περιλαμβάνουν τα σενάρια που έχουν ετοιμαστεί για αντιμετώπιση της λειψυδρίας.

ματα. Τις υπόλοιπες οι διαθέσιμες ποσότητες κινούνταν οριακά.

Η συνολική δυναμικότητα των φραγμάτων της Κύπρου ανέρχεται στα 290,804 εκατ. κ.μ. νερού. Μέχρι τις 31 Μαρτίου 2025 η αποθηκευμένη ποσότητα (γράφημα ΤΑΥ) ήταν στα 70,553 εκατ. κ.μ. νερού με ποσοστό πληρότητας 24,3%, δηλαδή η μισή σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024. Από το 2015 η φετινή εισροή στα φράγματα είναι η χειρότερη με μόλις 16,703 εκατ. κ.μ. νερού. Με βάση την πολιτική που ακολουθείται από το ΤΑΥ, το 70% των ποσοτήτων νερού από τα φράγματα καλύπτει τις ανάγκες της γεωργικής παραγωγής και το υπόλοιπο 30% την ύδρευση του πληθυσμού. Από τα σενάρια που έχουν εκπονηθεί για τη φετινή χρονιά θα παρουσιαστεί πρόβλημα κατά την καλοκαιρινή περίοδο όπου διπλασιάζεται η ζήτηση νερού για ύδρευση λόγω τουρισμού. Με βάση την κατάσταση που έχει δημιουργηθεί, το βάρος για κάλυψη των αναγκών ύδρευσης πέφτει στις πέντε μονάδες αφαλάτωσης που υπάρχουν συν άλλες τέσσερις που προγραμματίζεται να τεθούν σε λειτουργία. Αν ληφθεί υπόψη η εκτίμηση του ΤΑΥ ότι για τη φετινή χρονιά οι αποθηκευμένες ποσότητες (30%) συν η παραγωγή από αφαλάτωσης καλύπτουν οριακά το κομμάτι ύδρευσης, ανοικτό παραμένει το ενδεχόμενο επιβολής προγράμματος διακοπών στο νερό. Από το ύψος παραγωγής των αφαλατώσεων θα εξαρτηθεί αν θα σημειωθεί και αύξηση στα τιμολόγια νερού. Με βάση τις υπάρχουσες συμφωνίες το κόστος αφαλάτωσης κυμαίνεται στα 2 ευρώ το κ.μ. νερού.

Η γεωργία

Εκεί όπου αναμένεται ότι οι επιπτώσεις θα είναι μεγάλες είναι στον γεωργικό τομέα. Τα τελευταία δυο χρόνια σημειώνεται μείωση των διαθέσιμων ποσοτήτων για αρδευτικούς σκοπούς, οι οποίες καλύπτονται μόνο από το νερό των φραγμάτων. Για το 2025 ο αρχικός προγραμματισμός είναι να γίνουν περικοπές από 35% έως 40% της διαθέσιμης ποσότητας (70%) για άρδευση. Αυτό σημαίνει πως κάποιες αγροτικές καλλιέργειες θα επηρεασθούν με πρώτες εκείνες που απαιτούνται μεγάλες ποσότητες νερού, όπως καρπούζια, πεπόνια, ντομάτες και άλλα καλοκαιρινά προϊόντα. Ωστόσο, όπως τονίζεται από το ΤΑΥ, το ύψος των περικοπών θα εξαρτηθεί από τη συνολική παραγωγή από τις μονάδες αφαλάτωσης. Ο προσανατολισμός είναι να αυξηθεί η ποσότητα νερού από τις αφαλατώσεις προκειμένου να μειωθεί η χρήση νερού από φράγματα για σκοπούς ύδρευσης και να μειωθεί έτσι το αποτύπωμα στη γεωργία.

ΠC MEDOCHEMIE

Ξέχνα τον πόνο γρήγορα

με το ULTIMAX ALTER

ΑΝΑΛΓΗΤΙΚΟ - ΑΝΤΙΦΛΕΓΜΟΝΩΔΕΣ

Ο ΝΙΚΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΣΤΗΝ «Κ»

Με τον «Συκοφάντη» ήθελα να διασώσω την υστεροφημία μου

Έχω απόλυτη εμπιστοσύνη στην Αρχή, παρά το γεγονός ότι κάποιοι προσπαθούν να υποβάλουν ότι πρέπει να υπάρξει καταδικαστική απόφαση

Συνέντευξη στη

ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ο **τέως** Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης ανοίγει τα καρτιά του στην «Κ» για τους λόγους που έγραψε το βιβλίο του ο «Συκοφάντης». Εξηγεί για ποιο λόγο δεν επιχειρήσε να απαντήσει νωρίτερα στις κατηγορίες που του αποδίδονται στα βιβλία του Μακάριου Δρουσιώτη και δίνει τη δική του απάντηση για ποιο λόγο συνεργάτες του που αναφέρονται στα βιβλία δεν επικρίνησαν να διαψεύσουν τον κ. Δρουσιώτη.

—Τι επιδιώκετε με την κυκλοφορία του «Συκοφάντη»;

—Για να αποκατασταθεί επιτέλους η αλήθεια.

—Εκ των υστέρων, δεν κρίνετε πως ήταν λανθασμένο που δεν τοποθετηθήκατε από τότε για όσα σας επιρρίπτει ο Μακάριος Δρουσιώτης αντί να φτάσετε στο σημείο συγγραφής βιβλίου;

—Οχι. Αντί να κυβερνώ τη χώρα και να ασχολούμαι με τα προβλήματα,

θα ασχολούμουν με έναν συκοφάντη; Μετά το πέρας της θητείας, όταν είχα την ευκαιρία να δω την έκταση και το μέγεθος της κακοήθειας και των εγκλημάτων που μου αποδίδοντο είπα ότι εκείνο που μεταξύ άλλων προέχει δεν είναι μόνο να παρυσιάσω τι έπραξα επί της θητείας μου αλλά και πώς διασώζω την αξιοπρέπεια και την υστεροφημία μου. Και δεν θα ασχολούμουν με το να γράψω βιβλίο αν επρόκειτο για αρθρογραφία. Ουδέποτε αντέδρασα σε δυσφημιστικά δημοσιεύματα με αγωγές. Σαράντα τρία χρόνια στην πολιτική μόνο μία αγωγή δυσφήμισης έχω και πάλι εναντίον του κ. Δρουσιώτη κατά το παρελθόν. Έκτοτε και ασκώντας εξουσία ουδέποτε διανοήθηκα να κινηθώ δικαστικά εναντίον οποιουδήποτε.

—Όσα καταγράφονταν βεβαίως στα βιβλία δεν προκαλούσαν ζημιά μόνο σε σας προσωπικά, αλλά εμμέσως και στην εικόνα της χώρας. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο αν δεν απαντούσατε εσείς σε όλα αυτά για τους λόγους που αναφέρατε,

“

Ούτε κατά διάνοια δεν σκέφτηκα πως οι συνεργάτες μου ήταν εν δυνάμει πηγή του Μακάριου.

γιατί να μην το κάνουν οι στενοί σας συνεργάτες;

—Οι δυσφημιστικές αναφορές και η απόδοση «εγκληματικών» πράξεων αποδίδοντο σε μένα προσωπικά και όχι στους συνεργάτες μου. Συνεπώς ήταν θέμα προσωπικό, το οποίο οφείλω να ομολογήσω λόγω έλλειψης χρόνου και αγνοώντας την έκταση της κακοήθους μυθοπλασίας, δεν απέδωσα την οφειλόμενη σημασία. Κάτι που βεβαίως έπληξε και τη χώρα. Αυτό που πρέπει να προβληματίσει και αυτό πράττω στο βιβλίο «Ο Συκοφάντης» είναι ο χρόνος και οι λόγοι που αποφάσισε να εκδώσει τα βιβλία του, είναι η αναξιοπιστία και οι εκ των υστέρων επινοήσεις του, είναι η επανέκδοση ενός βιβλίου με αφαιρέσεις κεφαλαίων και η διαγραφή ισχυρισμών που καταδεικνύουν τα κίνητρα που τον ώθησαν στη συκοφαντική μυθοπλασία.

—Ο ίδιος έχει ξεκαθαρίσει ότι ήταν λάθος η αφαίρεση του ενός κεφαλαίου και στην επόμενη έκδοση το επανέφερε...

—Η επανέκδοση του βιβλίου και

η επαναφορά του τρίτου κεφαλαίου δεν οφείλετο σε λάθος αλλά στη διαπίστωση πως η αξιοπιστία του εμπιστευόταν. Ύστερα η αφαίρεση σωρείας ισχυρισμών που τον εκθέτουν ούτε δημοσιοποιήθηκαν ούτε επαναφέρθηκαν στην εν λόγω έκδοση.

—Ξέρετε, αυτό που λένε πολλοί όμως είναι ότι το θέμα για τους πολίτες δεν είναι ο Μακάριος και η αποδόμησή του, αλλά όσα γράφει ότι εκτυλίσσονται επί θητείας σας.

—Στο βιβλίο όμως δεν αποδομείται μόνο ο Μακάριος, αλλά αποδομούνται και όσοι υιοθετούν το αφήγημα του Μακάριου. Το θέμα δεν είναι μόνο ο Μακάριος, αλλά και όσοι μέσα από τα λαϊκά δικαστήρια τον ακολουθούν. Να σας υπενθυμίσω πως κάποιοι έφτασαν στο σημείο να λένε ότι έφυγα από το Κραν Μοντανά γιατί με ενδιέφερε η επανεκλογή μου το 2018. Διερωτήθηκαν γιατί να φύγω, αν η λύση θα ήταν τόσο δίκαιη; Αν η λύση θα ήταν δίκαιη, θα έχανα τις εκλογές ή θα με έγραφε η ιστορία; Ποιος θα ήταν ο ιστορικός ηγέτης αυτής της χώρας ύστερα από την κατοχή του 1974;

Στο βιβλίο δεν αποδομείται μόνο ο Μακάριος, αλλά αποδομούνται και όσοι υιοθετούν το αφήγημα του Μακάριου. Το θέμα δεν είναι μόνο ο Μακάριος, αλλά και όσοι μέσα από τα λαϊκά δικαστήρια τον ακολουθούν.

Ο Χάσικος, ο Πετριδής και η περίπτωση Τζο Λόου

—Στο βιβλίο υπάρχουν αναφορές για παραδοχές συνεργατών σας στον Μακάριο Δρουσιώτη. Σκεφτήκατε το ενδεχόμενο ότι αυτοί οι συνεργάτες σας είναι εν δυνάμει πηγή του Μακάριου Δρουσιώτη;

—Ούτε κατά διάνοια. Στην περίπτωση του Σωκράτη Χάσκου οι αναφορές γίνονται μετά θάνατον. Στο Κράτος Μαφία το 2022, θυμήθηκε δόθηκε διαλόγους με τον μακαρίτη τον Χάσικο. Σε μία περίπτωση μάλιστα λέει πως του εξομολογήθηκε δόθηκε ότι ο Πρόεδρος κάνει ό,τι θέλει «νομίζει ότι η Κύπρος είναι δική του». Στη μία εκδοχή αναφέρει ότι τούτο ελέγχθη το 2013 ενώπιον του Κωνσταντίνου Πετριδίου, στη δεύτερη εκδοχή ότι ήταν μετά την παραίτησή του από το υπουργείο Εσωτερικών το 2017, που του ελέγχθη κάτι ανάλογο. Αν δείτε το βιβλίο, δεν γράφτηκε τυχαία, είναι πολλές οι αντιφάσεις με τις αλλοιώσεις κειμένων, πρακτικών αλλά και τις αφαιρέσεις φράσεων. Είναι ένα κατασκευασμα που στόχο είχε να πλήξει τον Πρόεδρο αρχικά για σκοπούς εκδίκησης. Όταν αργότερα είδε ότι αυτός είναι ένας τρόπος ευκολού πορισμού χρημάτων συνέχισε τη

μυθοπλασία για να προσθέτει και να καταλήξει στη δεύτερη έκδοση, που ενώ έλεγε πως προσθέτει νέα στοιχεία εκ «λάθους» δεν έγραψε για όσα αφαίρεσε. Αναφέρει για παράδειγμα σε δέκα περιπτώσεις για ένα αόρατο χέρι που παρενέβαινε ώστε να δοθεί υπηκοότητα στον απατεώνα Τζο Λόου, για να καταλήξει στην εντέκατη αναφορά στο αυθαίρετο συμπέρασμα ότι δεν μπορούσε να υπάρξει άλλο αόρατο χέρι από αυτό του πανίσχυρου Νίκου Αναστασιάδη. Την στιγμή που είχε μπροστά του τα πορίσματα της έκθεσης Καλογήρου, τα πορίσματα του Νικολάτου, την ένορκη κατάθεση του Σωκράτη Χάσκου στον κ. Νικολάτο και τη συνέντευξή του στο ΣΠΓΜΑ που εξηγούσε πώς ακριβώς δόθηκε η υπηκοότητα σε αυτό τον απατεώνα.

—Ρωτήσατε τους συνεργάτες σας που αναφέρονται μέσα όπως τον Αβέρωφ Νεοφύτου, τον Ιωάννη Κασουλίδη και τον Κωνσταντίνο Πετριδίδη γιατί δεν βγήκαν να διαψεύσουν όσα γράφονται και φέρεται να λένε;

—Μα διερρωτώμαι αν το διάβασαν.

—Έχω την αίσθηση πως το διάβασαν.

—Δεν είμαι βέβαιος αν το διάβασαν αλλά οπωσδήποτε θα πρέπει να έχουν κληθεί να καταθέσουν στην Αρχή κατά της Διαφθοράς και συνεπώς εκεί θα δώσουν και τις δέουσες απαντήσεις.

—Πώς νιώθετε με το γεγονός ότι θα καταθέσετε στην Αρχή κατά της Διαφθοράς γι' αυτό το θέμα;

—Πολύ άνετα με την έννοια ότι θα εκθέσω τα γεγονότα ως έχουν και με τεκμηρίωση, όπως άλλωστε καταγράφονται στο βιβλίο «Ο Συκοφάντης».

—Έχετε εμπιστοσύνη στη διαδικασία και στην επικεφαλής που ανέλαβε την υπόθεση;

—Απόλυτη. Γιατί να μην έχω; Παρά το γεγονός ότι κάποιοι προσπαθούν να υποβάλουν ότι πρέπει να υπάρξει καταδικαστική απόφαση γιατί είναι η ετυμολογία του λαϊκού δικαστηρίου. Εμπιστεύομαι απόλυτα τους λειτουργούς ότι θα στερηθούν σε στοιχεία και όχι σε διαδόσεις.

—Ένα καταδικαστικό αποτέλεσμα

από την αρχή τι θα σημαίνει για σας;

—Ο σεβασμός μου και η εμπιστοσύνη που τρέφω στους θεσμούς της χώρας μου δεν μου επιτρέπουν εκκρεμύσεις της έρευνας να προβώ στο οποιοδήποτε σχόλιο. Αρκούμαι να αναφέρω ότι μέχρι το 2017 με στήριζε και τούτο φαίνεται από επισήσεις και μελέτες που μου υπέβαλλε. Αρκεί να αναλογιστείτε ότι όπως ισχυρίζεται το πρώτο βιβλίο το έγραψε με κύρια πηγή το προσωπικό του ημερολόγιο.

—Η απάντησή είναι ότι μετά το Κραν Μοντανά διαπίστωσε την κατάσταση...

—Γιατί δεν εξέδωσε το βιβλίο μετά το Κραν Μοντανά τότε;

—Προφανώς γιατί θέλει λίγο χρόνο η συγγραφή ενός βιβλίου.

—Εάν είστε άνθρωπος ηθικός και ακεραίος όπως εμφανίστηκε ο κ. Δρουσιώτης, όταν κρατούσε προσωπικό ημερολόγιο από το '13 και διαπίστωσε όλα εκείνα που καταγράφει, γιατί δεν υπέβαλε παραίτηση; Παρά μόνο ακολούθησε αυτό που ο ίδιος αναφέρει στα βιβλία

«κρύψε να περάσουμε όπως συνήθως γίνεται στην Κύπρο»; Γιατί δεν υπέβαλε την παραίτησή του το 2014 και γιατί δεν με κατήγγειλε, όταν αποσπάστηκε στον κ. Στυλιανίδη, όντας υπάλληλός του; Γιατί το 2018 δεν με κατήγγειλε ως διεφθαρμένο πρόεδρο ούτως ώστε να αποτρέψει την επανεκλογή μου και τη συνέχεια της διαφθοράς του κράτους; Γιατί αποφάσισε να το κάνει μόνο όταν δεν επαναδιορίστηκε ο Χρήστος Στυλιανίδης και έχασε τη δουλειά του; Στην επιστολή του το 2015, όταν βρισκόταν ήδη στις Βρυξέλλες και ζητούσε την απόσπαση της συζύγου του έλεγε πως δεν θέλει μία σχέση 12 χρόνων να μολυνθεί από παρερμηνείες. Αν ήμουν διεφθαρμένος τότε γιατί ήθελε να διατηρήσει τη σχέση;

—Ο λόγος που έφυγε από το Προεδρικό ήταν το βιβλίο που έγραψε για τη Ρωσία ή υπήρχαν κι άλλοι λόγοι;

—Όταν μου είπε ότι θα έγραφε βιβλίο για τη Ρωσία και τον ρόλο που διαδραμάτιζε στη λύση του Κυπριακού τού είπα πως κάτι τέτοιο δεν μπορεί να το κάνει ενόσω είναι

στο Προεδρικό, γιατί θα με φέρει σε σύγκρουση με ένα μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας, εν όψει μάλιστα της προσπάθειας για επανέναρξη των συνομιλιών. Την ημέρα που εορτάζω το εθνική επέτειος της Ρωσίας και ενώ εγώ μιλούσα στη ρωσική πρεσβεία ενημερώθηκα ότι ο κ. Δρουσιώτης μαζί με τον κ. Στυλιανίδη παρουσίαζαν το βιβλίο του κατηγορώντας τη Ρωσία. Όταν τον προειδοποίησα ότι δεν πρέπει να το κάνει, μου είπε ότι «αν δω ότι υπάρχουν αντιδράσεις, θα υποβάλω την παραίτησή μου». Μάλιστα σε μία των επιστολών του με ευχαριστεί γιατί φρόντισα να μη μείνει ανεπαγγέλτος...

—Ήταν δική σας εισήγηση δηλαδή να πάει με τον κ. Στυλιανίδη;

—Βεβαίως. Αρχικά ως βοηθός του Χρήστου Στυλιανίδη, όταν αυτός εξελέγη ευρωβουλευτής. Σε μία των επιστολών του, έλεγε ότι δεν είναι λογικό συνεργάτης του προέδρου να πάει με 4-5 άλλους, βοηθός ευρωβουλευτή. Και μου ζήτησε να παραμείνει στο Προεδρικό μέχρι τον Οκτώβριο που θα διοριζόταν ο Στυλιανίδης για να πάει στις Βρυξέλλες.

Η επαγγελματική σχέση με τον Μακάριο

—Ξεκίνησε η σχέση σας όπως αναφέρετε από το 2004. Μέχρι και την εκλογή σας αυτή η σχέση ήταν αμισθή;
—Βοηθείτο κατά διάφορους τρόπους, ήταν μια σχέση όχι του έμμισθου με την έννοια επί μνηνιαίας βάσεως αλλά της κατά καιρούς βοήθειας οσάκις εκρίνετο ότι ήταν αναγκαία.

—Λέτε όμως πως με τον τερματισμό του συμβολαίου του αποφάσισε να σας εκδικηθεί. Δεν είχε όμως οικονομική σχέση μαζί σας όταν σας στήριζε πριν από την εκλογή σας...
—Η οικονομική σχέση κατά την προεκλογική περίοδο ήταν ψίκουλα μπροστά στις πλούσιες απολαβές κατά τη διάρκεια της υπηρεσίας του στις Βρυξέλλες.

—Ποια ήταν η δουλειά του κ. Δρουσιώτη επί προεδρίας σας;
—Συνεργάτης επί διαφόρων θεμάτων. Ο ίδιος στην εκτεταμένη επιστολή παραίτησης που γράφει, αναφέρει σωρεία μελετών που έκανε, μεταξύ των άλλων ήταν και οι έρευνες εναντίον του Πανίκου Δημοπτριάδη και άλλα διάφορα.

—Υπάρχουν επιστολές που μιλάει για δημοσιογράφους ότι πληρώνονταν από συγκεκριμένο δικηγόρο και θέτει και ζήτημα προσωπικών σχέσεων... Ήταν στο πλαίσιο της δουλειάς του αυτό;
—Εκείνος έκρινε ότι έπρεπε, στο πλαίσιο της αποστολής του, να με ενημερώνει για όσα μπορούσε να επηρεάσουν αρνητικά την Προεδρία.

—Επειδή εγείρονται ερωτήματα αν εσείς ζητούσατε από συνεργάτες σας να σας παρουσιάζουν τέτοιες πληροφορίες...
—Έχω ήδη απαντήσει. Εκείνο που πρέπει να δούμε είναι τι έγραφε για τους συνεργάτες του. Όχι μόνο για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ακόμη και για τους συναδέλφους του, τους στενούς του συνεργάτες. Δεν αφήνει στο απυρόβλητο κανέναν των θεσμών. Ούτε τον Κώστα Κληρίδη που ζητούσε τη βοήθειά του κατά τακτά χρονικά διαστήματα, ούτε τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη, ούτε τους συναδέλφους του δημοσιογράφους που αναφέρει ότι προσποιούντο ότι δεν αντιλαμβάνοντο ότι το σύστημα εκπορνεύετο αντί χρημάτων. Για να μην αναφερθώ για κάποιους εξ αυτών που τους κατηγορεί ότι εκπορνεύοντο διά χρήματα.

—Εσείς του ζητήσατε να σταματήσει; Του είπατε ότι δεν είναι αυτοί οι όροι της δουλειάς του;
—Τα υπέβαλλε ως εκθέσεις για τις δράσεις που αναλάμβανε. Θα σχολιάζα τις εκθέσεις του κ. Δρουσιώτη; Το ζήτημα είναι τι έγραφε και τι γράφει. Η ουσία είναι ότι την ώρα που κατηγορεί τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ότι ήταν διεφθαρμένος, μέσα από τα κείμενα φαίνεται πόσο ανήθικος ήταν ο ίδιος.

Όταν ακούω ότι τα πάντα γίνονται για πρώτη φορά και ο ΔΗΣΥ τηρεί σιγή ασυρμάτου, αυτό με λυπεί. Και δεν λέω να έρθουν σε αντιπαράθεση αλλά η μεν προεδρία πρέπει να σεμνύνεται, το δε κόμμα να υπεραμύνεται.

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Την πικρία του για το γεγονός ότι ο Δημοκρατικός Συναγερμός δεν υπερασπίζεται το έργο της δεκαετούς διακυβέρνησης, εκφράζει στην «Κ» ο Νίκος Αναστασιάδης, ενώ δεν παραλείπει να αναφέρει ότι υπήρξε αγνωμοσύνη από πρόσωπα. Αποφεύγει να χαρακτηρίσει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ως αχάριστο, αλλά σημειώνει πως ο καθένας θα πρέπει να κάνει την αυτοκριτική του.

—Στο βιβλίο σας αφήνεται αιχμές και για τον Χρήστο Στυλιανίδη. Είχατε σύγκρουση με τον πρώην επίτροπο;
—Πέραν του ότι ανέκρινε αυτά τα ρυπαρογραφήματα, ήρθε στην Κύπρο και τον βράβευσε με το βραβείο Γιάννος Κρανιδιώτης, γιατί επελέγη από τον ΟΠΕΚ ως ο μεγάλος διερευνητικός δημοσιογράφος.

—Αυτός ήταν ο λόγος του ρήγματος;
—Το ρήγμα δημιουργήθηκε εξ ου και δεν επαναδιορίστηκε, όταν πληροφωρήθηκα ότι στο Κολλέγιο των Επιτρόπων απέδιδε την ευθύνη αποτυχίας στο Κραν Μοντανά σε εμέ προσωπικά, υπερασπιζόμενος τη δήθεν ευελιξία της Τουρκίας.

—Δεν είναι βαριά κατηγορία για έναν συνεργάτη σας ότι εξυπηρετεί το τουρκικό αφήγημα;
—Όταν υποστηρίζεις ότι εκείνος που ευθύνεται είναι ο Πρόεδρος του κράτους σου και προσπαθείς να δικαιολογήσεις ότι η Τουρκία ήταν έτοιμη να καταργήσει τις εγγυήσεις και να μειώσει τα στρατεύματα όπως αναφέρει ο κ. Δρουσιώτης, όταν η κα Μογκερίνι προσπαθούσε να τον μεταπείσει ότι δεν είναι έτσι όπως τα λέει επειδή τα έζησε, τότε τι πρέπει να πω; Η δυσαρέσκειά μου είναι ότι παρά τα όσα έλεγε η κα Μογκερίνι, ο κ. Στυλιανίδης άφηνε να νοηθεί ότι την ευθύνη φέρει ο ηγέτης της ε/κ πλευράς.

—Παρόλα αυτά ο Χρήστος Στυλιανίδης διορίστηκε στη συνέχεια στην κυβέρνηση Μητσοτάκη. Το είχατε συζητήσει με τον Έλληνα Πρωθυπουργό;
—Το μόνο που είπα στον Κυριάκο Μητσοτάκη είναι «Κυριάκο μου, είναι επιλογή δική σου, το μόνο που εύχομαι είναι να μη φέρει μαζί του τον συνεργάτη του, διότι όταν θα χάσει τη θέση του ο Χρήστος Στυλιανίδης, αν είναι συνεργάτης του ο κ. Δρουσιώτης θα δω ακόμα ένα βιβλίο, το οποίο δεν θα αφορά εμένα αλλά εσένα». Του το είπα βεβαίως, αστείευόμενος.

—Με δεδομένη την πικρία που εκφράζετε για συνεργάτες σας σήμερα, δεν τίθεται ζήτημα κακής κρίσης από πλευράς σας;
—Μέσα στις πολλές άριστες επιλογές έκανα και εσφαλμένες επιλογές. Η διακυβέρνηση του τύπου δεν ήταν ενός προσώπου διακυβέρνηση και ανεξαρτήτως του μηδενισμού που καλλιεργείται από την αντιπολίτευση, θυμηθείτε τι κράτος παρέλαβα και τι κράτος παρέδωσα. Αυτό δεν επιτελέστηκε μόνο από τον Νίκο Αναστασιάδη αλλά και από τους συνεργάτες και υπουργούς του.

Η συμμετοχή του ΔΗΣΥ στην εξουσία θα μπορούσε να είναι κατορθωτή τις πρώτες ώρες, εάν επικρατούσε του θυμού η ψυχραιμία, λέει στην «Κ» ο Νίκος Αναστασιάδης, αποφεύγοντας να σχολιάσει τη διαγραφή συναγερμικών στελεχών.

Ο ΔΗΣΥ δεν υπερασπίζεται το έργο μου

Δεν έχουν αξιοποιηθεί όσο θα έπρεπε από τη νέα ηγεσία στελέχη της διακυβέρνησης

—Πάντως στο βιβλίο σας υπάρχουν χαρακτηρισμοί που ίσως να εμπίπτουν στα όρια του λιβέλου...

—Κάποιοι των δημοσιογράφων, μεταξύ των οποίων κι εσείς, δείχνετε ευαισθησία στους χαρακτηρισμούς που αφορούν την ιδιότητα του χαρακτήρα. Τι να πω εγώ που μου αποδίδει εγκλήματα.

Δεν σας συγκίνησε το γεγονός ότι κατηγορεί τον Πρόεδρο ότι διέπραξε εσχάτη προδοσία, ότι καταχράστηκε χρήματα, ότι δεν υπάρχει σκάνδαλο που να μην είμαι από πίσω;

—Στείλατε επιστολή μέσω του δικηγорικού σας γραφείου στον Γιώργο Καλλινίκου του Φιλελευθέρου για ένα σχετικό άρθρο του. Δεν ήταν στοιχείο του χαρακτήρα σας να προχωράτε σε αγωγές...

—Δεν ήταν στοιχείο του χαρακτήρα μου ενόσω βρισκόμουν στην εξουσία ή ενόσω πολιτευόμουν. Αυτή την ώρα πλέον δεν θα ανεχτώ κανένα, ιδιαίτερα μετά και τη δημοσίευση του βιβλίου να επικαλείται το ψέμα, τις συκοφαντίες και τη διαστρέβλωση γεγονότων.

—Τώρα με την αποχώρησή σας από την πολιτική μπαίνετε σε αυτή την τακτική;
—Δεν θα ανεχτώ από κανέναν να πλῆξει είτε τη φήμη, είτε την αξιοπρέπεια, είτε την υστεροφημία μου. Τελείωσε. Δεν είμαι πλέον στην πολιτική.

—Νιώθετε πλέον πιο ευάλωτος;

—Καθόλου ευάλωτος, αντίθετα. Νιώθω πιο δυνατός να υπεραμυνθώ βρισκόμενος μακριά από την εξουσία, για να μη θεωρηθεί ότι δίδωκ την ελεύθερη σκέψη, την ελευθερία του λόγου, το δικαίωμα της κριτικής του ασκούντος εξουσία. Είναι πολύ διαφορετικό. Είμαι πλέον ένας πολίτης που θέλει να ζησει και να κριθεί βάσει του έργου που επιτέλεσε και όχι να του αποδίδουν διάφορα.

Παρακολουθώ με αγωνία τον ΔΗΣΥ

—Στον πρόλογο κάνετε λόγο για απαξίωση του πολιτικού συστήματος. Τον ΔΗΣΥ πώς τον βλέπετε να πολιτεύεται πλέον;

—Παρακολουθώ με αγωνία. Θα πρέπει να παραμεριστούν οι πικρίες, οι προσωπικές φιλοδοξίες, θα πρέπει να υπάρξει επιτέλους μια καθολικότερη συστράτευση παλιών και νέων στελεχών. Βεβαίως και πρέπει να ανανεώνεται το κόμμα, βεβαίως και πρέπει να κάνει βήματα ακόμη πιο σημαντικά από ό,τι ενδεχόμενα έχουμε πράξει οι του παρελθόντος, όμως θα πρέπει να βρει τον βηματισμό του μέσα από την επικέντρωση της προσοχής του στα πραγματικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνία. Δεν μιλώ για μηδενιστική αντιπολίτευση, μιλώ για εποικοδομητικές προτάσεις, εποικοδομητική θε-

Το ρήγμα—με τον Χρήστο Στυλιανίδη—δημιουργήθηκε εξ ου και δεν επαναδιορίστηκε, όταν πληροφορηθήκα ότι στο Κολλέγιο των Επιτρόπων απέδιδε την ευθύνη αποτυχίας στο Κραν Μοντανά σε εμέ προσωπικά, υπερασπιζόμενος τη δήθεν ευελιξία της Τουρκίας.

ώρηση και υπεράσπιση του έργου της δεκαετίας.

—Δεν υπερασπίζεται το έργο σας ο ΔΗΣΥ;

—Δεν το έπραξαν και δεν το πράττουν δυστυχώς. Όταν ακούω ότι τα πάντα γίνονται για πρώτη φορά και ο ΔΗΣΥ τηρεί σιγή ασυρμάτου, αυτό με λυπεί. Και δεν λέω να έρθουν σε αντιπαράθεση, αλλά η μεν προεδρία πρέπει να σεμνύνεται, το δε κόμμα να υπεραμύνεται.

—Νιώθετε ότι υπάρχει αγνωμοσύνη από πρόσωπα;

—Αυτό ίσχυε πάντα. Είναι φαινόμενο ιστορικό. Από αρχαιотάτων χρόνων υπήρχαν οι αχάριστοι. Δεν εμφανίστηκαν τώρα.

—Ο Νίκος Χριστοδουλίδης διακατέχεται από αχαριστία απέναντί σας;

—Δεν θα ήθελα τους χαρακτηρισμούς, θέλω να είμαι όσο το δυνατόν πιο δημιουργικός και ενωτικός. Θα πρέπει να μάθουμε να τιθασεύουμε και τις πικρίες μας για να αποφεύγονται αχρείαστες συγκρούσεις. Ο καθένας ας κάνει την αυτοκριτική του.

—Τη διαγραφή συναγερμικών υπουργών πώς την είδατε;

—Είναι αποφάσεις συλλογικών οργάνων και γι' αυτό δεν θέλω να παρεμβαίνω. Θα πρέπει όμως κάποια στιγμή να επικρατήσει του συναισθήματος η νηφαλιότητα.

—Αναφέρεστε στον Αβέρωφ Νεοφύτου;

—Όχι, γενικότερα σε μία σειρά στελεχών, που ακόμα διατηρούν αυτή την πικρία. Υπήρξαν αποφάσεις που αντί να επουλώσουν πληγές εμβάθυναν το ρήγμα, με αποτέλεσμα να συνεχίζει μια πορεία που δεν είναι προς όφελος της ενότιτας του κόμματος. Αυτό που όλοι θα θέλαμε είναι να παραμείνει ο Συναγερμός η πρωταγωνιστική και σοβαρή δύναμη που ξέραμε. Δυστυχώς υπάρχει μία αιμορραγία μελών και στελεχών που με πληγώνει αλλά και με προβληματίζει.

—Η σοβαρότητα για σας είναι να συμμετέχει ο ΔΗΣΥ στην εξουσία;

—Αυτό θα μπορούσε να είναι κατορθωτό τις πρώτες ώρες, εάν επικρατούσε του θυμού η ψυχραιμία.

—Υπάρχει και κριτική ότι η ηγεσία υπολείπεται σοβαρότητας.

—Δεν θεωρώ ότι λείπει σοβαρότητα από τη νέα ηγεσία, αυτό που λείπει είναι ο συνδυασμός έμπειρων στελεχών σε συσχετισμό με τους νέους ανθρώπους που και βεβαίως θα πρέπει να πλαισιώσουν. Δεν μπορεί να παραμερίζεις δοκιμασμένα και να θεωρείς ότι ανανεώνεις το κόμμα, παραγνωρίζοντας στελέχη της διακυβέρνησης.

—Δεν είναι οι υπουργοί που δεν θέλουν να συμμετέχουν σε αυτή τη νέα τάξη πραγμάτων;

—Δεν θέλω να σχολιάσω αν επιθυμούσαν ή αν παραγνωρίστηκαν.

—Η άποψή σας ποια είναι;

—Ότι δεν έχουν αξιοποιηθεί όπως θα έπρεπε.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Οι κινήσεις επικοινωνιακού χαρακτήρα με τις οποίες ο ΔΗΣΥ προσπαθεί να ανακόψει τη ροή ψηφοφόρων του προς το ΕΛΑΜ φέρεται να μην έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, με το θέμα να προκαλεί ένταση στον πρωινό καφέ της Πινδάρου. Η φωτογραφία της Αννίτας Δημητρίου στα Φυλακισμένα Μνήματα –που προκάλεσε δυσφορία ακόμα και εντός της Πινδάρου– όπως και η άποψη ότι υπάρχουν «στελέχη που αριστερίζουν», κάτι που είπε και ο Ευγένιος Χαμπουλλάς κατά την αποχώρησή του, ανέβασαν τις τελευταίες μέρες τους τόνους στο Εκτελεστικό, με ηγετικά στελέχη να κάνουν λόγο για «σπασμωδικές κινήσεις» και «συνεδρίες φιάσκο». Τονίζεται πως το κυριότερο πρόβλημα αυτή την ώρα στον ΔΗΣΥ είναι η έλλειψη πολιτικών θέσεων, μιας και επιλέγει να τρέχει πίσω από τις εξελίξεις και να κινείται περισσότερο σε επικοινωνιακό επίπεδο αντί να προχωρά στην παραγωγή πολιτικής.

Όπως σημειώνεται από στελέχη της πρώτης γραμμής, αυτός είναι και ο ορθός τρόπος να αντιμετωπιστεί το ΕΛΑΜ, να διατυπώνονται ξεκάθαρα οι διαφορές των δύο κομμάτων μέσα από τοποθετήσεις ουσίας και όχι μέσα από μία αδιέξοδη συζήτηση «ποιος είναι πιο πατριώτης και έχει παραστεί στα περισσότερα μνημόσυνα». Έντονη είναι και η άποψη πως ο ΔΗΣΥ δεν θα πρέπει να εστιάσει σε όσους ψηφοφόρους επιλέγουν πλέον το ΕΛΑΜ,

Τονίζεται πως το κυριότερο πρόβλημα αυτή την ώρα στον ΔΗΣΥ είναι η έλλειψη πολιτικών θέσεων, μιας και επιλέγει να τρέχει πίσω από τις εξελίξεις και να κινείται περισσότερο σε επικοινωνιακό επίπεδο αντί να προχωρά στην παραγωγή πολιτικής.

αφού κρίνεται πως οι συγκεκριμένοι δεν θα μεταπειστούν με κατηγορίες ένθεν και ένθεν αλλά με πολιτικές που θα κριθούν στο πέρασμα του χρόνου, αλλά να ανοίξει προς παράλληλες κατευθύνσεις παρουσιάζοντας την εικόνα που πρέπει να έχει, ενός φιλελεύθερου, ευρωπαϊκού κόμματος.

Πάντως, αυτή την ώρα βρίσκεται σε εξέλιξη εσωτερικός σχεδιασμός ως προς τον τρόπο που θα κινηθεί το κόμμα σε διαφορετικές κατηγοριοποιήσεις ψηφοφόρων όπως τους αγρότες αλλά και τους κατοίκους των μεγάλων αστικών περιοχών, παρουσιάζοντας ολοκληρωμένες προτάσεις για προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Προσπάθεια είναι να προσεγγιστούν και οι νέοι ηλικιακά ψηφοφόροι, όπου παλαιότερα ο ΔΗΣΥ είχε περισσότερη διείσδυση, ενώ στο στόχαστρο του κόμματος μπαίνουν και οι αναποφάσιμοι. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια να αντιμετωπιστεί και το μεγάλο κενό, όπως σημειώνεται,

που έχει δημιουργηθεί σε οργανωτικό επίπεδο κυρίως στις μεγάλες επαρχίες, με την ενεργοποίηση μηχανισμών που εδώ και καιρό είναι αδρανοποιημένοι ώστε να συμβάλουν στην άνοδο των ποσοστών του κόμματος.

Στο μεταξύ, εκκρεμεί και μία συνάντηση με την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος, είχε προγραμματιστεί για τις 4 Απριλίου αλλά αναβλήθηκε χωρίς να οριστεί νέα ημερομηνία, στην οποία αναμένεται να παρουσιαστεί πλάνο για τους χειρισμούς που πρέπει να γίνονται σε σχέση με τους δύο κοιμματικούς χώρους που σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις φέρεται να κερδίζουν έδαφος, το ΕΛΑΜ αλλά και το επερχόμενο κόμμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη. Άλλωστε, κανείς δεν μπορεί να παραβλέψει το γεγονός ότι στο ψηφοδέλτιο του ΕΛΑΜ θα βρίσκεται ο πρώην αντιπρόεδρος του ΔΗΣΥ και κυβερνητικός εκπρόσωπος της κυβέρνησης Αναστασιάδη, Μάριος Πε-

λεκάνος, ενώ συγκεκριμένη μερίδα Συναγερμικών ψηφοφόρων πιθανώς να προσελκύσουν ο τέως δήμαρχος Στροβόλου Ανδρέα Παπαχαράλμπους όπως και ο πρώην βουλευτής του ΔΗΣΥ Ευγένιος Χαμπουλλάς, αν τελικώς συμπεριληφθούν και αυτοί στο ψηφοδέλτιο της Ακροδεξιάς.

Επαφή με τους πολίτες

Πάντως, αυτό που ξεκαθαρίζεται είναι ότι η Αννίτα Δημητρίου δεν θα επιτρέψει να αναλωθεί το κόμμα περαιτέρω σε ανούσιες αντιπαραθέσεις, αλλά να εργαστεί για να γίνει όσο το δυνατόν πιο συμπεριληπτικό στη βάση των αρχών και αξιών του. Στο επίκεντρο και η επαφή με τους πολίτες, αν και από ορισμένους κρίνεται λανθασμένη η επιλογή πρωτοκλασάτων στελεχών για παρουσία σε κάθε γιορτή

και εκδήλωση ώστε να χαιρετιστούν και να φωτογραφηθούν με τον κόσμο, εξηγώντας ότι αυτό μπορεί να γίνεται επιλεγμένα και παράλληλα να πραγματοποιούνται συναντήσεις με οργανωμένα σύνολα και φορείς. Η συνδρομή του κόμματος σε αυτό είναι να παρουσιάσει συγκεκριμένες προτάσεις όπως και να ακούσει τις θέσεις τους παρά και σε αυτή την περίπτωση να περιορίζονται σε ανούσια γεύματα εργασίας.

Την ίδια ώρα, μεγάλο είναι και το στοίχημα για την ηγεσία σε σχέση με τα πρόσωπα που θα πλαισιώνουν το ψηφοδέλτιο του κόμματος ενόψει βουλευτικών, μιας και το κενό που δημιουργείται λόγω περιορισμού των θητειών –Ευθύμιος Διπλάρος, Νίκος Τορνarίτης, Αβέρωφ Νεοφύτου, Κυριάκος Χατζηγιάννης και Μάριος Μαυρίδης όπως και οι Χάρης Γεωργιάδης και Ονούφριος Κουλλάς που δεν θα επαναδιαεκδικηθούν– είναι αξιοσημείωτο.

Η ίδια η πρόεδρος του κόμματος φέρεται να βρίσκεται σε συνεχείς επαφές κυρίως σε σχέση με τους αριστίνδην, με το όνομα του Άγγελου Βότση να παίζει ψηλά στις επιλογές. Μάλιστα, όπως διαμνύεται, πραγματοποιήθηκε ήδη συνάντηση των δύο πλευρών –σε προσωπικό επίπεδο διατηρούν άριστες σχέσεις από τον καιρό που και οι δύο ήταν στη Βουλή– χωρίς ωστόσο μέχρι αυτή την ώρα ο πρώην βουλευτής του ΔΗΚΟ να έχει δώσει την τελική απάντηση. Ο ίδιος φέρεται να μελετά όλα τα ενδεχόμενα με σεβασμό, ωστόσο, αυτό που διαμνύεται είναι ότι πρόταση δεν έχει μόνο από τον ΔΗΣΥ και αυτό διαφοροποιεί τα δεδομένα, λαμβάνοντας υπόψη και τον χώρο τον οποίο ο ίδιος νιώθει πολιτικό του σπίτι. Το σίγουρο πάντως είναι πως ο κ. Βότσης, αν τελικώς κατέβει στην κούρσα των βουλευτικών, δεν θα έχει ως επιλογή τη ΔΗΠΑ, το κόμμα με το οποίο ήταν υποψήφιος το 2021.

Όλες οι τάσεις

Ο ΔΗΣΥ, πάντως, επιθυμεί τον καρταρισμό ενός ψηφοδελτίου με την παρουσία εκφραστών όλων των τάσεων εντός του κόμματος, με στόχο να καταφέρει να ξεπεράσει το ότι και τόσο καλό ποσοστό του 24,8% των ευρωεκλογών. Μπορεί δημόσια τα στελέχη να αρκούνται σε δηλώσεις του τύπου, ο ΔΗΣΥ θα είναι και πάλι πρώτο κόμμα, ωστόσο, είναι κοινά αποδεκτό πως σε αυτές τις εκλογές θα πρέπει να λάβει ένα ποσοστό κοντά στο 30,7% των βουλευτικών εκλογών του 2021, αν θέλει να επανακτήσει την ισχύ και τον πρωταγωνιστικό του ρόλο. Στόχος της ηγεσίας, πάντως, είναι να κλείσει το θέμα των ψηφοδελτίων το αργότερο μέχρι τέλη Ιουνίου, σε περίπτωση που χρειαστεί να στηθούν και κάλπες εκεί όπου θα υπάρχουν περισσότεροι υποψήφιοι από τις θέσεις. Εντός Μαΐου αναμένεται να οριστεί η ημερομηνία υποβολής ενδιαφερόντας και στη συνέχεια η ανώτατη ηγεσία να προχωρήσει στις απαιτούμενες διεργασίες. Τονίζεται ότι με αυτό τον τρόπο θα δοθεί ο χρόνος στους υποψήφιους να εργαστούν ορθά και μεθοδικά και στο κόμμα η ευχέρεια να εστιάσει στις πολιτικές του θέσεις, χωρίς αντιπερισπασμούς.

Βέβαια υπάρχουν και αυτοί –ακόμη και νυν βουλευτές– που υποστηρίζουν πως η τόσο γρήγορη χρονικά ολοκλήρωση της διαδικασίας μόνο περαιτέρω προβλήματα και εσωστρέφεια μπορεί να δημιουργήσει στο κόμμα. Εξηγούν πως το διάστημα είναι μεγάλο και θα υπάρξει κόπωση των ψηφοφόρων μέσα σε έναν χρόνο, με κίνδυνο να τους απομακρύνουν από την κάλπη. Παράλληλα, σημειώνουν πως αναποφευκτα από τις επιλογές θα μειώνουν και κάποιοι δυσαρεστημένοι που μπορεί να προχωρήσουν σε ενέργειες που πιθανώς να μην είναι προς όφελος του κόμματος. Την ίδια ώρα, τις όποιες επιλογές του κόμματος θα τις βρίσκουν καθημερινά στις πολιτικές συζητήσεις και τοποθετήσεις και θα πρέπει να τις υποστηρίζουν, βάζοντας για ακόμη μία φορά σε δεύτερη μοίρα τις πολιτικές θέσεις του ΔΗΣΥ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΓΓΕΛΟΥ ΑΛ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**

Υπαρξιακά ευρωπαϊκά διλήμματα

Δεν υπάρχει η παραμικρή αμφιβολία ότι οι σχέσεις Ηνωμένων Πολιτειών και Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) έχουν πλέον εισέλθει σε ύδατα απολύτως ακατογράφητα. Η ανακοίνωση της επιβολής «αμοιβαίων» (reciprocal) δασμών ύψους 20% στις εισαγωγές ευρωπαϊκών προϊόντων από τον πρόεδρο Ντόναλντ Τραμπ στις 2 Απριλίου, σε συνδυασμό με την επιβολή ειδικότερων δασμών 25% στα αυτοκίνητα και σε ορισμένα εξαρτήματά τους, ήταν το δεύτερο μεγάλο χτύπημα μετά από τις εξελίξεις που είχαν προηγουμένως σημειωθεί στο Ουκρανικό Ζήτημα – με τον αποκλεισμό ουσιαστικά των Ευρωπαίων από κάθε συζήτηση περί εκκευρίας. Η επιβολή αυτών των δασμών αποτελεί μία αξιοσημείωτη χειροτέρευση των ευρωαμερικανικών εμπορικών σχέσεων με απρόβλεπτες επιπτώσεις και τεράστια αβεβαιότητα ως προς τον τρόπο αναζήτησης διεξόδου και γεφύρωσης των διαφορών. Η Ε.Ε. θα προτιμούσε μία διαπραγματεύση για να αποφύγει μία κάθετη ρήξη,

αλλά αυτό το σενάριο μοιάζει μακρινό αυτή τη στιγμή.

Η Ε.Ε. δεν είναι, εκ φύσεως, προετοιμασμένη για να διαχειριστεί εύκολα ένα πολιτικό φαινόμενο όπως ο Ντόναλντ Τραμπ. Ο εκκεντρικός και απρόβλεπτος Αμερικανός πρόεδρος πιστεύει ότι οι διεθνείς σχέσεις (πολιτικές και οικονομικές) πρέπει να καθοδηγούνται από τα εθνικά συμφέροντα και κυρίως από εκείνα των μεγάλων δυνάμεων. Και σε έναν κόσμο που, παρά ορισμένες περί του αντιθέτου απόψεις, περιστρέφεται γύρω από την ισορροπία ανάμεσα σε αυτές τις δυνάμεις, οι κανόνες και οι συμπεριφορές που κυβερνούν τις διακρατικές σχέσεις είναι σήμερα αρκετά διαφορετικές από εκείνες στις οποίες είχαν συννηθεί οι Ευρωπαίοι μετά το 1945. Δυστυχώς, όταν οι μεγάλες δυνάμεις ανταγωνίζονται για τον πλούτο και την ισχύ, δεν είναι εύκολο να απορρίψει κανείς τη λογική των σφαρών επιρροής. Ο «ελεύθερος κόσμος» της τάξης που δημιουργήθηκε από τους Αμερικανούς μετά το 1945 (μιας τάξης που άλλωστε περιλά-

βανε τη Δυτική Ευρώπη στην αμερικανική σφαίρα επιρροής) δεν είναι πια εδώ.

Η υπόθεση των δασμών έχει ένα θετικό σημείο. Αφορά στην εμπορική πολιτική, η οποία απευθύνεται αποκλειστικά αρμοδιότητα της Ε.Ε. που μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μπορεί να αναζητήσει κοινό έδαφος στη διαμόρφωση μιας στρατηγικής αντιμετώπισης της επιθετικής τακτικής Τραμπ για «αμοιβαίους» δασμούς. Οι Βρυξέλλες θα αναζητήσουν λύσεις, χωρίς φυσικά να υπάρχει εγγύηση ότι θα κάμψουν τις επιδιώξεις της Ουάσινγκτον, ενώ στη φαρέτρα τους υπάρχουν και σοβαρά αντίμετρα εφόσον αυτά αποφασιστεί να χρησιμοποιηθούν σε ένα σενάριο κλιμάκωσης. Δεν ισχύει όμως το ίδιο για τον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας.

Η μεταπολεμική (μετά το 1945) και μεταψυχροπολεμική (μετά το 1989) Ευρώπη, αρχικά το δυτικό και ακολούθως το κεντροανατολικό τμήμα της, είχε εναποθέσει την ασφάλειά της υπό την αμερικανική προστατευτική (συμβατική και πυ-

ρηνική) ομπρέλα. Σύμφωνα με τον κορυφαίο αναλυτή Hedley Bull, δεν υπήρξε ποτέ μία υπερεθνική κοινότητα ασφαλείας στην Ευρώπη, ακόμη και κατά τη διάρκεια της ύπαρξης της Σοβιετικής Ένωσης. Υπήρξε –και εξακολουθεί να υπάρχει– μία ομάδα εθνών-κρατών που λειτουργούν ως ένα είδος κονσέρτου σε ζητήματα ασφαλείας: η Γαλλία και η Γερμανία εντός Ε.Ε. και το Ηνωμένο Βασίλειο εκτός Ε.Ε. Σε αυτά τα κράτη έχει εσχάτως προστεθεί η Πολωνία, λόγω μεγέθους και εγγύτητας με τη Ρωσία. Ωστόσο, κανένα από αυτά τα κράτη και φυσικά η Ε.Ε. στο σύνολό της δεν συνιστούν μία «στρατηγική κοινότητα ασφαλείας» με τη στενή έννοια του όρου.

Αυτό είναι αρκετά σαφές αν κάποιος παρατηρήσει προσεκτικά τις εξελίξεις σχετικά με την ανάγκη αύξησης των αμυντικών δαπανών και της ενίσχυσης της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Εξαιτίας και της χρόνιας εξάρτησης από τις Ηνωμένες Πολιτείες σε θέματα ασφαλείας, όλα τα κράτη-μέλη της

Ε.Ε. παραμένουν προσεκτικά ώστε να μη διαρρήξουν πλήρως τις σχέσεις με την Ουάσινγκτον. Είναι επίσης εμφανές ότι τα κράτη-μέλη δεν επιθυμούν διακαώς μία κοινοτικοποίηση στον τομέα της άμυνας και της ασφάλειας. Αυτό σημαίνει ότι μεγαλόστομες διακηρύξεις περί «ευρωπαϊκής άμυνας» πρέπει να προσεγγίζονται ως ποτήρι μισογεμάτο. Οι «27» εξακολουθούν να προτιμούν μία διακυβερνητική προσέγγιση στην άμυνα και στην ασφάλεια και όχι την παραχώρηση σε θεσμούς όπως η Κομισιόν υπερβολικών αρμοδιοτήτων σε έναν τόσο ευαίσθητο τομέα. Τα μεγαλύτερα κράτη δεν επιθυμούν τέτοιους περιορισμούς, τα μικρότερα φοβούνται ότι κοινοτικές πρωτοβουλίες στην άμυνα θα πλήξουν τις δικές τους εταιρείες σε περίπτωση συγκέντρωσης στην αμυντική βιομηχανία.

Σημείο κλειδί για την εξέλιξη των συζητήσεων θα είναι αν τα κράτη-μέλη θα προτιμήσουν να αξιοποιήσουν τη ρήτρα εθνικής διαφυγής του Συμφώνου Σταθερό-

τητας και Ανάπτυξης για αύξηση των αμυντικών δαπανών ή τα δάνεια του προγράμματος SAFE και αργότερα το πρόγραμμα EDIP για την πρόωθηση κοινών προμηθειών. Αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι θα είναι δύσκολο για τους Ευρωπαίους να αποδεχθούν ότι όσα είχαν συννηθεί μετά το 1945 έχουν πια μάλλον τελειώσει οριστικά. Οι ενδείξεις γι' αυτό ήταν αρκετές εδώ και καιρό, αλλά πολλοί προτιμούσαν να λοξοκοιτούν. Το πρόβλημα είναι ότι η ειρήνη στη «γηραιά ήπειρο» επιβλήθηκε ακριβώς από εκείνους που σήμερα στρέφουν το βλέμμα μακριά της, δηλαδή τους Αμερικανούς. Με δεδομένο ότι η ιστορία των ευρωπαϊκών κρατών χαρακτηρίστηκε, ανά τους αιώνες, από ενδημική σύγκρουση, ποιος θα αναλάβει πλέον να γεμίσει «το κοστούμι που μένει αδειανό»;

Ο κ. Άγγελος Αλ. Αθανασόπουλος είναι διευθυντής Τύπου στο Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα (ΕΛΚ). Οι απόψεις που διατυπώνονται σε αυτό το άρθρο είναι προσωπικές.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ, αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος

Το Κυπριακό σε πορεία ενός νέου Ελσίνκι

Θέλουμε να δούμε τα δικά μας συμφέροντα να τέμνονται με αυτά της Τουρκίας, όπως συνέβη το 1999

Συνέντευξη στον **ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Είμαστε στα βήματα ενός νέου Ελσίνκι» δηλώνει σε συνέντευξη στην «Κ» ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Αντωνίου. Η στρατηγική μας, αναφέρει, κινείται σε εκείνο το πλαίσιο προσαρμοσμένη στα σημερινά δεδομένα. Θέλουμε να δούμε, λέει, τα δικά μας συμφέροντα να τέμνονται με αυτά της Τουρκίας, όπως συνέβη το 1999. Συζητώντας στον απόηχο της πρώτης συνάντησης των δύο ηγετών μετά την άτυπη διευρυμένη διάσκεψη στη Γενεύη, ο κ. Αντωνίου επισημαίνει ότι η Τουρκία ιερarchεί ως βασική προτεραιότητα την ένταξη της στην Ε.Ε. και σημειώνει πως θα αξιοποιήσουμε αυτή τη στρατηγική της επιδίωξη για να υπηρετήσουμε την επίλυση του Κυπριακού. Τονίζει ότι έχουμε μεταφέρει απευθείας στην Τουρκία το μήνυμα ότι είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε σοβαρά τη βελτίωση των ευρωτουρκικών σχέσεων, αρκεί να γίνουν βήματα και στο Κυπριακό.

–Τι κρατάμε από την πρώτη συνάντηση των δύο ηγετών μετά τη Γενεύη;

–Έγιναν μικρά αλλά σημαντικά βήματα. Υπάρχουν συγκεκριμένα παραδοτέα, όπως για παράδειγμα η σύσταση της δικαιοδοτικής επιτροπής για τη νεολαία, η συνεννόηση για νέα συνάντηση πριν από το Πάσχα και η ανακοίνωση για τον διορισμό απεσταλμένου του γενικού γραμματέα.

–Ποια είναι η πρόοδος που διαπιστώνει ο Πρόεδρος στο θέμα των οδοφραγμάτων;

–Ο κ. Τατάρ φαίνεται να μην είναι τόσο απόλυτος και αρνητικός για τα οδοφράγματα όσο ήταν μέχρι τώρα.

–Είπε δηλαδή ότι μπορεί να δεχθεί διάνοιξη σημείων διέλευσης σε Κόκκινα και Αθηνόυ;

–Όχι δεν το είπε κατ' αυτό τον τρόπο, αλλά πλέον τα συζητά, ενώ μέχρι τώρα τα απέρριπτε κατηγορηματικά. Βλέπουμε μια μικρή διαφοροποίηση, που μπορεί να αποδειχθεί σημαντική.

–Τέθηκε θέμα διάνοιξης διόδων για πεζούς;

–Υπάρχει στο τραπέζι η ιδέα να ανοίξουν δίοδοι για πεζούς στην εντός των τειχών Λευκωσία, κάτι

“

Υπάρχει στο τραπέζι η ιδέα να ανοίξουν δίοδοι για πεζούς στην εντός των τειχών Λευκωσία, κάτι που η δική μας πλευρά αντικρίζει θετικά.

Πίσω από την αλλαγή στάσης του κ. Τατάρ βλέπουμε μια διαπραγματευτική ευελιξία από πλευράς Τουρκίας.

που η δική μας πλευρά αντικρίζει θετικά.

–Μπορεί να εγκαταλειφθεί το πακέτο των τεσσάρων σημείων διέλευσης και να γίνει προσπάθεια διάνοιξης αυτών των διόδων, ώστε να υπάρξει κάποιο αποτέλεσμα ενόψει της διάσκεψης Ιουλίου;

–Η προσπάθεια για τα οδοφράγματα δεν θα εγκαταλειφθεί, αλλά αν δούμε ότι η διάνοιξη αυτών των διόδων είναι πιο εφικτή και πιο γρήγορα υλοποιήσιμη, μπορούμε να προχωρήσουμε μέχρι να διαμορφωθούν οι συνθήκες για να πάμε στα υπόλοιπα.

–Πόσες διόδους αφορά η συζήτηση;

–Γίνεται λόγος για μία, ενδεχομένως και δεύτερη.

–Υπάρχει συμφωνία;

–Όχι, δεν είμαστε σε αυτό το στάδιο.

Ο διορισμός της κας Ολγκίν ως προσωπικής απεσταλμένης του γ.γ. των Η.Ε. είναι το επικρατέστερο σενάριο.

–Στο θέμα της ενέργειας, πώς θα μπορούσε να ξεπεραστεί η απαίτηση της τ/κ πλευράς να συνδεθεί το φωτοβολταϊκό πάρκο που θα γίνει στη νεκρή ζώνη με το δικό της σύστημα;

–Δεν συζητούμε οτιδήποτε παραπέμπει σε λογική δύο κρατών και σε στάτους συνεργασίας μεταξύ δύο ξεχωριστών κυριαρχικών οντοτήτων. Συνεπώς, για να προχωρήσει το θέμα του φωτοβολταϊκού πάρκου στη νεκρή ζώνη, η τ/κ πλευρά πρέπει να δεχθεί ότι η παραγόμενη ενέργεια θα πηγαίνει στο σύστημα της ΑΗΚ και από εκεί θα διχετεύεται στα κατεχόμενα το ποσοστό που τους αναλογεί.

–«Κλειδώσει» ο διορισμός της κας Ολγκίν ως προσωπικής απεσταλμένης του κ. Γκουτέρες;

–Από την πληροφόρηση που έχουμε θεωρούμε ότι αυτό είναι το επικρατέστερο σενάριο. Υπενθυμίζω πως, όταν είχε ολοκληρωθεί η πρώτη

της αποστολή στην Κύπρο, είχαμε προσπαθήσει να ανανεωθεί η σύμβαση της, όμως δεν δέχθηκε ο κ. Τατάρ. Αυτή τη φορά θέλουμε να υπάρξουν συγκεκριμένα παραδοτέα μέχρι τη διάσκεψη Ιουλίου.

–Είναι δεδομένη η διάσκεψη Ιουλίου ή η πραγματοποιήσή της θα εξαρτηθεί από το αν θα υπάρξουν αποτελέσματα μέχρι τότε;

–Από τη στιγμή που έχει ανακοινωθεί από τον γ.γ., θεωρούμε ότι θα γίνει.

–Η κυβέρνηση έχει πληροφρηθεί το περιεχόμενο της έκθεσης της κας Ολγκίν μετά την πρώτη της αποστολή στην Κύπρο;

–Επισημώς όχι, έχουμε κάποιες ενδείξεις.

–Έχει λησθεί ότι μία από τις βασικές της εισηγήσεις είναι ο διαχωρισμός των σημείων του πλαισίου Γκουτέρες σε ενότητες. Συμ-

φωνείτε με αυτή την προσέγγιση;

–Το πλαίσιο Γκουτέρες είναι μέρος του διαπραγματευτικού κεκτημένου και ως έχει το δεχόμαστε επί της αρχής, όμως είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε κάποια θέματα που παραμένουν ανοικτά.

–Μιλήσατε για αλλαγή στη στάση Τατάρ. Πού πιστεύετε ότι οφείλεται;

–Δύο χρόνια πριν, ο κ. Τατάρ έλεγε ότι δεν συνομιλεί με τον κ. Χριστοδουλίδη αν δεν ικανοποιηθούν τα λεγόμενα τρία «Α», απευθείας εμπόριο, πτήσεις και επαφές. Εμείς λέγαμε ότι αυτό δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό. Στη συνέχεια αναγκάστηκε να αναδιπλωθεί. Είχαμε τον διορισμό της απεσταλμένης, την έναρξη των συναντήσεων, το δέιπνο στη Νέα Υόρκη, την πρόσφατη άτυπη πενταμερή στη Γενεύη και το Κυπριακό τέθηκε σε μια διαδικασία με στόχο να ξαναμπει στις ράγες των διαπραγματεύσεων.

τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την κυβέρνηση, αλλά δεν δίνει λευκή επιταγή. Πώς το εισηγράδατε αυτό;

–Σημειώνουμε με ικανοποίηση ότι ο κ. Παπαδόπουλος εξήρε τη δουλειά που γίνεται αυτά τα δύο χρόνια από την παρούσα κυβέρνηση. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ποτέ δεν ισχυρίστηκε ότι έλαβε λευκή επιταγή από κάποιο κόμμα. Έλαβε εντολή από το εκλογικό σώμα στη βάση του προγράμματος διακυβέρνησης, το οποίο η κυβέρνηση υλοποιεί.

–Λέει όμως ότι κατατίθενται νομοσχέδια από την κυβέρνηση με τα οποία το ΔΗΚΟ διαφωνεί και ότι αυτό δεν πρέπει να ξαναγίνει στο μέλλον.

–Η κάθε πολιτική δύναμη έχει την αυτονομία της και την ελευθερία να επικροτεί ή να επικρίνει, να συμφωνεί ή να διαφωνεί, όμως, η κυβέρνηση έχει την ευθύνη των αποφάσεων και τα πράγματα πρέπει να προχωρούν ακόμη και εάν υπάρχουν διαφορετικές θέσεις.

–Το μήνυμα είναι ότι εναπόκειται πλέον στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να βελτιώσει τη συνεργασία.

–Αναγνωρίζουμε την ανάγκη για αναβάθμιση της συνεργασίας, αλλά σίγουρα αυτή η προσπάθεια δεν

Θεωρούμε ότι πίσω από τον Τατάρ είναι η Τουρκία.

–Και αυτή η αλλαγή θεωρείτε ότι στέλνει μήνυμα για αλλαγή στις προθέσεις της Τουρκίας;

–Πίσω από την αλλαγή στάσης του κ. Τατάρ, βλέπουμε μια διαπραγματευτική ευελιξία από πλευράς Τουρκίας.

–Υπάρχει ο κίνδυνος αυτή τη στιγμή στο Κυπριακό να βρεθούμε να συζητούμε για μέτρα οικοδόμησης εμπιστοσύνης, να χάσουμε τη μεγάλη εικόνα και η Τουρκία να μείνει εκτός κάδρου;

–Δεν θα συζητούμε ΜΟΕ που υπονομεύουν την προσπάθεια επιστροφής σε ουσιαστικές διαπραγματεύσεις, αλλά μέτρα που λειτουργούν ως κίνητρο για λύση. Θεωρούμε ότι η Τουρκία είναι στο κάδρο από τη στιγμή που η ευρωπαϊκή της προοπτική περνά μέσα και από την Κυπριακή Δημοκρατία.

–Πώς θα αξιοποιήσουμε τη συ-κυρία στις ευρωτουρκικές σχέσεις;

–Η Τουρκία έχει δηλώσει στο ανώτατο επίπεδο ότι ιερarchεί ως βασική προτεραιότητα την ένταξη της στην Ε.Ε. Θα αξιοποιήσουμε αυτή τη στρατηγική της επιδίωξη για να υπηρετήσουμε την επίλυση του Κυπριακού. Είμαστε στα βήματα ενός νέου Ελσίνκι, αν μου επιτρέπεται ο όρος, και όπως γνωρίζετε, θέλουμε να δούμε τα δικά μας συμφέροντα να τέμνονται με αυτά της Τουρκίας, όπως συνέβη το 1999. Η στρατηγική μας κινείται σε εκείνο το πλαίσιο προσαρμοσμένη στα σημερινά δεδομένα, τα οποία ασφαλώς διαφέρουν κατά πολύ. Η πιο δραστική αλλαγή είναι ότι πλέον η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πλήρης και ισότιμο μέλος της Ε.Ε. Έχουμε μεταφέρει απευθείας στην Τουρκία το μήνυμα ότι είμαστε έτοιμοι να συζητήσουμε σοβαρά τη βελτίωση των ευρωτουρκικών σχέσεων, αρκεί να γίνουν βήματα και στο Κυπριακό.

–Αυτό έγινε στη συνάντηση Χριστοδουλίδη-Φιντάν στη Γενεύη;

–Μεταφέρεται με κάθε ευκαιρία και σε κάθε επίπεδο, μέσω της Ελλάδας και άλλων συνομιλητών μας που έχουν επαφές με την Άγκυρα. Αυτό έγινε ξεκάθαρα, μεταξύ άλλων και στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του περασμένου Απριλίου.

μπορεί να είναι μονόπλευρη.

–Πώς βλέπει η κυβέρνηση την πτώση των ποσοστών των κομμάτων που τη στηρίζουν;

–Πρώση καταγράφεται στα ποσοστά όλων των κομμάτων πλην του ΕΛΑΜ, συνεπώς, δεν είναι δόκιμο να λέμε ότι η πτώση των ποσοστών αυτών των κομμάτων οφείλεται στη συμμετοχή τους στην κυβέρνηση, διότι πτώση καταγράφουν και κόμματα της αντιπολίτευσης.

–Πώς η κυβέρνηση προσεγγίζει τις βουλευτικές εκλογές, που θεωρούνται ορόσημο για τις ισοροπίες στο πολιτικό σκηνικό;

–Κάθε εκλογική αναμέτρηση είναι σημαντική, όμως είναι κάπως θεωρητικό να λέμε ότι όλα θα εξαρτηθούν από εκείνο το αποτέλεσμα. Μας ανησυχεί η πρόωρη προεκλογική περίοδος και η πόλωση που ενδεχομένως να επιδιωχθεί από όσους επιζητούν συστρίψωση ακόμη και μέσω λαϊκισμού.

–Η διαφαινόμενη είσοδος του Οδυσσέα Μιχαλίδη στην πολιτική εκλαμβάνεται ως απειλή από τον κ. Χριστοδουλίδη;

–Ο κάθε πολίτης έχει δικαίωμα να πολιτευθεί και είναι όλοι καλοδεχούμενοι στην πολιτική αρένα. Εμείς δεν προσωποποιούμε αυτά τα ζητήματα.

Απαντά για Αννίτα, Στέφανο, Νικόλα, Προύντζο και Οδυσσέα

–Οι ανακοινώσεις Τραμπ για την επιβολή δασμών ανατρέπουν τις ισορροπίες στο παγκόσμιο εμπόριο. Έχουμε υπολογίσει πώς θα μας επηρεάσουν;

–Δημιουργείται μια αναστάτωση σε παγκόσμιο επίπεδο και τις επιπτώσεις δεν μπορούμε να τις υπολογίσουμε σε αυτή τη φάση. Εδώ και βδομάδες το υπουργείο Οικονομικών επεξεργάζεται διάφορα σενάρια ώστε να είμαστε προετοιμασμένοι, γιατί σε κάθε περίπτωση αυτή η κατάσταση δεν αποκλείεται να επηρεάσει την Ευρώπη και κατ' επέκταση και εμάς.

–Μας ανησυχεί αν από τη γενικό-τερη συμπεριφορά του Αμερικανού προέδρου θα επηρεαστεί και το επίπεδο των σχέσεων της Κυπριακής Δημοκρατίας με τις ΗΠΑ;

–Η στρατηγική σχέση της Κύπρου με τις ΗΠΑ είναι θεμελιωμένη σε στέρεο υπόβαθρο, διότι υπηρετεί αμοιβαία καλώς νοούμενα συμφέροντα και έτσι δεν μας ανησυχεί ότι θα έχουμε δραστικές μεταβολές, όμως, υπάρχει προβληματισμός για τις σχέσεις ΗΠΑ-Ε.Ε.

–Η πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αννίτα Δημητρίου ζητεί σύγκληση Εθνικού Συμβουλίου για το υδατικό. Γιατί επιλέχθηκε να απαντήσει η υπουργός Γεωργίας και όχι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας;

–Η επιστολή εστάλη από την υπουργό εκ μέρους του Προέδρου λόγω της απουσίας του στο εξωτερικό. Αν θα συγκληθεί ή όχι Εθνικό Συμβούλιο για το υδατικό είναι θέμα του Προέδρου.

–Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου διαμαρτυρήθηκε πρόσφατα ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μιλάει στο τηλέφωνο με τους κυνηγούς, αλλά δεν απαντά στις επιστολές του για σημαντικά ζητήματα.

–Θα δοθεί απάντηση και στην επιστολή του κ. Στεφάνου. Σε κάθε περίπτωση ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν αρνήθηκε σε κανένα πολιτικό αρχηγό να συζητήσει μαζί του.

–Θα διευθετηθεί κάποια συνάντηση;

–Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας όποτε κρίνει ότι πρέπει να ανταποκριθεί σε αίτημα για συνάντηση το κάνει.

–Και ο δήμαρχος Λευκωσίας Χαράλαμπος Προύντζος έθεσε θέμα ότι ζητάει συνάντηση με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλλά δεν έλαβε απάντηση.

–Ισχύει το ίδιο. Όταν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο θέμα ή αίτημα για συνάντηση, τότε πρώτα παραπέμπεται στο αρμόδιο υπουργείο ή

Σκοιιάζοντας την επιβολή δασμών από τον Τραμπ, ο κ. Αντωνίου αναφέρει ότι το υπ. Οικονομικών επεξεργάζεται διάφορα σενάρια ώστε να είμαστε προετοιμασμένοι, γιατί αυτή η κατάσταση δεν αποκλείεται να επηρεάσει την Ευρώπη και κατ' επέκταση και εμάς.

υπουργεία για να γίνεται καλύτερη προετοιμασία και να είμαστε πιο αποτελεσματικοί ώστε η συζήτηση να γίνεται ουσιαστική.

–Ο Πρόεδρος όμως πάει σε διάφορες κοινωνικές εκδηλώσεις, παρουσιάσεις βιβλίων, εγκαίνια κτλ. Δεν βρίσκει χρόνο να δει τον αρχηγό του ΑΚΕΛ και τον δήμαρχο της πρωτεύουσας; Είναι διαφορετικό από το να δουν τον υπουργό.

–Ο Πρόεδρος προσπαθεί να ανταποκρίνεται σε προσκλήσεις που του απευθύνουν οργανωμένα σύ-

νοια, εκπρόσωποι θεσμών και άτομα από την κοινωνία των πολιτών. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται και ο ηγέτης του ΑΚΕΛ αλλά και ο δήμαρχος της Πρωτεύουσας, για τους οποίους με ρωτήσατε εάν δεν βρίσκει χρόνο να τους δει. Όχι μόνον δεν τους απαξιώνει, αλλά με προθυμία τους τιμά με την παρουσία του ή μέσω εκπροσώπων του, όταν αδυνατεί να παρευρεθεί ο ίδιος. Σας το λέω μετά λόγου γνώσεως και σας καλώ να τους ρωτήσετε.

–Πρόσφατα ο Νικόλας Παπαδόπουλος είπε ότι το ΔΗΚΟ στηρίζει

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Το 2018 η Ε.Ε. είχε αποφασίσει ότι η ενταξιακή διαδικασία της Τουρκίας «έχει περιέλθει σε αδιέξοδο», λόγω της συνεχιζόμενης οπισθοδρόμησης των μεταρρυθμίσεων στους βασικούς τομείς στρατηγικής της διεύρυνσης, ιδίως όσον αφορά στη λειτουργία του δημοκρατικού συστήματος, τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Σήμερα, η εικόνα της οπισθοδρόμησης σε όλους αυτούς τους τομείς που συνιστούν την έννοια του «κράτους δικαίου», είναι κάτι περισσότερο από ζοφερή. Υπό το φως των συλλήψεων εκατοντάδων ανθρώπων, των προκατασκευασμένων κατηγοριών σε δικαστήρια που ενεργούν κατά παραγγελία της κυβέρνησης και τελούν υπό την απόλυτη εξάρτηση της εκτελεστικής εξουσίας, ως επίσης και των προπληκτισμών των πολιτικών αντιπάλων του καθεστώτος Ερντογάν.

Ωστόσο, η αντίδραση της Ε.Ε. το 2025 δεν είναι ανάλογη με αυτήν του 2018, τουλάχιστον επί του παρόντος. Κοινοτική πηγή έλεγε στην «Κ», υπό τύπον παραδοχής, ότι «κατά γενική ομολογία, δεν υπάρχουν πλέον περιθώρια για νέα σύγκρουση Ε.Ε.-Τουρκίας». Άλλωστε, τα δεδομένα σήμερα είναι διαφορετικά και οι ανάγκες της Ε.Ε. για να δημιουργήσει «υποκατάστατο» στην αποστασιοποίηση των ΗΠΑ από την ευρωπαϊκή άμυνα και ασφάλεια –για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο– οδηγεί την ενωμένη Ευρώπη σε «εκπτώσεις». Τις οποίες «διάβασε» ο Ταγίπ Ερντογάν, πριν καν εκδηλωθούν και τις εκμεταλλεύεται στο έπακρον, θεωρώντας ότι αυτή η χρονική συγκυρία προσφέρεται για να επιβάλει τους δικούς του στόχους, τόσο στο εσωτερικό της Τουρκίας, όσο και έναντι της Ε.Ε.

Την ίδια ώρα, δεν είναι λίγοι αυτοί που υπογραμμίζουν στις Βρυξέλλες ότι η Τουρκία είναι ίσως το μοναδικό κράτος, το οποίο τυχάνει αποδοχής τόσο από το Κίεβο, όσο και από τη Μόσχα, «για την ανάπτυξη στρατευμάτων και επιτήρηση της ειρήνης», μετά από μια ενδεχόμενη συμφωνία στο Ουκρανικό. Μέσα σε όλα αυτά, θα πρέπει να συνυπολογιστούν οι διμερείς συμφωνίες της Τουρκίας με πολλά κράτη-μέλη της Ε.Ε. για συνεργασία σε ζητήματα αμυντικής βιομηχανίας, ως επίσης και η καλάρωση των ευρωπαϊκών όρων για συμμετοχή της χώρας ακόμη και στο κοινό ευρωπαϊκό πρόγραμμα SAFE, για διάθεση αμυντικού υλικού ύψους 150 δισεκατομμυρίων ευρώ (άμεσα σε ποσοστό 35%), δημιουργώντας μια σχέση που αγγίζει τα όρια της εξάρτησης της Ε.Ε. από την Τουρκία, όπως είχε γίνει και με το μεταναστευτικό, το 2016.

Με βάση λοιπόν αυτά τα δεδομένα, εύλογα κάποιος μπορεί να διερωτηθεί τι ρόλο μπορεί να διαδραματίσει η Ε.Ε. στο Κυπριακό. Πόσο παρεμβατική μπορεί να είναι έναντι του καθεστώτος Ερντογάν; Και πόσο διατεθειμένη είναι να «βάλει πλάτη» στο αφήγημα της Λευκωσίας, η οποία για δύο και πλέον χρόνια προσδοκά ότι η Ε.Ε.

θα επιστρατεύσει την «ευρωπαϊκή εργαλειοθήκη», ασκώντας πιέσεις στον Ερντογάν και πειθαναγκάζοντας την Άγκυρα να επανέλθει σε τροχιά λύσης του Κυπριακού. Και όχι μιας οποιασδήποτε λύσης. Αλλά στη βάση του «συμφωνημένου πλαισίου», όπως φροντίζει να επαναλαμβάνει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, με κάθε ευκαιρία. Ή ακόμη και χωρίς ευκαιρία.

Πηγή στις Βρυξέλλες, ανέφερε στην «Κ» ότι με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, «η άσκηση επιρροής της Ε.Ε. προς την Άγκυρα, υπό την έν-

Η Ε.Ε. αδυνατεί να «αγγίξει» τον Ερντογάν

Δεμένα χέρια λόγω αμυντικών αναγκών – Διολισθαίνει το αφήγημα της Λευκωσίας για ουσιαστική παρέμβαση στο Κυπριακό

Η Τουρκία είναι ίσως το μοναδικό κράτος, το οποίο τυχάνει αποδοχής τόσο από το Κίεβο, όσο και από τη Μόσχα, «για την ανάπτυξη στρατευμάτων και επιτήρηση της ειρήνης», μετά από μια ενδεχόμενη συμφωνία στο Ουκρανικό.

Πηγή στις Βρυξέλλες, ανέφερε στην «Κ» ότι με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα, «η άσκηση επιρροής της Ε.Ε. προς την Άγκυρα, υπό την έννοια της άσκησης πιέσεων, είναι εκτός συζήτησης.

νοια της άσκησης πιέσεων, είναι εκτός συζήτησης. Επιστημάνσεις για όλα τα ζητήματα, περιλαμβανομένων του κράτους δικαίου, αλλά και του Κυπριακού, γίνονται και θα εξακολουθήσουν να γίνονται, υπό τύπον παραινήσεων και ενθάρρυνσης της Τουρκίας, χωρίς όμως να τίθεται ζήτημα άσκησης πιέσεων προς τη χώρα. Αυτό, θεωρώ, ότι υπό τις περιστάσεις, είναι εκτός συζήτησης πραγματικότητας», σημειώνει η ίδια πηγή. Προσγειώνοντας τις κυπριακές επιδιώξεις στα σημερινά δεδομένα, όπως αυτά

διαμορφώνονται μέσα από τη νέα σχέση Ευρωπαϊκής Ένωσης-Τουρκίας, η οποία σύμφωνα με διπλωμάτες τριών διαφορετικών κρατών-μελών, αναπτύσσεται με ταχείς ρυθμούς σε όλα τα επίπεδα.

Δεν είναι προφανώς τυχαίο ότι ενώ ο Ερντογάν καταλύει κάθε έννοια κράτους δικαίου στην Τουρκία, στις Βρυξέλλες πραγματοποιήθηκε την περασμένη Πέμπτη 3 Απριλίου, υψηλός ευρωτουρκικός πολιτικός διάλογος για την οικονομία, για πρώτη φορά μετά από έξι χρόνια. Εκεί βρισκόταν και η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, που έχει λάβει «πρόσκληση» της Ε.Ε. από τον περασμένο Δεκέμβριο για νέα επενδυτικά έργα στην Τουρκία. Ως επίσης και επικερήματιες για επενδύσεις. Ο μόνος «αστερίσκος» από τις Βρυξέλλες, ήταν και πάλι φραστικός, καθώς στο κοινό ανακοινωθέν που εκδόθηκε, οι δύο πλευρές, Ε.Ε. και Άγκυρα, υπενθυμίζουν απλώς τη σημασία του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Χωρίς να τίθεται θέμα άσκησης πιέσεων της Ε.Ε. προς την Άγκυρα, πόσο μάλλον επιπτώσεων για την κατάλυση του κράτους δικαίου.

Η διολίσθηση

Η εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία επίλυσης του Κυπριακού θεωρείται μεν δεδομένη, σε περίπτωση επανέναρξης της διαδικασίας συνομιλιών, αλλά θα είναι εκ των πραγμάτων περιορισμένη και λιγότερο ουσιαστική από τις προσδοκίες που έχει καλλιεργήσει στο εσωτερικό ακροατήριο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης. Άλλωστε, όπως επεσήμανε ενημερωμένη ευρωπαϊκή πηγή, η Ε.Ε. αφενός δεν έχει πλέον την πολυτέλεια σύγκρουσης με την Τουρκία (με βάση τα υφιστάμενα δεδομένα). Και αφετέρου στερείται ενός ικανού μοχλού, μέσω του οποίου θα μπορούσε να ασκηθεί πίεση προς την Άγκυρα, για όλα τα ζητήματα στα οποία προκύπτουν ευρωτουρκικές διαφωνίες, περιλαμβανομένων του κράτους δικαίου και των θεμελιωδών δικαιωμάτων που βρίσκονται πρώτα στη λίστα, ως επίσης και του Κυπριακού, το οποίο έπεται. Όπως λοιπόν γίνεται κατανοητό, «με βάση το σημερινό γεωπολιτικό σκηνικό, η Ε.Ε. ούτε θέλει, αλλά ούτε και μπορεί» να ασκήσει πιέσεις προς την Τουρκία σε κανένα από τα ανοικτά ευρωτουρκικά μέτωπα, όπως εξηγούσε η ίδια πηγή.

Αν και η Ε.Ε. θα έχει συμμετοχή σε ενδεχόμενες διαπραγματεύσεις για λύση του Κυπριακού, όπως άλλωστε είχε γίνει και στο Κραν Μοντανά, ο ρόλος της δεν θα είναι αυτός που τις επιφυλάσσει η κυπριακή πολιτειακή ηγεσία. Η οποία προβλέπει ότι μέσω της ενωμένης Ευρώπης θα ασκηθούν πιέσεις προς την Άγκυρα, προκειμένου να αλλάξει ρότα στο Κυπριακό. Κι εδώ έγκειται το μεγαλύτερο πρόβλημα της Λευκωσίας: Στην ουσία της όποιας παρέμβασης της Ε.Ε. στο Κυπριακό και όχι στην παρουσία της εάν επαναρχίσουν συνομιλίες υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, η οποία θεωρείται δεδομένη, όπως άλλωστε και η εκδήλωση φραστικών παραινήσεων.

Δείγματα στη Γενεύη

Η τακτική που επέλεξε η Ε.Ε. στο ζήτημα της «πολιτικής παρουσίας» Επιτρόπου στην πολυμερή διάσκεψη της Γενεύης (την οποία εξήγγειλε ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και δεν έγινε ποτέ πράξη), είναι ενδεχομένως ενδεικτική της τάσης που επικρατεί στα ανώτατα δώματα των Βρυξελλών και σε σημειώνοντα κράτη-μέλη. Πηγή με άριστη γνώση του ζητήματος, ανέφερε στην «Κ» ότι η Ε.Ε. περιόρισε την παρουσία της σε τεχνοκρατικό επίπεδο, λόγω τουρκικών αντιδράσεων. «Η Άγκυρα διαφωνούσε με ενδεχόμενη πολιτική εκπροσώπηση της Ε.Ε. στην άτυπη συνάντηση της Γενεύης, κάτι που οδήγησε την Ένωση να προσαρμοστεί ανάλογα», ανέφερε η ίδια πηγή, αποκαλύπτοντας ότι «ο πρόεδρος της Κύπρου είχε παρέμβει προς τις Βρυξέλλες προκειμένου να εκπροσωπηθούν σε πολιτικό επίπεδο». Με άλλα λόγια, οι Βρυξέλλες βρέθηκαν ξαφνικά εν μέσω διαφωνιών της Άγκυρας και της Λευκωσίας, αναφορικά με την εκπροσώπηση στην άτυπη πολυμερή διάσκεψη. Με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να δημοσιοποιεί μέσω της διακαναλικής συνέντευξης που παραχώρησε, ότι η Ε.Ε. θα συμμετέχει σε επίπεδο Επιτρόπου, κάτι για το οποίο αποδίδεται σκοπιμότητα στον πρόεδρο της Κύπρου, από ξένους διπλωματικούς κύκλους. Οι οποίοι υποστηρίζουν ότι ο κ. Χριστοδουλίδης επεχείρησε με τον τρόπο αυτό να δεσμεύσει την Ε.Ε., αν και γνώριζε τις αντιδράσεις της Άγκυρας και ποιο αποτέλεσμα θα είχαν. Σε κάθε περίπτωση, η Ε.Ε. έδωσε δείγματα γραφής στη Γενεύη, καθιστώντας σαφές ότι ούτε πιέσεις θα ασκήσει, ούτε θα επιβάλει την παρουσία της, πόσο μάλλον τις θέσεις της, επί της ουσίας για λύση του Κυπριακού. Οι οποίες είναι μεν γνωστές, μέσα από τα ομόφωνα Συμπεράσματα των 27 κρατών-μελών και απλώς επαναλήφθηκαν στο πλαίσιο της επιστολής που απέστειλαν οι επικεφαλής της Κομισιόν και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου προς τον γ.γ. ΟΗΕ, με κοινοποίηση στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων. Επιστολή, που εκ των πραγμάτων υπολείπεται του πολιτικού βάρους των ομόφωνων Συμπερασμάτων των «27» και για την οποία σύμφωνα με ξένη διπλωματική πηγή, είχε ενημερωθεί τόσο η Λευκωσία, όσο όμως και η Άγκυρα, πριν καν αποσταλεί, με δ, τι αυτό συνεπάγεται.

ΑΠΟΨΗ / Του **ΚΩΣΤΑ Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Τα ΜΟΕ που δεν συζητούμε

Οι συναντήσεις των ηγετών της ελληνοκυπριακής και της τουρκοκυπριακής κοινότητας, όπως και των διαπραγματευτών τους, επικεντρώνονται αυτή την περίοδο σε ΜΟΕ (Μέτρα Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης), με ιδιαίτερη προβολή να δίνεται στο θέμα διάνοιξης νέων οδοφραγμάτων. Ελλείψει κοινής βάσης έναρξης συνομιλιών για συνολική διευθέτηση του Κυπριακού, στο παρόν στάδιο τουλάχιστον, είναι κατανοητό οι δύο πλευρές να συνομιλούν περισσότερο για ΜΟΕ. Την ίδια στιγμή είναι σημαντικό το ΜΟΕ που προωθούν να μην είναι απλά επιφανειακά και συμβολικά, αλλά να στηρίζουν ουσιαστικά τις τοπικές κοινότητες πολιτών. Η διάνοιξη οδοφραγμάτων έχει βεβαίως τη σημασία της για λόγους που έχουν ήδη αναπτύξει οι δύο πλευρές καθώς και οι επηρεαζόμενες τοπικές κοινότητες. Ένα άλλο θέμα που θεωρώ καλό να απασχολήσει ευρύτερα ως ΜΟΕ

είναι τα στρατιωτικοποιημένα και ερημωμένα χωριά, ένθεν και ένθεν της διαχωριστικής γραμμής.

Πρόσφατα σε συνάντηση των εκπροσώπων της μαρωνίτικης κοινότητας με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τέθηκε το ζήτημα της επανεγκατάστασης των εκτοπισμένων Μαρωνινών στην Αγία Μαρίνα και τον Ανώγειο στο βόρειο τμήμα της Κύπρου. Σωστά ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας το έθεσε στη συνάντησή του με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη στις 2 Απριλίου 2025. Και τα δύο αυτά κατεχόμενα χωριά λειτουργούν ως στρατόπεδα και η επιστροφή τους, πέραν από την «ενόχληση» του τουρκικού στρατού που θα πρέπει να μεταφερθεί αλλού, δεν θα δημιουργούσε κάποια κοινωνικοοικονομικά προβλήματα μετεγκατάστασης στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Την ίδια στιγμή, θα πρόσφερε υπαρκτά στήριξη και μια μορφή μεταβατικής δικαιοσύνης στη μαρωνίτικη κοινότητα πενήντα

χρόνια μετά την εισβολή. Πόσο μάλλον, που αυτή παρουσιάστηκε και ως πρόταση της τουρκοκυπριακής πλευράς από την περίοδο της ηγεσίας Έρογλου και με διαπραγmaticή τον Οζερόν, και μάλιστα ως μονομερές ΜΟΕ που συζητήθηκε και διαφημίστηκε πολύ αλλά ποτέ δεν εφαρμόστηκε.

Υπάρχουν όμως παρόμοιες περιπτώσεις που δεν συζητούνται καν και που έχουν αφεθεί να επιλυθούν, λανθασμένα κατά την άποψή μου, με τη συνολική διευθέτηση του Κυπριακού. Μια τέτοια περίπτωση είναι τα τρία ε/κ χωριά, που βρίσκονται εντός της Νεκρής Ζώνης –τα Βαρίσια, ο Άγιος Νικόλαος και ο Άγιος Γεώργιος Σολέας– όπως και το τ/κ χωριό Πετροφάνι, το οποίο επίσης βρίσκεται εντός της Νεκρής Ζώνης. Σε σχέση με τα Βαρίσια, έχει σταλεί επίσημο αίτημα από την κοινότητα στην ΟΥΝΦΙΚΥΠ από το 2019 και η απάντηση της ΟΥΝΦΙΚΥΠ ανέφερε ότι το αίτημα

δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί «στο παρόν στάδιο». Δηλαδή επί της αρχής θα μπορούσε να γίνει. Του θέματος επιλήφθηκε το υπουργείο Εξωτερικών χωρίς, εξ όσων τουλάχιστον γνωρίζω, κάποιο αποτέλεσμα. Κρίνω ότι δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο εγχείρημα και σίγουρα ευκολότερο από τα δύο μαρωνίτικα χωριά. Πέραν της επίσημης στήριξης από τις δύο πλευρές που θα χρειαστεί, θα ήταν κάτι που σε μεγάλο βαθμό θα μπορούσε να σπρώξει και να πάρει την ευθύνη η ΟΥΝΦΙΚΥΠ, αφού διατηρεί τον έλεγχο δραστηριοποιήσεων εντός της Νεκρής Ζώνης. Υπάρχει επίσης και η εξουσιοδότηση του Ψηφίσματος 186 (1964) του Συμβουλίου Ασφαλείας για την ΟΥΝΦΙΚΥΠ – «όπου κριθεί αναγκαίο, να συμβάλει στη διατήρηση και την αποκατάσταση της έννομης τάξης και την επιστροφή στις κανονικές συνθήκες». Το τραγικό ειρωνικό είναι ότι αντί να θέσουμε επιτακτικά την επιστροφή

των εκτοπισμένων στα εν λόγω χωριά ως ένα ΜΟΕ που έχει ήδη καθυστερήσει, φαίνεται ότι εμείς οι ίδιοι τα έχουμε σχεδόν ξεγράψει. Η ιστοσελίδα της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου τα κατατάσσει στην κατηγορία των κατεχομένων χωριών της Επαρχίας Λευκωσίας.

Υπάρχουν φυσικά και πολλά άλλα ε/κ και τ/κ χωριά εκτός της Νεκρής Ζώνης που είναι σε παρόμοια κατάσταση διάλυσης και τείνουν να οβηστούν από τον χάρτη ή που χρησιμοποιούνται ως κτηνοτροφικοί χώροι εστίασης ή για νυκτερινό πάρτι ή ως στρατώνες. Σίγουρα είναι πιο σύνθετα αυτά τα ζητήματα εκτός της Νεκρής Ζώνης, τα οποία θα έπρεπε όμως να μας απασχολούν περισσότερο στον βαθμό που μας ενδιαφέρει η οικοδόμηση εμπιστοσύνης, η επανασύνδεση των ανθρώπων με τον τόπο τους και με την πολιτιστική τους κληρονομιά. Δηλαδή, θα μπορούσε να γίνει κατ' αρχήν μια χαρ-

τογράφηση των χώρων αυτών, να καταγραφούν από κοινού το στάτους και τα τεχνικά προβλήματα που υφίστανται, και να βρεθούν προσωρινές ή μόνιμες θεραπείες για επανασύνδεση των κοινοτήτων με τον τόπο τους. Είναι σημαντικό σε αυτή τη νέα περίοδο κινητικότητας, και εφόσον οι προσδοκίες συνολικής διευθέτησης παραμένουν χαμηλές, να τεθούν άμεσα αυτά τα ζητήματα, να αναλωθεί διπλωματικός χρόνος, και να δοκιμασθεί η εφευρετικότητα, η ευελιξία και η πολιτική βούληση των δύο πλευρών. Ακόμη και στο τέλος να μη βρεθούν λύσεις, να τεθούν τουλάχιστον στην ατζέντα και να συζητηθούν δημόσια, αντί να αφήνονται αυτοί οι χώροι και οι κοινότητες τους στη λήθη και τον αφανισμό των τετελεσμένων.

Ο κ. Κώστας Κωνσταντίνου είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Τον **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η «**Ημέρα** της Απελευθέρωσης» του Τραμπ, η επιβολή δηλαδή δασμών 20% στις εισαγωγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση (και σε Ιαπωνία, Ινδία, Ελβετία και Κίνα) αναπόφευκτα προβληματίζει την Ευρώπη, δημιουργεί ένα πλέγμα διεθνούς ανασφάλειας και εγκαινιάζει μια περίοδο οικονομικού πολέμου ΗΠΑ-Ευρώπης, επανεντάσσοντας τις πρώτες σε μια περίοδο μοντέρνου απομονωτισμού, παρεμφερούς του 19ου αιώνα. Ωστόσο, σημειολογικά, ο χρονισμός της απόφασης του Rose Garden δεν περνά απαρατήρητος στην Κύπρο δεδομένου πως συνέπεσε χρονικά με την αμερικανική περιοδεία της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη στις ΗΠΑ για σκοπούς προσέλκυσης επενδύσεων – με τον χρονισμό εδώ να μη βοηθά

Το κομμάτι της **ενέργειας**, με τις συναντήσεις της κυπριακής αντιπροσωπείας στο Χιούστον του Τέξας, με την Exxon και την Chevron αποκτά ξεχωριστή σημασία για τη συνέχεια των ερευνών της Κ.Δ. επί της ΑΟΖ και την ανάπτυξη του «Αφροδίτη».

τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος πόνταρε τα τελευταία δύο χρόνια στην αναβάθμιση (ισχύουσα σε μεγάλο βαθμό) των στρατηγικών σχέσεων ΗΠΑ-Κύπρου, για δεύτερη φορά, μετά την ιστορική του επίσκεψη κατόπιν προσκλήσεως στην Ουάσινγκτον από τον Τζο Μπάιντεν λίγο πριν χάσει, με σαρωτικό τρόπο, από τον Τραμπ. Φυσικά, η περιοδεία του Προέδρου στις ΗΠΑ (σε Νέα Υόρκη, Σίλικον Βάλεϊ και Τέξας) έχει σημασία ως προς τους επιδιωκόμενους στόχους, με τη διάσταση της ενέργειας να εισέρχεται σε πρώτο πλάνο με τις συναντήσεις της κυπριακής αντιπροσωπείας στο Χιούστον του Τέξας, με την Exxon και τη Chevron να αποκτούν ξεχωριστή σημασία για τη συνέχεια των ερευνών της Κ.Δ. επί της ΑΟΖ και την ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη», σε αναμονή και των αποτελεσμάτων της ελπιδοφόρας γεωτρήσης στο τεμάχιο «5» (στόχος «Ηλέκτρα»).

Η **κυβέρνηση** Χριστοδουλίδη επιθυμεί να εξακολουθήσει την πολιτική των σινιάλων προς τις ΗΠΑ. Στη φωτογραφία ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης σε συνάντηση με εκπροσώπους κορυφαίων χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων και επενδυτικών ταμείων, στο Ξενοδοχείο Lotte Palace της Νέας Υόρκης.

Αναζητώντας επενδύσεις τον καιρό του Τραμπ

Οι γεωοικονομικές προεκτάσεις της περιοδείας του προέδρου Χριστοδουλίδη στις ΗΠΑ

Κακό timing

Ο χρόνος της περιοδείας της κυβέρνησης στις ΗΠΑ για σκοπούς προσέλκυσης αμερικανικών επενδύσεων συνέπεσε χρονικά με τον ανορθολογισμό Τραμπ και του πώς εργαλειοποιεί την πολιτική των δασμών για να κηρύξει οικονομικό πόλεμο στην Ευρώπη. Η περιοδεία είχε μεν προγραμματιστεί εδώ και αρκετούς μήνες, ωστόσο η εντύπωση που αφήνει είναι αυτή του ατυχούς timing – όπως συνέβη και τον περασμένο Οκτώβριο με την ιστορική επίσκεψη Χριστοδουλίδη στον Λευκό Οίκο και το πώς, αμέσως μετά, η κυβέρνηση χειρίστηκε τη σαρωτική ήττα Μπάιντεν. Ήδη, σε επίπεδο εσωτερικής πολιτικής κριτικής χαρακτηριστική ήταν η αντίδραση του βουλευτή του ΔΗΣΥ, Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος έπασε το νήμα της κριτικής απέναντι στην περιοδεία Χριστοδουλίδη, προειδοποιώντας μάλιστα για συνέπειες

από τους δασμούς Τραμπ στο επίπεδο επηρεασμού της κυπριακής οικονομίας. Με το εν λόγω θέμα να εγγράφεται στην ατζέντα της εσωτερικής πολιτικής αντιπαράθεσης – δεδομένων και των αυξημένων τόνων, αντιπολιτευτικά, μεταξύ κυβέρνησης και ΑΚΕΛ, με γνώμονα τον καθαρά φιλοδυτικό προσανατολισμό της κυβέρνησης που προτάσσει τους τελευταίους μήνες, ως κεντρικό αφήγημά της, την αναβάθμιση των κυπροαμερικανικών σχέσεων.

Η προέκταση της επίσκεψης

Σε κάθε περίπτωση, η περιοδεία της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη και αρμόδιων υπουργών του στις ΗΠΑ έχει σημασία. Ξετυλίζονται προοπτικές για επενδύσεις σε σημαντικούς τομείς της οικονομίας (ναυτιλία, ενέργεια, εξαγωγικό εμ-

πόριο, νεοφυείς επιχειρήσεις) αλλά διαφαίνονται και περιορισμοί – δομικοί ως προς τις προσεγγίσεις της κυβέρνησης που ενίοτε ρέπει προς την επικοινωνία έναντι της ουσίας. Η ενέργεια, και οι επαφές σε επίπεδο ηγεσίας των αμερικανικών κολοσών Exxon και Chevron κρίνονται τέλος ως πολύ σημαντικές δεδομένης της αναμονής για αποτελέσματα από τη γεωτρήση της Exxon στο τεμάχιο «5» και του πώς προχωράει, από τη Chevron, η ανάπτυξη του κοιτάσματος «Αφροδίτη».

Σε μια συγκυρία πάντως που η Ευρώπη, αναπόφευκτα και η Κύπρος ως μικρή οικονομία, θα επηρεαστούν από τον ανορθολογισμό Τραμπ, η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη επιθυμεί, κάτι που επιβεβαιώνεται και από την «αμερικανική περιοδεία», να εξακολουθήσει την πολιτική των σινιάλων προς τις ΗΠΑ, προκειμένου να διαχειριστεί σειρά ζητημάτων που συνδέονται με τις διμερείς σχέσεις, σε μια περίοδο αβεβαιότητας,

να διασφαλίσει ποιοτικές επενδύσεις σε τομείς όπως η ναυτιλία και το τραπεζικό σύστημα (επί τούτου η Σίλικον Βάλεϊ αποδεικνύεται περισσότερο ως κίνηση εντυπωσιασμού σε σχέση π.χ. με μια επίσκεψη σε περιοχές όπως το Σικάγο και η Πενσυλβάνια, που υπάρχει ελληνική και ελληνοκυπριακή διασπορά, ή στο Ντέλαγουερ που διαθέτει πολλά τραπεζικά συστήματα) συμπεριλαμβανομένων επενδύσεων στις οποίες εμπλέκεται η διασπορά και να επιμείνει στη γραμμή της εμβάθυνσης της διμερούς στρατηγικής σχέσης με τις ΗΠΑ.

Σημαντικές επαφές για την ενέργεια

Στο περιθώριο των επαφών της κυπριακής αποστολής υπό τον Πρόεδρο στις ΗΠΑ ο υπουργός Ενέργειας, Γιώργος Παπαναστασίου, θα έχει επαφές, στην έδρα των εται-

ρειών στο Χιούστον του Τέξας, με την ανώτερη ηγεσία των αμερικανικών κολοσών Exxon και Chevron που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή ΑΟΖ, ιδίως υπό το βάρος των επαφών με την Αίγυπτο και της σύναψης τριμερούς συμφωνίας και MoU για την όδευση του φυσικού αερίου της Κ.Δ. προς τα αιγυπτιακά τερματικά στο πλαίσιο της εμπορευματοποίησής του.

Με βάση τις συμφωνίες με την Αίγυπτο, εκτιμάται ότι το πρώτο αέριο από την κυπριακή ΑΟΖ αναμένεται να διοχετευτεί στις υποδομές του αιγυπτιακού «Ζορ» και της υποδομής LNG στο αιγυπτιακό τερματικό Νταμέτα εντός 2027. Λόγω μεγαλύτερης γειννιάσης με τις υποδομές αυτές, αναμένεται ότι το αέριο από το τεμάχιο «6» θα αξιοποιηθεί πρώτο, όπως ξανάγραψε η «Κ» για τον «Κρόνο», κάτι που θα διευκολύνει και τη σύνδεση περισσότερων ποσοτήτων από την περιοχή, μέσα από την ίδια διευθέτηση και τεχνική λύση.

Σε μια άλλη εξέλιξη, μικρή καθυστέρηση παρατηρείται στις εργασίες της κοινοπραξίας Exxon Mobil-Qatar Energy ως προς τη διερευνητική γεωτρήση επί του στόχου «Ηλέκτρα» στο θαλάσσιο τεμάχιο «5» επί της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης. Ενώ η γεωτρήση αναμένονταν να τελειώνει την περασμένη εβδομάδα (τέλη Μαρτίου, στις 28/03 συγκεκριμένα) θα λάβει μια μικρή παράταση ως το τέλος της τρέχουσας εβδομάδας για μικροτεχνικούς λόγους που συνδέονται με τις πιέσεις, γεωμορφολογικά, που δέχεται το πλωτό γεωτρήπλο DS-9 , «λόγω βάθους» όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ». Υπευθυμίζεται πως η γεωτρήση επί του «Ηλέκτρα» θεωρείται από εμπειρους παρατηρητές ως ποσοστόμενη δεδομένου πως υπάρχουν ενδείξεις για ανακάλυψη μεγάλου κοιτάσματος υδρογονανθράκων, τύπου «Ζορ» στην Αίγυπτο, με την κυβέρνηση ωστόσο να παραμένει φειδωλή ως προς τις προσδοκίες της και να παραπέμπει στην ακριβή εικόνα των αποτελεσμάτων, μετά το πέρας της γεωτρήσης. Λόγω της μικρής καθυστέρησης τα προκαταρκτικά αποτελέσματα αναμένονται στα μέσα Απριλίου – με τον Μάιο να καθίσταται, πλέον, ο χρόνος της διακρίβωσης της πλήρους εικόνας των αποτελεσμάτων για την αμερικανοκαταρινή κοινοπραξία. Οι εκτιμήσεις πάντως για μεγάλο κοιτάσμα, προς το παρόν, δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν ή να διαψευστούν, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», αν δεν υπάρξει επίσημη ανακοίνωση από την Exxon.

Η Ευρώπη δεν έχει παίξει τα χαρτιά της

Έτοιμη να ανταποδώσει αλλά σε αναμονή η Ε.Ε. καθώς θεωρεί τα αντίποινα στους δασμούς μέσο πίεσης και όχι αυτοσκοπό

Τον **ανταποκριτή** μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Η **Ευρωπαϊκή** Ένωση μπορεί «να κρατά πολλά χαρτιά στα χέρια της», τόνιζε από το βήμα της Ολομέλειας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στο Στρασβούργο η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Όμως η Ε.Ε. δεν είναι έτοιμη να παίξει αυτά τα χαρτιά, όπως φάνηκε από τις δηλώσεις της προέδρου της Κομισιόν την Πέμπτη το πρωί από τη Σαμαρκάνδη του Ουζμπεκιστάν όπου βρισκόταν για τη Σύνοδο Ε.Ε. - Κεντρικής Ασίας. Από τη Σαμαρκάνδη, όμως, κάποτε κόμβο του παγκόσμιου εμπορίου στους Δρόμους του Μεταξίου, στάλθηκε ένα συμβολικό μήνυμα για τη στρατηγική της Ε.Ε. Όπως και να εξελιχθούν οι εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ, η Ε.Ε. αναζητεί εναλλακτικές οι οποίες μπορούν να έχουν και μακροπρόθεσμη διάρκεια. Δηλαδή, για παράδειγμα, ίσως οι Harley Davidson να καταστούν απαγορευτικά ακριβές από τα αντίποινα της Ε.Ε., αλλά υπάρχουν και οι Yamaha.

Η αυτοσυγκράτηση της Κομισιόν έχει επίσης στόχο να στείλει το μήνυμα πως προτεραιότητα παραμένει η επίλυση των εμπορικών διαφορών μέσω διαπραγματεύσεων, ενώ την ίδια ώρα οι τεχνοκράτες στις Βρυξέλλες και τα κράτη μέλη ολοκληρώνουν την προετοιμασία των αντιποινών για τους δασμούς των ΗΠΑ στον σίδηρο και τον χάλυβα, και αρχίζουν την προεργασία για απαντήσεις στους δασμούς στα αυτοκίνητα, στο τελευταίο «παγκόσμιο» πακέτο, αλλά και για πιθανή επιβολή δασμών σε φάρμακα, ξυλεία και ημιαγωγούς.

Γίνεται η προσπάθεια να **ξεκαθαριστεί το εύρος των επιπτώσεων των δασμών, καθώς αναλύεται το συγκεκριμένο περιεχόμενό τους, αλλά και το αν υπάρχει επικάλυψη μεταξύ διαφορετικών μέτρων.**

λυβα, και αρχίζουν την προεργασία για απαντήσεις στους δασμούς στα αυτοκίνητα, στο τελευταίο «παγκόσμιο» πακέτο, αλλά και για πιθανή επιβολή δασμών σε φάρμακα, ξυλεία και ημιαγωγούς.

Οι πρώτοι υπολογισμοί για το πώς επηρεάζεται η οικονομία της Ε.Ε., θέλουν να επηρεάζονται εξαγωγές στις ΗΠΑ συνολικής αξίας 380 δισ. ευρώ, εκ των οποίων 290 δισ. από τους πρόσφατους «ανταποδοτικούς δασμούς» της Τετάρτης (που εφαρμόζονται 9/4), 26 δισ. από τους δασμούς στο ατσάλι και τον χάλυβα, και 67 δισ. από τους δασμούς στην αυτοκινητοβιομηχανία.

Συνολικά επηρεάζεται περίπου το 70% όλων των εξαγωγών της Ε.Ε. στις ΗΠΑ, και επιβαρύνουν τον εμπορίου με 80 δισ. σε δασμούς, από 7 δισ. που ήταν μέχρι σήμερα, σε περίπτωση που το εμπόριο Ε.Ε.

Από τη Σαμαρκάνδη του Ουζμπεκιστάν στάλθηκε ένα συμβολικό μήνυμα για τη στρατηγική της Ε.Ε. Όπως και να εξελιχθούν οι εμπορικές σχέσεις με τις ΗΠΑ, η Ε.Ε. αναζητεί εναλλακτικές οι οποίες μπορούν να έχουν και μακροπρόθεσμη διάρκεια.

- ΗΠΑ παρέμενε στα ίδια επίπεδα. Το Συμβούλιο της Ε.Ε. θα ζητήσει τις εξελίξεις αύριο Δευτέρα σε σύνοδο του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων, σε σύνθεση υπουργών Εμπορίου, όμως η τελική απόφαση για την εφαρμογή του πρώτου πακέτου αντιμέτρων θα ληφθεί την Τετάρτη 9 Απριλίου σε τεχνοκρατικό επίπεδο, την ημέρα εφαρμογής των νέων δασμών (ώστε

τα αντίμετρα να αρχίσουν να εφαρμόζονται στις 15 Απριλίου).

Σύνθεση ή άγχος;

Η Ε.Ε. έχει ακόμα πιο ισχυρά χαρτιά στα χέρια της, όπως η επιβολή δασμών στους τομείς της τεχνολογίας και των υπηρεσιών, που θα χτυπήσει τις μεγάλες εταιρείες τεχνολογίας και διαδικτυακούς κολλοσούς, σχεδιασμούς που έχουν

διαρρεύσει σε μεγάλα ΜΜΕ αλλά δεν έχουν επιβεβαιωθεί επίσημα, με κοινοτικούς αξιωματούχους να περιορίζονται να αναφέρουν πως όλα βρίσκονται στο τραπέζι. Εκπρόσωπος της γαλλικής κυβέρνησης πάντως είπε στο ραδιόφωνο RTL πως η απάντηση της Ε.Ε. αναμένεται να στοχεύσει τις υπηρεσίες, και να είναι έτοιμη στα τέλη Απριλίου.

Η αυτοσυγκράτηση της Ε.Ε. μπορεί να ιδωθεί και ως δυσκολία στη λήψη αποφάσεων, με τις πρωτεύουσες να νιώθουν νευρικότητα από τις απειλές για νέα αμερικανικά αντίποινα, ειδικά όσον αφορά τις χώρες που παράγουν και εξαγουν αλκοολούχα ποτά (κυρίως Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία). Τη ίδια στιγμή ο Καναδάς, καθώς και η Κίνα, έχουν ήδη ανακοινώσει τα αντίμετρά τους. Όπως όμως επισημαίνουν κοινοτικοί αξιωματούχοι, η προσοχή της Ε.Ε. προκύπτει και από το ότι ακριβώς λόγω του παγκόσμιου εύρους των δασμών η κατάσταση είναι δυναμική και πολύπλοκη.

Επιλογές και εναλλακτικές

Σύμφωνα με κοινοτικές πηγές, η Κομισιόν δεν μπορεί αυτή τη στιγμή να δώσει τελικές απαντήσεις για το πώς θα αντιδράσει στις κυρώσεις, αλλά κρατά όλες τις επιλογές στο τραπέζι (συμπεριλαμβανομένων και των δασμών στις υπηρεσίες), αν και αποφεύγει να συζητήσει την «πυρηνική επιλογή» της χρήσης του εργαλείου κατά του οικονομικού

εξαναγκασμού (Anti-Coercion Instrument). Η Κομισιόν δεν θεωρεί πως υπάρχει καθυστέρηση στην απάντηση στους δασμούς στο σίδερο και τον χάλυβα (ανακινήθηκαν στις 12 Μαρτίου) καθώς υπήρξε ανοικτή διαβούλευση με τα κράτη μέλη και τα ενδιαφερόμενα μέρη και αυτή την εβδομάδα θα ληφθεί η τελική απόφαση. Παράλληλα, γίνεται η προσπάθεια να ξεκαθαριστεί το εύρος των επιπτώσεων των δασμών, καθώς αναλύεται το συγκεκριμένο περιεχόμενό τους, αλλά και το αν υπάρχει επικάλυψη μεταξύ διαφορετικών μέτρων. Ταυτόχρονα, πρέπει να ληφθεί υπόψη πως η σημερινή κατάσταση είναι ιδιαίτερα πολύπλοκη, με τον πόλεμο δασμών που έχει ανοίξει να επηρεάζει ήδη τις ροές και τον όγκο του εμπορίου ανά το παγκόσμιο.

Καίριο ρόλο στον σχεδιασμό της απάντησης της Ε.Ε. παίζει και η προσπάθεια να επηρεάσει όσο το δυνατόν γίνεται περισσότερο τις ΗΠΑ και όσο το δυνατόν λιγότερο την ίδια την οικονομία της Ε.Ε. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ε.Ε. μπορεί να εστιάσει σε τομείς όπως για παράδειγμα η εισαγωγή σόγιας, όπου μπορεί να περιορίσει τις εισαγωγές από τις ΗΠΑ και να στραφεί στη Βραζιλία. Κάτι που, όπως επισημαίνουν κοινοτικές πηγές, δεν κάνουν οι ΗΠΑ, όταν επιβάλλουν δασμούς σε προϊόντα που δεν παράγουν όπως οι μπανάνες ή ο καφές.

Η κελαπδās ή σωπαίνεις

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ακόμα μια φωτογραφία της κ. Αννίτας Δημητρίου βρέθηκε στο στόχαστρο. Γονατισμένη με το γαλάζιο της φόρεμα (τυχαίο άραγε το χρώμα;) και με ύψος περίλυπο να βάζει λουλούδια στους τάφους των πρώων της ΕΟΚΑ. Αυτή ήταν η απαθανατισμένη στιγμή της που κυκλοφόρησε ευρέως και δέχτηκε φιλικά και εχθρικά διαδικτυακά σχόλια. Υπερβολές θα μου πείτε. Τι κακό έκανε η αρχηγός του ΔΗΣΥ (και πρόεδρος της Βουλής) και προς τι τόση τοξικότητα; Και από την άλλη, τι ήταν το τόσο αξιέπαινο που έπραξε (το γονάτισμα άραγε;) ώστε να τύχει διαδικτυακών «χειροκροτημάτων»; Και όπως και να 'χει γιατί η στήλη έρχεται τώρα να δώσει συνέχεια σε αυτό το θέμα την ώρα που συμβαίνουν ένα σωρό σοβαρά ζητήματα; Φευ! Αν θεωρείτε το εν λόγω φωτογραφικό σκηνικό τυπικό της κ. Δημητρίου και τον ντόρο που ξεσήκωσε ήσσονος σημασίας, τότε δυστυχώς αρκείστε στην πρώτη ανάγνωση, πράγμα που προφανώς ευνοεί το παιχνίδι της εικόνας στο οποίο επιδίδονται οι λεγόμενοι «σύγχρονοι» πολιτικοί μας.

Αν όμως πραγματικά σας ενδιαφέρει η σημειολογία της εικόνας τότε οφείλτε να σταθείτε σ' αυτήν τη φωτογραφία ως ένα εξαιρετικό δείγμα της αδυναμίας ή και ανικανότητας των λεγόμενων «σύγχρονων» πολιτικών μας να αντιληφθούν πως η αρετή και το ήθος δεν χωρούν σε δημόσια θέα και ούτε συγχωρούν όποιον το επιχειρεί. Διότι αυτός που πιστεύει πως έχει το δικαίωμα να συρρικνώσει την αρετή και το ήθος στα μέτρα της δημόσιας περιφοράς τους, εκείνο που κάνει στην ουσία είναι να υποτιμά την αξιακή τους σημασία. Όποιος πραγματικά έχει αντιληφθεί τι πάει να πει να υπερβαίνει ο άνθρωπος το εγώ του προκειμένου να πεθάνει για ένα ιδανικό, τότε διαθέτει και το μέτρο αλλά και την κρίση να κατανοήσει πως ο μόνος τρόπος να εκφράσει τον σεβασμό του απέναντι σε αυτό το γιγάντιο άλμα είναι ιδιωτικά. Κεκλεισμένων των θυρών. Καμία φωτογραφία. Σερνά. Ταπεινά. Προσωπικά.

Όπως αρμόζει στην έννοια της ελευθερίας. Και του ιδανικού. Και της ζωής. Και του θανάτου. Οτιδήποτε περισσότερο δεν μπορεί παρά να προκαλεί υποψίες και καχυποψίες. Για τον απλούστατο λόγο ότι η αρετή δεν επιδέχεται προβολή, όπως ούτε και ο γνήσιος σεβασμός απέναντί της και άρα η προβολή μιας υποτιθέμενης ενάντης μας στιγμής δεν συνιστά απόδειξη αρετής αλλά γεννά ερωτηματικά ως προς τα κίνητρα της προβολής και την αυθεντικότητά μας. Καταχωρείται δηλαδή σαν πράξη που συμβαίνει για σκοπιμότητα και όχι από λόγους με ηθικό βάρος όπου δεν υπάρχει ίχνος ιδιοτέλειας. Και όταν δεν υπάρχει ίχνος ιδιοτέλειας, τότε λογαριάζεται ως αδιανόητη η προβολή της όποιας εσωτερικής μας ανάγκης να «γονατίσουμε» μπροστά σε έναν ηθικό κώδικα αξιών. Πράγμα που σημαίνει πως αν το πράζουμε, αν προβάλουμε ή επιτρέψουμε αυτή την προβολή, τότε τη θέση του ήθους παίρνει αυτομάτως η ηθικοφάνεια, της σοβαρότητας η σοβαροφάνεια και της γνησιότητας η πλαστότητα.

Αυτό είναι που δεν λένε να αντιληφθούν οι λεγόμενοι «σύγχρονοι» πολιτικοί μας: πως στην προσπάθειά τους να ανταποκριθούν στη «γλώσσα» μιας εικονικής πραγματικότητας αδειάζουν από το ηθικό τους βάρος λέξεις, έννοιες και πράξεις ώστε να τις στριμώξουν στις Χ και στις ίσντα διστάσεις. Αυτή τους όμως η αδυναμία ή ιδιοτέλεια—όπως θέλατε ονοματίστε την—τους καθιστά ετερόφωτους, έρμαια μιας εικονικής στερεοτυπίας, όμοιους μεταξύ τους, της ίδιας ελαττωματικής κοπής, και ίσως αυτό είναι που διαισθάνεται ο απλός πολίτης και εμμένει στη δυσπιστία απέναντί τους: Ότι πολιτικός που γονατίζει μπροστά στις κάμερες δεν έχει αυτόνομη σκέψη, αλλά μάλλον έχει θυσιάσει αυτή την αυτονομία στον βωμό της εικόνας. Και προφανώς αυτό είναι που συμβαίνει στους λεγόμενους «σύγχρονους» πολιτικούς μας. Όχι μόνο βάζουν την εικόνα πάνω από μας αλλά την ντύνονται κιόλας και γίνονται ένα μ' αυτήν. Συνοπτικά και емπεριστατωμένα, λοιπόν, ισχύει σ' αυτή την περίπτωση και σε κάθε παρόμοια της αυτό που γράφει ο Ελύτης: Πώς... «ή κελαπδās ή σωπαίνεις. Δεν λες αυτό που κάνω είναι κελαηδητό».

elenixenou11@gmail.com

Φοιτητές συμμετέχουν στην εθνική απεργία που διοργανώθηκε από το σωματείο USB (Unione Sindacale di Base) Scuola ενάντια στις πολιτικές της ιταλικής κυβέρνησης για την εκπαίδευση και τον ευρωπαϊκό επανεξοπλισμό, στο Τορίνο, Ιταλία, 04 Απριλίου 2025.

Οι τυμβωρύχοι

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Μία φωτογραφία της Αννίτας Δημητρίου στα Φυλακισμένα Μνήματα ήταν αρκετή για να ανοίξει εκ νέου τη συζήτηση γύρω από το πού σταματά ο πατριωτισμός και πού ξεκινά η «τυμβωρυχία». Πώς τιμάται η θυσία πρώων και πότε αυτή η θυσία τυγχάνει εκμετάλλευσης με στόχο την προσέλκυση ψήφων.

Προφανώς δεν άνοιξε η πρόεδρος του ΔΗΣΥ τονβολό αυτό δρόμο καμπλείας της ιστορίας και της συλλογικής μνήμης. Αλλά επιβεβαίωσε την υποκρισία και τον τυχοδιωκτισμό που διακατέχει το νέο πολιτικό προσωπικό. Που αντιλαμβάνεται τους ήρωες και τους αγώνες του τόπου ως το μέσο πολιτικής αναρρίκησης και επιβίωσης. Που δεν αντιμετωπίζει τον πατριωτισμό ως το καύσιμο για να πάρει τη χώρα μπροστά. Αλλά ως ένα διαγωνισμό συνθημάτων και φωτογραφιών για να προβάλουν τον εαυτό τους αντί τους ήρωες. Ο γνήσις πατριωτισμός δεν διακατέχεται από ανασφάλεια και θα προϋπόθετε μία Πολιτεία και μία Κοινωνία, που μαθαίνει από τα λάθη του παρελθόντος. Που συζητά γι' αυτά και βελτιώνεται από αυτά. Αντιθέτως, πολιτικά πρόσωπα και δυνάμεις μετατρέπουν τον πατριωτισμό σε τυφλή ιδεολογία. Μία ιδεολογία που επικειρεί να ευνούχισει την κριτική σκέψη, που χαρακτηρίζει μειοδότες όσους επικειρούν να διερωτηθούν αν η ιστορία μας емπεριέχει και λάθος χειρισμούς. Και που μοιράζει την ίδια στιγμή απλόχερα πιστοποιητικά πατριωτισμού σε όσους φωνάζουν πιο δυνατά συνθήματα και περιφέρουν περισσότερα εθνικά σύμβολα.

Ο πατριωτισμός όμως τείνει να καταλήξει το βολικό καταφύγιο προσώπων που δεν είχαν όραμα και που ουδέποτε είχαν емπεριστατωμένες προτάσεις. Έτσι και το ΕΛΑΜ είναι το κόμμα που θέλοντας να κρύψει την πολιτική του γύμνια, η απουσία θέσεων και οράματος για τον τόπο διστρεβλώνει πλήρως το τι αποτελεί πατριωτισμό. Είδαν άραγε όσοι το ψηφίζουν τις θέσεις τους; Μία ματιά στα όσα καταθέτει στη Βουλή και στο ύψος των ανακοινώσεων προκαλεί σοβαρή αμηχανία για το επίπεδο αλλά και την επικίνδυνη ανεπάρκεια του. Και είναι αρκετή για να διαπιστώσει κάποιος αν εργάζεται για το καλό της κοινωνίας ή αν μέσα από ιαχές, επιθυμεί την αναμόχλευση των χαμηλότερων ενστικτών της κοινωνίας, για να κρύψει την πολιτική του φτώχεια.

Η συνθηματολογία, το συναίσθημα και η επιβολή του φόβου είναι ο πιο γρήγορος δρόμος ενίσχυσης κομμάτων και προσώπων σε

μία εποχή που η δημοκρατία υπονομεύεται καθημερινά.

Όμως κόμματα που θέλουν να θεωρούνται σοβαρά, κόμματα που διεκδικούν την εξουσία, έπρεπε να μιλούν μέσω των προτάσεών τους. Να δίνουν αγώνες για θέματα που μπορεί να μην είναι αρεστά αλλά επωφελή για τον τόπο. Να αποδομούν με емπειρήματα τον ρατσισμό, την емπέδωση φόβου στην κοινωνία και κυρίως να κινούνται με σεμνότητα. Τους κινδύνους που φέρνει το ΕΛΑΜ από τη ρητορική του και τον φανατισμό που καλλιεργεί, θα μπορούσαν να τους αποτρέψουν υγιείς πολιτικές δυνάμεις.

Αντιθέτως, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας φέρεται να βλέπει την ενίσχυση του ΕΛΑΜ ως έναν εν δυνάμει σύμμαχο για το μέλλον και ως το μέσο τιμωρίας του ΔΗΣΥ, που βρίσκεται στην αντιπολίτευση. Βουλευτές του Ενδιάμεσου φλερτάρουν με την ακροδεξιά ρητορική για να κερδίσουν ψήφους του ΔΗΣΥ μαίμουδιζει πλέον το ΕΛΑΜ, για να συγκρατήσει ψήφους και στελέχη.

Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν ο ΔΗΣΥ αγχώθηκε γιατί ένας Μάριος Πελεκάνος, ένας Ευγένιος Χαμπούλλας τον εγκαταλείπουν για την Ακροδεξιά. Αντί να αγχωθούν, όμως, όφειλαν να διερωτηθούν γιατί τέτοια πρόσωπα ανέβηκαν ραγδαία σε ένα κατά τα άλλα φιλελεύθερο κόμμα. Ο ΔΗΣΥ δεν έπρεπε να βλέπει με ανασφάλεια την Ακροδεξιά ούτε βεβαίως να μετατραπεί σε ένα κακέκτυπο του ΕΛΑΜ για να διατηρήσει τις ψήφους του. Όφειλε να κάνει την αυτοκριτική του για το πώς ανέδειξε τυχοδιώκτες και πώς ευνούχισε την όποια πολιτική σκέψη και θέση. Δυστυχώς, βουτώντας άσπαρα στα λασπόνερα της Ακροδεξιάς και κυρίως καπνελυόμενος σύμβολα και ήρωες κατάφερε όχι μόνο να χάσει αυτό το παιχνίδι, αλλά να емπεδώσει σε μεγάλη μερίδα της κοινωνίας που θεωρούσε τον ΔΗΣΥ σοβαρό, πως δεν έχει ούτε πρόταση να καταθέσει, ούτε όραμα για το μέλλον.

Υγ. Επειδή τα τελευταία 24ωρα προσπαθεί η Πινδάρου να διαχειριστεί την κρίση από τους λαϊκισμούς στα Φυλακισμένα Μνήματα, οφείλουμε να πούμε πως το αφήγημα του μισογυνισμού και της έπιθεσης επειδή ασκήθηκε κριτική σε ένα πολιτικό πρόσωπο για τον λαϊκισμό που τον διακατέχει, δεν προσβάλλει μόνο την ίδια την πρόεδρο του ΔΗΣΥ. Προσβάλλει κυρίως τις γυναίκες εκείνες που όντως δίνουν μάχη με την πατριарχία και υπονομεύει τον πραγματικό αγώνα ισότητας των φύλων.

economidou@kathimerini.com.cy

Η παρεξηγημένη εξωστρέφεια

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

«Θα είναι μια περιορισμένη καλλιτεχνική συμμετοχή», δήλωσε ο πρόεδρος του ΘΟΚ Παντελής Βουτουράς για το θέμα που προέκυψε σε σχέση με την Επίδαυρο. Λέω να ξεκινήσουμε απ' αυτό καθώς η «περιορισμένη συμμετοχή» επιδέχεται διαφορετικές αναγνώσεις. Τολώ να πω ότι ακόμα και το «καλλιτεχνική» ελέγχεται, ως έννοια, εκτός κι αν η οικονομική κορηγία αποκτά καλλιτεχνικό περιεχόμενο, όταν τα λεφτά δίδονται για κάποιο καλλιτεχνικό σκοπό.

Συμμετοχή βεβαίως έχουμε, αν και οι δύο Κύπριοι ηθοποιοί συμπλήρωσαν μια ήδη διαμορφωμένη παραγωγή. Ο Μιχαήλ Μαρμαρινός άλλωστε είχε επιλέξει τους συμπατριώτες μας Σκορδή και Μολέσκη με κριτήριο όχι την κατγωγή τους, αλλά επειδή εκπέμπουν στο ίδιο καλλιτεχνικό μήκος κύματος. Όποιος γνωρίζει το έργο του σκηνοθέτη μπορεί να καταλάβει πως δεν κάνει σκόντο στο όραμά του κι αυτό το αποδεικνύει η πολυετής επιτυχημένη πορεία του—από τον «Εθνικό Ύμνο» και τον «Ηρακλή Μαινόμενο», μέχρι το «Insensio» και «Το τραμ με το όνομα Πόθος» για να αναφέρουμε μερικές μόνο από τις εμβληματικές του παραστάσεις.

Σε ό,τι αφορά λοιπόν τη συζήτηση που ξέσπασε με επίκεντρο τον ΘΟΚ το πρόβλημα δεν είναι η καλλιτεχνική αξία της παράστασης. Αλλά το περιεχόμενο που προσδίδει το Δ.Σ. του Οργανισμού στην «περιορισμένη συμμετοχή», ιδιαίτερα όταν αυτή κοστολογείται με ένα διόλου ευκαταφρόνπτο ποσό για τα κυπριακά θεατρικά δεδομένα. Για να το θέσουμε απλά: Ποιο το κέρδος του ΘΟΚ από τη κορηγία μιας παράστασης (κατά 20% έστω) με μια ισχυρή συμμετοχή; Ποια ανάγκη εξυπηρετεί όταν το ζητούμενο για μια κρατική σκηνή πρέπει να είναι η προαγωγή του εγκώριου καλλιτεχνικού δυναμικού;

Πολλά έχουν λεχθεί για την εξωστρέφεια που πρέπει να διακρίνει τον Οργανισμό—ένας από τους στόχους και του σημερινού Δ.Σ. σύμφωνα με τις δηλώσεις του προέδρου του. Φοβάμαι ότι εδώ υπάρχει μια μεγάλη παρεξήγηση. Η εξωστρέφεια δεν είναι κάτι καινούργιο για να προτάσσεται ως δικαιολογία σε σχέση με ατυχείς κορηγίες που εμφανίζουν τον ΘΟΚ ως φτωχό συγγενή στα ελληνικά θεατρικά δρώμενα. Να θυμίσω εξάλλου ότι σε αυτό τον τόπο μυηθήκαμε στον Μπρεχτ, δεκαετίες προηγούμενος, από τον σπουδαίο Χάις Ούβε Χάους. Να θυμίσω επίσης ότι αγκαλιάσαμε παραστάσεις σημαντικών Ελλήνων σκηνοθετών, από τον Μπινιάρη μέχρι τον Μοσχόπουλο πρόσφατα. Όσο για την κυπριακή ταυτότητα του καλλιτεχνικού δυναμικού, δεν υπάρχει τίποτε πιο καταγέλαστο κατά την άποψή μου από τον διαχωρισμό ανάμεσα στους Ελλαδίτες και τους Κύπριους συναδέλφους τους. Η Δέσποινα Μπεμπεδέλη, η Αννίτα Σαντορινιαίου, η Στέλα Φυρογέννη ή ο Αχιλλέως Γραμματικόπουλος—για να περιοριστώ σε μερικούς μόνο από τους εν ενεργεία εξ Ελλάδος ηθοποιούς—είναι σαρξ εκ της σαρκός του κυπριακού θεάτρου. Όταν ο σημερινός Πρόεδρος του ΘΟΚ μιλάει για εξωστρέφεια, λοιπόν, θα πρέπει να γνωρίζει ότι αυτό είναι ένα εκεκτυπο που αποτελεί μέρος της φυσιογνωμίας του Οργανισμού. Γι' αυτό είναι καλοδεχούμενες οι μετακλήσεις σκηνοθετών (όπως π.χ. του Σουηδού Στεφαν Λαρσον στη Νέα Σκηνή) και άλλων δημιουργών (όπως π.χ. της Λίνας Νικολακοπούλου στο θερινό ρεπερτόριο) ή η συμμετοχή ηθοποιών που πέρα από την καλλιτεχνική τους αξία λειτουργούν και ως πόλος έλξης για το κοινό (όπως π.χ. η Καρυοφυλλία Καραμπέτη στους Πέρσες). Αυτό που δεν είναι καλοδεχούμενο και βρίσκεται στο επίκεντρο της κριτικής είναι η συμμετοχή του ΘΟΚ με δυο ηθοποιούς και ένα λογότυπο σε μια παράσταση που δεν έχει τα χαρακτηριστικά ισότιμης συμπαραγωγής.

Διαβάζω την άποψη ότι οι παραγωγές του Φεστιβάλ Επίδαυρου κοστίζουν πλέον πολλά κι ότι υπερβαίνουν το μέγεθος του κρατικού μας θεάτρου. Το δέχομαι, κατά τον ίδιο τρόπο που κατανοώ ότι το Φεστιβάλ έχει κάθε δικαίωμα να ανεβάξει τον πήχη όσο ψηλά θέλει (το έπραξε επί Λούκου και συνεχίζει σε αυτό τον δρόμο). Αν ο ΘΟΚ δεν μπορεί να ανταποκριθεί σε αυτές τις απαιτήσεις (παραστάσεις π.χ. προϋπολογισμού ενός εκατομμυρίου ευρώ) το πράγμα είναι απλό: να μην συμμετέχει. Η Επίδαυρος δεν είναι αυτοσκοπός. Σε αντίθεση με την παραγωγή της εγκώριας καλλιτεχνικής δημιουργίας, η οποία όχι μόνο είναι αυτοσκοπός αλλά είναι και ο λόγος που έχουμε κρατικό θέατρο.

stavros.christodoulou@gmail.com

Το κοστούμει της Ολγκίν

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Σε ασκήσεις πολιτικής ραπτικής, για το «κοστούμει» των όρων εντολής της Μαρίας Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ, επιδίδεται η ελληνοκυπριακή πλευρά, ενόψει του διαφαινόμενου διορισμού της ως απεσταλμένης του γ.γ. ΟΗΕ, για τα όποια επόμενα βήματα, στο Κυπριακό. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αισθάνθηκε την ανάγκη να προκαταλάβει δημοσίως το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναμένεται να κινήσει η κα Ολγκίν, σημειώνοντας ότι «εκείνο που μας ενδιαφέρει και εκείνο που емεις επιθυμούμε είναι μια προσωπικότητα που θα έχει τη δυνατότητα να πραγματοποιεί συνεχείς επαφές στην Κύπρο, στην Ελλάδα, στην Τουρκία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις Βρυξέλλες, ούτως ώστε να προετοιμάσει το έδαφος με στόχο μέχρι την επόμενη πολυμερή του Ιουλίου να ανακοινωθεί η επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από το σημείο που έχουν διακοπεί».

Από την τοποθέτηση του προέδρου Χριστοδουλίδη—σε συνέντευξη στον Φίλε-

λεύθερο—αναδεικνύονται τα εξής χαρακτηριστικά του πολιτικού κοστουμιού που κατά την άποψη της ελληνοκυπριακής πλευράς θα πρέπει να φορέσει η κα Ολγκίν, η οποία ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, αναμενόταν να διοριστεί απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ:

• **Εν πρώτοις**, η απεσταλμένη του Αντόνιο Γκουτέρες, θα πρέπει να εγκατασταθεί στην περιοχή, ενδεχομένως στην Κύπρο, ώστε να είναι σε θέση να πραγματοποιεί συνεχείς επαφές εδώ, στην Ελλάδα, στην Τουρκία, στο Ηνωμένο Βασίλειο και στις Βρυξέλλες.

• **Το δεύτερο**, είναι οι όροι εντολής της κας Ολγκίν, με τα μάτια του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο οποίος, θεωρεί ότι η απεσταλμένη του γ.γ. οφείλει να προετοιμάσει το έδαφος για «επανέναρξη των διαπραγματεύσεων από το σημείο που έχουν διακοπεί».

Δηλαδή, με πολύ απλά λόγια, ο Πρόεδρος μας, θεωρεί ότι η κα Ολγκίν θα πρέπει να πηγαινόερχεται σε Κύπρο, Ελλάδα, Τουρκία, Βρετανία και Βέλγιο μέχρι να καταφέρει

να εξασφαλίσει την επανέναρξη των διαπραγματεύσεων, από το σημείο διακοπής τους, δηλαδή από το Κραν Μοντανά.

«Στόχο», τον οποίο ξένος διπλωμάτης στην έδρα της Ε.Ε. (στην οποία εξακολουθεί να επενδύει αποκλειστικά ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, στο Κυπριακό), παρομοιάζει με τον τίτλο της γνωστής σειράς ταινιών, «mission impossible». Με την υποσημείωση μάλιστα ότι «τα υφιστάμενα δεδομένα που καθορίζουν το Κυπριακό, δεν επιτρέπουν αισιοδοξία ότι μια τέτοιος είδους αποστολή, που σκιαγραφείται μέσα από τα λεγόμενα της ελληνοκυπριακής πλευράς, θα έχει ευτυχές αποτέλεσμα (happy end)».

Οι λόγοι είναι πολλοί. Όχι μόνο γιατί ο Πρόεδρος μας δεν είναι ο Τομ Κρουζ. Αλλά κυρίως, γιατί τα ίδια τα Ηνωμένα Έθνη και η συγκεκριμένη απεσταλμένη του γ.γ. ΟΗΕ, έχουν επανειλημμένα υποδείξει προς την ελληνοκυπριακή πλευρά ότι οφείλει «να κάνει περισσότερα» για να εξασφαλίσει την επανέναρξη μιας νέας διαδικασίας επίλυσης του Κυπριακού. Θυμάται άραγε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τι ανέφερε η

κα Ολγκίν σε συνέντευξη της στην «Κ», πριν φύγει από την Κύπρο; Είχε πει ότι «η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη έχει μία πολύ καθαρή εικόνα και ξέρει τι θα μπορούσε να ξεκλειδώσει τη διαδικασία», ώστε να ξαναρχίσουν συνομιλίες για την επίλυση του Κυπριακού.

Κι αυτή η εικόνα, όπως έχουμε επανειλημμένα δημοσιεύσει, περιλαμβάνει κινήσεις προς την κατεύθυνση ικανοποίησης του τουρκικού αιτήματος για κυριαρχική ισότητα. Όχι ευθέως, αλλά μέσω της εγκαθίδρυσης των «τριών άλφα»: Απευθείας εμπορίου, απευθείας πτήσεων και απευθείας σχέσεων του κατοχικού μορφώματος με τη διεθνή κοινότητα.

Το οποίο ζητάνε η Άγκυρα και ο Ερβίν Τατάρ εδώ και καιρό και δυστυχώς θεωρείται προϋπόθεση/προαπαιτούμενο, για την επάνοδό τους στο τραπέζι και για τη λύση του Κυπριακού.

Σε αυτά, θα πρέπει να προστεθούν οι υποδείξεις του Αντόνιο Γκουτέρες προς τις δύο πλευρές «να εξετάσουν πώς να γεφυρώσουν το χάσμα στις θέσεις τους». Δη-

λαδή να συναντηθούν κάπου ενδιάμεσα, μεταξύ της διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας που προτάσσει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης και των δύο κρατών που επιστρατεύουν Άγκυρα-Τατάρ. Σε συνδυασμό με τη διακρυγμένη θέση του ίδιου του γ.γ. ΟΗΕ για «ετραγωνισμό του κύκλου», αλλά και για «bottom up approach». Δηλαδή, μιας προσέγγισης στην οποία η κυριαρχία του κράτους θα πηγάζει από κάτω προς τα πάνω, παραπέμποντας σε δύο κυρίαρχες κοινότητες, με τα όποια αποθέματα να καταλήγουν στην κεντρική εξουσία.

Όλα αυτά που δυστυχώς φωτογραφίζουν ευκρινέστατα συνομοσπονδία, αποτελούν το πατρών του κοστουμιού που θα ενδύσει στην αποστολή του οποιοσδήποτε απεσταλμένος του ΟΗΕ, περιλαμβανομένης της Μαρίας Άνγκελα Ολγκίν Κουεγιάρ. Σε αντίθεση με αυτά που ισχυρίζεται ο Πρόεδρος μας, αναλώνοντας όλες τις ενέργειές του, στο πεδίο της εσωτερικής κατανάλωσης.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Μια σχέση που ήρθε για να μείνει

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Η σχέση της Ελλάδας με το Ισραήλ έχει γίνει με το πέραςμα του χρόνου στέρη και βαθιά. Δεν επιρρέάζεται ούτε από τις αλλαγές των κυβερνήσεων στην Ελλάδα ούτε όμως και από τα όσα γίνονται στη Μέση Ανατολή. Και αυτό είναι πολύ σημαντικό. Μην ξεχνάμε πως η στρατηγική σχέση που γεννήθηκε μέσα από μια τυχαία συνάντηση Παπανδρέου - Νετανιάχου στη Μόσχα πριν από δεκαπέντε χρόνια άντεξε στην περίοδο της διακυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ, γεγονός που απέδειξε στους πλέον δύσπιστους που θυμούνταν τις άσκοπες «αγκαλιές» του παρελθόντος ότι δεν πρόκειται για κάτι εφήμερο.

Ο πόλεμος στη Γάζα θα μπορούσε επίσης να βάλει φρένο στις διμερείς μας σχέσεις. Γιατί είναι όντως δύσκολο να αποδεχούμε μερικά από τα όσα συμβαίνουν εκεί. Η Ελλάδα είναι όμως κράτος, όχι ινστιτούτο μελετών. Είναι ένα κράτος το οποίο αντιμετωπίζει μια «υπαρξιακή» απειλή, όπως και το Ισραήλ, και το οποίο πρέπει να προτάσσει το σκληρό εθνικό του συμφέρον. Αν ζούσαμε περιτριγυρισμένοι από λίμνες και συνορεύαμε με το Βέλγιο και την Ελβετία, θα μπορούσαμε ενδεχομένως να σκεπτόμαστε διαφορετικά. Ζούμε σε μια επικίνδυνη γειτονιά, με πολλές απειλές και έναν γείτονα που μεθάει από την ασυμμετρία και θέλει να διευρύνει τον ζωτικό του χώρο σε όλες τις κατευθύνσεις.

Το παράδοξο είναι πως η Ελλάδα τα έχει καλά και με τα «δύο Ισραήλ», και το υπερσυντηρητικό που στηρίζει τον Νετανιάχου και το άλλο, το φιλελεύθερο που καταπιέζεται αόρρητα από τις εσωτερικές εξελίξεις. Οι μη θρησκοϋμενοι και φιλελεύθεροι Ισραηλινοί πολίτες νιώθουν άνετα στην Ελλάδα και πολλοί θέλουν να την κάνουν δεύτερή τους βάση, ακόμη και πατρίδα. Αγοράζουν σπίτια

στην Αττική και φάρμες στην Εύβοια, περπατάνε στο Πήλιο και στα Ζαγόρια και ενθουσιάζονται με την ελληνική εξωστρέφεια. Θέλουν επίσης να έχουν μια δεύτερη επιχειρηματική βάση εδώ, εντός της Ε.Ε. Οι άλλοι μας βλέπουν σαν έναν φυσικό σύμμαχο που μπορεί να προσφέρει στρατηγικό βάθος στο Ισραήλ και να του σταθεί σε μια «ώρα ανάγκης». Τελευταία βλέπουν επίσης την Τουρκία σαν μια νέα απειλή, μια χώρα με ισχυρό οπλοστάσιο που θέλει να παίξει ηγεμονικό ρόλο στην περιοχή, βάζοντας συχνά το Ισραήλ στο στόχαστρο με ρητορική που θυμίζει Ιράν. Με φυσική συνέπεια να αντιμετωπίζουν την Ελλάδα αλλά και την Κύπρο, που έχει κάνει πολύ συστηματική δουλειά στην εμβάθυνση των σχέσεών της με το Ισραήλ, ως σοβαρούς συμμάχους.

Μπορούμε να κερδίσουμε πολλά από αυτή τη σχέση. Αν, για παράδειγμα, θέλουμε να δημιουργήσουμε ένα ζωντανό οικοσύστημα αμυντικής βιομηχανίας και τεχνολογίας, δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος από τις συνέργειες μεταξύ επιχειρήσεων των δύο χωρών. Ήδη έχουν γίνει βήματα σε αυτή την κατεύθυνση, ειδικά με την πρόσφατη επίσκεψη του πρωθυπουργού στο Ισραήλ. Οι δυνατότητες είναι άπειρες και το βασικό εμπόδιο είναι η έλλειψη οργάνωσης και επαγγελματισμού από την πλευρά του ελληνικού κράτους για να «τρέξει» γρήγορα και αποτελεσματικά αυτό το γχείρημα.

Τα υπόλοιπα οφέλη είναι ορατά διά γυμνού οφθαλμού, σε σημείο που αρχίζουν και εξοργίζουν γειτονικές κυβερνήσεις. Οι ελληνοϊσραηλινές σχέσεις είναι εδώ για να μείνουν. Αρκεί να θυμόμαστε δύο βασικές αρχές: ότι κανείς δεν δίνει υπεργολαβία την ασφάλεια και την εξωτερική του πολιτική και, επίσης, ότι σε αυτή την περιοχή κανείς δεν πολεμά τον πόλεμο κάποιου άλλου.

Σε κινούμενη άμμο

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΩΡΔΑΝΙΔΗ**

Πρωί της περασμένης Κυριακής, την τελευταία ημέρα του Ραμζανιού, στο μεγαλοπρεπές ατμόσφαιρα Τζαμί Τσαμιλτζά, στη συνοικία Σκούταρι, στην ασιατική πλευρά της Κωνσταντινούπολης, ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν απευθύνόμενος προς τους πιστούς εξέφρασε μια ευχή. «Μακάρι ο Θεός, ο Παντοδύναμος, να καταστρέψει το σιωνιστικό Ισραήλ». Και οι πιστοί ανέκραξαν «Αμήν».

Όπως τυχαίως ασφαλώς, την ίδια ημέρα ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης επισκεπτόταν την Ιερουσαλήμ, όπου είχε συνομιλίες με τον ομόλογό του Μπέντζαμιν Νετανιάχου και τον πρόεδρό του Ισραήλ Γιτζάκ Χέρτσογκ, που χαρακτήρισε «στρατηγικές» τις σχέσεις των δύο χωρών.

Αργά το βράδυ της Τετάρτης, ισραηλινά μαχητικά αεροσκάφη βομβάρδισαν τρεις στρατιωτικές βάσεις στη Συρία, όπου η Τουρκία σχεδιάζει να εγκαταστήσει τους ρωσικούς αντιαεροπορικούς πυραύλους S-400. Αυτά συμβαίνουν στην κινουμένη άμμο της Εγγύς Ανατολής, όπου ο κ. Μητσοτάκης κινείται δραστηρίως ενισχύοντας, κατά το δυνατόν, τις σχέσεις του με το Ισραήλ για να αντισταθμίσει την πίεση της Αγκυρας προς την Ελλάδα και ευρύτερα στην Ανατολική Μεσόγειο.

Εάν αυτό είναι όντως το «Μεγάλο Παιχνίδι» της ελληνικής διπλωματίας, στην παρούσα συγκυρία μιας γενικής ανατροπής των πάντων, που άρχισε με την επάνοδο του Αμερικανού προέδρου Ντόναλντ Τραμπ στην εξουσία, τότε είναι άξιον επσημάνσεως ότι η Αγκυρα άφησε ασχο-

λίστη την επίσκεψη του κ. Μητσοτάκη στην Ιερουσαλήμ.

Το ενδεχόμενο επίσης της μεταφοράς των S-400 στη Συρία ουδέποτε θα συζητούσε ο πρόεδρος Ερντογάν με το Ισραήλ, διότι απλούστατα δεν θα αναγνώριζε στον κ. Νετανιάχου ρόλο ηγεμονικό στην περιοχή. Αλλά ούτε και κανείς από τους Αραβες ηγέτες, παρά τις διαφορές –ιστορικές και όχι μόνον– με την Αγκυρα. Είναι ένα θέμα προς διαπραγμάτευση της Αγκυρας με τη Ρωσία και τις ΗΠΑ.

Στην επίκλησή του προς τον «Παντοδύναμο», που ο κ. Ερντογάν έκρινε σκόπιμο να κάνει χρήση μιας λέξεως από το Κοράνι, αντέδρασε ο υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ Γεδεών Σαάρ υποστηρίζοντας ότι ο πρόεδρος της Τουρκίας «αποκάλυψε τον αντισημιτικό του πρόσωπο». Μόνον που οι Θωμάκοι αλλά και οι Κεραλιστές αργότερα ουδέποτε υπήρξαν αντισημίτες. Τον Νετανιάχου εκθρεύεται ο κ. Ερντογάν.

Σε εποχές χαοτικής ρευστότητας είναι αλήθεια πως αφθονούν οι αναλύσεις. Κάποιοι από αυτούς υποστηρίζουν ότι η επίθεση εναντίον βάσεων αεραμύνης της Συρίας αποσκοπεί στον έλεγχο του εναερίου χώρου της περιοχής από το Ισραήλ με στόχο απώτερο το Ιράν. Μόνον που ένα τέτοιο γχείρημα είναι αδιανόητο, δίχως την εμπλοκή των Ηνωμένων Πολιτειών.

Ο πρόεδρος Τραμπ είναι ορκισμένος υποστηρικτής του Ισραήλ, αλλά όχι ενεργούμενο του κ. Νετανιάχου. Και ασφαλώς η Μέση Ανατολή είναι μεταξύ άλλων ένα από τα θέματα που συζητούν η Μόσχα και η Ουάσινγκτον. Είναι εξαιρετικά περίπλοκη η κατάσταση για να επιδίδεται κανείς σε ασκήσεις ωιονοσκοπήσεως.

Απορία αφελούς πρώτη. Αφού η κυβέρνηση είχε τη δυνατότητα να δώσει αυξήσεις σε όλους τους ενστόλους, γιατί δεν το ανακοίνωσε εξ αρχής; Γιατί περίμενε την παρέμβαση δύο υπουργών της, του κ. Γεωργιάδη και του κ. Κικίλια, για να ανακοινώσει ότι ακόμη και τα σώματα ασφαλείας θα πάρουν αύξηση μετά τη ΔΕΘ; Συμπέρασμα αφελούς, πλην όμως καχύποπτου. Ο κ. Δένδιας ειδοποιεί το Μέγαρο Μαξίμου ότι σκοπεύει να εξαγγείλει αυξήσεις στις αμοιβές των ενστόλων των Ενόπλων Δυνάμεων την τελευταία στιγμή. Ενα απολύτως δικαιο μέτρο το οποίο οφείλεται στην εξοικονόμηση πόρων από την κατάργηση άχρηστων στρατοπέδων από το υπουργείο του. Είναι σαφές ότι ο σμνναγός που πετάει με το F-16 στο Αιγαίο δεν μπορεί να υπόκειται στο ίδιο μισθολόγιο με τον σταθμάρχη της Λάρισας. Όμως, ο υπουργός Εθνικής Αμυνας είναι μέλος της κυβέρνησης. Και η κυβέρνηση στην περίπτωση αυτή συλλαμβάνεται

εξ απήνης. Δεν είναι έτοιμη για να αποφασίσει αν μπορεί να δώσει αύξηση και στον αστυνομικό των ΜΑΤ που κινδυνεύει να καεί ζωντανός. Δεν έχω πληροφορίες, απλώς συνάγω από τα συμφραζό-

Η κυβέρνηση θα κριθεί από τη δυνατότητά της να ξεφύγει από την αδράνεια στην οποία έχει περιπέσει τα τελευταία δύο χρόνια.

μενα. Δύο ημέρες μετά προαναγγέλλεται η αύξηση της αμοιβής του. Τίποτε σπουδαίο, όμως είναι μια χειρονομία αναγνώρισης του έργου του. Γιατί δεν το είχαν σκεφτεί πιο πριν; Ελα ντε.

Απορία αφελούς δεύτερη. Δύο χρόνια τώρα ακούμε και διαβάζουμε διάφορες θεωρίες για το δυστύχημα των Τεμπών. Αυτές, ως γνωστόν, παραβλέπουν τις ίδιες

τις συνθήκες του δυστυχήματος και εντοπίζονται στα όσα το ακολουθήσαν. Κοινώς, στην πυρόσφαιρα και την προσπάθεια συγκάλυψης των αιτιών που την προκάλεσαν. Κοινώς, την ύπαρξη παράνομου φορτίου εύφλεκτων υλικών στην εμπορική αμαξοστοιχία. Το ένα πόρισμα μετά το άλλο το αποκλείει. Δύο χρόνια μετά. Μέσα σ' αυτά τα δύο χρόνια φύτερσαν διάφορες θεωρίες συνωμοσίας. «Ξυλόλιο», «βενζόλιο» και δεν ξέρω τι άλλο εις -όλιο. Για ποιον λόγο οι αρμόδιοι περίμεναν δύο χρόνια για να εκδώσουν τα πορίσματά τους; Αφήνοντας χώρο στους αναρμόδιους να απελευθερώσουν τη φαντασία τους επηρεάζοντας την κοινή γνώμη και την πολιτική μας ζωή; Φοβάμαι ότι δεν θα πάρω απάντηση.

Απορία αφελούς τρίτη. Ο κ. Κυρανάκης, αναπληρωτής υπουργός Μεταφορών, αναγγέλλει επαναξιολόγηση των εργαζομένων στον ΟΣΕ. Το «επαναξιολόγηση» σημαίνει ότι έχει προϋπάρξει κάποια αξιολόγηση. Δεν τη γνωρίζουμε,

αλλά δεν μπορούμε να τα ξέρουμε κι όλα. Δύο εκ των επαναξιολογηθέντων ήταν υπό την επίβρεια ψυχοτρόπων ουσιών –χασισάκι μυρωδάτο– εν ώρα υπηρεσίας. Δεν μάθαμε ποιες θέσεις ευθύνης κατείχαν ούτε ποια ήταν η τύχη τους. Γιατί έπρεπε να περάσουν δύο χρόνια απ' την τραγωδία των Τεμπών για να ανοίξει ο φάκελος ΟΣΕ;

Τι να σημαίνουν όλ' αυτά; Πρώτον ότι η κυβέρνηση περίμενε τις μεγάλες κινητοποιήσεις για να ξεκουνηθεί. Δικαιώνει τους αντιπάλους της; Αμφιβάλω. Το ΠΑΣΟΚ, η μόνη εναλλακτική προοπτική εξουσίας, φυτοζωεί. Η δημοσκοπική ευρωστία της κ. Κωνσταντοπούλου είναι συγκυριακή. Εκφράζει μια δύναμη απογοήτευσης και αγανάκτησης, όμως δεν έχει τίποτε θετικό να προτείνει. Το κατ' εξοχήν πρόβλημα παραμένει η κυβέρνηση. Αυτή θα κριθεί από τη δυνατότητά της να ξεφύγει από την αδράνεια στην οποία έχει περιπέσει τα τελευταία δύο χρόνια. Έχει τις δυνάμεις να το επιχειρήσει; Ίδωμεν.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Μνημεία και σύγχρονη δημιουργία

Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΗ**

Ενα από τα δημοφιλέστερα θέματα στο πολιτιστικό ρεπορτάζ παραμένει διαχρονικά η χρήση των μνημείων από τη σύγχρονη καλλιτεχνική δημιουργία. Το ίδιο και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης: διαπρύσιοι θεματοφύλακες της ιερότητας των μνημείων μας μονομαχούν με φανατικούς οπαδούς του «όλα επιτρέπονται χωρίς όρια και φραγμούς», στο όνομα της ελευθερίας της τέχνης.

Η μια πλευρά θεωρεί ότι η μνημεία, απρόσιτα και ιερά, πρέπει να μένουν αλώβητα από κάθε σύγχρονη χρήση, και μάλιστα καλλιτεχνική, καθώς κανείς σύγχρονος δεν κρίνεται άξιος να αναμετρηθεί με το αρχαίο κλέος. Από την άλλη υπάρχουν φορές που η μνημειακή κληρονομιά αντιμετωπίζεται ως προνομιακό σκηνικό για να αντιληθεί κανείς από αυτό δημοσιότητα, (όποιος δηλαδή καταφέρει να «καπαρώσει» έναν εμβληματικό αρχαιολογικό χώρο. Στη μέση, όσοι καλούνται να εξετάσουν την αιτούμενη παραχώρηση μένουν έκθετοι, έτσι κι αλλιώς, στην κριτική, είτε από τους μεν ως βέβηλοι, είτε από τους δε ως οπισθοδρομικοί.

As θυμηθούμε εδώ ότι τα μνημεία, ως υλικότητες του παρελθόντος, αποκοτούν την αξία που η κοινότητα αποφαρίζει κάθε φορά να τους αποδώσει, για να ικανοποιήσει τις μνημονικές ανάγκες της ως συλλογικότητα, οι οποίες,

ωστόσο, εξελίσσονται διαρκώς, ανάλογα με τα προτάγματα του παρόντος αλλά και του μέλλοντος που η ίδια προδιαγράφει.

Καθώς λοιπόν η αρχαιολογική κληρονομιά αποτέλεσε τον θεμέλιο λίθο της συγκρότησης του νεοελληνικού κράτους, το συμβολικό φορτίο που επενδύθηκε στα μνημεία ως ταυτοτικά ορόσημα της κοινότητας σχεδόν εκμηδένισε την ανάδειξη των άλλων πτυχών της πρισματικής και πολυεπίπεδης υπόστασής τους. Αυτό είχε ως συνέπεια το υλικό παρελθόν να μνημειοποιείται και, τελικά, να αποξενώνεται από την κοινότητα. Κάθε σύγχρονη δράση μέσα σε αυτά κατέληξε να αντιμετωπίζεται με καχυποψία ή, έστω, με επιφύλαξη. Ίδιως αν πρόκειται για μνημεία επενδυμένα με βαρύ συμβολικό φορτίο, όπως η Ακρόπολη.

Αυτή η μονοδιάστατη πρόσληψη του μνημειακού αποθέματος μεγέθυσε το χάσμα του με την κοινότητα του 21ου αιώνα, αφού η απόσταση του κοινού από το απρόσιτο, επί του θεσμικού βάθρου, μνημείου-συμβόλου, του στερεί τη δυνατότητα να απολαύσει τις αμέτρητες ιστορίες που έχουν να μας διηγηθούν τα υλικά κατάλοιπα του χθες.

Απέναντι σε αυτή τη μονόπλευρη ανάγνωση, η σύγχρονη δημιουργία μέσα στους αρχαιολογικούς χώρους μπορεί, πράγματι, να πυροδοτήσει νέες συνάψεις ανάμεσα

στα μνημεία και στο σήμερα. Γιατί αρχαιολογικοί χώροι, όπως η Δελός, δεν είναι απλώς ένας ερειπίωνας που θα απαθανατίσουν σε μια σέλφι βαριεστημένοι τουρίστες· κάθε γωνιά της έχει χιλιάδες συναρπαστικές ιστορίες να αφηγηθεί στον επισκέπτη. Για να τις αφουγκραστεί, ωστόσο, πολλές φορές απαιτούνται επίκαιρα αισθητηριακά ερεθίσματα. Η σύγχρονη δημιουργία μπορεί να αποκαταστήσει διαύλους με τις λανθάνουσες νσιίδες μνήμης, ώστε να αποκρυπτογραφήσουμε τις υποφωτισμένες και υποκειμενικές αφηγήσεις που μπορούν να μας ψιθυρίσουν τα αρχαία, και οι οποίες συνήθως επικαλύπτονται από την εκκωφαντική μονοτονία της επίσημης δημόσιας αρχαιολογίας. Η λειτουργική εννομάτωση της σύγχρονης καλλιτεχνικής παραγωγής, όταν αυτή αλληλεπιδρά δημιουργικά με το μνημειοποιημένο παρελθόν, αποσυνθέτει την ετεροτοπική διάσταση των μνημείων και λειτουργεί ως καλός αγωγός για την ώσμωσή του με την απαιτητική κοινότητα του σήμερα.

Από την άλλη, τα μνημεία δεν μπορούν να λειτουργούν ως έτοιμα σκηνικά για ανεξέλεγκτη χρήση χωρίς όρους και όρια. Η επανοικείωση με τις μνημειακές υλικότητες μέσω της σύγχρονης δημιουργίας είναι ανάγκη να οριοθετείται αυστηρά, ώστε να μην ευτελίζει το απολύτως ευάλωτο άυλο

κεφάλαιο, με το οποίο επί αιώνες έχουμε επενδύσει την πολιτιστική κληρονομιά μας. Γιατί δεν έχουν λείψει περιπτώσεις που επιχειρήθηκε μια καλλιτεχνική δράση, χωρίς μέτρο ή σεβασμό, να επιβληθεί στο ιστορικό τοπίο ή ο δημιουργός της να εκμεταλλευθεί, προς ιδία προβολή, την αίγλη ενός μνημείου. Βέβαια, έλεγχος της καλλιτεχνικής δημιουργίας δεν νοείται. Προϋποθέσεις όμως για τη χρήση ενός μνημείου επιβάλλονται. Το ζητούμενο είναι, στο τέλος, να διατίθεται ο απαραίτητος διανοητικός χώρος, ώστε η σύγχρονη δημιουργία να μπορεί να παραγάγει τις επιδιωκόμενες γόνιμες ανανομηματοδοτήσεις του μνημειακού περιβάλλοντος. Καθώς τα όρια ανάμεσα στο επιτρεπτό και το ακατάλληλο είναι συνήθως διάφανα και πορώδη και, σε κάθε περίπτωση, βαθύτατα υποκειμενικά, όσο και η ίδια η τέχνη, πάντα θα ανακύπτει το ερώτημα: ποιος, τελικά, είναι αρμόδιος να τα θέσει;

Εντέλει, η επανάχρηση των μνημείων φαίνεται ότι θα εξακολουθήσει να τροφοδοτεί τις δημόσιες αντιπαραθέσεις, επιβεβαιώνοντας ότι η διαχείριση των μνημείων στην Ελλάδα παραμένει πάνω από όλα διαχείριση συμβόλων.

Ο κ. Δημήτρης Αθανασούλης είναι διευθυντής της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων.

70 χρόνια από την ΕΟΚΑ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Ο εθνικοαπελευθερωτικός αγώνας της ΕΟΚΑ (1955-1959), που φέτος συμπληρώνει 70 χρόνια, υπήρξε κορυφαία στιγμή της σύγχρονης κυπριακής Ιστορίας και το γεγονός που σφράγισε τη συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας, από την εγκαθίδρυσή της, που υπήρξε και το κορυφαίο αποτέλεσμα που παράγαγε, μέχρι και τα γεγονότα του 1974.

Στην Κύπρο ο ιστορικός αναστοχασμός επί της περιόδου αυτής της δεκαετίας του 1950 υπήρξε ανέκαθεν σημείο πόλωσης, ως εθνικός εορτασμός διαχρονικά ευκαιρία για τα κόμματα του πολιτικού συστήματος να χτίσουν επί τούτου ή να τον απορρίψουν συλλυβήδην και –φυσικά– σε επίπεδο ιστορικής διερεύνησης ένα πεδίο στο οποίο η σοβαρή επιστημονικότητα προέκυψε μετά τη δεκαετία του '90. Τον αγώνα της ΕΟΚΑ τον έκαναν και ηγήθηκαν αυτού άνθρωποι. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα επιμέρους πεδία δράσης της ΕΟΚΑ σε πολιτικό, στρατιωτικό και κοινωνιολογικό επίπεδο. Επιπλέον, ο αγώνας της ΕΟΚΑ παρήγαγε ήρωες αλλά είχε και τραγικές φιογούρες, αμφιλεγόμενες στιγμές, σοβαρά λάθη και παραλείψεις. Επιπλέον, ήταν η δεξαμενή της πρώτης φουρνιάς προσώπων που ασχολήθηκαν με τον δημόσιο, πολιτικό, βίο της χώρας. Αγωνιστές έγιναν υπουργοί ή βουλευτές, η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της οργάνωσης πρωταγωνίστησε μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '70 και η σύγκρουση που προέκυψε αμέσως μετά το πέρας του αγώνα οδήγησε στην τραγωδία του πραξικοπήματος και της εισβολής.

Στην Κύπρο συζητάμε τα της περιόδου υπό το βάρος της ιδεολογικής τοποθέτησης εκάστου, των δεδομένων του σήμερα και της βιωματικής μνήμης, χωρίς ωστόσο να προσεγγίζουμε για σκοπούς κατανόησης τα γεγονότα με νηφαλιότητα. Και το αποτέλεσμα των ως άνω είναι, τελικά, να καταλήγουμε ιδίως υπό το βάρος της περσόνας στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης να απορρίπτουμε συνολικά τη συμβολή της ΕΟΚΑ στη διαμόρφωση του σήμερα ή να αποθεωνούμε τον αγώνα για 'Ενωση – σε μια προσέγγιση που δεν αφορά τη μνήμη, την Ιστορία ή που υπό το βάρος της πολιτικής προβολής και της μικροπολιτικής καταντά kits.

Επιπλέον, δεν διαβάζουμε ποτέ για την περίοδο από τις πρωτογενείς πηγές, τα βρετανικά αρχεία, τον διεθνή ή τοπικό Τύπο ή την επιστημονική βιβλιογραφία (ελληνόφωνη και διεθνή) προκειμένου να συγκρίνουμε την εμπειρία της ΕΟΚΑ με έναν σκασμό άλλα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα της περιόδου της αποαποικιοποίησης, νεότερα ή παλιότερα. Γενικά στην Κύπρο δεν αναστοχαζόμαστε επί της δικής μας εμπειρίας συγκριτικά με άλλες εμπειρίες, διεθνώς, προκειμένου να αξιολογήσουμε, να μάθουμε ή να διδαχτούμε. Τέλος, ως προς το ίδιο το αίτημα της 'Ενωσης είτε αγνοούμε, εντελώς ανιστόρητα και χωρίς κανένα ίχνος σεβασμού, τους αντιστοιχούς αγώνες για 'Ενωση των Κρητικών, των Θεσσαλών, των Μακεδόνων, των Επτανησίων και των Δωδεκανησίων με τον ελληνικό εθνικό κορμό είτε, εντελώς εκτός πραγματικότητας και με τον πλέον γραφικό τρόπο, θεωρούμε πως σε μια ημικατεχόμενη πατρίδα εν έτει 2025 θα ενωθούμε με την Ελλάδα – αναπαράγοντας ένα εθνικό αίτημα σχεδόν ενός αιώνα πίσω, που σήμερα δεν έχει καμιά εφαρμογή πέραν του ρομαντισμού ή του νεοεθνικισμού.

Μπορεί η κυπριακή κοινωνία να εντάξει με αφορμή τα 70χρονα του αγώνα της ΕΟΚΑ το πλαίσιο της εποχής σε μια υγιή μορφή ιστορικής προσέγγισης και σοβαρού, υπερπληθτικού, δημοσίου διαλόγου, χωρίς ιδεοληψία και χωρίς ακρότητες; Το ερώτημα είναι ρητορικό και αφορά όχι μόνο την ΕΟΚΑ, αλλά κάθε σοβαρή εξέλιξη που αφορά την Ιστορία, το παρελθόν, το παρόν αλλά και το μέλλον μας. Και επείγει.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Στις μέρες μας ακούγονται ειρωτηματικά για το ποια στρατηγική είναι σκόπιμη, ώστε να κερδίσουμε το στοίχημα της επίλυσης του Κυπριακού.

Άλλοι μιλούν για «επανατοποθέτηση», άλλοι για «κόστος» στην Τουρκία, άλλοι βλέπουν «δώρα στην κατοχική δύναμη», άλλοι προκρίνουν τη στρατηγική της «περιχαράκωσης» με ηχηρές διακηρύξεις στα εμποσιώδη. Στη δεσποζούσα τάση εμφανίζεται ως αυτάρεσκη δικαίωση γύρω από το κέλυφος της ε/κ «καθαρότητας, ότι δηλαδή η ε/κ ηγεσία τα κάνει όλα σωστά, άρα δεν χρειάζεται να προβληματιστεί για οτιδήποτε. Το «αλάνθαστον» οδηγεί σε εκτεταμένη αδράνεια, καθώς η αδράνεια συνοδεύεται, κατά κανόνα, με εκκωφαντική σιωπή στα μεγάλα. Δεν είναι, όμως, όλες οι πολιτικές «ίσα βάρκα, ίσα νερά», άλλες δοκιμάστηκαν και απέτυχαν, άλλες έφεραν στρατηγικές σημασίας νίκες, αυτές που συχνά προσπερνούμε λες και δεν έγιναν. 'Ισως γι' αυτό, στο ισόγειο του κτιρίου του ΥΠΠΕΣ έκαναν προτομή του Γ. Κρανιδιώτη, για να θάβουν από κάτω τις ιδέες του.

Την ωφέλιμη πολιτική για την Κύπρο σήμερα, μπορεί να τη θεωράκουν, 1ο, η ωριμότητα του κυπριακού λαού, 2ο, οι Ευρωπαϊκές Συνθήκες και, 3ο, η οικοδόμηση κοινών συμφερόντων.

Η λύση μπορεί να προκύψει μόνο με καθαρή στρατηγική: Να αξιοποιήσουμε το πολύ σημαντικό «Πλαίσιο Γκουτέρες» με τις προσθήκες που έδωσε η Μ.Α. Ολγκίν το περασμένο καλοκαίρι στη συνάντησή της με Γ. Γεραπετρίτη

Ομάδα μαχητών των Συριακών Δημοκρατικών Δυνάμεων (SDF) εγκαταλείπει το Χαλέπι και κατευθύνεται προς τη βορειοανατολική Συρία που ελέγχεται από τις SDF. Για την έξοδο των ενόπλων επετεύχθη συμφωνία μεταξύ της νέας συριακής κυβέρνησης και των δυνάμεων των SDF.

ΕΡΑ/MOHAMMED AL-RIFA

Αλλαγή παραδείγματος

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

και Χ. Φιντάν. Το Πλαίσιο απαντά σε όλες τις βασικές ανησυχίες των Κυπρίων, καταθέτοντας τη χρυσή τομή για να επιτευχθεί ο στόχος

Να αξιοποιήσουμε την Ε.Ε. ως «καταλύτη» της λύσης: Νέο σύστημα ασφαλείας που να προσιδιάζει σε κράτος-μέλος, ευρώ για όλη την Κύπρο, μεταβατικές περίοδοι, ανασυγκρότηση, υποδομές, προσαρμογή της οικονομίας στα στάδια της λύσης, πολιτικές για τη συνεργασία και τη συμφιλίωση, ανοικοδόμηση Αμμοχώστου κ.λπ.

Κάθε ένας έχει το δικαίωμα να αισθάνεται περήφανος για την ταυτότητά του, όλες μαζί οι ταυτότητες συγκροτούν το δικό μας «Κοινόν των Κυπρίων».

Με πρωτοβουλίες σε όλα τα επίπεδα. Στη διπλωματία, όπως λ.χ. με την παροχή τεκνονγνωσίας στην τ/κ κοινότητα, με διευρυνση του Κανονισμού Πράσινης Γραμμής για να προετοιμαστεί για τη συμμετοχή της στην Ε.Ε. – εκτός άλλων, η προετοιμασία για την ένταξη προβλέπεται από τη Συνθήκη Προσχώρησης του 2003. Η Κύπρος διαθέτει εξαιρετικούς τεκνοκράτες, φτάνει βέβαια να κοιτάξουμε για να τους δούμε Μπορούμε να αλλάξουμε τα πράγματα, αν κατανοήσουμε ότι η μεγάλη εξέλιξη ήρθε την 1η Μαΐου 2004.

Πρώτο, γιατί αναπτύχθηκε μια διαφορετική στρατηγική – οφέλη για την Κύπρο, πρόσδος στην ευρωτουρκική σχέση, κέρδη για όλους. Άρα ευρωπαϊκή στρατηγική επίλυσης κατά το «πρότυπο» του 1999.

Δεύτερο, η στρατηγική αυτή μπορεί να είναι η συνεκτική ύλη που θα ξεπερνά ιστορικές επιφυλάξεις, ή διαφονίες, ανάμεσα στις δύο κοινότητες και θα κτίζει πάνω σε μια ευρύτερη, κοινή, ευρωπαϊκή στέγη.

Τρίτο, θα βγούμε από τα αδιέξοδα αν εμβαθύνουμε στο πώς παίζεται το παιχνίδι μέσα στο ευρωπαϊκό γήπεδο και αναλάβουμε τις κατάλληλες πρωτοβουλίες. Τίποτε δεν είναι έτοιμο στο πιάτο και κανένας δεν θα μας πει «ελάτε, καθίστε, έτοιμο το γεύμα». Με καθαρές πολιτικές μπορούμε να το κατακτήσουμε, με κοινοτική αλληλεγγύη, με συμμαχίες. Το έργο της επίλυσης του Κυπριακού είναι ένα μεγάλο έργο ελευθερίας, ένα έργο εκσυγχρονισμού της κοινωνίας μας και ένα έργο αλλαγής πολιτιστικού παραδείγματος – από την ε/κ «μονολιθικότητα», στην καλλιέργεια της κουλτούρας της συνεννόησης και της συνεργασίας μέσα στην Κύπρο και μέσα στην Ε.Ε.

Όταν μια κοινωνία ενδιαφέρεται να λύσει προβλήματα, όταν μια ηγεσία έχει σχέδιο και αξιοποιεί συγκυρίες, τότε μπορεί να γυρίσει σελίδα. Η παραποίηση της κοινής λογικής παράγει παραποιημένα σχήματα, ωστόσο, η Κύπρος θα έπρεπε να τα είχε επιλύσει εδώ και πολλές δεκαετίες. Η Κύπρος ανήκει στον κόσμο της και ο κόσμος της συντίθεται από Ε/κ, από Τ/κ, από

Μαρωνίτες, από Αρμένιους, από Λατίνους. Κάθε ένας έχει το δικαίωμα να αισθάνεται περήφανος για την ταυτότητά του, όλες μαζί οι ταυτότητες συγκροτούν το δικό μας «Κοινόν των Κυπρίων». Τα αυτονόητα, οι απλές έννοιες όπως τι είναι έθνος, τι είναι κράτος, τι είναι ιθαγένεια, ή υπηκοότητα, συνιστούν πεδίο για βαθιά σύγχυση σε πολλούς Ε/κ νέους. Επιπρόσθετα, το άλυτο Κυπριακό διασφαλίζει μούκτιν πρόσβαση στην άρνηση χωρίς θέση, στο σύνθημα και όχι στην τεκμηρίωση, διασφαλίζει επίσης μέρισμα στο «πάλι με χρόνια» και όχι στις πραγματικές αγωνίες των προσφύγων, ώστε εν ζωή να δουν ότι «μπορούμε καλύτερα».

Παλιόθεν και ως τώρα, εφευρίσκουμε μέσω της ε/κ τεχνητές νομοσχέσεις κάθε ανάλυση που οδηγεί στο να μην παίρνουμε αποφάσεις στον κατάλληλο χρόνο. Η έσοχατη εφεύρεση: τώρα η Τουρκία είναι «αναβαθμισμένη», άρα «αφήστε τα όλα παρακάτω». Η γεωπολιτική της περιοχής εδώ και 75 χρόνια έχει ολοφάνερες σταθερές. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον η Κύπρος έχει τα δικά της πλεονεκτήματα. Φτάνει να ανοίξει τον χάρτη και να αξιοποιήσει την κοινή λογική: κανονική «άγκυρα» στην Α. Μεσόγειο, διπλωματία των διασυνδέσεων, συμμετοχή στην Ε.Ε. κ.ά. Δύο δρόμοι είναι μπροστά μας: είτε κουτουλάς πάνω στον τοίχο, είτε αξιοποιείς τα δικά σου πλεονεκτήματα. Είτε προωθείς λύσεις, είτε κάνεις περιοδείες για να γεμίζουν με ήσσονος σημασίας ύλη τα δελτία των 8:00 μ.μ.

www.larkoslarkou.org.cy

13 λεπτά Κυπριακού

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Όσα λέχθηκαν την περασμένη Τετάρτη στην ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για το Κυπριακό, μετά την πολυδιαφημισμένη δήλωση της Ρομπέρτα Μέτσολα, δεν ήταν συζήτηση αλλά μια απλή παράθεση τοποθετήσεων, 13 λεπτών.

Σε επίπεδο συμβολισμών είδαμε ωστόσο για πρώτη (ίσως) φορά, δύο από τις επτά πολιτικές ομάδες να απορρίπτουν τη βάση λύσης την οποία στηρίζει η Ε.Ε., η κυπριακή κυβέρνηση και η πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων και στις δύο κυπριακές κοινότητες.

Στην περίπτωση της Αφροδίτης Λατινοπούλου, η οποία κάπου διάβασε πως η Τουρκία κατέχει το 38% του εδάφους της Κύπρου (παιδίσθεν θυμάμαι 37%) και θεωρεί πως οι σημαίες «ατενίζουν», μια περιθωριακή φωνή από την Ελλάδα βρέθηκε να μιλά τρίτη στη σειρά χώρα στο ότι προσκολλήθηκε στα κόμματα Λεπέν, Ορμπάν και Σαλβίνι. Στην περίπτωση του Γεάδη Γεάδη, ο οποίος όχι μόνο είδε «επανεναρξη των δια-

πραγματεύσεων» αλλά αγχώθηκε και για το ότι «καμία πρόσδος δεν έχει επιτευχθεί στο Κυπριακό» (ίσως φταιει και το ότι δεν είχαμε επανέναρξη των διαπραγματεύσεων) η αλήθεια είναι πιο ανησυχητική καθώς το ΕΛΑΜ έρχεται τρίτο στις δημοσκοπήσεις στην ε/κ κοινότητα. Γι' αυτό φταιει η υποκρισία της πολιτικής τάξης που μεγάλωσε γενιές με ανέφικτες και ανόητες ρητορικές φιοριτούρες για το Κυπριακό που δεν συνάδουν με το τι έκαναν στην πράξη. Και συνέβαλε σε αυτό η απόφαση του ΕΛΑΜ να πάρει τον συστημικό δρόμο της εξουσίας (όπως φάνηκε εδώ και από την ένταξη του στην ομάδα του ECR). Πέρα από τα σόου της Ακροδεξιάς (η οποία άλλωστε σαν καλός κομπιναδόρος καριέρας πούλα στους ψηφοφόρους εντυπώσεις), η Ρομπέρτα Μέτσολα είπε τα δικά της, χωρίς μεν την προσφιλή ατάκα πως η Ευρώπη δεν θα είναι ενωμένη όσο η Κύπρος παραμένει διαιρεμένη, αλλά και χωρίς ρητή αναφορά στη διζωνική, δικοινοτική ομοσπονδία. Άλλωστε χάρη στην πρόσφατη προφορική τροποποίηση Γεάδη

σε ψήφισμα για την ευρωπαϊκή άμυνα αφαιρέθηκε αναφορά στη ΔΔΟ από τροποποίηση του ΑΚΕΛ για τον ρόλο που πρέπει να παίξει η Τουρκία στο Κυπριακό.

Πέρα από όσους (στην πράξη) ταυτίζονται με το ακραίο όνειρο του σημερινού Τ/κ ηγέτη για αλλαγή της βάσης λύσης, οι άλλες πολιτικές ομάδες που έχουν Κύπριους ευρωβουλευτές τοποθετήθηκαν λίγο πολύ όπως αναμενόταν, με τον Α. Φουρλά (ΔΗΣΥ, ΕΛΚ) να επιμένει να παρουσιάζει την παρέμβαση Μέτσολα ως δική του ιδέα (δεν μίλησε για τη βάση λύσης αλλά παρέπεμψε εμμέσως σε αυτήν), τον Κώστα Μαυρίδη (ΔΗΚΟ, S&D) να κατηγορεί την Κομισιόν για την προώθηση της συμμετοχής της Τουρκίας στην ευρωπαϊκή άμυνα (και να επικαλείται λύση βάσει ψηφισμάτων ΟΗΕ), και τον Γιώργο Γεωργίου (ΑΚΕΛ, Αριστερά) να είναι ο πιο συγκεκριμένος όσον αφορά το τι θεωρεί το κόμμα και η ομάδα του πώς πρέπει να γίνει στο Κυπριακό (με αναφορά στη βάση λύσης) και να ζητάει διασύνδεση όποιος προόδου στα ευρωτουρκικά με το

Κυπριακό. Ενδιαφέρον είχαν οι τοποθετήσεις των τριών ευρωβουλευτών από άλλες χώρες, πέραν της Ελλάδας. Όπως και η κ. Λατινοπούλου, δεν ήξεραν κάποια βασικά στοιχεία του Κυπριακού (όπως και οι τέσσερις δεν ήξεραν την ελληνική γλώσσα).

Η Βελγίδα Χιλντε Βάουτμανς της φιλελεύθερης ομάδας Renew (όπου κάποτε μας ενημέρωνε πως συμμετέχει η ΔΗΠΑ) αναφέρθηκε σε «ένα μοιρασμένο νησί, μια μοιρασμένη πρωτεύουσα, οικογένειες μοιρασμένες», αγνοώντας πως οι μικτοί γάμοι ήταν κάτι σπάνιο στην τότε Κύπρο.

Ο Ράινερ Βαν Λάνσντ των Πρασίνων και του ολλανδικού Volt ήταν πιο διαβασμένος για το μήκος της Πράσινης Γραμμής (180 χιλιόμετρα). Όμως λόγω της προθυμίας του να παρουσιάσει μια πιο συναρπαστική εξέλιξη για να καταδείξει το παράλογο της ύπαρξης οδοφραγμάτων, ανακοίνωσε τη συμφωνία ανοίγματος τεσσάρων σημείων διέλευσης (οι ηγέτες συμφώνησαν προς το παρόν μόνο να συζητήσουν τέσσερα νέα σημεία διέλευσης). Και οι δύο μίλησαν για

τη βάση λύσης, με τον Ολλανδό ευρωβουλευτή μάλιστα να επικαλείται και δηλώσεις μελών του Volt στην Κύπρο.

Ο Γερμανός Ρενέ Άουστ του ακροδεξιού AfD έκανε εκ μέρους της ομάδας του ESN τον πιο παράδοξο συνδυασμό. Δεν αναφέρθηκε στη βάση λύσης, αλλά ζήτησε την εμπλοκή της Ε.Ε. στη διαδικασία, με κριτήριο του όμως την... προσασία της Ε.Ε. από τη μετανάστευση καθώς η Κύπρος είναι εξωτερικό σύνορο της Ε.Ε. Το χάλασε πάντως υποστηρίζοντας πως η αδυναμία της Ε.Ε. βάζει σε κίνδυνο... την ελληνική κυριαρχία, μηπρδύοντας ίσως κάπου το πού φτάνουν τα σύνορα της Ελλάδας. Πρόκειται για αστοχίες σε λεπτομέρειες των παρεμβάσεων; Ναι. Ψειρίζω; Βεβαίως. Ατενίζω; Δεν είμαι σίγουρος πλέον τι σημαίνει αυτή η λέξη. Αλλά οι παρεμβάσεις της Τετάρτης μάς έδειξαν ξανά πόσο μακριά από την πολιτική καθημερινότητα των Βρυξελλών βρίσκεται το Κυπριακό.

ykakouris@gmail.com

Φοροδηλώσεις στο κουτί της μπίρας

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

Από ευρω-λιγούρνηδες, σε ευρω-σκεπτικιστές, μετατρέπονται μέρα με τη μέρα οι Κύπριοι. Οι αντιπρόσωποι του λαού, οι οποίοι γνωρίζουν καλύτερα τα βάσανα των πολιτών, δυσφορούν και αμφισβητούν τις ευρω-ντρεκτίβες και οργίζονται με υπουργούς και τεχνοκράτες, οι οποίοι το μόνο το οποίο ξέρουν πλέον να λένε, είναι ότι θα οδηγηθούμε στα ευρωδικαστήρια και θα πληρώσουμε πρόστιμο, αν δεν ψηφιστεί η μια ή άλλη ευρω-οδηγία. Και επειδή συχνά πυκνά οι βουλευτές ταξιδεύουν σε ευρωπαϊκές χώρες, διαπιστώνουν ότι οι Κύπριοι κατάντησαν «βασilikότεροι του βασιλιά», αφού φαίνεται ότι οι «άλλοι», κυρίως οι μεσογειακοί λαοί, γράφουν κυριολεκτικά στα παλαιότερα των υποδημάτων τους, τις ευρω-διαταγές. Ή, πιο απλά, αντιλαμβάνονται ότι οι ευρω-οδηγίες είναι ραμμένες και γραμμένες στα συμφέροντα των μεγάλων χωρών. Σε αυτή την πορεία και οι εξαγγελίες για τη φορολογική μεταρρύθμιση, οι οποίες πασπαλίστηκαν με ευρω-σκόνη, ώστε να ακολουθήσουν οι λεγόμενες πράσινες φορολογίες.

Στη Γερμανία, στις πρόσφατες εκλογές, κυρίαρχο θέμα ήταν η φορολογική πολιτική του κράτους, δεδομένου ότι όλες οι εκλογές κερδίζονται με το «καλάθι του νοικοκυριού». Η «Deutsche Welle», ο διεθνής γερμανικός ραδιο-ηλεκτρονικός φορέας, μετέδωσε και τη θέση σοβαρού υποψηφίου, ο οποίος επέμενε ότι η φορολογική δήλωση θα πρέπει να χωρεί στο κουτάκι μιας μπίρας. Απλώς για να μπορούν οι λειτουργοί του φόρου εισοδήματος να τρέχουν τα «μεγάλα ψάρια» και όχι τις «μαριδούλες».

Στη δεύτερη θητεία του Γλαύκου Κληρίδη, παραμονές της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ο τότε υπουργός Οικονομικών Τάκης Κληρίδης, πρόωθσε φορολογική μεταρρύθμιση, με βασική φιλοσοφία τον διαχωρισμό των κοινωνικών παροχών από τις φορολογικές δηλώσεις. Τότε το 2002, θεσμοθετήθηκαν για πρώτη φορά τα «τσεκούδκια» του κράτους, προς τους αναξιοπαθούντες, τους φοιτητές και άλλες ομάδες του πληθυσμού. Τότε ο πρόεδρος της Επιτροπής Οικονομικών της Βουλής, Μάρκος Κυπριανού, πέτυχε να μειώσει κατά μερικές εκατοντάδες εκατομμύρια λίρες, τα φορολογικά βάρη για τους εργαζόμενους. Το κράτος δεν «ζημίωσε» αλλά αντιθέτως βγήκε «κερδισμένο», αφού τα έσοδα του κράτους αυξήθηκαν ραγδαία με τον ΦΠΑ, δεδομένου ότι οι εργαζόμενοι είχαν περισσότερα χρήματα για να ξοδεύουν.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Νίκος Χριστοδουλίδης, 23 χρόνια μετά, εξήγγειλε εν μέσω όλου του «βαθέος» κράτους της Δημόσιας Υπηρεσίας, τη νέα φορολογική μεταρρύθμιση, βασική φιλοσοφία της οποίας είναι η ένταξη της

κοινωνικής πολιτικής στο φορολογικό σύστημα. Τώρα που θα σταματήσουν τα αιτήματα, για φορολογικές εκπτώσεις, είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση, ικανή να ανατρέπει ολόκληρο το κράτος και να χρειαστούμε και πάλι μνημόνια. Οι εξαγγελίες για αύξηση του αφορολόγητου ποσού στις 24.500 ευρώ παραμερίστηκαν, ενώ ούτε κουβέντα δεν έγινε για το διοικητικό κόστος αυτής της νέας γραφειοκρατικής διαδικασίας, υποβολής των φορολογικών δηλώσεων. Με απλά λόγια, οι φοροθέτες θα χάνονται στο ψηφιακό «χαρτολόι» και δεν θα έχουν χρόνο για να τρέξουν τους μεγάλο-φοροφυγάδες. Διλαδή μεγάλες εταιρείες και οργανισμούς, οι οποίοι μπορούν να πληρώνουν για λογιστές και δικηγόρους. Τώρα η ομάδα του Κέντρου Οικονομικών Ερευνών του Πανεπιστημίου Κύπρου, η οποία διενήργησε τη μελέτη, πόσο κοντά είναι στην πραγματικότητα, είναι μια άλλη δύσκολη υπόθεση. Άλλο οι τεχνοκρατικές προσεγγίσεις και άλλο οι πολιτικές επιλογές, οι οποίες οφείλουν να βλέπουν πιο μακριά. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι οι μεγαλύτερες τράπεζες του κόσμου και οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις, έχουν CEO, διοικητές, κατά κανόνα μηχανολόγους και όχι οικονομολόγους, γιατί ξέρουν ότι οι απόφοιτοι τεχνικών πανεπιστημίων ξέρουν καλύτερα να λύνουν προβλήματα και να προβλέπουν το μέλλον.

Στο «ντούκου» πέρασε μάλλον και η τολμηρή αναφορά του σοβαρού και έμπειρου οικονομολόγου Γιώργου Συρίκα, ότι υπάρχει φοροδιαφυγή 25%, η οποία αποτιμάται σε 500 εκατ. ευρώ. Διλαδή, αντί να αφεθούν οι φοροθέτες να τρέξουν τη φοροδιαφυγή, φορτώνονται τώρα με απίστευτη γραφειοκρατία. Με το μισό δισ. ευρώ, θα μπορούσαν να κτιστούν εργατικές κατοικίες, να αντιμετωπιστεί η ασυδοσία στον χώρο των απλοϊσμένων οικοδομών και το σημαντικότερο θα πέθαιναν λιγότεροι άνθρωποι στην προσπάθειά τους να ζεσταθούν ή να χρησιμοποιήσουν μια προβληματική συσκευή. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης καλό είναι να συστήσει ένα υφυπουργείο κατά της γραφειοκρατίας, του οποίου η δουλειά να είναι η συγχώνευση υπηρεσιών και η κατάργηση γραφειοκρατικών διαδικασιών. Απλώς να βάλουν πέντε ανθρώπους με κοινή λογική, να ελέγξουν όλες τις αιτήσεις, για να διαπιστώσουν τα τραγελαφικά των χρυσοπληρωμένων «εγκεφάλων», οι οποίοι «ηδονίζονται» να ταλαιπωρούν τον φτωχόκοσμο, σε ατέλειωτες ουρές και σε περιπλοκές διαδικασίες. Το μόνο ευχάριστο είναι ότι η νέα γενιά δεν ανέχεται και δεν αντέχει τα «μασκαράλίκια» της γραφειοκρατίας και σίγουρα δεν έχει τη νοοτροπία της «ήττας», την οποία ακόμη κουβαλούν οι «αμαρτωλές» γενιές του πολέμου.

kaparispan@yahoo.gr

«Συγγνώμη, γιε μου. Έπρεπε να είμαι καλύτερος»

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Η τελευταία σκηνή στην έξοχη σειρά του Netflix «Adolescence» («Εφηβεία») με συγκίνησε πολύ. Ο Έντι Μίλερ, πενντάχρονος πατέρας του δεκατρίαχρονου Τζέιμι, που ευθύνεται για το θανατηφόρο μαχαίρωμα της συμμαθήτριάς του Κέιτι, μπαίνει στο δωμάτιο του γιού του. Περιεργάζεται τον χώρο και τα προσωπικά αντικείμενα του Τζέιμι. Αναπολεί με συγκίνηση τον γιο του, ο οποίος κρατείται αναμένοντας τη δίκη. Αρχίζει να κλαίει. Κάθεται στο κρεβάτι του Τζέιμι, παίρνει το λούτρινο, το βάζει κάτω από το πάπλωμα, με το κεφάλι να προεξέχει, το φιλά και ξεσπά σε λυγμούς. «Συγγνώμη, γιε μου», λέει. «Έπρεπε να είμαι καλύτερος». Νιώθεις τον πόνο, την ευθύνη, και την ενοχή του γονιού. Φαντάζεστε έναν πρώην υπουργό Μεταφορών να λέει το ίδιο στους γονείς των θυμάτων των Τεμπών;

Ο Έντι είναι καλός οικογενειάρχης. Αγαπά τη γυναίκα του, δουλεύει σκληρά (είναι υδραυλικός), έχει καλή σχέση με την κόρη και τον γιο του. Για τον Τζέιμι, ο πατέρας του είναι σημαντικό σημείο αναφοράς. Η οικογένεια Μίλερ είναι μια νορμάλ οικογένεια. Τι πήγε λάθος; Πώς έγινε δολοφόνος ο Τζέιμι; Τόσο ο Έντι όσο και η γυναίκα του Μάντα διαθέτουν ηθικό πυρήνα. Διαισθάνονται ότι έχουν ευθύνες, αν και δεν μπορούν να τις προσδιορίσουν (ποιος μπορεί, σε μια «κανονική» οικογένεια;). «Ίσως δεν του έδينا όση σημασία χρειαζόταν», λέει ο Έντι. «Πρέπει να δεχθούμε ότι μπορούσαμε να κάνουμε περισσότερα», παρατρεί η Μάντα. Ναι, αλλά τι; Αν γυρίζαν τον χρόνο πίσω, τι θα έκαναν διαφορετικά;

Ο Έντι έπαιρνε τον Τζέιμι στο ποδόσφαιρο και το μποξ – «να ανδρωθεί». Δεν τον ενδιέφεραν τα αθλήματα, όμως. Η ζωγραφική του άρεσε περισσότερο. Εν τούτοις, δεν την καλλιεργούσε. Κάποια στιγμή, του πήραν υπολογιστή και άνοιξε λογαριασμό στο Instagram. Κλεινόταν με τις ώρες στο δωμάτιό

του. «Νομίζαμε ότι ήταν ασφαλής», λέει ο Έντι. «Τι κακό να έκανε εκεί μέσα; Νομίζαμε ότι κάναμε το σωστό».

Κάποτε οι γονείς αγωνιούσαν να μην κυκλοφορούν τα παιδιά τους άσκοπα στους δρόμους. Σήμερα αυτά περιπλανώνται ανέλεγκτα στις ψηφιακές λεωφόρους. Η οικειότητα της φυσικής εγγύτητας –το διπλανό δωμάτιο– αποκρύπτει τους πιθανούς κινδύνους από τη χρήση του διαδικτύου. Μελέτες δείχνουν ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ωθούν τους εφήβους σε κοινωνικές συγκρίσεις, οι οποίες, συχνά, τους οδηγούν σε μειωμένη αυτοεκτίμηση. Τα likes και τα σχόλια ορίζουν την αυταξία του/της εφήβου.

Ο Τζέιμι βιώνει την απόρριψη και τον εκφοβισμό στο Instagram. Η Κέιτι γράφει σε σχόλιο της ότι ο Τζέιμι πάσχει από «ακούσια αγασία» («incel», στην εφηβική αργκό) – δεν μπορεί να βρει κοπέλα. Το απαξιώτικο σχόλιο της παίρνει αρκετά likes. Όταν ο Τζέιμι της ζητάει να βγουν, αυτή τον χλευάζει. Η αυτοεικόνα του καταρρακώνεται. Ο Τζέιμι θεωρεί τον εαυτό του άσχημο και άχρηστο. Στη διαδικτυακή ανδρόσφαιρα αναπτύσσει μισογυνιστικά αισθήματα. Παρακολουθεί την Κέιτι, έχοντας μαζί του το μαχαίρι φίλου του. Σε στιγμή λογαμιαχίας αυτή τον σπρώχνει κι αυτός, αναποδιδόντας, τη μαχαίρωνει. Το κακό είναι στιγμιαίο και, τελικά, ανεξήγητο, αλλά η επώασή του βραδεία και ανεπιγνώστη.

Ο Έντι αναρωτιέται τι έκανε λάθος ως πατέρας. Ψυχανεμίζεται ότι ο τρόπος που μεγάλωσε δεν είναι άσχετος με τη στάση του απέναντι στον γιο του. Ο δικός του πατέρας ήταν βίαιος απέναντί του. «Υποσχέθηκα ότι δεν θα το έκανα αυτό στα παιδιά μου», λέει στη γυναίκα του. Βίαιος δεν ήταν, αλλά δεν έμαθε να είναι τρυφερός με τον γιο του, ούτε, πιθανώς, να του θέτει σαφή όρια. «Δεν με κρίνει», λέει ο Τζέιμι στην ψυχολόγο. Όταν αυτή τον ρωτά αν ο πατέρας

του είναι «στοργικός», αυτός απαντά: «όχι, θα ήταν περίεργο». Στο περιβάλλον του Τζέιμι, θεωρείται αυτονόητο ότι η τρυφερότητα του πατέρα στον γιο είναι περιττή, ίσως μη ανδροπρεπής.

Κάθε φορά που ο Τζέιμι κάνει κάτι που απογοητεύει τον Έντι (π.χ. όταν δεν τα πάει καλά στο ποδόσφαιρο, επισύροντας τον κλευσισμό), ο Έντι αποσύρεται συναισθηματικά. Ντρέπεται για τη συμπεριφορά του γιού του, αποφεύγει να τον κοιτάξει, και απωθεί την απογοήτευσή του. Ο Τζέιμι αναφέρεται με απογοήτευση στη στάση αυτή. Ο πατέρας δεν φαίνεται να διαθέτει τη δεξιότητα να διατηρεί τρυφερά τον γιο του. Η καλή σχέση πατέρα-γιου δεν εμπεριέχει την απροϋπόθετη συναισθηματική και διαλογική εγγύτητα. Προσωπικά θέματα, όπως το αίσθημα απόρριψης που βιώνει ο Τζέιμι, δεν συζητούνται.

Ο αστυνομικός που ερευνά τη δολοφονία της Κέιτι αναρωτιέται αν είναι καλός πατέρας. Συνειδητοποιεί ότι δεν περνά αρκετό χρόνο με τον γιο του Ανταμ. Και ο Τζέιμι και ο Ανταμ λαχταρούν την ουσιαστική πατρική εμπλοκή στη ζωή τους, αλλά δεν την έχουν όσο και όπως θα ήθελαν. Οι γιοί, χαμένοι στον ωκεανό του διαδικτύου, είναι εν μένερ «μαύρα κουτιά» για τους πατεράδες τους.

Κανείς μας δεν μπορεί να ξέρει αν είναι τόσο καλός γονιός όσο χρειάζεται. Δεν γνωρίζουμε επαρκώς τον εαυτό μας. Οι δεξιότητες μας είναι πεπερασμένες, οι ατέλειές μας αναπόφευκτες, τα τραύματά μας ανεπεξέργαστα. Προσωπικό μάθημα που πήρα από την «Εφηβεία»: ουδέποτε θα είσαι καλός πατέρας. Πάσχισε να είσαι καλύτερος.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και Αντεπιστέλλον Μέλος της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών. www.htsoukas.com

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Το άγραφο σύνταγμα της Ευρώπης και ο ευρωπαϊκός πατριωτισμός

Στην πολυσυζητημένη ομιλία του στο Πανεπιστήμιο του Σικάγο, τον Φεβρουάριο του 1962, με τίτλο «Γιατί παραμένουμε Εβραίοι», ο Λέο Στράους έλεγε χαρακτηριστικά ότι ακόμη και αν οι ίδιοι οι Εβραίοι αποφάσιζαν να μην είναι πλέον Εβραίοι μέσω μιας πλήρους πολιτισμικής ενσωμάτωσης (assimilation) στα διάφορα έθνη στα οποία κατοικούσαν, οι άλλοι λαοί θα έβλεπαν πάντα σε αυτούς τον Εβραίο. Η εβραϊκή ταυτότητα, θύμιζε ο Στράους, ήταν εξίσου υπόθεση των ίδιων των Εβραίων όσο και των υπόλοιπων λαών στους οποίους οι Εβραίοι είχαν ενσωματωθεί εδώ και αιώνες. Ο πολιτικός σιωνισμός, με τον οποίο ο Στράους διαφωνούσε, ήταν αποτέλεσμα αυτού του ετεροπροσδιορισμού. Το εβραϊκό έθνος ήταν αδιάσπαστο ακόμη και αν οι πολίτες του ήταν Γάλλοι, Γερμανοί ή Ολλανδοί, ακόμη και αν οι ίδιοι δεν είχαν καμία συνείδηση ότι είναι Εβραίοι και καμία θέληση να είναι Εβραίοι. Αυτή ήταν η εμπειρία του Ολοκαυτώματος. Πολλές φορές η εθνική συνείδηση ξυπνάει και η απόφαση για πολιτική δράση λαμβάνεται λόγω των εχθρικών πυρών και όχι λόγω των φίλων λόγων. Η δριμύτητα με την οποία η Ευρώπη βάλλεται σήμερα από Ανατολή και Δύση, δείχνει με βεβαιότητα ότι, όπως και στην περίπτωση των Εβραίων,

ακόμη και αν οι ίδιοι οι Ευρωπαίοι δεν θεωρούν ακόμη τους εαυτούς τους ως έναν και ενιαίο λαό, ως ένα και ενιαίο έθνος, Δύση και Ανατολή τους αναγνωρίζουν ως τέτοιους. Τα πυρά του Τραμπ και του Πούτιν, στρέφονται συγκεκριμένα κατά του ευρωπαϊκού λαού, με τόση δε δριμύτητα και λύσσα που θα περιέγραφε κανείς αυτή την εχθρότητα ως ιερό πόλεμο κατά των αξιών και του πολιτικού πολιτισμού που εκφράζει σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σήμερα, «Ένωση» σημαίνει πολύ περισσότερο από μια απλή οικονομική συμμαχία: σημαίνει την κοινή μοίρα μπρος στον κοινό εχθρό και τον υπέρ πάντων αγώνα για την πολιτική επιβίωση.

Ο ευρωπαϊκός πατριωτισμός δεν είναι πλέον απλά σύμπραξη για προάσπιση των συμφερόντων, αλλά αγώνας για την προάσπιση των πατέρων αγαθών της δημοκρατίας, των φιλελεύθερων αρχών και των θεσμών του κράτους δικαίου. Ο ευρωπαϊκός πατριωτισμός είναι ένας συνταγματικός πατριωτισμός και όχι ένας φυλετικός εθνικισμός. Η αφύπνιση των Ευρωπαίων μπρος στον διπλό αμερικανο-ρωσικό κίνδυνο προσδιορίζει με περισσότερη ακρίβεια τις συνταγματικές αρχές της Ευρώπης απ' όσο θα το έκανε ένα γραπτό σύνταγμα. Η Ένωση σήμερα διέπεται από τις αρχές ενός άγραφου συντάγματος, ενός συντάγματος το οποίο οι Ευρωπαίοι πολίτες βιώνουν καθημερινά και το οποίο αισθάνονται να απειλείται κάθε φορά που ο Τραμπ, ο Bays ή ο Μασκ υποστηρίζουν με ζήλο και φανατισμό νεοναζιστικά μορφώματα στη Γερμανία, τη Γαλλία, τη Ρουμανία, την Ολλανδία, την Ελλάδα ή την Κύπρο.

Τη νύχτα της Πέμπτης 3ης Απριλίου προς Παρασκευή 4 Απριλίου, ο πρόεδρος

Η αποφυγή των λαθών του παρελθόντος και το χτίσιμο ενός κοινού μέλλοντος για τους λαούς της Ευρώπης είναι ταυτόσημα με την πίστη στις άγραφες συνταγματικές αρχές.

των Ηνωμένων Πολιτειών, Ντόναλντ Τραμπ, ζήτησε την «απελευθέρωση» της Μαρίν Λεπέν, κρίνοντας ότι η ποινή της μνη εκλογιστικής συνιστά «κυνήγι μαγισσών», που σκοπό έχει να την εμποδίσει να κερδίσει τις γαλλικές προεδρικές εκλογές του 2027. Λίγο νωρίτερα, ο αντιπρόεδρος της αμερικανικής κυβέρνησης, Τζ. Ντ. Bays, είχε επίσης καταγγείλει την απόφαση του δικαστηρίου, λέγοντας ότι «αυτό δεν είναι δημοκρατία». Η μαζική αυτή επέμβαση

της επίσημης κυβέρνησης των ΗΠΑ υπέρ της Λεπέν και κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας μόνο αποτροπισμό πλέον προκαλεί στον Ευρωπαίο πολίτη. Η στήριξη νεοναζιστικών κομμάτων και η ελπίδα της αμερικανικής κυβέρνησης ότι κάποια στιγμή ολόκληρη η Ευρώπη θα κυριευθεί πολιτικά από νεοναζί δεν είναι ξένες από τη σουπρεματιστική (white supremacist) ιδεολογία του Τραμπ και των φανατικών υποστηρικτών του όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Πρόκειται στην ουσία για πολιτική επίθεση εναντίον της καρδιάς του ευρωπαϊκού αισθήματος δημοκρατίας, ισότητας και δικαιοσύνης, επίθεση κατά του ευρωπαϊκού πατριωτισμού. Διότι, όντως, μια Ευρώπη την οποία θα κυβερνούσαν νεοναζί, φιλοτραμπικοί και φιλοποιντικοί, δεν θα είναι πλέον ευρωπαϊκή. Οι ρωσικοί πυραύλοι που απειλούν πλέον άμεσα την Ευρώπη, από τη μία, και ο οικονομικός και πολιτικός πόλεμος που διεξάγουν οι ΗΠΑ κατά της Ένωσης, από την άλλη, γίνονται αιτία αφύπνισης ενός ευρωεθνικισμού,στηριγμένου στην υπεράσπιση της μίας και ενιαίας πολιτικής ταυτότητας, του ενός και κοινού άγραφου συντάγματος της Ευρώπης. Πάνω στο άγραφο αυτό σύνταγμα στηρίζονται τα γραπτά συντάγματα των λαών της. Το άγραφο αυτό σύνταγμα είναι γέννημα της ευρωπαϊκής ιστορίας και της ευρωπαϊκής

σκέψης. Ποτίστηκε με το αίμα των ευρωπαϊκών λαών στον αγώνα τους για ελευθερία και ισότητα. Το άγραφο σύνταγμα της Ένωσης κρατάει ζωντανές τις μνήμες των δύο παγκόσμιων πολέμων, του Ολοκαυτώματος και της αποικιοκρατίας. Χτίστηκε μέσα από τις αρνητικές αυτές συλλογικές εμπειρίες και μόρφωσε την κοινή συνείδηση των σημερινών Ευρωπαίων πολιτών. Η αποφυγή των λαθών του παρελθόντος και το χτίσιμο ενός κοινού μέλλοντος για τους λαούς της Ευρώπης είναι ταυτόσημα με την πίστη στις άγραφες συνταγματικές αρχές. Για τους λόγους αυτούς, η επίθεση σε αυτές τις αρχές διά στόματος προέδρου και αντιπροέδρου των ΗΠΑ είναι μια αποτρόπαιη πράξη, μια πράξη μίσους κατά της ελευθερίας των Ευρωπαίων, κατά της ίδιας τους της ύπαρξης. Η αντίδραση σε αυτή την πράξη κήρυξης ιδεολογικοπολιτικού πολέμου είναι η ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πατριωτισμού, της περηφάνειας να υπερασπίζεται κανείς την ίδια του την ψυχή. Όπως έγραφε ο Δημοσθένης, όταν μια δημοκρατική πόλη πολεμάει μια άλλη δημοκρατική πόλη κινδυνεύει να χάσει το σώμα της. Όταν πολεμάει μια τυραννία, κινδυνεύει να χάσει την ψυχή της.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Χωρίς μέλλον οι θεσμοί των Αριστίνδην και Νέων Δυνάμεων

“
Το ποσοστό αποτυχίας των αριστίνδην υποψηφίων του ΔΗ-ΣΥ στις τελευταίες τρεις βουλευτικές εκλογές ακουμπά το συγκλονιστικό 85%.

“
Στις Βουλευτικές του 2026, ένας αριστίνδην στον ΔΗΣΥ είναι πολύ πιθανότερο να τερματίσει στον πά-το, έχοντας πληρώσει και μερικές δεκάδες χιλιάδες ευρώ για προεκλογικό, παρά να εκλεγεί.

“
Στο ΑΚΕΛ οι Νέες Δυνάμεις είχαν σημαντικές επιτυχίες το 2011. Τόσο σημαντικές, που φαίνεται να φόβισαν την κοι-ματική ηγεσία.

“
Ειρήνη Χαραλαμπίδου και Λουκάς Φουρλάς αποτελούν μοναδικές εξαιρέσεις, με σταυρούς προτίμησης που φτάνουν σχεδόν στο 60% της κοιμματικής ψήφου.

Του **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΤΖΗΚΥΡΙΑΚΟΥ**

Οι **κοιμματικοί** θεσμοί των αριστίνδην υποψηφίων βουλευτών στον ΔΗΣΥ και των Νέων Δυνάμεων στο ΑΚΕΛ είναι συνομήλικοι. «Γεννήθηκαν» ενόψει των βουλευτικών εκλογών του 1991, όταν οι δύο, μεγάλοι τότε, επιχειρήσαν να ανοίξουν τις κοι-ματικές θύρες για να διευρύνουν την απήκυσή τους στην κοινωνία. Στις εκλογές του 1991, ΔΗΣΥ (35,8%) και ΑΚΕΛ (30,6%) εξασφάλισαν συνολικά 66,5% των ψήφων και τις 38 από τις 56 έδρες στη Βουλή. Ήταν η απαρχή της κυριαρχίας τους, που κορυφώθηκε το 2001, όταν οι δύο πόλοι έφτασαν να ελέγχουν το 70% σχεδόν του εκλογικού σώματος.

Περασμένα μεγαλεία. Σήμερα τα δύο κόμματα με το ζόρι πλησίασαν το 50% των ψήφων στις Βουλευτικές του 2021 και έπεσαν στο 46% στις περσινές Ευρωεκλογές. Πώς η ανατροπή του σκηνικού έχει επιπράσει τους δύο θεσμούς; Στο ΑΚΕΛ, όπου οι Νέες Δυνάμεις είχαν σημαντικά αποτελέσματα το 2011, τους έβαλαν ήδη ταφόπετρα. Στον ΔΗΣΥ θεωρητικά υπάρχει ακόμα ο θεσμός. Στην πράξη, όμως, η ψυχρή ανάλυση των εκλογικών δεδομένων από το 2011 αποκαλύπτει ότι, ουσιαστικά ο θεσμός των αριστίνδην είναι σε καταστολή. Το ποσοστό αποτυχίας των αριστίνδην υποψηφίων στις τελευταίες τρεις εκλογικές αναμετρήσεις ακουμπά το συγκλονιστικό 85%. Ως αποτυχία δεν ορίζεται η μη εκλογή, αλλά ο τερματισμός κάτω από τη μέση του ψηφοδελτίου. Στις Βουλευτικές του 2026, ένας αριστίνδην στον ΔΗΣΥ είναι πολύ πιθανότερο να τερματίσει στον πάτο του ψηφοδελτίου και να πληρώσει από την τσέπη του μερικές δεκάδες χιλιάδες ευρώ, παρά να εκλεγεί.

Η ανάλυση που ακολουθεί αντλεί στοιχεία από τις τρεις τελευταίες εκλογικές αναμετρήσεις (2011, 2016 και 2021). Ο λόγος για τον οποίο η ανάλυση δεν εκτείνεται στο 1991 είναι διότι οι προεκλογικές εκστρατείες πριν από το 2011 δεν έχουν καμία σχέση πλέον με αυτές που διεξάγονται σήμερα λόγω της επίδρασης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και της εκτόξευσης της αποχής.

Ο ΔΗΣΥ

Στις τελευταίες τρεις εκλογικές αναμετρήσεις, στον ΔΗΣΥ μόνο το 2016 έγινε κατορθωτή η εκλογή αριστίνδην χωρίς καραμπόλες. Ο Σόλων Κασίνης κέρδισε με το σπαθί του έδρα στη Λευκωσία. Ωστόσο, οι υπόλοιποι οκτώ αριστίνδην που τοποθετήθηκαν στο κοιμματικό ψηφοδελτίο παγκύπρια ήταν πιο κοντά στον πάτο, παρά στην εκλογή.

Το 2011 ουδείς εκ των οκτώ αριστίνδην του ΔΗΣΥ κατάφερε να εκλεγεί. Ωστόσο, η εκλογή το 2013

“
Αριστίνδην και Νέες Δυνάμεις μέσα από την πάροδο των χρόνων

	Υποψήφιοι	Ποσοστό στους 56	Εκλεγέντες	Ποσοστό επί υποψηφίων	Ποσοστό Κοιν. Ομάδα	Ποσοστό αποτυχίας
2011	Νέες Δυνάμεις	17	30%	5	29%	53%
	Αριστίνδην	8	14%	0	0%	87,5%
2016	Νέες Δυνάμεις	12	21%	2	16%	58%
	Αριστίνδην	9	16%	1	11%	89%
2021	Νέες Δυνάμεις	9	16%	1	10%	55,5%
	Αριστίνδην	10	17%	1	11%	80%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

του Νίκου Αναστασιάδη στην Προεδρία της Δημοκρατίας, «ανασχημάτισε» ριζικά την κοινοβουλευτική ομάδα του κόμματος. Ως αποτέλεσμα, ο Ρίκκος Μάμπουριδης, ως 6ος επιλαχών (που δεν έχει ξανασυμβεί), μπήκε στη Βουλή. Το 2021 από τους δέκα αριστίνδην στο ψηφοδελτίο του ΔΗΣΥ, διασώθηκε μόνο η Ρίτα Θεοδωρού-Σούπερμαν. Ήρθε δεύτερη σε σταυρούς προτίμησης στην επαρχία Κερύνειας, αλλά λόγω των παραδοξοτήτων του εκλογικού συστήματος, ο ΔΗΣΥ κέρδισε τις δύο από τις τρεις έδρες έστω και αν κατετάγη δεύτερο κόμμα.

Βυθίζονται

Το 2011 από τους οκτώ αριστίνδην του ΔΗΣΥ, οι πέντε ήρθαν τελευταίοι σε σταυρούς προτίμησης. Το 2016, από τους εννέα αριστίνδην, οι πέντε πάλι τερμάτισαν στις τελευταίες θέσεις του ψηφοδελτίου, ενώ το 2021 ήταν η χειρότερη χρονιά για αριστίνδην στον ΔΗΣΥ. Συγκεκριμένα, από τους έξι που διεκδικήσαν στη Λευκωσία, οι πέντε τερμάτισαν σε θέσεις αρκετά κάτω από τη μέση του ψηφοδελτίου, ενώ στη Αμμόχωστο οι τρεις αριστίνδην τερμάτισαν στις τρεις τελευταίες θέσεις. Το ποσοστό επιτυχίας ενός αριστίνδην είναι 7%. Αν περιληφθεί στους εκλεγέντες ο Μάμπουριδης, τότε το ποσοστό ανεβαίνει στο 11%.

ΑΚΕΛ

Στο ΑΚΕΛ η συνταγή των Νέων Δυνάμεων είχε σημαντικές επιτυχίες το 2011. Τόσο σημαντικές, που φαίνεται να προβληματίσαν την κοιμματική ηγεσία. Από τους 56 υποψηφίους στο κοιμματικό ψηφοδελτίο, οι 17 ήταν των Νέων Δυ-

νάμεων. Από αυτούς εξελέγησαν οι πέντε. Ποσοστό επιτυχίας σχεδόν 30%. Στον αντίποδα, ωστόσο, οι δέκα από τους 17 τερμάτισαν σε θέσεις πιο κάτω από το μέσο του ψηφοδελτίου, ενώ σε τρεις επαρχίες οι τελευταίοι ήταν των Νέων Δυνάμεων.

Στον κοιμματικό τρόπο σκέψης, όμως, η επιτυχία εκλογής πέντε σημαίνει ότι αυτές τις έδρες τις στερήθηκαν κοιμματικά στελέχη. Γι' αυτό το 2015 το ΑΚΕΛ, αξιολογώντας τον θεσμό, κατέληξε ότι «όλα αυτά τα χρόνια πρόσφερε αρκετά στο Κόμμα» και ότι «εξακολουθεί να είναι χρήσιμος», αλλά «δυόμις δεκαετίες από τότε που δημιουργήθηκε ο θεσμός, επιβάλλεται να γίνουν αλλαγές για να μπορέσει να συνεχίσει να επιτελεί τον ρόλο του».

Ποιες ήταν οι αλλαγές; Στις Βουλευτικές του 2016 ο αριθμός των υποψηφίων των Νέων Δυνάμεων μειώθηκε στους 12 και εξελέγησαν μόλις δύο. Το ποσοστό επιτυχίας μειώθηκε στο μισό (16%). Μειώθηκαν όμως και οι κοιμματικές έδρες, άρα το «κούρεμα» των Νέων Δυνάμεων, δεν ωφέλησε περισσότερα κοιμματικά στελέχη. Λίγο πριν από τις Βουλευτικές του 2021, το ΑΚΕΛ αποτίμησε ξανά τον θεσμό και «συνυπολογίζοντας τα θετικά και τα αρνητικά που καταγράφονται στην 30χρονη διαδρομή του θεσμού, εκτιμούμε ότι οι στόχοι που καθορίστηκαν κατά την ίδρυσή του δεν εξήλπαν». Ωστόσο, συνέχιζε, «επιβάλλεται να συζητήσουμε τρόπους βελτίωσης και αποτελεσματικότερης αξιοποίησής του». Στις Βουλευτικές που ακολούθησαν, οι Νέες Δυνάμεις περιορίστηκαν σε εννέα υποψηφίους, εξελέγη μόνο μία και το ποσο-

στό επιτυχίας βυθίστηκε στο 11%, το ίδιο με του ΔΗΣΥ.

Τελικά, στο καταστατικό συνέδριο του ΑΚΕΛ το 2023 οι Νέες Δυνάμεις, είχε πει ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου, «ολοκλήρωσαν τον ιστορικό τους κύκλο» και θα μετεξελιχθούν σε μια ευρύτερη Κοινοτική Συμμαχία.

Το κόστος

Στις προεκλογικές εκστρατείες, πέραν της μεγάλης προσπάθειας που καταβάλλουν, οι υποψήφιοι πρέπει να δαπανήσουν και ένα σημαντικό ποσό χρημάτων για να είναι ανταγωνιστικοί. Η νομοθεσία επιτρέπει τη δαπάνη €30.000 τους τελευταίους τρεις μήνες και η Ελεγκτική Υπηρεσία, που ελέγχει τις δαπάνες, περιορίζει τους ελέγχους της κυρίως στα έξοδα διαφήμισης. Δεν μπορεί να ελέγξει, για παράδειγμα, τα έξοδα για συγκεντρώσεις, τραπέζια, εκτυπωτικά, σχεδιαστικά, παραγωγή βίντεο, εισφορές σε σωματεία και συλλόγους, κ.ά. Ένας αριστίνδην ή μια υποψήφια των Νέων Δυνάμεων δεν διαθέτει την πρόσβαση στον κοιμματικό πυρήνα και οι περισσότεροι δεν είναι ιδιαίτερα αναγνωρίσιμοι στο κοιμματικό κοινό. Αυτό σημαίνει ότι χρειάζονται μεγαλύτερες διάρκειες και έντασης προεκλογική εκστρατεία με αισθητά υψηλότερο των €30.000 προϋπολογισμό. Εκτιμάται ότι ένας υποψήφιος που στοχεύει στην εκλογή του ή τουλάχιστον σε μια θέση επιλαχόντα πρέπει να δαπανήσει τα διπλάσια (€60.000).

Οι εξαιρέσεις

Στο ψηφοδελτίο των Νέων Δυνάμεων υπάρχουν δύο σημαντικές

εξαιρέσεις, με την Ειρήνη Χαραλαμπίδου να ξεχωρίζει σημαντικά. Ως υποψήφια των Νέων Δυνάμεων, το 2011 εξελέγη στην έκπη θέση του ψηφοδελτίου Λευκωσίας με 11.264 σταυρούς προτίμησης. Το 2016 όμως εκτοξεύθηκε στην πρώτη θέση με 16.847 σταυρούς και διατηρήθηκε στην κορυφή το 2021 με 14.008. Το εντυπωσιακό στην περίπτωση της Χαραλαμπίδου είναι ότι το 2016 και το 2021 την ψήφισαν περισσότεροι από τους μισούς ψηφοφόρους του ΑΚΕΛ Λευκωσίας. Αξιοσημείωτη περίπτωση ήταν και αυτή του Αδάμου Αδάμου, υποψηφίου των Νέων Δυνάμεων στην Λεμεσό το 2011 και το 2016. Ενώ ξεκίνησε πιο δυναμικά από τη Χαραλαμπίδου και πρώτευσε σε σταυρούς το 2011, το 2016 τερμάτισε πίσω από δύο αμιγώς κοιμματικά στελέχη, μέλη της Κεντρικής Επιτροπής.

Στον ΔΗΣΥ ο Λουκάς Φουρλάς, αριστίνδην υποψήφιος στις Ευρωεκλογές του 2019, τερμάτισε πρώτος με 43.156 σταυρούς παγκύπρια, δηλαδή πέραν των μισών ψηφοφόρων του κόμματος ψήφισαν Φουρλά. Στις Ευρωεκλογές του 2024 ο Φουρλάς έπρεπε να ανταγωνιστεί πρώτα εντός του κόμματος για μια θέση στο ψηφοδελτίο. Στις εκλογές εντός του Πολιτικού Γραφείου τερμάτισε τρίτος, ενώ στις Ευρωεκλογές στο σύνολο του εκλογικού σώματος κατέγραψε νέο ρεκόρ. Κατετάγη πρώτος, αφού σχεδόν έξι στους δέκα που ψήφισαν ΔΗΣΥ, έβαλαν σταυρό στον Φουρλά, ο οποίος συγκέντρωσε 53.156, φανερώνοντας την απόσταση που χωρίζει την κοινωνία από τον κοιμματικό πυρήνα.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΟΓΙΑΤΖΗ**

Αποτυχία του συστήματος ή αποτυχία των λειτουργών του;

Η **πρόσφατη** εκκωφαντική αποτυχία του υπουργείου Κοινωνικής Πρόνοιας και της Διεύθυνσης των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας να παρέχουν την αναγκαία προστασία σε πέντε παιδιά, αποτελεί μια ακόμα «σελίδα του ίδιου βιβλίου» και συγκεκριμένα, της συστημικής αδυναμίας να λειτουργήσουν επαγγελματικά. Προφανώς, η προσπάθεια της διεύθυνσης είναι να μη συζητηθεί η συστημικότητα των προβλημάτων και η δική τους τεράστια ευθύνη για την κατάσταση και να αναλωνόμαστε σε «κακούς» λειτουργούς που δεν μπορούν να κάνουν τη δουλειά τους επαρκώς.

Συνεπώς, παρά το γεγονός πως ο κόσμος, δικαίως, είναι θυμωμένος με τους επαγγελματίες που εργάζονται στις ΥΚΕ, δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι τα προβλήματα των εξυπηρετούμενων οφείλονται σε ένα δυσλειτουργικό σύστημα. Και όταν το πρόβλημα

είναι συστημικό, αυταπόδεικτο γεγονός λόγω της σωρείας αποτυχιών, τότε πρέπει να διερωτηθούμε ποιος διαχειρίζεται το σύστημα αυτό. Ταυτόχρονα, το πολυδιαφημιζόμενο «σχέδιο αναδιάρθρωσης των ΥΚΕ», για το οποίο ήδη έχουν δαπανηθεί εκατομμύρια ευρώ, προφανώς απέτυχε τον σκοπό του, αφού πριν από έξι χρόνια υποσχόταν εκσυγχρονισμό και «φιλικές υπηρεσίες». Πώς ακριβώς λειτουργεί ο «εκσυγχρονισμός», όταν υπάρχει ένας απηρχαιωμένος τρόπος εργασίας και «λύσεις» που παραπέμπουν σε πρακτικές προηγούμενου αιώνα; Καθώς οι επιστήμες που σχετίζονται με τον άνθρωπο έχουν εξελιχθεί ώστε να είναι δυνατή η αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων που απαιτούν πολυθεματικότητα εντός των υπηρεσιών, και όχι προσπάθειες διάχυσης της ευθύνης ανάμεσα σε διαφορετικές υπηρεσίες του κράτους. Χαρακτηριστικά δε,

Στη διεθνή βιβλιογραφία είναι καταγεγραμμένο μέσα από σειρά ερευνών το γεγονός πως η απουσία δομημένης επαγγελματικής αξιολόγησης σε όλα τα στάδια διερεύνησης αναφορών παραμέλησης παιδιών σχετίζεται με επαναλαμβανόμενη κακοποίηση των παιδιών.

Εξόφθαλμο παράδειγμα είναι η μη αξιοποίηση των ειδικών που απασχολούνται στις ΥΚΕ, η επίρριψη ευθυνών στις Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας, οι οποίες όμως αποτελούν μια αμιγώς κλινική δομή και τα ψυχοκοινωνικά προβλήματα εκφεύγουν των αποκλειστικών τους αρμοδιοτήτων.

Εδώ και έξι χρόνια λοιπόν «εκσυγχρονιζόμαστε» με πλήρη έλλειψη πρωτοκόλλων και εργαλείων εργασίας, με απουσία εξειδικευσης, εξουθενωμένους λειτουργούς, πλήρη απουσία επαρκούς επαγγελματικής επιτοπείας, έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτιση και σωρεία εξόφθαλμων σφαλμάτων που στοιχίζουν σε ανθρώπινες ζωές και γενικότερα μια νοοτροπία της διοίκησης στο στυλ του «πάμε και όπου βγει». Πρέπει να σημειωθεί πως στη διεθνή βιβλιογραφία είναι καταγεγραμμένο μέσα από σειρά ερευνών το γεγονός πως η απουσία δομημένης επαγγελματικής αξιολόγησης σε όλα

τα στάδια διερεύνησης αναφορών παραμέλησης παιδιών σχετίζεται με επαναλαμβανόμενη κακοποίηση των παιδιών (Farmer et al., 2008; Fauth et al., 2010), κακής ποιότητας αξιολογήσεις και κενά στη διαδικασία της αξιολόγησης (π.χ. απουσία στοχοθετήσεων) αποτελούν έναν από τους σταθερούς παράγοντες που υποδεικνύονται ως αιτία της αδυναμίας υπηρεσιών να προλάβουν σοβαρούς τραυματισμούς ή τον θάνατο παιδιών ή/και συζυγική δολοφονία (Cm 5730, 2003; Rose and Barnes, 2008, Κούλουμου, Μεταξάς και Χριστοδούλου, 2019), πιθανή καθυστέρηση στην αξιολόγηση και στη λήψη απόφασης σχετικά με πιθανή απομάκρυνση ενός παιδιού από ένα κακοποιητικό περιβάλλον οδηγεί σε δυσκολίες στη διαδικασία αποκατάστασης του παιδιού με αποτέλεσμα κάποια παιδιά να μην αποκαθίστανται ποτέ (Beecham and Sinclair, 2007; Selwyn et al., 2006; Ward et al.,

2006), ενώ κακές και υποκειμενικές αξιολογήσεις αυξάνουν το ρίσκο για περαιτέρω παραμέληση ή/και κακοποίηση του παιδιού και την πιθανότητα αποτυχίας της απόφασης που λήφθηκε (Biehal, 2006; Farmer et al., 2008; Ward et al., 2006). Τα πιο πάνω ισχύουν και σε σχέση με την παροχή υπηρεσιών στις ΥΚΕ.

Χρειάζεται λοιπόν, αυτή τη φορά, όντως το μαχαίρι να μπει βαθιά στο κόκαλο και να μη σταματήσει (για το θεαθήναι) σε κάποιους καμυλόβατους λειτουργούς, αλλά να φτάσει μέχρι την κορυφή της πυραμίδας, σε αυτούς που αποφάσισαν και είχαν την πραγματική ευθύνη υλοποίησής του σχεδίου αναδιάρθρωσης, για την αποτυχία του οποίου μιλούν οι αστοχίες του συστήματος που μετριούνται σε ανθρώπινες ζωές.

Ο κ. Γιώργος Νογιατζής είναι ειδικός ψυχολόγος.

A high-angle photograph of a young man and woman lying in a bed with white linens. The woman is on the left, wearing a light pink tank top, and the man is on the right, wearing a white t-shirt. They are both smiling at the camera. The bed has a dark wooden headboard and is set on a wooden floor. A warm, yellow light source is visible on the left side of the frame. A semi-transparent peach-colored rectangle is overlaid on the bottom half of the image, containing the text 'well.cy' and 'live.smile.repeat'.

well.cy

live.smile.repeat

Του ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΑΟΥ

Εβδομάδα εξελίξεων για την ηλεκτρική διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου αναμένεται να είναι η τρέχουσα, καθώς τέθηκε σε κίνηση ο μηχανισμός που θα οδηγήσει στην έκδοση των απαραίτητων αδειών για την επιστροφή των ερευνητικών πλοίων στα ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου. Στην πράξη έχει δρομολογηθεί η διαδικασία για την έκδοση της απαραίτητης αγγελίας (NAVTEX) από την Υδρογραφική Υπηρεσία του Πολεμικού Ναυτικού, η οποία θα οδηγήσει στην επιστροφή των πλοίων στα διεθνή ύδατα ανατολικά της Κάσου, πιθανότατα μετά τις 10-11 Απριλίου, ενώ είναι έτοιμη όλη η σχετική υποδομή που αφορά το συνολικό σχέδιο.

Με το Παρίσι

Η Αθήνα έχει προχωρήσει σε όλες τις απαραίτητες συνεννοήσεις με τους συμμάχους και εταίρους της, ιδίως με το Παρίσι, το οποίο έχει και ιδίον συμφέρον στην υπόθεση, καθώς η εταιρεία (Nexans) που έχει αναλάβει το έργο είναι γαλλική και έχει υποστεί το προηγούμενο χρονικό διάστημα και τις σχετικές ζημιές από τη στάση που τηρεί η Αγκυρα στην Ανατολική Μεσόγειο ήδη από τον Ιούλιο του 2024. Εκτοτε, έρευνες στα διεθνή ύδατα ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου δεν έχουν διεξαχθεί, ενώ και εκείνες που καταγράφηκαν στα βόρεια της Κρήτης σημειώθηκαν κάτω από συνθήκες δι' ασυρμάτου παρενόχλησης. Προφανώς για την Αθήνα η δι' ασυρμάτου παρενόχληση δεν είναι προβληματική από τη στιγμή που δεν δημιουργεί πρακτικά προσκόμματα

Ενανά σε ρότα ανατολικά της Κάσου για το καλώδιο

Δρομολογείται η NAVTEX της επανέναρξης των ερευνών για την ηλεκτρική διασύνδεση – Οι κινήσεις διπλωματικής προετοιμασίας και τα σενάρια που έχει επεξεργαστεί η Αθήνα

τα στο έργο, ωστόσο στα νώτια της Κάσου οι Τούρκοι επικαλούνται την υποτιθέμενη αρμοδιότητά τους ελέω τουρκολιβικού μνημονίου. Σύμφωνα με καλά πληροφορημένες πηγές, ο υπουργός Εξωτερικών Γιώργος Γεραπετρίτης δεν έθεσε το θέμα στον ομόλογό του Χακάν Φιντάν παρά μόνο επί της αρχής, δηλαδή της ανάγκης να εξυπηρετείται ο στόχος της ενεργειακής ασφάλειας και της δυνατότητας διαφοροποίησης των πηγών. Οι δύο υπουργοί συνομίλησαν για μια σειρά θεμάτων, κυρίως όμως ουσιαστικά προχώρησαν στον σχεδιασμό ενός γενικού χρονοδιαγράμματος επαφών για τον επόμενο ενάμιση μήνα, χωρίς να είναι διόλου σαφές πότε θα γίνει το επόμενο ραντεβού του Κυριάκου Μητσοτάκη με τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν.

Στην Αθήνα, πέρα από τις δικαστικές προετοιμασίες, υπάρχει

και εδραία η πεποίθηση ότι στην παρούσα φάση η επιστροφή των ερευνητικών πλοίων στα ανατολικά της Κάσου και της Καρπάθου εξυπηρετείται και από τη διεθνή συγκυρία. Η λογική είναι, περίπου, η εξής: η τουρκική κυβέρνηση έχει φυλακίσει τον δήμαρχο Κωνσταντινούπολης Εκρέμ Ιμάμoghlu, τον βασικό πολιτικό αντίπαλο του Ερντογάν, προκαλώντας αρκετές (χλιαρές) αντιδράσεις στη Δύση. Την ίδια στιγμή ο Ερντογάν βρίσκεται σε ανοιχτή σύγκρουση με τον πρωθυπουργό του Ισραήλ Μπέντζαμιν Νετανιάχου, επί μιας σειράς ζητημάτων, όπως είναι η κατάσταση στη Συρία, αλλά και η προσπάθεια επιστροφής της Αγκυρας στο πρόγραμμα των F-35 από το «παράθυρο». Ως εκ τούτου, εκτιμάται ότι μια ακόμη επίδειξη αδιαλλαξίας από την Αγκυρα, μάλιστα επί ενός θέματος που δεν

αφορά την άσκηση κυριαρχικών δικαιωμάτων, αλλά την οικονομική δραστηριότητα στην ανοιχτή θάλασσα, θα προστεθεί ως ένα ακόμη διεθνές «παράπτωμα» –έστω λιγότερο βαρύ– στο σύτως ή άλλως μακρύ «μπρώο» της Τουρκίας. Στο πολύ σύντομο τετ α τετ που είχε ο κ. Γεραπετρίτης με τον υπουργό Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάρκο Ρούμπιο στις Βρυξέλλες την Παρασκευή δεν έθεσε κάτι τέτοιο. Αλλωστε, όλοι οι υπουργοί που συμμετείχαν στη σύνοδο του ΝΑΤΟ επιχειρούσαν να διαχειριστούν κάτι πολύ πιο επείγον εκείνη τη στιγμή: την επιστροφή του εμπορικού πολέμου μέσω των δασμών που εξήγγειλε ο Ντόναλντ Τραμπ.

Τα ενδεχόμενα

Η Αθήνα είναι έτοιμη για μια σειρά από σενάρια, με κυριότερο την επανάληψη ενός σκηνικού

παρόμοιου με εκείνο του Ιουλίου 2024, δηλαδή την παρεμπόδιση των ερευνών από πολεμικά του τουρκικού ναυτικού και τη συνακόλουθη αναβολή του έργου. Στην Αθήνα είναι προετοιμασμένοι για παν ενδεχόμενο, αν και εκτιμούν ότι μια παρατεταμένη κρίση θα έχει επιπτώσεις στο διεθνές προφίλ της Τουρκίας. Ένα δεύτερο σενάριο που εξετάζεται και έχει ενεργοποιήσει τα αντανακλαστικά των αρμοδίων στην Αθήνα είναι η πιθανότητα οι Τούρκοι να προχωρήσουν κι αυτοί σε άλλες έρευνες, σε περιοχή που η Ελλάδα θεωρεί δικής της ευθύνης. Γι' αυτό τον λόγο και δεν πέρασε απαρατήρητη από την Αθήνα η NAVTEX που εκδόθηκε την Παρασκευή από τον σταθμό Κωνσταντινούπολης της τουρκικής Υδρογραφικής Υπηρεσίας (321/25), σύμφωνα με την οποία το πλοίο BILIM-2 θα διεξάγει μεταξύ 7 και 20 Απριλίου επιστημονικές έρευνες στη θάλασσα του Μαρμαρά, στον Ελλήσποντο, στο Βόσπορο, στα στενά εισόδου στη Μαύρη Θάλασσα αλλά και στο Αιγαίο πέλαγος. Η συγκεκριμένη NAVTEX αφορά, βεβαίως, επιστημονικές έρευνες που είτε περιοριστούν στη θάλασσα του Μαρμαρά είτε επεκταθούν και στο Αιγαίο, καλύπτονται από περίπου τις ίδιες προβλέψεις περί δραστηριοποίησης στην ανοιχτή θάλασσα, που αφορούν και τα ανατολικά της Κάσου. Σε κάθε περίπτωση η Αθήνα δεν πρόκειται να απεμπολήσει τα δικαιώματά που παρέχονται σε κάθε κράτος, παράκτιο και μη, στην ανοιχτή θάλασσα και τις επόμενες ημέρες απλά θα φανεί ποιο θα είναι το επόμενο επείσودی στο πολύπαθο έργο του Great Sea Interconnector.

Το ραντεβού

Γεραπετρίτης - Φιντάν προχώρησαν στον σχεδιασμό ενός γενικού χρονοδιαγράμματος επαφών για τον επόμενο ενάμιση μήνα, χωρίς να είναι σαφές πότε θα γίνει το ραντεβού Μητσοτάκη - Ερντογάν.

Ο Γιώργος Γεραπετρίτης στη σύνοδο των υπουργών Εξωτερικών του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες. Στη συνάντησή του με τον Χακάν Φιντάν, ο επικεφαλής της ελληνικής διπλωματίας δεν έθεσε το θέμα της ηλεκτρικής διασύνδεσης Ελλάδας - Κύπρου, παρά μόνον επί της αρχής, δηλαδή της ανάγκης να εξυπηρετείται ο στόχος της ενεργειακής ασφάλειας και της δυνατότητας διαφοροποίησης των πηγών.

ΑΠΟΨΗ

Τι μπορεί να περιμένει η Ελλάδα από το Ισραήλ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Η Ελλάδα ήταν η τελευταία χώρα της Ευρώπης που αναγνώρισε επισήμως το Ισραήλ το 1990, αφού πρώτα είχε αναπτύξει διπλωματικές σχέσεις με την ΠΛΟ του Αραφάτ το 1981.

Μετά την πτώση του Σάχη στο Ιράν το 1979, για τον αμερικανικό παράγοντα το τρίγωνο Ισραήλ, Τουρκίας και Αιγύπτου κατοχύρωνε μια λειτουργικότητα έναντι του αραβικού εθνικισμού, του Ιράν και άλλων περιφερειακών κινδύνων. Μετά όμως το 2009, αρχικά διερράγησαν οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας και μετά την ανατροπή των Αδελφών Μουσουλμάνων και οι σχέσεις Αιγύπτου - Τουρκίας. Σ' αυτό το νέο περιφερειακό σκηνικό, η Ελλάδα, από το 2010, είδε το παράθυρο ευκαιρίας για την ανάπτυξη των σχέσεων με το Ισραήλ και την περαιτέρω εδραίωση των αντίστοιχων με την Αίγυπτο. Όχι με πρόθεση δημιουργίας ενός αντιτουρκικού άξονα, άλλωστε η Αγκυρα είναι σημαντική και για τις δύο αυτές χώρες, αλλά προκειμένου να προωθηθούν συνεργατι-

κά σχήματα σταθεροποίησης των συνθηκών, με έμφαση στην οικονομία, στο εμπόριο και στην ενέργεια. Προϊόντος του χρόνου οι σχέσεις Ελλάδας - Ισραήλ απέκτησαν μια επιπρόσθετη διάσταση στον τομέα της άμυνας, παρότι μέχρι πρότινος οι Ισραηλινοί ήταν ιδιαίτερα διστακτικοί στην ανταλλαγή τεχνολογίας, ακόμη και κατά τη διάρκεια διεξαγωγής κοινών στρατιωτικών ασκήσεων, ενώ υπάρχει ελληνικό ενδιαφέρον και για την έρευνα και την καινοτομία, όπου αρκετές ισραηλινές εταιρείες έχουν την πρωτοκαθεδρία παγκοσμίως. Πλέον, η Αθήνα σχεδιάζει την προμήθεια αντιαεροπορικών συστημάτων από το Τελ Αβίβ και εμπεδώνεται η εμπιστοσύνη στην παροχή χρήσιμων πληροφοριών ανάμεσα στις υπηρεσίες.

Ενίσχυση, στη σκιά των συγκρούσεων στη Μέση Ανατολή, πολλοί Ισραηλινοί θεωρούν την Ελλάδα τον πιο ελκυστικό και από τους πιο ασφαλείς προορισμούς, ενώ έχουν αυξηθεί σημαντικά και οι επενδύσεις, κυρίως στο real estate και λιγότερο στον τουρισμό. Στόχος της ελληνικής πλευράς είναι οι δεσμοί μας

με το Ισραήλ να αποδειχθούν ανθεκτικοί και να μην επηρεαστούν, αν κάποια στιγμή στο μέλλον –μάλλον απώτερο και όχι κοντινό– αποκατασταθούν οι σχέσεις Ισραήλ - Τουρκίας. Κακά τα ψέματα, μια αντανακλαση θα υπάρξει, το ζητούμενο είναι να μην προκύψουν ανατροπές. Σημειώνεται ότι πριν από την τρομοκρατική ενέργεια της Χαμάς, Νετανιάχου και Ερντογάν, κατόπιν και αμερικανικών παροτρύνσεων (δεν αποκλείεται να επαναληφθούν από τον Τραμπ), έβαλαν πολύ νερό στο κρασί τους και συναντήθηκαν στη Νέα Υόρκη, ενώ είχε προηγηθεί η αποκατάσταση των διπλωματικών σχέσεων. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι στα δέκα χρόνια λειψυδρίας στις διμερείς σχέσεις, το εμπόριο ανάμεσά τους εμφάνιζε σταθερά ανοδικές τάσεις, ενώ σε ιδιωτικό επίπεδο σχεδιάζονταν ακόμη και αγωγοί που θα συνέδεαν τα ισραηλινά κοιτάσματα με την τουρκική αγορά, αλλά και η μεταφορά ισραηλινού αερίου μέσω Τουρκίας.

Μετά την 7η Οκτωβρίου 2023 και μέχρι την ορκωμοσία Τραμπ, ο Ερντογάν καταφερόταν σχεδόν

σε καθημερινή βάση με σκληρούς χαρακτηρισμούς εναντίον του Ισραήλ και κυρίως του Νετανιάχου. Έτσι, γινόταν ιδιαίτερα αγαπητός στις αραβικές πλατείες και προ-σέγγιζε τους ισλαμιστές στη χώρα του, τις ψήφους των οποίων στερήθηκε στις τελευταίες αυτοδιοικητικές εκλογές, χάνοντας πανηγυρικά. Επομένως, η βολική δαιμονοποίηση του Ισραήλ έχει έντονη την εσωτερική διάσταση, όπως και της απεύθυνσης στο αραβικό στοίχειο. Μετά την έλευση Τραμπ, ο Ερντογάν χαμήλωσε τους τόνους και περιορίσε τις λεκτικές επιθέσεις εις βάρος του Ισραήλ, θέλοντας να αποφύγει να μπει στα ραντάρ του Αμερικανού προέδρου ως αντισημίτης. Τις προηγούμενες ημέρες, ωστόσο, έβαλε εκ νέου στο στόχαστρο το Ισραήλ και για πρώτη φορά η ρητορική του περί καταστροφής του προσδιόζε με την αντίστοιχη του Ιράν και των πληρεξουσίων του. Είναι βέβαιο ότι αυτό έχει καταγραφεί στη συνείδηση των Ισραηλινών, γεγονός που αναβαθμίζει ποιοτικά την αντιπαράθεση και αποτελεί σημείο καμπής. Πλέον, η Αγκυρα θεάται ως η επόμενη Τεχεράνη, δηλαδή

μία σχεδόν υπαρκτικής φύσεως απειλή για το Τελ Αβίβ (θέλει άλλωστε να καλύψει μέρος του περιφερειακού κενού που άφησε η δραματική υποχώρηση του Ιράν) και από εδώ και πέρα θα αντιμετωπίζεται ανάλογα. Με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την εικόνα της στις Ηνωμένες Πολιτείες και όπου το αμερικανοεβραϊκό λόμπι έχει προσβάσεις. Οι τελευταίες εξελίξεις, με τις ισραηλινές αεροπορικές επιδρομές και την καταστροφή στρατιωτικών βάσεων στη Συρία, στις οποίες θα μπορούσε να αναπτύξει συστήματα και δυνάμεις η Τουρκία, είναι αποκαλυπτικές της ανησυχίας για τυχόν μετεξέλιξη της Τουρκίας σε διαπερφερειακή δύναμη, που θα γειτνιάζει με το Ισραήλ... μέσω Δαμασκού.

Η Ελλάδα δεν πρέπει να ταυτιστεί με το Ισραήλ, ειδικότερα με την τωρινή του ηγεσία, η οποία διαπνέεται από ακραίες αντιλήψεις τόσο για την τύχη των Παλαιστινίων όσο και της ευρύτερης περιοχής. Επενδύουμε στις σχέσεις μας με την Αίγυπτο και τη Σαουδική Αραβία, οι οποίες είναι ενοχλημένες από την πολιτική του

Ισραήλ, εκτιμώντας ότι επιχειρεί να τις εγκλωβίσει και σε κάποιον βαθμό θεωρούν τον Νετανιάχου, αν όχι απειλή, πάντως εμπόδιο για την ειρήνη. Είναι εξίσου χρήσιμο να εντατικοποιήσουμε τις επαφές μας με τις αραβικές ηγεσίες, να αναλάβουμε πρωτοβουλίες περιφερειακού χαρακτήρα, επί παραδείγματι για την προστασία των θρησκευτικών μειονοτήτων, τον διάλογο των θρησκευτικών δογμάτων αλλά και την ενέργεια, ώστε να βρισκόμαστε σταθερά στο κάδρο όσων συγκαθορίζουν τις εξελίξεις. Είναι επίσης σημαντικό να διοργανώνουμε άτυπες συναντήσεις στην Αθήνα, προκειμένου αφενός να φέρνουμε πιο κοντά οντότητες που βρίσκονται σε αντιπαράθεση και αφετέρου να αποκτούμε καλύτερη γνώση των δυναμικών της περιοχής. Προωθούμε και εξαργυρώνουμε τη συμβολή μας στο δίπολο «ειρήνη και business», που είναι εξάλλου το μότο και της αμερικανικής ηγεσίας.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ανταλλαγή πυρών με την Αγκυρα

30/3

«Είθε ο Θεός να καταστρέψει, να διαλύσει το σιωνιστικό Ισραήλ», δηλώνει ο Ταγίπ Ερντογάν.

31/3

«Ο δικτάτορας Ερντογάν αποκάλυψε το αντισημιτικό του πρόσωπο», απαντάει ο Γκίντεον Σάαρ, υπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ.

1/4

Σενάρια πως η Αγκυρα έχει ξεκινήσει προσπάθειες για να αναλάβει τον έλεγχο της αεροπορικής βάσης Tıyas στη Συρία, γνωστής και ως T4 και σχεδιάζει τη μεταφορά και ανάπτυξη των S-400 στη Συρία κυκλοφορούν στη γειτονική χώρα.

2/4

Το Ισραήλ πραγματοποιεί αεροπορικά πλήγματα εναντίον στρατιωτικών στόχων κοντά στη Δαμασκό και την κεντρική Συρία.

3/4

Η Τουρκία απαιτεί απόσυρση του Ισραήλ από τη Συρία, λέγοντας ότι υπονομεύει τις προσπάθειες σταθεροποίησης.

3/4

Ο Ισραηλινός υπουργός Άμυνας Ισραήλ Κατς λέει ότι οι επιδρομές αποτελούν ένα σαφές μήνυμα και προειδοποίηση για το μέλλον.

3/4

Ο ΥΠΕΞ του Ισραήλ Σάαρ δηλώνει ότι οι Τούρκοι «κάνουν τα πάντα για να καταστήσουν τη Συρία τουρκικό προτεκτοράτο».

4/4

«Η Τουρκία δεν θέλει σύγκρουση με το Ισραήλ στη Συρία», τονίζει ο Τούρκος ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν στο Ρόιτερς.

Νετανιάχου και Τραμπ συζητούν για το ζήτημα επανένταξης της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35, εξηγεί η Σαρέν Χασκέλ, αλλά οι συζητήσεις αυτές θα πρέπει να μείνουν «εντός του δωματίου».

“

Η Μέση Ανατολή αλλάζει, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό την Ευρώπη και ιδιαίτερα την Ελλάδα. Για να επιτύχουμε ένα πιο σταθερό μέλλον, υπάρχει μεγάλη ανάγκη συνεργασίας σε επίπεδο ασφαλείας και ανταλλαγής γνώσεων.

Ισραηλινό φρένο στην Τουρκία

Οι αντιστάσεις στο Κογκρέσο για τα F-35 και το σενάριο για τη ρήτρα «ποιοτικού πλεονεκτήματος»

Αντιπόκριση από την ΟΥΑΣΙΠΚΤΟΝ ΛΕΝΑ ΑΡΓΥΡΗ

Σε στασιμότητα φαίνεται πως έχει περιέλθει το θέμα της άρσης των κυρώσεων CAATSA που έχουν επιβληθεί στην Τουρκία, καθώς σύμφωνα με πληροφορίες δεν έχει συντελεστεί πρόοδος στις συζητήσεις που συνεκίζονται σε διαφορά επίπεδα. Στην –ενδεχομένως προσωρινή– ανακαίτιση της δυναμικής επίλυσης του ζητήματος, που είχε αναπτυχθεί μετά το τηλεφώνημα Τραμπ - Ερντογάν εκτιμάται πως συνετέλεσαν τέσσερις παράγοντες:

Οι έντονες αντιδράσεις του Ισραήλ που εκφράστηκαν σε συνεννόηση με την Ελλάδα, η ραγδαία επιδείνωση των σχέσεων Ιερουσαλήμ - Αγκυρας, η αρνητική δημοσιότητα που προσέλαβε το θέμα των F-35 στην Ουάσιγκτον κατόπιν πρωτοβουλιών του ελληνοαμερικανικού λόμπι και η εσωτερική κατάσταση στην Τουρκία.

Αυτό το βαρύ κλίμα αποτυπώθηκε και στο Κογκρέσο, στις σκληρές εκφράσεις του προέδρου της Επιτροπής Εξωτερικών Σχέσεων της Γερουσίας Τζιμ Ρις κατά τη διάρκεια της ακρόασης του προτεινόμενου πρέσβη των ΗΠΑ στην Τουρκία Τομ Μπαράκ και στην κατηγορηματική διαβεβαίωση του αντιπροέδρου της Επιτροπής Διεθνών Υποθέσεων της Βουλής Γκρέγορι Μικς πως δεν θα δοθούν τα F-35 στην Τουρκία.

Αξίζει να σημειωθεί πως οι συγκεκριμένες τοποθετήσεις έχουν μεν τη σημασία τους, όμως στην πραγματικότητα οι αρμόδιες Επιτροπές Εξωτερικών και Διεθνών –στα προεδρεία των οποίων συμμετέχουν οι δύο προαναφερθέντες σημαντικοί νομοθέτες– μπορούν απλώς να επιβραδύνουν τις εξελίξεις και όχι να τις μπλοκάρουν. Εάν ο πρόεδρος των ΗΠΑ είναι αποφασισμένος να προχωρήσει με την πώληση των μαχητικών στην Τουρκία, διαθέτει την εκτελεστική ισχύ για να ξεπεράσει ενδεχόμενη άρνηση των επιτροπών, οι οποίες δεν έχουν τη δυνατότητα άσκησης βέτο –όπως λανθασμένα έχει γραφτεί κατ’ επανάληψιν– αλλά μόνο την υποβολή παύσης (hold).

Σε περίπτωση λοιπόν παύσης, ο πρόεδρος μπορεί να την παρακάμψει και να ενημερώσει για την

απόφασή του απευθείας τις ολομέλειες των δύο σωμάτων του Κογκρέσου. Σε αυτό το στάδιο της διαδικασίας δίνεται η δυνατότητα σε οποιονδήποτε νομοθέτη να καταθέσει «ψήφισμα μη αποδοχής» της πρότασης του προέδρου. Ένα τέτοιο ψήφισμα για να έχει ισχύ θα πρέπει να υπερψηφιστεί από τα δύο τρίτα των σωμάτων Βουλής και Γερουσίας, πράγμα πρακτικά αδύνατο σε ένα ρεπουμπλικανικά ελεγχόμενο Κογκρέσο.

Υπενθυμίζεται πως αυτό συνέβη τον Ιούλιο του 2019, όταν το Κογκρέσο διαφώνησε –περισσότερο σε μια ένδειξη διαμαρτυρίας για τη δολοφονία του Τζαμάλ Κασό-

Στην αμερικανική πρωτεύουσα αρχίζουν ιδέες για την αξιοποίηση –και στην περίπτωση της Τουρκίας– του νόμου περί στρατιωτικού πλεονεκτήματος (QME) του Ισραήλ έναντι των περιφερειακών αντιπάλων του.

Χειραψία του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών Μάρκο Ρούμπιο με τον Τούρκο ομόλογό του Χακάν Φιντάν στην έδρα του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες. Ωστόσο, το κλίμα στην Ουάσιγκτον δεν είναι ευνοϊκό για την Αγκυρα και το αίτημά της για αναβίωση των αμερικανικών θέσεων σχετικά με τα F-35, λόγω και της αναζωπύρωσης της έντασης στις σχέσεις της Τουρκίας με το Ισραήλ.

γκι– με την προτεινόμενη πώληση όπλων στη Σαουδική Αραβία. Ο πρόεδρος Τραμπ άσκησε βέτο στα ψηφίσματα μη αποδοχής που έφτασαν στο Οβάλ Γραφείο και προχώρησε κανονικά με την πώληση, επικαλούμενος λόγους εθνικής ασφαλείας και την κατάσταση στην Υεμένη. Για την ιστορία να θυμίσουμε ότι όταν στο παρελθόν ο γερουσιαστής Ρόμπερτ Μένεντεζ, ως πρόεδρος της Επιτροπής Εξωτερικών επέμενε ότι υπό την ηγεσία του δεν θα προχωρούσε η πώληση των F-16 στην Τουρκία, το έκανε διότι γνώριζε πως ο πρόεδρος Μπάιντεν δεν θα πήγαινε κόντρα στη βούληση του Κογκρέ-

Σαρέν Χασκέλ, υφυπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ

Ανησυχούμε για τη διείδουση της Αγκυρας στη Συρία

Τόσο το Ισραήλ όσο και η Ελλάδα είναι στρατηγικοί σύμμαχοι για τις Ηνωμένες Πολιτείες

Συνέντευξη στον ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ

«Θετικό» και «επιτυχημένο» χαρακτηρίζει στη συνέντευξή της το πρόσφατο ταξίδι του Έλληνα πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στην Ιερουσαλήμ η υφυπουργός Εξωτερικών του Ισραήλ, Σαρέν Χασκέλ.

Μιλώντας στην «Κ» η κ. Χασκέλ τονίζει ότι «τους τελευταίους δύο μήνες οι σχέσεις μας έχουν ενισχυθεί και έχουν γίνει πιο στενές, κάτι για το οποίο είμαστε ιδιαίτερα περήφανοι. Πλέον, πρέπει να δούμε πώς μπορούμε να συνεχίσουμε μαζί και να τις ενδυναμώσουμε, ειδικά υπό το φως των κοινών προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε».

«Οι περισσότερες συζητήσεις μεταξύ των δύο πλευρών», υπογραμμίζει, «αφορούσαν το πώς μπορούμε να ενισχύσουμε τη συνεργασία μας στον τομέα της ασφαλείας και πώς θα συσφίξουμε τις οικονομικές μας συνεργασίες. Μοιραζόμαστε κοινές αξίες, όπως τη δημοκρατία, την ελευθερία του λόγου και τα δικαιώματα των γυναικών, ενώ αντιμετωπίζουμε παρόμοιες προκλήσεις τόσο στην οικονομία όσο και στην ασφάλεια. Επομένως, ως ισχυροί σύμμαχοι, υπάρχει ανάγκη για

ακόμη στενότερη και ισχυρότερη συνεργασία».

Η ενεργειακή διασύνδεση Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ μέσω του καλωδίου «Great Sea Interconnector» αποτέλεσε κορυφαίο θέμα στην ατζέντα, ωστόσο η κ. Χασκέλ δεν θέλησε να δώσει λεπτομέρειες για τη φάση υλοποίησης των συμφωνιών. «Υπάρχουν πολλά οικονομικά σχέδια που προωθούμε, τα οποία είναι στρατηγικά και σημαντικά για τα δύο έθνη μας. Μέρος αυτών είναι ένα σχέδιο για τις επικοινωνίες, αλλά και για τους ενεργειακούς πόρους, όπως το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο, τα οποία αποτελούν κοινό πεδίο ενδιαφέροντος. Ετσι και οι δύο κυβερνήσεις συνητονίζονται και πιέζουν, ώστε να επιτευχθούν περισσότερες συμφωνίες και συνεργασίες».

Με το κλίμα στην Ουάσιγκτον να ευνοεί τη συνέχιση των κοινών έργων Ελλάδας - Κύπρου - Ισραήλ, η κ. Χασκέλ δηλώνει ότι «πραγματικά μπορούν να αλλάξουν πολλά, όχι μόνο στη Μέση Ανατολή, αλλά και στη σχέση των Μέσων Ανατολής με την Ευρώπη», ενώ προσθέτει ότι «τόσο το Ισραήλ όσο και η Ελλάδα είναι ζωτικά κομβικά σημεία για πολ- λούς από αυτούς τους στρατηγι-

κούς σχεδιασμούς (των ΗΠΑ)».

Κατά την επίσκεψή του στο Ισραήλ ο Έλληνας πρωθυπουργός είχε επαφές και με αξιωματούχους του υπουργείου Άμυνας και εκπροσώπους της ισραηλινής αμυντικής βιομηχανίας, ενώ κυρίαρχα στοιχεία των συζητήσεων ήταν η ανάπτυξη κοινών αμυντικών προγραμμάτων και η συνεργασία σε θέματα τεχνολογικής καινοτομίας. Όπως επιβεβαιώνει η κ. Χασκέλ, «βιώνουμε αυτή τη στιγμή μερικές από τις μεγαλύτερες αστάθειες παγκοσμίως. Η Μέση Ανατολή αλλάζει και η δυναμική αλλαγή που συντελείται επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό την Ευρώπη και ιδιαίτερα την Ελλάδα. Ετσι, προκειμένου να επιτύχουμε ένα πιο σταθερό μέλλον υπάρχει μεγάλη ανάγκη συνεργασίας και σε επίπεδο ασφαλείας και ανταλλαγής γνώσεων».

Η επιδείνωση των σχέσεων Ισραήλ - Τουρκίας, μετά τις νέες δηλώσεις Ερντογάν («είθε ο Αλλάχ να καταστρέψει το σιωνιστικό Ισραήλ»), αποτελεί πεδίο έντονου προβληματισμού για την Ιερουσαλήμ. Η αξιωματοῦχος του ΥΠΕΞ υπογραμμίζει ότι «υπάρχουν πολλές προκλήσεις που θα έρθουν σε σχέση με

την Τουρκία. Είδαμε πολλά σχόλια του Ερντογάν, όχι μόνο προς τον λαό σας, αλλά και προς τον ισραηλινό λαό. Επίσης, παρακολουθούμε στενά τις ενέργειές τους στη Συρία, οι οποίες περιγράφουν αρκετά τις προθέσεις τους, ενώ βλέπουμε πώς διεκδικούν στο συριακό έδαφος, προνοώντας να δημιουργήσουν μια τουρκική πραγματικότητα. Ανοίγουν τουρκικά ταχυδρομικά γραφεία, έτσι ώστε να χρησιμοποιούν τουρκικές υπηρεσίες στη Συρία, χτίζουν σχολεία για να έχουν λόγο στην εκπαίδευση και ιδρύουν τράπεζες, ενώ ταυτόχρονα χρησιμοποιούν το τουρκικό νόμισμα προκειμένου να δημιουργήσουν μια νέα πραγματικότητα στη Συρία».

«Επομένως», συμπληρώνει η κ. Χασκέλ, «αυτή η κατάσταση πρέπει να μας απασχολήσει πολύ, πρέπει να ανησυχούμε και να παρακολουθούμε στενά πώς αλλάζει η κατάσταση».

Όσον αφορά το θέμα της επανένταξης της Τουρκίας στο πρόγραμμα των F-35 και αν το Ισραήλ θα αντιδράσει, η κ. Χασκέλ αρκέστηκε να απαντήσει: «Αυτές οι συζητήσεις γίνονται μεταξύ του πρωθυπουργού (Νετανιάχου) και του προέδρου Τραμπ.

σου. Αυτή η δυναμική δεν ισχύει στη σημερινή Ουάσιγκτον.

Παράλληλα, αρκετά τουρκικά δημοσιεύματα –που αναπαράγονται και στη χώρα μας– αναφέρουν ότι στο πλαίσιο των τεχνικών διαβουλεύσεων εξεύρεσης λύσης για το θέμα των κυρώσεων, δεν αποκλείεται τροποποίηση του σχετικού νόμου CAATSA. Αυτό το σενάριο δεν είναι ακριβές, καθώς ο συγκεκριμένος νόμος αφορά στην αντιμετώπιση των εχθρών της Αμερικής, μέσω κυρώσεων, και πιο συγκεκριμένα στη Ρωσία, στο Ιράν και στη Βόρεια Κορέα, επομένως δεν τίθεται θέμα τροποποίησής του. Το παράρτημα 231 του νόμου, στο οποίο βασίστηκε η απόφαση του 2020 για την Τουρκία, προβλέπει την επιβολή κυρώσεων σε οντότητες που προβαίνουν σε συνδιαλλαγές με τους τομείς άμυνας ή πληροφοριών της Ρωσικής Ομοσπονδίας. Στη σχετική απόφαση του Στέιτ Ντιπάρτμεντ αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «οι ΗΠΑ σκοπεύουν να συνεχίσουν τη μακροχρόνια αμυντική συνεργασία τους με την Τουρκία, όταν καταστεί εφικτή η άρση του εμποδίου κατοχής των S-400». Η απόφαση αυτή θα μπορούσε πρακτικά να τροποποιηθεί και να «εξκλειδωθούν» εξελίξεις.

Την ώρα που βρίσκονται σε εξέλιξη διεργασίες για το ενδεχόμενο «εξκλειδωμά» της αμερικανοτουρκικής σχέσης, ασκούνται και αντίρροπες πιέσεις. Στο πλαίσιο αυτό, στην αμερικανική πρωτεύουσα αρχίζουν να τραπέζι ιδέες για την αξιοποίηση –και στην περίπτωση της Τουρκίας– του νόμου περί ποιοτικού στρατιωτικού πλεονεκτήματος (QME) του Ισραήλ έναντι των περιφερειακών αντιπάλων του. Υπενθυμίζεται πως από το 2008, οπότε και τροποποιήθηκε ο Νόμος περί Ελέγχου Εξαγωγής Όπλων, η αμερικανική νομοθεσία διασφαλίζει ότι οι πωλήσεις όπλων σε χώρες της Μέσης Ανατολής δεν θα πρέπει να υπονομεύουν το στρατιωτικό πλεονέκτημα και την τεχνολογική υπεροχή του Ισραήλ. Πρόκειται για μια βασική παράμετρο της αμερικανικής πολιτικής που ακολουθείται πιστά τις τελευταίες δεκαετίες, η οποία όμως δεν έχει εφαρμοσθεί έως σήμερα στην περίπτωση της Τουρκίας, επειδή πρόκειται για χώρα-μέλος του ΝΑΤΟ.

Νομίζω ότι θα πρέπει να παραμείνουν εντός του δωματίου».

Τέλος, η Ισραηλινή υφυπουργός Εξωτερικών αναφέρθηκε και στη συνάντησή της με την Ελληνίδα ομόλογό της Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου. «Εντυπωσιάστηκα από τη συνάντησή μας. Νομίζω ότι συμφωνούμε σε πολλά από αυτά τα θέματα και υπάρχει μια πολιτιστική και ιστορική πτυχή της φιλίας και της σχέσης μας. Μου ζήτησε προσωπικά να δω τον Έλληνα Πατριάρχη στην Ιερουσαλήμ, ώστε να διασφαλίσουμε ότι θα συνεχίσουμε αυτή τη στενή συνεργασία και τους ισχυρούς θρησκευτικούς και πολιτιστικούς δεσμούς που πραγματικά διατηρούμε», τόνισε.

«Πρόσφατα μάλιστα είχα μια πολύ γόνιμη και θερμή συνάντηση με τον Έλληνα Πατριάρχη για να δούμε πώς μπορούμε να συνεργαστούμε και να ενισχύσουμε και αυτή τη φιλία, η οποία δεν είναι λιγότερο σημαντική από την οικονομική πτυχή και την πτυχή της ασφάλειας, διότι στο βάθος της σχέσης η θεμελιώδης βάση της σχέσης είναι οι αμοιβαίες αξίες, οι ιουδαιοχριστιανικές αρχές και οι αξίες της δημοκρατίας και της ελευθερίας».

Του ΠΑΥΛΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ενας αδιάκριτος δημοσιογράφος παρεισέφρησε στο γραφείο της γραμματέως του Αδώνιδος Γεωργιάδη στο υπουργείο Υγείας και άρχισε να μετράει τις θρησκευτικές εικόνες. Εντεκα εικόνες της Παναγίας κάθε τεχνοτροπίας και μία του Ιησού «ευλογούν» έναν μικρό χώρο που μόλις χωράει δύο αντικριστά γραφεία με τις χαρακτηριστικές «Αδωνικές» καρέκλες.

Πρόκειται για τις γνωστές «gaming καρέκλες δερματινής» που πωλούνται σε αλυσίδες ηλεκτρονικών ειδών και τις οποίες προτιμούν όσοι (παιδιά ή ενήλικοι) επιδίδονται σε πολύωρη πώρωση με βιντεοπαιχνίδια (αλλά και όσοι αναζητούν εργονομικές λύσεις για να προστατευτούν από τις συνέπειες της καθιστικής ζωής).

Βυζάντιο και video games

Θαυμάζουμε τον συνδυασμό ανάμεσα στη βυζαντινή παράδοση και τον φουτουρισμό. Μοιάζει με «εγκατάσταση» εννοιακής τέχνης (conceptual art), αποτύπωμα της διττής προσωπικότητας του πολιτικού. Γνωρίζουμε ήδη από τις τηλεοπτικές εμφανίσεις του ότι μια παρόμοια καρέκλα προτιμά κατά τις ατελείωτες ώρες που αφιερώνει καθημερινά στο «βιντεοπαιχνίδι» της πολιτικής.

«Σε τι οφείλεται ο τόσο μεγάλος αριθμός από Παναγίες;». «Στην αγάπη», απαντάει αποφισιστικά η κυρία Μαριέττα. Δεν είναι μόνο οι εικόνες. Τα φωτιστικά της γραμματείας, δύο στήλες από μαύρο πλαστικό καρφωμένες στο ταβάνι, σχηματίζουν έναν τεράστιο φωτεινό σταυρό! «Εντάξει, τα φωτιστικά τα βρήκαμε έτσι, δεν τα τοποθετήσαμε εμείς».

Οι διάδρομοι, οι ψηλοτάβανοι χώροι, οι φθαρμένες πόρτες και η γενικότερη αρχιτεκτονική που θυμίζουν το Ιπποκράτειο ή το Αρεταίειο προδίδουν ότι το εβδομήντα ετών κτίριο του υπουργείου Υγείας προοριζόταν για νοσοκομείο. Είναι σήμερα ένα σκυθρωπό «ματαιωμένο» νοσοκομείο, που αντί για κλίνες έχει γραφεία. Ιδού το «μειντέρ του

«Δεν βλέπω κανένα λόγο ο Μπισσιτάκης να μην κερδίσει τις εκλογές του 2027. Δεν υπάρχει αντίπαλος. Δεν βλέπω ποιος μπορεί να τον αμφισβητήσει στη Ν.Δ. Εγώ σίγουρα δεν τον αμφισβητώ».

ΕΣΥ» (εδώ γεννήθηκε ο θεσμός από τον Παρασκευά Αυγερινό και υλοποιήθηκε από τον Γιώργο Γεννηματά).

Ο υπουργός φοράει γραβάτα και κοστουμί γαλλικής αισθητικής μέσα σε έναν διάκοσμο που θυμίζει την πρώτη οκταετία του Κωνσταντίνου Καραμανλή (1955-1963). Το γραφείο του είναι ίσως το μοναδικό στην κυβέρνηση με έπιπλα από τη δεκαετία του '50. Δεσπόζουν και εδώ οι εικόνες της Θεοτόκου.

Τα σύμβολα της πίστωσης συμπληρώνονται από τη σημειολογία της πατρίδας. Το έπιπλο του γραφείου του, μάλλον από τον ιστορικό οίκο Σαρίδη, βρίσκεται μπροστά από μια μεταξοτυπία λειτουργίας του πασιγνώστου έργου «Η Ελλάς Ευγλωμονούσα» του Θεόδωρου Βρυζάκη (1858), δώρο από το Πολεμικό Μουσείο. Στην πρώτη τετραετία είχε τοποθετήσει το ίδιο αντίγραφο πίσω από το γραφείο του στο υπουργείο Ανάπτυξης για να τιμήσει τα 200 χρόνια από την Επανάσταση. Ήταν η εποχή που η Ελλάς ευγλωμονούσε τον Αδωνι για το «Καλάθι του Νοικοκυριού».

Ο θρύλος θέλει τον νεαρό Αδωνι να σούρνει τα εξ αμάξης σε Εβραίους, μετανάστες και ομοφυλόφιλους. Κι όμως, διαψεύδει κατηγορηματικά ότι προέβη ποτέ σε τέτοιες ρατσιστικές τοποθετήσεις. Αποδέχεται μόνο ότι καλλιεργήθηκε η λανθασμένη εντύπωση ότι είναι αντισημίτης επειδή κάποτε, προ Χριστού, διαφώνησε σχετικό βιβλίο του Κώστα Πλευρν. Ζήτησε δημόσια συγγνώμη γι' αυτό.

Αδωνis Γεωργιάδης

Εικονολατρία και σταυροφορία

Έχει «άδεια παραμονής» εδώ και 13 χρόνια στη Ν.Δ. Δεν πιστεύουν όλοι ότι έχει και γαλάζια «ιθαγένεια». Ήταν οι μισθολογικές βολές του εκδήλωση εσωκομματικού στρες;

Ο Σαούλ προς τη Δαμασκό

Από τότε με κάθε ευκαιρία εκφράζει τον θαυμασμό του για την ιστορική διαδρομή του κράτους του Ισραήλ. Ενα κάδρο με τους ομήρους της Χαμάς βρίσκεται κρεμασμένο στον τοίχο, δώρο από τον Ισραηλινό ομόλογό του. «Θα το βγάλω όταν απελευθερωθούν όλοι».

Δηλώνει φιλελεύθερος δεξιός. Πρωτάκι στη Βουλή με τον ΛΑΟΣ την περίοδο 2007-09 υποστήριξε όλες τις ιδιωτικοποιήσεις (ΟΛΠ, ΟΤΕ, Ολυμπιακή). Εσχάτως υπερασπίστηκε με θέρμη τη φαρμακευτική κάνναβη και τον γάμο ομοφύλων. «Πολλοί ψηφοφόροί μου έχουν ενοχληθεί πάρα πολύ από την υποστήριξη μου στον γάμο ομοφύλων. Ζητώ συγγνώμη από όλους ενόχλησα, αλλά το είδα από τη σκοπιά των ανθρωπίνων δικαιωμάτων».

Παρ' όλα αυτά, κάποιος θα τον καταχωρίζουν πάντοτε στην «ακραία δεξιά». Ίσως είναι η μοίρα ενός Αδωνιδος να μοιράζεται μεταξύ των αντιθέτων. Ο Αδωνis της μυθολογίας ήταν καταδικασμένος να κοιμάται έξι μήνες με την Περσεφόνη και έξι μήνες με την Αφροδίτη.

Το 2015 κατέβηκε για πρόεδρος της Ν.Δ. Ελαβε 11,4% και στον δεύτερο γύρο υποστήριξε τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Δέκα χρόνια μετά, έχει σιωπηλά εγκαταλείψει τις αρχηγικές φιλοδοξίες του; Θεωρεί την ερώτηση γίνονται στην ώρα τους. Αυτή τη στιγμή η Ν.Δ. έχει αρχηγό». Ο αρχηγός της Ν.Δ. πριν από τρεις μήνες έσπασε το ρεκόρ του πατρός του, Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, σε ό,τι αφορά την παραμονή στην ηγεσία του κόμματος (109 μήνες) και περίπου σε δύο εβδομάδες θα σπάσει το μεταπολιτευτικό ρεκόρ του Κωνσταντίνου Καραμανλή (69,5

μήνες) σε ό,τι αφορά τη διαρκή παραμονή στην πρωθυπουργία. Μήπως αυτά τα ρεκόρ ανοίγουν την όρεξη των δελφίνων;

Και μετά το 2027

«Δεν βλέπω κανένα λόγο ο Μπισσιτάκης να μην κερδίσει τις εκλογές του 2027. Δεν υπάρχει αντίπαλος. Δεν βλέπω ποιος μπορεί να τον αμφισβητήσει μέσα στη Ν.Δ. Εγώ σίγουρα δεν αμφισβητώ τον Κυριάκο Μητσοτάκη. Η μόνη περίπτωση να μην ηγείται ο Μητσοτάκης το 2027 είναι να μην το θέλει ο ίδιος και εγώ προσωπικά δεν καταλαβαίνω γιατί να μην το θέλει».

Σεισμός 4,8 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ σημειώθηκε τις προάλλες στο εκλογικό τρίγωνο που ορίζεται ανάμεσα στο υπουργείο Υγείας, στο υπουργείο Ναυτιλίας και στο υπουργείο Αμυνας. Εμπνεόμενοι από τις «αρχηγικές» ανακοινώσεις του Νίκου Δένδια περί αυξήσεων στα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, ο Βασίλης Κικίλιας και στη συνέχεια ο Αδωνis μίλησαν για την ανάγκη αυξήσεων σε όλους ανεξαιρέτως τους ενστόλους. Στον χορό της κοινωνικής ευαισθησίας όρμησαν και καμιά δεκαριά βουλευτές. Λέγεται ότι ο πρωθυπουργός κατάρδιασε τηλεφωνικώς τον υπουργό Ναυτιλίας και ανέβαλε την επίσκεψή του στο υπουργείο Υγείας.

Το 2016 ο Αδωνis Γεωργιάδης και ο Κωστής Χατζηδάκης ορίστηκαν αντιπρόεδροι της Ν.Δ. για να εκφράσουν τις δυο ψυχές του κόμματος, τη δεξιά και τη φιλελεύθερη. Το 2023 ο Χατζηδάκης κέρδισε την πρωτιά στον Βόρειο Τομέα της Αθήνας αφήνοντας τον Αδωνι στη δεύτερη θέση και πρόσφατα αναβαθμίστηκε σε αντιπρόεδρο της κυβέρνησης.

Ο Νίκος Δένδιας, πρώτος στον Νότιο Τομέα, θεωρείται από πολλούς ως ο προπορευόμενος δελ-

φίνος. Σύμφωνα με τις χαρτορίχτρες, ο Αδωνis φέρεται να πιστεύει ότι οι υπουργοί που δεν πέφτουν στη φωτιά για την κυβέρνηση δεν δικαιούνται να κάνουν μύστρα για αρχηγοί. Γι' αυτό υποτίθεται ότι επενέβη με αποτέλεσμα να ξεκινήσει το πατιρντί.

Μαδαγασκάρη καλεί Πεντάγωνο

Προφανώς γνωρίζει ότι οι νεοκαρμανλικοί όπως ο Δένδιας, αλλά και οι «Τζεντάι» Κώστας Καραμανλής και Προκόπης Παυλόπουλος στραβώνουν όταν μιλάνε για τους μετανάστες από τη Μαδαγασκάρη της Δεξιάς. Οσο σκληρά εργαζόμενοι κι αν αποδεικνύονται ο Αδωνis, ο Θάνος Πλεύρης και ο Μάκσας Βορίδης, είναι δύσκολο να λάβουν την πλήρη νεοδημοκρατική «ιθαγένεια».

Αν ανανήψουν οι Ηρακλειδείς του καρμανλισμού τότε οι χειρόνακτες του κόμματος, παρά τα άφθονα ένοσημα, μπορεί να βρεθούν στο αεροπλάνο της επιστροφής στις εσχατιές της Δεξιάς. Ισχύουν αυτοί οι υποσυνείδητοι φόβοι; Ο Αδωνis είναι πολύ έμπειρος για να πέσει σε τέτοιες παγίδες. «Ο Νίκος Δένδιας είναι υπουργός Εθνικής Αμυνας, τον τιμώ και χαίρομαι που συνεργαζόμαστε».

Οι εχθροί του Αδωνιδος του καταλογίζουν ότι εξήλωσε τη δόξα του αειμνήστου Δημήτρη Τσοβόλα και θέλει «εδώ και τώρα» ο Μητσοτάκης «να τα δώσει όλα». Απορρίπτει τη μομφή. «Εχω ψηφίσει και τα τρία μνημόνια. Στο δεύτερο ήμουν υπουργός Υγείας και έκανα τις περικοπές που ήταν απαραίτητες. Είναι προσβλητικό για την ιστορία μου να με κατηγορούν για δημοσιονομικό λαϊκισμό. Δεν πάσχω από δημοσιονομικό λαϊκισμό. Δεν πάσχω από δημοσιονομικό ρεαλισμό».

Είναι ο «δημοσιονομικός ρεαλισμός» εκείνο που τον ώθησε να υποδείξει γενίκευση των αυξήσεων σε όλους τους ενστόλους; «Δεν υποδεικνύω τίποτα. Λέω απλώς ότι στο πλαίσιο της οικονομικής πολιτικής που θα αποφασίσει ο πρωθυπουργός είμαι βέβαιος ότι θα ιεραρχήσει πολύ ψηλά κατηγορίες δημοσίων λειτουργιών που χρειάζονται ενίσχυση».

Ο Αδωνis Γεωργιάδης, αφού έχτισε όνομα στον ΛΑΟΣ και στις τηλεοπτικές βιβλίων, έκλεισε τον Φεβρουάριο δεκατρία χρόνια στη Ν.Δ. Επί Σαμαρά και Μητσοτάκη κέρδισε πολλά γαλόνια γιατί αναδείχτηκε στα αλώνια της Βουλής, των καναλιών και του τουίτερ. Πρωτοστάτησε στη σύγκρουση με τον ΣΥΡΙΖΑ και έχει να επιδείξει ουλές-παράσημα (το 2018 τον τύλιξαν στο «σκάνδαλο Novartis» και αππλάγη οριστικά το 2022).

Το 2013 και το 2025

Υπουργός Υγείας το 2013, υπουργός Υγείας και το 2025. Κόλλησε ο χρόνος; «Άλλο το υπουργείο σήμερα κι άλλο τότε. Τότε κάθε μέρα η πρώτη κουβέντα που άκουγα ήταν ότι: "Μας λείπουν άλλα 40-50 εκατομμύρια". Σήμερα ο στόχος μας είναι πώς θα απορροφήσουμε περισσότερους πόρους από το Ταμείο Ανάκαμψης».

Τι απαντάει σε όσους λένε ότι η Υγεία έχει βαλτώσει; «Οι στόχοι στην υγεία είναι όλοι μετρήσιμοι και σε όλους τους μετρήσιμους στόχους το 2024 είναι η καλύτερη χρονιά. Το ΕΣΥ έχει περισσότερο προσωπικό, χρωστάει λιγότερα χρήματα, κάνει περισσότερα χειρουργεία».

Κάποιοι λένε ότι το ύψος του είναι πλέον ντεμοντέ. Σήμερα η μόδα επιβάλλει στον καλό υπουργό να στρέφει και το άλλο μάγουλο. Παρά την αναμφισβήτητη χριστιανοσύνη του, ο Αδωνis διαφωνεί. «Ζητώ συγγνώμη από όσους τυχόν έχουν ενοχληθεί από το ύψος μου, αλλά αυτό είναι το ύψος μου».

Πέρυσι στη Βουλή είχε το ίδιο ύψος και τα ίδια επιχειρήματα για τα Τέμπη. Όλοι έλεγαν ότι ξελάσπωσε την κυβέρνηση. Τι άλλαξε φέτος; «Έχει αλλάξει το πολιτικό περιβάλλον. Η κυβέρ-

«Οι στόχοι στην υγεία είναι όλοι μετρήσιμοι και το 2024 είναι η καλύτερη χρονιά. Το ΕΣΥ έχει περισσότερο προσωπικό, χρωστάει λιγότερα χρήματα, κάνει περισσότερα χειρουργεία».

νηση έχασε σε μεγάλο βαθμό τη μάχη της κοινής γνώμης στο θέμα των Τεμπών». Εκείνο που τον αγανακτεί είναι η κατηγορία περί συγκάλυψης. «Κι εμείς είμαστε γονείς. Κι εμείς πονάμε τα παιδιά που χάθηκαν. Κι εμείς συμπόσσουμε με τους γονείς που έχασαν τα παιδιά τους».

Πώς ερμηνεύει το γεγονός ότι οι 7 στους 10 πιστεύουν ότι έγινε συγκάλυψη; «Το 2015 οι 7 στους 10 πίστευαν ότι αν εκβιάσουμε με έξοδο από το ευρώ τότε η Ευρώπη θα υποχωρήσει ως προς το μνημόνιο. Σήμερα ξέρουμε ότι οι 7 στους 10 έκαναν λάθος. Η πλειοψηφία στη δημοκρατία έχει πάντα το δικαίωμα να αποφασίζει γιατί οι αποφάσεις λαμβάνονται κατά πλειοψηφία. Δεν σημαίνει ότι έχει πάντα δίκιο».

Προσθέτει ότι η υποτιθέμενη «συγκάλυψη» του θυμίζει την κατηγορία για «συγκάλυψη» για την υπόθεση της Μονής Βατοπαιδίου που έπληξε την κυβέρνηση Καραμανλή το 2008 για να αποδειχθεί κατόπιν εορτής ότι δεν υπήρχε κανένα σκάνδαλο!

Τελικά, μπορεί η Ν.Δ. να διορθώσει όσα λάθη έκανε στη διαχείριση της τραγωδίας και να ανακτήσει το «ηθικό πλεονέκτημα»; «Όλα διορθώνονται αν έχεις διάθεση να πολεμήσεις για να τα διορθώσεις». Προφανώς θα πρέπει και η Παναγία να βάλε το χέρι της, κάτι που δεν είναι εντελώς απίθανο να συμβεί. Αλλωστε ακόμα και ο πρωθυπουργός έχει μια Παναγία στο γραφείο του. Την «Παναγία με τον Χριστό» του Κωνσταντίνου Παρθένου.

Η Ζωή Κωνσταντοπούλου πρωταγωνιστεί σε διαμαρτυρία εποχικών πυροσβεστών έξω από το υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας. Η δημοσκοπική άνοδος της Πλεύσης Ελευθερίας στη χώρα μας αποτελεί εκδήλωση και σύμπτωμα ενός ευρύτερου φαινομένου. Η ασάθεια της εκλογικής συμπεριφοράς και η δυσπιστία προς τον θεσμό «κόμμα» κυριαρχούν.

Του ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΟΣΧΟΝΑ

Η ιστορία του κομματικού φαινομένου κατά την περίοδο 1920-1960 θα μπορούσε να συνοψιστεί, παρά λίγες σημαντικές εξαιρέσεις, ως η ιστορία της αποτυχίας των νέων και των μικρών κομμάτων να γίνουν «μεγάλα» και να αντικαταστήσουν τα παλαιά. Ή ως η ιστορία της καταπληκτικής ανθεκτικότητας των μεγάλων παλαιών κομμάτων, τα οποία επέδειξαν αυξημένη ικανότητα προσαρμογής στις προκλήσεις κάθε νέας εποχής.

Σήμερα όμως οι ψηφοφόροι φαίνεται να έχουν τρελαθεί. Νέα κόμματα με παράξενα ονόματα εμφανίζονται ξαφνικά, μικρά κόμματα γίνονται μεγάλα, παλαιά μεγάλα ιστορικά κόμματα υφίστανται βαριές ή συντριπτικές ήττες, νέοι ηγέτες με ασυνήθην πολιτικά προφίλ ανταγωνίζονται τους παλαιούς και οι εκλογικοί σεισμοί διαδέχονται ο ένας τον άλλο. Η δημοσκοπική άνοδος της Πλεύσης Ελευθερίας στη χώρα μας αποτελεί εκδήλωση και σύμπτωμα ενός ευρύτερου φαινομένου. Η ασάθεια της εκλογικής συμπεριφοράς και η δυσπιστία προς τον θεσμό «κόμμα» κυριαρχούν. Όμως η τάση δεν είναι παντοῦ ομοιόμορφη. Στις ΗΠΑ τα κόμματα έχουν τα τελευταία χρόνια ενισχυθεί. Στην Ευρώπη έχουν εξασθενήσει. Ας δούμε πώς και πόσο η Ε.Ε. έχει επηρεάσει τη δυναμική αυτού του τόσο σημαντικού θεσμού που ονομάζεται «πολιτικό κόμμα».

Ενιαίο εκτελεστικό

Στο πλαίσιο του έθνους-κράτους τα κόμματα πήραν την αντιπροσώπευση και διακυβέρνηση στους ώμους τους, κάτι που δεν ήταν καθόλου αυτονόητο στην πρώτη φάση του κοινοβουλευτισμού. Σύμφωνα με τον Stefano Bartolini, τα κόμματα –και μόνο τα κόμματα– έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην αποτροπή του κατακερματισμού της διακυβέρνησης. Κατάφεραν να εναρμονίσουν και να συντονίσουν διαφορετικές «θεσμικές τάξεις» και πρωταγωνιστές. Επέβαλαν πειθαρχία σε κυβερνητικούς και κοινοβουλευτικούς συνασπισμούς, άσκησαν έλεγχο στη διοίκηση και στο τοπικό πολιτικό προσωπικό, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις έλεγξαν ακόμη και σημαντικές ομάδες συμφερόντων. Μέσα από αυτούς τους μηχανισμούς, τα κόμματα παρήγαγαν και τη συνοχή και τη σταθερότητα της διακυβέρνησης.

Ιστορικά, ο κομματικός χαρακτήρας της εναρμόνισης διαφορετικών θεσμών και παικτών συνέβαλε και στην εναρμόνιση –δηλαδή στη συνοχή– των δημόσιων πολιτικών και, συνεπώς, στην κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Η ιδέα εδώ είναι απλή, αν και εξόχως παραμελημένη

από τις θεωρίες της δημοκρατίας και τις θεωρίες για τα κόμματα: η ικανότητα εναρμόνισης των θεσμών αυξάνει τις πιθανότητες συνοχής των πολιτικών και η αυξημένη συνοχή τείνει να βελτιώσει τις κυβερνητικές επιδόσεις (Μοσχονάς, «Καθημερινή», 2022). Στο πολύ πιο ευνοϊκό, γιατί λιγότερο πολυκεντρικό, περιβάλλον της εποχής του έθνους-κράτους τα κόμματα μετέτρεψαν τις ευτικές δημοκρατίες, μέσα από τη συνεχή ενδυνάμωση του δικού τους ρόλου, σε κομματικές δημοκρατίες.

Κατακερματισμένο εκτελεστικό

Η αναγέννηση της ευρωπαϊκής ενοποίησης στις δεκαετίες του 1980 και 1990 ήταν μια μεγάλη στιγμή για την Ευρώπη. Οδήγησε στην επανίδρυση, στη δεύτερη ίδρυση, της Ευρώπης, μετά τη Συνθήκη της Ρώμης (1957). Ως συνέπεια, η Ε.Ε. έγινε σταδιακά ένας ισχυρός διεθνής πόλος που, επιπλέον, απέκτησε μεγάλη επιρροή στις πολιτικές των κρατών-μελών της. Έγινε βαριά μηχανή. Αυτή, όμως, η βαριά μηχανή ήταν εξόχως ατελής, ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά την ισχύ και την κατανομή των εξουσιών στο εσωτερικό της. Το ευρωπαϊκό μακροσύστημα δημόσιων εξουσιών, νοούμενο ως ενιαίο σύστημα που περιλαμβάνει και συνδυάζει τις εξουσίες των Βρυξελλών και των 27 κρατών-μελών, χαρακτηρίζεται από τεμαχισμό του εκτελεστικού βραχίονα και ταυτόχρονο διπλό έλλειμμα εκτελεστικής ισχύος (έλλειμμα στο εθνικό επίπεδο, έλλειμμα και στο καθαυτό ευρωπαϊκό). Το εξαιρετικά μικρό μέγεθος του κοινοτικού προϋπολογισμού είναι μια κρίσιμη όψη του ελλείμματος ισχύος των Βρυξελλών.

Συνεπώς, αυτό το πρωτότυπο θεσμικό οικοδόμημα δεν δουλεύει στη βάση της κυριαρχίας όπως τη γνώρισα στα «παλαιά»

εθνικά κράτη – «ένα ενιαίο σύστημα εξουσιών και εκπροσώπησης που ελέγχει όλες τις λειτουργίες διακυβέρνησης σε μια δεδομένη επικράτεια» (Bellamy και Castiglione). Κάπου ανάμεσα στο Συμβούλιο της Ε.Ε. και στα Συμβούλια Υπουργών, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, στο σημαντικό Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, στις 27 εθνικές κυβερνήσεις και διοικήσεις, στα 27 εθνικά κοινοβούλια, στις ενισχυμένες εθνικές περιφερειακές/τοπικές εξουσίες και στις ανεξάρτητες αρχές κάθκε κάτι πολύ σημαντικό: η ενότητα του εκτελεστικού βραχίονα και το ενιαίο του συστήματος αντιπροσώπευσης. Όπως έγραψε ο νομικός Paul Allié, η Ε.Ε. χαρακτηρίζεται από μια σύγκυση εξουσιών που κανένα από τα κράτη-μέλη της «δεν θα ανεχόταν για τον εαυτό του». Το έλλειμμα ισχύος του εκτελεστικού βραχίονα είναι δομικό, δηλαδή ιδρυτικό, διότι συνδέεται με την απουσία κοινής ταυτότητας, δηλαδή με την απουσία κοινής ιστορίας, κοινών σκοπών, κοινών κρατικών και οικονομικών δομών, κοινού σχεδίου και μιας κοινής κουλτούρας αλληλεγγύης. Γι' αυτό δεν είναι επιλύσιμο στο κοντινό και λιγότερο κοντινό μέλλον.

Έχει αυτή η αποδυνάμωση του εκτελεστικού επιπτώσεις στην κομματική ισχύ; Εξαιρετικά μεγάλες, διότι μειώνει την κυβερνητική αποτελεσματικότητα. Τα κόμματα δεν είναι πλέον σε θέση να διασφαλίσουν την εναρμόνιση των κέντρων εξουσίας και των εφαρμοσμένων πολιτικών ή, για να είμαστε ακριβείς, διατηρούν σε μεγάλο βαθμό την ευθύνη για τη συνοχή των κέντρων εξουσίας σε εθνικό επίπεδο αλλά δεν διασφαλίζουν αυτή τη συνοχή στο ευρωπαϊκό σύστημα ως σύνολο. Από αυτή τη σκοπιά, η Ε.Ε. συνιστά αλλαγή παραδείγματος στην ιστορία του εκτελεστικού και στην ιστορία

των κομμάτων στην Ευρώπη. Δεν είναι τυχαίο, συνεπώς, ότι είναι ακριβώς τα μεγάλα κόμματα, τα παραδοσιακά κόμματα εξουσίας (σοσιαλδημοκρατικά, χριστιανοδημοκρατικά, συντηρητικά), που έχουν υποστεί τη μεγαλύτερη εκλογική υποχώρηση.

Η Ευρώπη και ο Τραμπ

Εν μέσω ενός καταγισμού δαμών και επίδειξης ισχύος της αμερικανικής προεδρίας, έχει νόημα η συζήτηση για την κρίση των κομμάτων στην Ευρώπη; Φοβάμαι πως ναι. Γιατί η σύγκριση μπορεί να πει όσα δεν μπορούν να πουν χιλιάδες λέξεις.

Ο Τραμπ επιχειρεί να υλοποιήσει στις ΗΠΑ τη θεωρία του «ενιαίου εκτελεστικού» (theory of the unitary executive), ασκώντας ένα είδος «αυτοκρατορικής προεδρίας» (Daniel Bessner). Ο φρενής ρυθμός των αποφάσεων και των εκτελεστικών διαταγμάτων υπακούει σε μια λογική μοναχικής άσκησης της εξουσίας που δεν σέβεται κανόνες και θεσμούς – και παρακάμπτει τα θεσμικά αντίβαρα. Στη σημερινή Αμερική, το εκτελεστικό είναι εδώ με όλη τη βαριά και τρομερή δύναμή του. Και αυτό δεν οφείλεται μόνο στη βίαιη και εγωκεντρική προσωπικότητα του νέου Αμερικανού προέδρου. Οφείλεται και στη συγκεντροποίηση της εξουσίας στο εσωτερικό του αμερικανικού ομοσπονδιακού συστήματος.

Αντιθέτως, στην Ευρώπη της Ε.Ε. το ισχυρό εκτελεστικό δεν είναι εδώ. Εδώ, σε σύγκριση με τον καταγισμό μέτρων της διοίκησης Τραμπ, κυριαρχεί η «αργή δημοκρατία» (όρος του David Djaiz). Η Ε.Ε. διαφέρει από τις ΗΠΑ, ακριβώς γιατί η δομή του ευρωπαϊκού συστήματος δεν υπακούει σε μια συγκεντρωτική λογική συγκρίσιμη με τη δυναμική του αμερικανικού φεντεραλισμού. Εάν το κοντράστ μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών είναι ακραία εμφανές, όπως

ακραία μεγάλη είναι η πόλωση μεταξύ τους, στην Ευρώπη κυριαρχούν η σύγκλιση και ο συμβιβασμός μεταξύ Κεντροδεξιάς και Κεντροαριστεράς. Επίσης, στο αυστηρά ενωσιακό επίπεδο κυριαρχεί η μικρή «ορατότητα» της κομματικής δράσης, διότι σχεδόν κανείς δεν γνωρίζει, καθώς το ευρωπαϊκό σύστημα διευθύνεται από μεγάλους συνασπισμούς, ποιο κόμμα ή κομματική οικογένεια είναι ο εμπνευστής των πολιτικών. Επιπλέον, ο ανταγωνισμός μεταξύ εναλλακτικών προτάσεων πολιτικής, ιδιαίτερα στα οικονομικά θέματα, είναι, λόγω ακριβώς της Ε.Ε., ιδιαίτερα περιορισμένος.

Η παρακμή του mainstream

Η ευρωπαϊκή εμπειρία αποκαλύπτει ότι το πρόβλημα των σημερινών κομμάτων δεν είναι τόσο η μετατροπή τους σε επαγγελματικούς μηχανισμούς εξουσίας αποκομμένους από το κοινωνικό σώμα, όπως υποστηρίζεται εύκολα και συχνά (βλ. διάφορες παραλλαγές του κόμματος-καρτέλ), αλλά μάλλον το ακριβώς αντίθετο: είναι η αδυναμία τους να λειτουργήσουν ως αποτελεσματικοί μηχανισμοί εξουσίας που απομακρύνει τα κόμματα από την κοινωνία. Επίσης, δείχνει ότι τα κεντρικά κόμματα στην Ευρώπη είναι πολύ συνδεδεμένα με το «ευρωπαϊκό όνειρο» για να διατυπώσουν μια στρατηγική στενά εθνική. Ταυτόχρονα, είναι πολύ συνδεδεμένα με το εθνικό κράτος (το ανυπέρβλητο της εθνικής κυριαρχίας, σύμφωνα με τον Αντώνη Μανιτάκη), για να διατυπώσουν με πεποίθηση και δύναμη μια πραγματική μετασχηματιστική ευρωπαϊκή στρατηγική.

Συμπερασματικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση, λόγω των παραπάνω χαρακτηριστικών συγκρότησης και ανάπτυξης της, επιτείνει δραστικά την εξασθένηση των μεγάλων κομμάτων κυβερνητικής κλίσης. Υπό κάποια έννοια, αυτή η εξασθένηση είναι η μεγάλη παράπλευρη απόλεια των επιτυχιών της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η εποχή της αδυναμίας των μεγάλων mainstream κομμάτων αφήνει ανοικτή ολόκληρη λεωφόρο για τις αντιπολιτευτικές κάθε είδους, τις συστημικές και αντισυστημικές, τις λαϊκιστικές και τις μη λαϊκιστικές, αλλά και για κοινωνικά κινήματα και για κάθε είδους κινητοποιήσεις. Η σημερινή Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι απλώς εμπόδιο στην ανανέωση των μεγάλων κυβερνητικών κομμάτων, είναι εμπόδιο και στην ανανέωση των δικών της δυσκίνητων δομών.

Ο κ. Γεράσιμος Μοσχονάς είναι καθηγητής Συγκριτικής Πολιτικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Σύγκλιση των πόλων

Εάν το κοντράστ μεταξύ Ρεπουμπλικανών και Δημοκρατικών είναι ακραία εμφανές, όπως ακραία μεγάλη είναι η πόλωση μεταξύ τους, στην Ευρώπη κυριαρχούν η σύγκλιση και ο συμβιβασμός μεταξύ Κεντροδεξιάς και Κεντροαριστεράς.

Ανοικτή λεωφόρος

Η εποχή της αδυναμίας των μεγάλων mainstream κομμάτων αφήνει ανοικτή ολόκληρη λεωφόρο για τις αντιπολιτευτικές κάθε είδους, τις συστημικές και αντισυστημικές, τις λαϊκιστικές και τις μη λαϊκιστικές.

Οι επενδυτές είχαν προετοιμαστεί για ένα σοκ από τους δασμούς Τραμπ, αλλά τελικά ήταν χειρότερα από ό,τι πιστεύαμε, λένε διεθνείς αναλυτές. Ο οίκος αξιολόγησης Fitch και η UBS υπολογίζουν ότι ο νέος μέσος δασμολογικός συντελεστής των ΗΠΑ αυξάνεται πλέον στο 25% -ένα επίπεδο που έχουμε να δούμε από το 1909- από μόλις 2,5% το 2024.

Ο ασκός του Αιόλου άνοιξε

Στη δίνη των δασμών του Τραμπ η διεθνής οικονομία – Τα χειρότερα έπονται, εκτιμούν οι αναλυτές

**ΠΥΡΕΤΟΣ
ΤΡΑΜΠ**

Της **ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ ΚΟΥΡΤΑΛΗ**

Παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση, κρίση χρέους στην Ευρώπη, πανδημία, ενεργειακή και πληθωριστική κρίση και τώρα εμπορικός πόλεμος. Ο τελευταίος γύρος εμπορικών δασμών των ΗΠΑ που αποκαλύφθηκε την «Ημέρα Απελευθέρωσης» αποτελεί ένα σημαντικό πλήγμα στην παγκόσμια οικονομία, που μόλις ανακάμπτει από την έκρηξη του πληθωρισμού μετά την πανδημία, που επιβαρύνεται από επίπεδα χρέους-ρεκόρ, ενώ έχει κλονιστεί από τις γεωπολιτικές διαμάχες. Ο εμπορικός πόλεμος είναι πλέον σε πλήρη εξέλιξη και τα πράγματα μόνο χειρότερα θα γίνουν βραχυπρόθεσμα, όπως εκτιμούν αναλυτές και οικονομολόγοι, με τα αντίποινα να αναμένεται να οδηγήσουν σε μεγαλύτερο σοκ. Αυτή, επισημαίνουν,

Η πολιτική Τραμπ μπορεί να καταστρέψει την παγκόσμια τάξη ελευθέρου εμπορίου, στην οποία οι ίδιες οι ΗΠΑ έχουν πρωτοστατήσει από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

είναι ξεκάθαρα η νέα κρίση με την οποία είναι αντιμέτωπες η παγκόσμια οικονομία και οι αγορές. Ανάλογα με το πώς θα κινηθούν στη συνέχεια ο Ντόναλντ Τραμπ και οι γέγες άλλων χωρών, με την Κίνα να κάνει την αρχή την Παρασκευή απαντώντας με αντίποινα, μπορεί επίσης να αποτελέσει σημείο καμπής για ένα παγκοσμιοποιημένο σύστημα που μέχρι τώρα θεωρούσε δεδομένη τη δύναμη και την αξιοπιστία της Αμερικής. «Οι δασμοί του Τραμπ ενέχουν τον κίνδυνο να καταστρέψουν την παγκόσμια τάξη ελευθέρου εμπορίου, στην οποία οι ίδιες οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν πρωτοστατήσει από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο», σημειώνει το Ινστιτούτο Ερευνών της Nomura.

Αβεβαιότητα παντού

Οι επενδυτές είχαν προετοιμαστεί για ένα σοκ από τους δασμούς Τραμπ, αλλά διεθνείς αναλυτές σημείωσαν πως οι σαρωτικοί δασμοί που ανακοινώθηκαν ήταν το χειρότερο σενάριο

για τις αγορές. Ενόψει της «Ημέρας Απελευθέρωσης», οι επενδυτές είχαν προσπαθήσει να παραμείνουν αισιόδοξοι, προσδοκώντας ότι η σαφήνεια σχετικά με τις δασμολογικές πολιτικές της κυβέρνησης θα βοηθούσαν να αφαιρεθούν η αβεβαιότητα και η αστάθεια από τις αγορές.

Ωστόσο, μετά την αποκάλυψη από τον Τραμπ –και εν μέσω του βίαιου sell-off στις αγορές που ακολούθησε– αυτό που έμεινε είναι ακόμη υψηλότερος κίνδυνος, με τις προβλέψεις για συνέχιση της ισχυρής «βουτιάς» στις μετοχές και τη στρόφη στα ασφαλή επενδυτικά καταφύγια, όπως τα ομόλογα, να αυξάνονται, ενώ αναλυτές βλέπουν bear market στις ΗΠΑ, τη στιγμή που ήδη η ευρωπαϊκή αγορά έχει βυθιστεί πάνω από 10% σε σχέση με τα ιστορικά υψηλά που κατέγραψε τον Μάρτιο. Μία εξέλιξη που λίγοι ανέμεναν είναι η ισχυρή αποδυνάμωση του δολαρίου, με την Deutsche Bank να κάνει λόγο για κρίση εμπιστοσύνης στο αμερικανικό νόμισμα. Τους επόμενους μήνες θα επικρατήσουν οι αυξήσεις των τιμών –και επομένως η μείωση της ζήτησης– που είναι και ο πρώτος αντίκτυπος των νέων δασμών που εφαρμόζονται σε χιλιάδες αγαθά τα οποία αγοράζονται και πωλούνται από καταναλωτές και επιχειρήσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη. Όπως επισήμανε και ο Ντιρκ Γιαντούρα, πρόεδρος της γερμανικής ένωσης BGA, που εκπροσωπεί εισαγωγείς και εξαγωγείς, «θα πρέπει να μεταφράσουμε τους δασμούς ως αυξήσεις τιμών και σε πολλές περιπτώσεις αυτό σημαίνει πτώση των πωλήσεων».

Τεράστιο πλήγμα

«Καμία οικονομία δεν θα μείνει αλώβητη. Ακόμη και εκείνες που εξαρτώνται λιγότερο από τις εξαγωγές θα αισθανθούν τον πόνο, καθώς οι επενδύσεις επιβραδύνονται, οι αλυσίδες εφοδιασμού αναδιαρθρώνονται και η εμπιστοσύνη εξανεμίζεται», προειδοποιεί ο Νάιτζελ Γκριν, διευθύνων σύμβουλος του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού συμβουλευτικού κολοσσού deVere Group. «Ο κόσμος πήρε οδυνηρά μαθήματα κατά τη δεκαετία του 1930 σχετικά με τον καταστροφικό αντίκτυπο των δασμών και των αντιποίνων. Καλά θα ήταν να τα θυμόμαστε τώρα».

Από τον Κήπο των Ρόδων του Λευκού Οίκου, ο Τραμπ είπε ότι θα επιβάλει βασικό δασμό 10%

Μια εξέλιξη που λίγοι ανέμεναν είναι η ισχυρή αποδυνάμωση του δολαρίου, με την Deutsche Bank να κάνει λόγο για κρίση εμπιστοσύνης στο αμερικανικό νόμισμα.

12 τρις. δολ.

έχουν χαθεί από το σύνολο της αμερικανικής αγοράς (κεφαλαιοποίηση) από τις αρχές του έτους –και εν αναμονή των ανακοινώσεων για την εμπορική πολιτική– έως την περασμένη Παρασκευή.

60%

πιθανότητα αμερικανικής και παγκόσμιας ύφεσης μέχρι το τέλος του έτους «βλέπει» πλέον η JPMorgan.

σε όλες τις εισαγωγές, ενώ ανακοίνωσε υψηλότερους δασμούς σε ορισμένους από τους μεγαλύτερους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των δασμών 34% στην Κίνα και 20% στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο Τραμπ είπε ότι οι δασμοί θα επιστρέψουν στρατηγικά ζωτικής σημασίας παραγωγικές ικανότητες στις Ηνωμένες Πολιτείες και θα κάνουν την Αμερική μεγαλύτερη και πλούσια ξανά.

Προς το παρόν, πάντως, όσοι έχουν επενδύσει σε αμερικανικά περιουσιακά στοιχεία δεν είναι σίγουρα πιο πλούσιοι. Από τις αρχές του έτους, και εν αναμονή των ανακοινώσεων για την εμπορική πολιτική, έως την περασμένη Παρασκευή, έχουν χαθεί πάνω από 12 τρις. δολ. από το σύνολο της αμερικανικής αγοράς (κεφαλαιοποίηση).

Ο οίκος αξιολόγησης Fitch και η UBS υπολογίζουν ότι ο νέος μέσος δασμολογικός συντελεστής των ΗΠΑ αυξάνεται πλέον στο 25% –ένα επίπεδο που έχουμε να δούμε από το 1909– από μόλις 2,5% το 2024.

«Οι δασμοί των ΗΠΑ έχουν φτάσει σε επίπεδα που μεταμορφώνουν τις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές, αυξάνοντας σημαντικά τους κινδύνους ύφεσης των ΗΠΑ», ανέφερε σε ανάλυσή της η Fitch. «Οι αυξήσεις των δασμών θα έχουν ως αποτέλεσμα υψηλότερες τιμές καταναλωτή και χαμηλότερα εταιρικά κέρδη στις ΗΠΑ. Οι υψηλότερες τιμές θα συμπέσουν τους πραγματικούς μισθούς, επιβαρύνοντας τις καταναλωτικές δαπάνες, ενώ τα χαμηλότερα κέρδη και η αβεβαιότητα πολιτικής θα λειτουργήσουν ως τροχοπέδη στις επιχειρηματικές επενδύσεις. Αναμένουμε ότι αυτές οι επιπτώσεις πιθανότατα θα υπερβούν τα οφέλη που ενδέχεται να αποκομίσουν οι αμερικανικές εταιρείες από την αυξημένη προστασία έναντι του ξένου ανταγωνισμού», πρόσθεσε ο οίκος.

Με λίγα λόγια, οι ΗΠΑ θα είναι ο μεγάλος χαμένος της στρατηγικής Τραμπ, ο οποίος βέβαια προσπάθησε –μάταια, κατά πως έδειξε και η αντίδραση των αγορών– να υποβαθμίσει αυτόν τον αντίκτυπο. Όπως είπε, «η εγχείρηση τελείωσε. Ο ασθενής (οι ΗΠΑ) είναι ζωντανός και αναρρώνει», προσθέτοντας πως «η πρόγνωση είναι ότι ο ασθενής θα είναι πολύ ισχυρότερος, μεγαλύτερος, καλύτερος και πιο ανθεκτικός από ποτέ».

Η γενική διευθύντρια του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ) Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα υπογράμμισε τον τεράστιο κίνδυνο που θέτουν οι δασμοί στην παγκόσμια οικονομία. «Αποτελούν σαφώς σημαντικό κίνδυνο για τις παγκόσμιες προοπτικές σε μια περίοδο υποτονικής ανάπτυξης. Είναι σημαντικό να αποφευχθούν βήματα που θα μπορούσαν να βλάψουν περαιτέρω την παγκόσμια οικονομία. Απευθύνουμε έκκληση στις Ηνωμένες Πολιτείες και στους εμπορικούς εταίρους τους να εργαστούν εποικοδομητικά για την επίλυση των εμπορικών εντάσεων και τη μείωση της αβεβαιότητας», δήλωσε.

Κίνδυνος παγκόσμιας ύφεσης

Η JP Morgan δήλωσε ότι βλέπει πλέον 60% πιθανότητα η αμερικανική και η παγκόσμια οικονομία να εισέλθουν σε ύφεση μέχρι

το τέλος του έτους, από 40% προηγούμενος. «Οι ανατρεπτικές πολιτικές των ΗΠΑ έχουν αναγνωριστεί ως ο μεγαλύτερος κίνδυνος για τις παγκόσμιες προοπτικές», σημείωσε, προσθέτοντας ότι η εμπορική πολιτική των ΗΠΑ έχει γίνει λιγότερο φιλική προς τις επιχειρήσεις από ό,τι αναμενόταν. «Το αποτέλεσμα αυτής της αύξησης των φόρων είναι πιθανό να μεγεθυνθεί μέσω αντιποίνων, διολίσθησης του επιχειρηματικού κλίματος στις ΗΠΑ και διαταραχών της εφοδιαστικής αλυσίδας».

Και άλλοι διεθνείς οίκοι, συμπεριλαμβανομένης της Barclays και της Deutsche Bank, προειδοποίησαν επίσης ότι η οικονομία των ΗΠΑ αντιμετωπίζει μεγαλύτερο κίνδυνο να διολισθήσει σε ύφεση φέτος εάν οι δασμοί Τραμπ παραμείνουν σε ισχύ, ενώ αρκεί το προβλέπουν παγκόσμια ύφεση. Ακόμη κι αν τελικά οι δασμοί οδηγηθούν σε διαπραγματεύσεις, η ακραία αβεβαιότητα αυξάνει την πιθανότητα παγκόσμιας ύφεσης», σημείωσε η BNP Paribas.

Η Morningstar περιέγραψε τους δασμούς ως «αυτοπροκαλού-

Καμία οικονομία δεν θα μείνει αλώβητη. Ακόμη και εκείνες που εξαρτώνται λιγότερο από τις εξαγωγές θα επηρεαστούν, καθώς οι επενδύσεις επιβραδύνονται.

μενη οικονομική καταστροφή», αναφέροντας ότι οι κίνδυνοι ύφεσης το επόμενο έτος έχουν ανέβει τουλάχιστον στο ένα τρίτο, ενώ οι παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές θα βιώσουν «ένα εντελώς νέο επίπεδο αβεβαιότητας».

«Σκληρό πόκερ»

Κατά τη UBS, τα πράγματα αναμένεται να χειροτερεύσουν στη συνέχεια, καθώς τα αντίποινα στα οποία έχουν προχωρήσει ήδη και θα προχωρήσουν κάποιες χώρες αναμένεται να εκτοξεύσουν τον δασμολογικό συντελεστή ακόμη και στο 30%, δηλαδή σε επίπεδα... 1889! Πάντως, καθώς ο ελβετικός οίκος εκτιμά πως οι δασμοί αποτελούν περισσότερο διαπραγματευτική στρατηγική για τον Τραμπ παρά ιδεολογία, συμφωνίες με μεμονωμένες χώρες τους επόμενους τρεις με έξι μήνες θα μπορούσαν να αρχίσουν να μειώνουν τον δασμολογικό συντελεστή, με αποτέλεσμα στο τέλος του 2025 να υποχωρήσει στο 10%-15%.

ΠΥΡΕΤΟΣ
ΤΡΑΜΠ

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΑΗ**

Θα είχαμε τον Ντόναλντ Τραμπ χωρίς τα κοινωνικά δίκτυα; Τι ρόλο έπαιξαν τα νέα Μέσα στην εξέλιξη και στην επικράτηση του κινήματος MAGA; Και πώς θα επηρεάσουν την αντιπαράθεση της νέας αμερικανικής κυβέρνησης προς τα παραδοσιακά media;

Ο Μάρτιν Γκάρι, πρώην αναλυτής της CIA, μέσα από το ιστολόγιό του «Το πέμπτο κύμα», χαρτογραφεί την εξέλιξη του τοπίου των ΜΜΕ και πιστεύει ότι η ανθρωπότητα βρίσκεται στο κατώφλι μιας νέας εποχής ενήμερων.

Μιλώντας στην «Κ» ο Γκάρι θέτει το ζήτημα της «κουλτούρας της λογοκρισίας», που οδηγεί στην άνοδο αντιδραστικών πολιτικών, ενώ εξηγεί γιατί ο Ντόναλντ Τραμπ επιλέγει να επικοινωνεί απευθείας με το κοινό μέσα από μη συμβατικές πλατφόρμες επικοινωνίας.

– Ξεκινώντας με δύο σημειώσεις από το βιβλίο σας «Η εξέγερση του κοινού (The Revolt of the Public)», ξεχώρισα τα σημεία ότι «οι εξεγέρσεις που ενεργοποιούνται από ψηφιακές πλατφόρμες κινητοποιούν εκατομμύρια πολίτες» και «Το Διαδίκτυο κατέστησε πολύ εύκολο να δει κανείς τα ελαττώματα και τη διαφθορά των πολιτικών, οδηγώντας σε λαϊκίστικες εξεγέρσεις». Γιατί οι πολίτες επιλέγουν την αφιltrάρηση και φθηνή πληροφόρηση;

– Όλες οι πληροφορίες φιλτράρονται: διαφορετικά, ο εγκέφαλός μας θα εκρήγνυτο. Το κοινό έχει απομακρυνθεί από τα παραδοσιακά φίλτρα, δηλαδή τα παλιά μέσα ενημέρωσης, επειδή δεν εμπιστεύεται πλέον το περιεχόμενό τους. Με έναν σχεδόν άπειρο αριθμό πηγών πληροφόρησης να είναι πλέον διαθέσιμος, οι παλιές εφημερίδες και οι ραδιοτηλεοπτικοί σταθμοί εμφανίζονται να περιορίζονται στο αντικείμενό τους, με συγκεκριμένο ύψος και, το χειρότερο απ' όλα, να γίνονται μέσα βαρετά. Το κοινό ενδιαφέρεται πλέον για την οικολογία, την εργασία, τον πατριωτισμό και τον αθλητισμό.

Από την άλλη πλευρά, οι ελίτ που ελέγχουν τα ΜΜΕ έχουν εμμονή με την κλιματική αλλαγή, τη μετανάστευση, την πολυπολιτισμικότητα και τα υπερεθνικά σχέδια όπως η Ε.Ε. Το ερώτημα που πρέπει να θέσουμε δεν είναι γιατί το κοινό έχει εγκαταλείψει τα «παραδοσιακά» μέσα ενημέρωσης, αλλά αν τα παραδοσιακά μέσα θα καταφέρουν να επιβιώσουν.

– Από τη μία πλευρά, έχουμε τις συνεχείς αναρτήσεις του προέδρου Τραμπ σε πλατφόρμες όπως το «Truth Social», από την άλλη έχουμε τις λιγότερο συχνές τηλεοπτικές συνεντεύξεις του στα «παραδοσιακά» μέσα ενημέρωσης όπως το CNN. Βλέπετε μια προσπάθεια να παρακάμψει τα φίλτρα;

– Στην πραγματικότητα, ο Τραμπ εμφανίζεται στην τηλεόραση πολύ περισσότερο από ό,τι ο Τζο Μπάιντεν – πιθανώς περισσότερο από οποιονδήποτε πρόεδρο στην ιστορία. Ήταν κάποτε σπαρ τον ριάλιτι και καταβαίνει καλά πώς λειτουργούν τα Μέσα. Αυτό που προσπαθεί να αποφύγει είναι η «διαμεσολάβηση»: δηλαδή οι δημοσιογράφοι να στέκονται ανάμεσα στα λόγια του και στους ψηφοφόρους. Ο Τραμπ γνωρίζει ότι τα ειδησεογραφικά μέσα ενημέρωσης είναι εξαιρετικά εχθρικά απέναντι σε αυτόν και στις θέσεις του, οπότε η καλύτερη πολιτική στρατηγική του είναι να μιλάει απευθείας στο κοινό. Η «ψηφιακή μετάβαση» με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και τα podcasts είναι ένας τρόπος για να παρακάμψει τη «διαμεσολάβηση», αλλά το ίδιο ισχύει και για το είδος των αυτοσχεδίων, ελεύθερων τηλεοπτικών συνεντεύξεων στις οποίες συχνά επιδίδεται.

– Αυτό που έχει ενδιαφέρον στη νέα κυβέρνηση είναι ότι ο Τραμπ επέλεξε «λαμπερές» και αμφιλε-

Μάρτιν Γκάρι

Πρώην αναλυτής της CIA για τα media

Εσείς, θα αλλάζατε γνώμη από ένα bot;

Πώς ο Τραμπ παρακάμπτει τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης και γιατί «μυθοποιείται» η δυνατότητα της ψηφιακής προπαγάνδας να μεταστρέφει την κοινή γνώμη

Ο ιδρυτής του MeidasTouch, Μπεν Μείσσελς, τσεκάρει το περιεχόμενο του ενημερωτικού δικτύου στο YouTube. Τα δημοφιλή podcasts του MeidasTouch «χτυπούν» τον Τραμπ στην προνομιακή για εκείνον αρένα των social media. Μάλιστα, πρόσφατα κατέγραψαν σχεδόν διπλάσια downloads από τα podcasts του Τζο Ρόγκαν, υποστηρικτή του Αμερικανού προέδρου με μεγάλη απήχηση στο νεανικό κοινό.

Μέσα από το ιστολόγιό του «Το πέμπτο κύμα», ο Μάρτιν Γκάρι χαρτογραφεί την εξέλιξη του τοπίου των ΜΜΕ. Ο ίδιος πιστεύει ότι η ανθρωπότητα βρίσκεται στο κατώφλι μιας νέας εποχής ενήμερων.

γόμενες προσωπικότητες, ενώ οι τεχνοκράτες παραγκωνίστηκαν. Πρόκειται για μια προσπάθεια δημιουργίας ενός συστήματος πιστών οπαδών με εμπειρία μόνο από τα μέσα ενημέρωσης;

– Οι διορισμένοι από τον Τραμπ διαφέρουν από τους τυπικούς χαρακτήρες της Ουάσιγκτον από διάφορες απόψεις. Πρώτον, είναι πολύ νέοι, με πολλούς από αυτούς να είναι 30 και 40 ετών. Δεύτερον, είναι «πολεμιστές της ρητορικής (rhetorical warriors)» και γνωρίζουν πώς να ελίσσονται στο πεδίο μάχης της πληροφορίας του 21ου αιώνα. Αυτό μεταφράζεται ότι κάνουν συνεχώς αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και απευθύνονται σε podcasters, όπως ο Τζο Ρόγκαν (σ.σ. παρουσιαστής του πιο δημοφιλούς podcast, που απευθύνεται κυρίως σε νέους άνδρες), για παράδειγμα, και αντιμετωπίζουν τα ειδησεογραφικά μέσα κύρους με την περιφρόνηση που αρμόζει σε έναν πολιτικό αντίπαλο.

Τρίτον, στερούνται αξιοσημείωτα διαπιστευτήρια, δηλαδή κυβερνητική εμπειρία. Υπάρχει λόγος γι' αυτό. Οι άνθρωποι με εμπειρία ανήκουν στην τάξη της ελίτ που ο Τραμπ έχει ορκιστεί να ανατρέψει. Προσπάθησε να κυβερνήσει μαζί τους κατά την πρώτη του θητεία και σχεδόν πάντοτε εργάστηκαν για να υπονομεύσουν τους στόχους του.

Η επίδραση του νέου «θήλας» στο πρώτο διάστημα της διακυβέρνησης είναι ενδιαφέρουσα. Η πόλη της Ουάσιγκτον μοιάζει σαν να έχει καταληφθεί από μια ομάδα ατίθασων νεαρών πειρατών και μια χαοτική «ενέργεια» πάλλεται μέσα στις συνθήκες νυσταλέες διαδικασίες της κυβέρνησης. Πλέον, η ριζική αλλαγή φαίνεται ξαφνικά δυνατή. Ωστόσο, η διακυβέρνηση προϋποθέτει να

μα. Όλα αυτά ισχύουν και στην Ευρώπη. Ο Εμανουέλ Μακρόν είναι ένας εξαιρετικά πολωτικός πολιτικός – δεν είναι μόνο η Μαρίν Λεπέν. Επομένως, η σύγκρουση είναι πολωτική και η μάχη μεταξύ των λαϊκιστών που εκπροσωπούν μεγάλο μέρος της κοινής γνώμης και των ελίτ που εκπροσωπούν τα θεσμικά συμφέροντα του 20ού αιώνα μίνεται εδώ και δύο δεκαετίες.

Πρέπει να γνωρίζετε ότι και οι δύο πλευρές έχουν ριζοσπαστικοποιηθεί. Ο Τραμπ συχνά μιλάει σαν να θέλει να αλλάξει τα πάντα, συμπεριλαμβανομένου του αέρα που αναπνέουμε. Αλλά το ίδιο ισχύει και για τους Δημοκρατικούς, οι οποίοι, υπό τον Τζο Μπάιντεν, στόχευαν να αλλάξουν το φύλο μας, τα οχήματά μας, ακόμη και τα πλαστικά καλαμάκια με τα οποία πίνουμε τα «smoothies» μας, και ήταν πρόθυμοι να επιβάλουν λογοκρισία, να διώξουν πολιτικούς αντιπάλους για να πετύχουν τους στόχους τους.

– Απαντώντας σε ένα άρθρο για τον λαϊκισμό στη Γαλλία, σημειώσατε στο X ότι «ο λαϊκισμός είναι αποτέλεσμα, όχι αιτία, δεν είναι ιδεολογία ή κόμμα. Ο λαϊκισμός είναι αυτό που συμβαίνει όταν οι ελίτ αποτυγχάνουν». Πού οδηγεί η κατάρρευση των ελίτ;

– Πριν απαντήσουμε σε αυτό το ερώτημα, ας ρίξουμε μια ματιά στο παγκόσμιο πολιτικό τοπίο. Αν το κάνουμε χωρίς προκαταλήψεις, δεν θα ανακαλύψουμε κανένα ίχνος «προοδευτικών δυνάμεων» ή «κυρίαρχης πολιτικής» μεταξύ των ομάδων που διεκδικούν σήμερα την εξουσία.

Οι λαϊκιστές σίγουρα δεν είναι προοδευτικοί. Ορισμένοι, όπως ο Βίκτορ Ορμπαν, επιδιώκουν ένα ρητά «ανελεύθερο» εθνικιστικό σχέδιο. Άλλοι, όπως η Τζόρτζια

Μελόνι, ενδιαφέρονται περισσότερο να κρατήσουν μακριά το κύμα της μετανάστευσης, ενώ μια τρίτη ομάδα, με επικεφαλής τον Τραμπ και τον Αργεντινό Χαβιέρ Μιλέι, επιθυμεί να αναδιαμορφώσει τη δομή της σύγχρονης κυβέρνησης. Στις πράξεις και τις συμπεριφορές τους, κανένας από αυτούς δεν μοιάζει με το μοντέλο του 20ού αιώνα του κυρίαρχου προοδευτικού φιλελευθερισμού.

Να σημειώσω ότι για έναν Αμερικανό, το καθεστώς «ψηφιακής λογοκρισίας» της Ευρώπης αρχίζει να προσομοιάζει σε αυτό της Κίνας. Στη Γερμανία και στη Γαλλία μπορεί να συλληφθεί επειδή κοροϊδέψατε εκλεγμένους αξιωματούχους στο Διαδίκτυο. Στη Ρουμανία, οι προεδρικές εκλογές, τις οποίες επρόκειτο να κερδίσει ένας λαϊκιστής, ακυρώθηκαν με το σαθρό πρόσχημα ότι οι Ρώσοι είχαν χειραγωγήσει το TikTok. Θα ήθελα πολύ να βάλω την Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν σε μια μηχανή του χρόνου, ώστε να εξηγήσει στον Τζον Στιούαρτ Μιλ πώς πρέπει μερικές φορές να ακυρώνει κανείς τις εκλογές για να σώσει τη φιλελεύθερη δημοκρατία.

Το ερώτημά σας, λοιπόν, είναι: Θα επιβιώσει η σημερινή ελίτ; Η απάντησή μου θα ήταν: Πιθανόν όχι. Οι ελίτ είναι αναπόφευκτες, αλλά η σημερινή ελίτ είναι μοναδικά ατάλαντα και αντιδραστική. Η εκτίμησή μου είναι ότι θα αντικατασταθούν από ένα πιο τεχνολογικά καταρτισμένο πλήθος.

– Πρόσφατα, ένας Έλληνας αξιωματούχος ανέφερε ότι ρωσικής κατεύθυνσης bots έπαιξαν ρόλο στη διάδοση ψευδών ειδήσεων και στην κινητοποίηση χιλιάδων πολιτών ως απάντηση σε ένα σιδηροδρομικό δυστύχημα. Χρησιμοποιώντας τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ως ισχυρό εργαλείο για ξένες υπηρεσίες για την αποσταθεροποίηση κυβερνήσεων; Αν ναι, υπάρχει μια συγκεκριμένη μεθοδολογία ή τακτική που χρησιμοποιούν για να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη;

– Αναρωτηθείτε: Αν εκτεθείτε σε ψευδή στοιχεία στο TikTok ή στο X, θα αλλάξετε γνώμη για οποιοδήποτε θέμα εξαιτίας αυτού; Αν η απάντηση είναι «όχι», τότε γιατί πιστεύετε ότι οι συμπολίτες σας θα άλλαζαν τη δική τους; Μήπως επειδή είστε πιο έξυπνοι, πιο μορφωμένοι, πιο απαιτητικοί από τη μάζα; Αυτή η θεωρία δεν συμπίπτει ακριβώς με τον φιλελευθερισμό ή τη δημοκρατία.

Ή σκεφτείτε κάτι άλλο: Ο Βλαντιμίρ Πούτιν εισέβαλε στην Ουκρανία και μέσα σε 24 ώρες έγινε ο απόλυτος κακός και ο Ουκρανός Βολοντιμίρ Ζελένσκι παγκόσμιος ήρωας. Αν οι Ρώσοι είναι τόσο παντούργιοι στη χειραγώγηση της κοινής γνώμης, γιατί δεν συνέβη το αντίθετο;

Το Διαδίκτυο είναι η μητέρα των ψεμάτων, αλλά υπάρχουν απολύτως μηδενικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι οι πολίτες άλλαξαν γνώμη. Κάποιες μελέτες έδειξαν ότι οι «ψευδείς ειδήσεις» δεν είχαν καμία επίδραση στην εκλογή του Τραμπ το 2016. Άλλες δείχνουν ότι το ανθρώπινο μυαλό, από τη στιγμή που έχει αποφασίσει για μια γνώμη, είναι εξαιρετικά δύσκολο να αλλάξει. Η φυσική αντίδραση στις ψευδείς πληροφορίες δεν είναι να τις αποδεχθούμε – αυτό θα ήταν μια εξελικτική καταστροφή, αλλά το να οχυρωθεί κανείς στις προκατασκευασμένες ιδέες του για τον κόσμο. Η ελληνική κοινή γνώμη είχε ήδη διαμορφώσει άποψη για την ανικανότητα ή την υπαιτιότητα της κυβέρνησης σε σχέση με το σιδηροδρομικό δυστύχημα. Δεν χρειάζονταν τους Ρώσους για να κινητοποιηθεί. Θα προκαλούσα τον Έλληνα αξιωματούχο σας να προσκομίσει αποδείξεις ότι τα μυαλά άλλαξαν από, ας πούμε, «ήταν δυστύχημα» σε «η κυβέρνηση φταίει». Ελλείψει τέτοιων στοιχείων, η απλή επισήμανση των ρωσικών bots, όπως οι υποτιθέμενες ρωσικές χειραγωγήσεις του TikTok στις ρουμανικές εκλογές, είναι μια απλή πρόφαση, όχι μια εξήγηση.

Η προπαγάνδα μπορεί να έχει κάποιο αποτέλεσμα αν το κράτος έχει τον πλήρη έλεγχο του πληροφοριακού περιβάλλοντος, αλλά ευτυχώς, στην πράξη, αυτό είναι αδύνατο για τις δημοκρατικές χώρες στην ψηφιακή εποχή.

Οι νεαροί «πειρατές»
Η Ουάσιγκτον μοιάζει να έχει καταληφθεί από μια ομάδα ατίθασων νεαρών πειρατών. Ωστόσο, η διακυβέρνηση προϋποθέτει να ξέρει κανείς ποιους μοχλούς να τραβήξει στον πολύπλοκο διοικητικό μηχανισμό. Αργά ή γρήγορα θα μάθουμε αν οι «τραμπιστές» έχουν την ικανότητα να το πετύχουν.

Η ατάλαντη σημερινή ελίτ
Το ερώτημά σας είναι: Θα επιβιώσει η σημερινή ελίτ; Η απάντησή μου θα ήταν: Πιθανόν όχι. Οι ελίτ είναι αναπόφευκτες, αλλά η σημερινή ελίτ είναι μοναδικά ατάλαντα και αντιδραστική. Η εκτίμησή μου είναι ότι θα αντικατασταθούν από ένα πιο τεχνολογικά καταρτισμένο πλήθος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΕΤΣΑΣ

«Να ακούσεις την καρδιά σου»

Η ιστορία μιας οικογένειας που μετανάστευσε αλλά δεν έφυγε ποτέ από την πατρίδα

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

«Στις φάμπρικες της Γερμανίας και στου Βελγίου τις στοές...». Το 45άρι δισκάκι του Καζαντζίδη, αν και είχε αλλάξει η δεκαετία, ήταν ακόμη επίκαιρο το 1970, όταν ο Βάιος Καρέτσας άφηνε το Δημητρίτσι Σερρών, ταξιδεύοντας στο Βέλγιο με την οικογένειά του για να δουλέψει σκληρά ως ανθρακωρύχος στο Λιμβούργο. Είχε μάθει από συγχωριανούς και άλλους γνωστούς για τις δυσκολίες αλλά και τα καλά χρήματα που έπαιρναν και τα δικαιώματα που αποκοτούσαν αυτοί και οι δικοί τους.

Πενήντα πέντε χρόνια μετά, το επίθετο Καρέτσας ανέδειξε και πάλι με τον καλύτερο τρόπο το όραμα, το ταλέντο και τη θέληση που έχουν οι Έλληνες ομογενείς σε όποιο σημείο του πλανήτη κι αν ζουν.

Ο προπάππος του νέου αστεριού του ελληνικού ποδοσφαίρου θα ήταν διπλά περήφανος για τον 17χρονο δισέγγονό του, που τη δεδομένη χρονική στιγμή φαντάζει ο πλέον υποσχόμενος ποδοσφαιριστής. Όπως περήφανοι ένωσαν όλοι οι Έλληνες φίλαθλοι για τον Κωνσταντίνο και τα άλλα «παιδιά» του Ιβάν Γιοβάνοβιτς βλέποντάς τα στη Γλασκώβη να ξεδιπλώνουν με τον καλύτερο τρόπο όλα εκείνα τα στοιχεία που επιτάσσει το σύγχρονο ποδόσφαιρο.

Ο τέταρτος γενιάς ομογενής μεσοεπιθετικός είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση που τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια δεν έχουμε ξαναδεί. Ένας ανήλικος που διαθέτει ωριμότητα και χαρακτηριστικά τα οποία συναντά κανείς σε έναν ολοκληρωμένο ποδοσφαιριστή. Η τεχνική του, η ταχύτητά του, αλλά και το θράος για την ηλικία του, σε συνδυασμό με την ντρίμπλα, το «κοφτό» σουτ, τις κάθετες πάσες, τις επινοήσεις του μέσα στο παιχνίδι, είναι προσόντα που μοιάζουν να γεφυρώνουν το χάσμα με τους μπαλαδόρους άλλων εποχών.

Ο σερ Αλεξ

Τα λόγια του σερ Αλεξ Φέργκιουσον μετά το παιχνίδι με τη Σκωτία «για τη μυϊκή ανάπτυξη του Νο 18 (Κωνσταντέλιος) και του Νο 19 (Καρέτσας)» και ο παραλληλισμός τους με τους Μπέκχαμ και Σκόουλς είναι μόνο μερικά από τα αποθεωτικά σχόλια. Τα πρώτα δείγματα ο Κωνσταντίνος τα είχε φανερώσει έντεκα χρόνια πίσω και συγκεκριμένα στην ηλικία των έξι ετών, με προπονητή τον πατέρα του, Βάιο, σε μια τοπική ομάδα του Γκενκ. «Το ταλέντο του ήταν έμφυτο. Η επαφή του με την μπάλα, που είναι και το βασικό κομμάτι γι' αυτές τις ηλικίες, ήταν μοναδική. Είχε φαντασία στο παιχνίδι του, εξυπνάδα και έβλεπε εύκολα δίχτυα, χρησιμοποιώντας με την ίδια ευκολία και τα δύο πόδια. Όλα τα υπόλοιπα ήρθαν πολύ γρήγορα. Η βελτίωσή του ήταν ταχύτατη και για εκείνο που είχε περισσότερη αγωνία ήταν που έβλεπε τα άλλα παιδιά να είναι ψηλότερα από αυτόν», αναφέρει στην «Κ» ο πατέρας του, λίγο πριν η οικογένεια Καρέτσα επιστρέψει στο Βέλγιο, όπου σήμερα η Γκενκ αντιμετωπίζει τη Γάνδη για την 1η αγωνιστική των πλέι οφ.

Μάιος 2024. Στο ντεμπούτο του Κωνσταντίνου με την πρώτη ομάδα της Γκενκ, ο παππούς Κώστας (δεξιά) διοργάνωσε οικογενειακό πάρτι.

«Το ταλέντο του ήταν έμφυτο. Η βελτίωσή του ήταν ταχύτατη και για εκείνο που είχε περισσότερη αγωνία ήταν που έβλεπε τα άλλα παιδιά να είναι ψηλότερα από αυτόν», αναφέρει στην «Κ» ο πατέρας του, Βάιος.

«Αν θέλεις να διαλέξεις μια εθνική, πρέπει να μιλήσει η καρδιά σου», είχε συμβουλευτεί τον Κωνσταντίνο ο παππούς, όταν ο μικρός βρέθηκε μπροστά στο δίλημμα «Ελλάδα ή Βέλγιο». Και η καρδιά του ήταν καιρό δοσμένη στη χώρα καταγωγής των γονιών του, παρά το ότι, όπως και ο ίδιος, έτσι και ο πατέρας του και η μητέρα του είχαν γεννηθεί στο Γκενκ, μεγαλώνοντας με εντελώς διαφορετική νοοτροπία. Τους ένωσε ωστόσο η γλώσσα, την οποία μιλούσαν άπαιστα και στα δύο σπίτια και έμαθαν από τους παππούδες και τις γιαγιάδες, οι οποίοι είχαν γεννηθεί στην Ελλάδα.

Το «δεν μπορεί να λέγεται Κωνσταντίνος Καρέτσας και να μην παίζει στην Εθνική Ελλάδας», που του είπε ο Ιβάν Γιοβάνοβιτς στο ταξίδι του στο Βέλγιο, ήταν απλώς η επιβεβαίωση. Τα «sms» του παππού είχαν παραδοθεί και διαβαστεί με προσοχή.

Η μητέρα του, Ειρήνη, μοιάζει να είναι η εξάιρεση που επιβεβαιώνει τον ΠΑΟΚτζικό κανόνα στην

οικογένεια Καρέτσα. Τρίτης γενιάς Ελληνίδα στο Βέλγιο, άκουγε τον πατέρα της, Γιώργο, να μιλάει για τα κατορθώματα του Δομάζου και το έπος του Γουέμπλεϊ. Με ρίζες από την Καισαριανή, είναι φίλαθλος του Παναθηναϊκού, αν και, όπως παραδέχεται, ξεκίνησε να βλέπει ποδόσφαιρο από κοντά λόγω του γιου της. Ο παππούς Γιώργος, για χρόνια εργαζόμενος στο εργοστάσιο της Ford στο Γκενκ, προσπάθησε να «κλέψει» οπαδικά τον Κωνσταντίνο δελεάζοντάς τον. Στα οκτώ του και λίγο πριν ενταχθεί στις ακαδημίες της Γκενκ, του χάρισε μια φανέλα του Παναθηναϊκού, κασκόλ και άλλα αναμνηστικά, ενώ όταν ο Νίκος Καρέλνς έκανε τη μεταγραφή από τους «πράσινους» στην Γκενκ, τον πήγε για αυτόγραφο. «Αυτός τα φόρεσε και φωτογραφήθηκε με τα πράσινα, αλλά το έκανε κυρίως για να μην τον δυσαρεστήσει. Ήταν ήδη ΠΑΟΚτζής», θα πει ο Βάιος.

Το δέσιμο της οικογένειας Καρέτσα και η τήρηση των παραδοσιακών αρχών της ελληνικής ομογένειας είναι ένα από τα κλειδιά της επιτυχίας του 17χρονου μεσοεπιθετικού. Η στήριξη της επιλογής της Εθνικής Ελλάδας, σε μια περίοδο που τα πάντα συνωμότησαν για να διαθέσει το πιο ταλαντούχο σύνολο στην ιστορία της, ήταν το πρώτο βήμα. Για τη μετέπειτα πορεία της καριέρας του Κωνσταντίνου, υπάρχουν ακόμη πιο σημαντικά που πρέπει να γίνουν. Και σε αυτά, το οικογενειακό περιβάλλον σίγουρα θα παίζει τον πιο καθοριστικό ρόλο. Αλλωστε η σχετικά πρόσφατη ιστορία έδειξε πως μα-

κριά από αυτήν ο Κωνσταντίνος δεν μπορεί να λειτουργήσει. Στα 12 του και στην πρώτη του προσπάθεια να απογαλακτιστεί πηγαίνοντας οικότροφος στις Βρυξέλλες, στις ακαδημίες της Αντερλεχτ, δεν κατάφερε να προσαρμοστεί και επέστρεψε στην Γκενκ. Αυτή η ξαφνική και υπερβολική δημοσιότητα πρέπει να καταλαγιάσει και αυτό το ξέρουν καλύτερα οι ίδιοι οι γονείς, που είδαν αιφνιδιασμένοι και αυτούς να πολιορκούνται για μια δήλωση.

Καλός μαθητής

Τη δεδομένη χρονική στιγμή προέχει το σχολείο του και η Γκενκ. Ο Κωνσταντίνος είναι καλός μαθητής, με έφεση στα οικονομικά, ενώ η ομάδα ξεκινάει σήμερα την προσπάθειά της για την κατάκτηση του πρωταθλήματος, κάτι που θα σημάνει και τη συμμετοχή της στο επόμενο Champions League, έχοντας ως κύριο αντίπαλο την Μπρίτζ του Χρίστου Τζόλη.

«Τα βήματα που θα γίνουν θα είναι και πάλι προσεκτικά», αναφέρει το περιβάλλον του Κωνσταντίνου. Την εκπροσώπησή του έχει αναλάβει το μεγαλύτερο γραφείο μάντζερ του Βελγίου. Ο λόγος για τη Stirt Associates, που έχει ξεκινήσει τις συζητήσεις με τους ενδιαφερομένους και την Γκενκ, η οποία στις απαιτήσεις της θα διεκδικήσει και ένα ιδιαίτερος μεγάλο ποσοστό μεταπώλησης. Όλα αυτά όμως στο μέλλον. Ο Κωνσταντίνος εστιάζει στο σήμερα και σε αυτό που τον κάνει να είναι χαρούμενος: να παίζει μπάλα δίνοντας «όλο του το είναι».

Από το Γκενκ στην Ιστορία

Με το γκολ που πέτυχε στο Χάμπτεν Παρκ εναντίον της Σκωτίας, ο Κωνσταντίνος Καρέτσας έγινε ο νεότερος σκόρερ στην ιστορία της Εθνικής Ελλάδας. Σπουδαίο κατόρθωμα για τον φανατικό οπαδό του ΠΑΟΚ (στη μέση, με τον πατέρα και τον αδελφό του παρακολουθούν το φιλικό της ομάδας με τη Φέγενορντ στην Ολλανδία τον Ιούλιο του 2021), τον οποίο ο Βάιος και η Ειρήνη (κάτω) μεγάλωσαν σε ένα βαθιά «ελληνικό» σπίτι στο Γκενκ.

Ο παππούς από την πλευρά της μητέρας του προσπάθησε να τον κάνει Παναθηναϊκό όταν ήταν οκτώ ετών. Του δώρισε την πράσινη φανέλα. Ο Κωνσταντίνος τη φόρεσε για να μην τον δυσαρεστήσει. Ήταν ήδη ΠΑΟΚτζής.

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Οι συνθήκες και τα δεδομένα έτσι όπως διαμορφώνονται ανά τα γήπεδα της Κύπρου, και όχι μόνο, δεν μας δίνουν άλλες επιλογές παρά να συμπεράνουμε

ότι πρόκειται για συλλαλητήρια, αφού με αφορμή τις εθνικές επετείους και πρόσχημα αθλητικές εκδηλώσεις, πραγματοποιήθηκαν συγ-

κεντρώσεις πολιτών με σκοπό την έκφραση αιτημάτων προς την Πολιτεία. Πρόκειται κιόλας για εκδηλώσεις, που λαμβάνουν μια πιο βαρύνουσα σημασία, καθώς τυγχάνουν επίσημης αποδοχής, αφού οι διοικήσεις των ομάδων συμμετέχουν άμεσα ή έμμεσα σ' αυτές. Ομολογούμενος το μήνυμα που βγαίνει μέσα από τούτες τις εκδηλώσεις, δεν είναι και αρκετά ξεκάθαρο.

Σίγουρα δεν πρόκειται για αντιπολεμικά συλλαλητήρια ούτε εκπαιδευτικά, μήτε μαθητικά ούτε

και έχουν στόχο τις όποιες κοινωνικές διεκδικήσεις. Οι συμμετέχοντες δεν ζητουν καλύτερους μισθούς, ούτε έστειλαν μηνύματα κατά της ακρίβειας ή της διαφθοράς, μήτε εναντιώθηκαν στην ανεργία και την άνιση ανακατανομή του πλούτου. Στην Κύπρο, φίλαθλοι και διοικούντες, ομάδες της δεξιάς και της άκρας δεξιάς διαδηλώνουν με στόχο να επισημάνουν την ελληνικότητα του νησιού.

Τώρα τι και πώς εννοούν την ελληνικότητα, ομολογουμένως πα-

ραμένει ασαφές το τελικό μήνυμα που επιθυμούν να στείλουν. Επιθυμούν την κατάργηση του κυπριακού κράτους; Τον πόλεμο με την Τουρκία ή την ένωση με την Ελλάδα; Οι οπαδοί-πολίτες, όχι απαραίτητα νεαροί, μα κάθε ηλικίας, εκδηλώνονται μεν, χωρίς όμως να ορίζουν τι ακριβώς θέλουν. Όπως και να έχει, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υποτιμηθούν, ούτε και ν' αγνοηθούν τέτοιοι είδους εκδηλώσεις, οι οποίες εκφράζονται όχι μονάχα στο φάσμα του αθλητισμού, μα

στην κοινωνία γενικότερα. Τα συλλαλητήρια μέσα από τα οποία αποτυπώνεται η αυξανόμενη τάση εθνικισμού στο νησί, ολοένα και πληθαίνουν και το μήνυμά τους μολοντι παραμένει απροσδιόριστο, θα πρέπει να ξεκαθαριστεί όσο γίνεται καλύτερα. Είναι κιόλας αξιοπερίεργο τι καταγράφουν οι πρεσβείες ξένων χωρών σ' ό,τι έχει να κάνει με την ανάλυση της κοινωνίας μας. Πώς βλέπουν οι Ισραηλινοί, οι Ρώσοι, η Ελληνική και Αγγλική πρεσβεία ή και οι Τούρκοι την αύξηση του εθνι-

κισμού στην Κύπρο, σε μια εποχή που γίνονται προσπάθειες επαναπροσέγγισης με στόχο την επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Όσον αφορά τους πολιτικούς του τόπου μας, είναι πασιφανές ότι όχι μόνο προβληματίζονται, μα προσπαθούν να καρπωθούν όσο γίνεται περισσότερο τη στροφή της κοινωνίας προς την άκρα δεξιά. Κάποιοι εξ αυτών δε, στην προσπάθειά τους αυτή φροντίζουν με διάφορα ενσταντανέ τους, να μας κάνουν να γελάσουμε... για να μην κλάψουμε.

ΑΠΟΨΗ

Συλλαλητήρια...

Μεταβολές εβδομάδας

Χ.Α.Κ.
-4,82%

Χ.Α.
-7,96%

Dow Jones

-6,39%

Nasdaq

-8,86%

Nikkei

-9,00%

Dax

-4,24%

FTSE 100

-2,21%

ΕΚΤ
Πιο κοντά
στον στόχο για
πληθωρισμό
2% η Ε.Ε.
Σελ. 10

Πετρέλαιο

-4,30%

€/€

2,29%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΤΡΑΜΠ Αντίμετρα με αυξήσεις τιμών από τη Volkswagen

Σε αντίμετρα στην επιβολή δασμών 25% στις εισαγωγές αυτοκινήτων στις ΗΠΑ, προχωρεί η Volkswagen. Ανακοίνωσε ότι θα προχωρήσει σε αυξήσεις, προσθέτοντας φόρους εισαγωγής στις αναγραφόμενες τιμές των οχημάτων της, που αποστέλλονται στις ΗΠΑ. Αλλαγή σχεδίων και από τη Mercedes. **Σελ. 11**

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Κάτω από 1.000 ευρώ παίρνουν 2 στους 3

Τα στοιχεία δείχνουν ότι τα δύο τρίτα των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα στην Ελλάδα λαμβάνουν μισθούς χαμηλότερους των 1.000 ευρώ. Υπάρχει δηλαδή μισθολογική πυραμίδα με «πλατιά» βάση και πολύ στενή κορυφή, δηλαδή πολλές χαμηλά αμειβόμενες θέσεις και λίγες καλοπληρωμένες. **Σελ. 7**

ΜΕΣΑ ΣΕ 10 ΧΡΟΝΙΑ

Αύξηση ενοικίων 65% για γραφεία στην Ελλάδα

Αύξηση κατά 65% κατά μέσο όρο καταγράφουν τα ενοίκια γραφείων σε κεντρικές οδικές αρτηρίες, στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Τις μεγαλύτερες αυξήσεις ενοικίων με 74% καταγράφουν οι οριζόντιες ιδιοκτησίες γραφείων με θέσεις στάθμευσης (και 71% χωρίς θέσεις στάθμευσης). **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,94%	-0,10%
Γερμανία	2,65%	-0,12%
Γαλλία	3,33%	-0,11%
Ιταλία	3,77%	-0,08%
Ισπανία	3,30%	-0,10%
Ιρλανδία	2,90%	-0,11%
Ελλάδα	3,46%	-0,12%
Ην. Βασίλειο	4,52%	-0,27%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A (Low)	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Ρευστό το τοπίο για τους δασμούς

Σε βάθος χρόνου αναμένεται να φανούν οι επιπτώσεις για την Κύπρο – Μέγα ζήτημα η αβεβαιότητα

Οι δασμοί που ανακοίνωσε ο Ντόναλντ Τραμπ δεν αναμένεται να επηρεάσουν προς το παρόν την Κύπρο. Ωστόσο, το αρνητικό κλίμα που δημιουργείται σε παγκόσμιο επίπεδο ενδέχεται να έχει αρνητικές επιπτώσεις και για τον τόπο μας. Όπως αναφέρουν πα-

ράγοντες της αγοράς οφείλουμε να τηρήσουμε στάση αναμονής προτού λάβουμε μέτρα, αλλά ταυτόχρονα να παρακολουθούμε τις εξελίξεις και να βολιδοσκοπούμε νέες αγορές. Ο αναπληρωτής γενικός γραμματέας του ΚΕΒΕ, Ανδρέας Ανδρέου, σε δήλωση στην

ΑΡΘΡΑ

✓ Απαιτείται εγρήγορση

Του **ΤΑΣΟΥ ΓΙΑΣΕΜΙΔΗ** Σελ. 4

✓ Οι δασμοί ως μετατόπιση

Του **ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ** Σελ. 6

«Κ» επισήμανε ότι εάν συνεχιστεί αυτό το αρνητικό κλίμα, το 2026 αναμένεται να αποτελέσει ένα δύσκολο έτος τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Κύπρο. Εξάλλου, ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου, Δημήτρης

Γεωργιάδης, δήλωσε ότι οι δασμοί είναι δυνατόν να επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη και να οδηγήσουν μεγάλες οικονομίες σε ύφεση και στη συνέχεια αυτό να επηρεάσει την Κύπρο σε θέματα αγοράς υπηρεσιών, τουρισμού και επενδύσεων. **Σελ. 4**

Σύννεφα στις μεγάλες οικονομίες της Ευρωζώνης

Οι προοπτικές των μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρωζώνης επιδεινώνονται λόγω των συνεπειών που θα έχει ο εμπορικός πόλεμος, οι οποίες έρχονται να προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα δομικά προβλήματα στην περιοχή και στις πολιτικές αναταραχές που εντοπίζονται κυρίως σε Γερμανία και Γαλλία. Στις δύο αυτές χώρες αλλά και στην Ιταλία χαμηλώνει ο πήχης της ανάπτυξης. **Σελ. 10**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΡΟΥΜΠΙΝ / REUTERS BREAKINGVIEWS

Ο Τραμπ οδηγεί τον κόσμο στην άβυσσο του εμπορικού πολέμου

Ο Ντόναλντ Τραμπ ωθεί την παγκόσμια οικονομική τάξη σε οριακό σημείο. Αποκαλύπτοντας νέους δασμούς, ο πρόεδρος είπε ότι είναι «ευγενικός» επειδή τους αύξησε μόνο στο μισό του επιπέδου που είχαν επιβάλει στις ΗΠΑ οι εμπορικοί εταίροι. Οι καταναλωτές, οι επιχειρήσεις και οι παγκόσμιοι ηγέτες ωστόσο είναι απίθανο να νιώσουν τρυφερότητα απέναντί του.

Ξεκινώντας από το 10% για όλα τα έθνη, αλλά σκαρφαλώνοντας στο 34% για χώρες όπως η Κίνα και στο 20% για την Ε.Ε., οι ΗΠΑ ανεβάζουν τους εμπορικούς δασμούς τους στα υψηλότερα επίπεδα από τη Μεγάλη Ύφεση. Παράλληλα, ο διπλός στόχος της συγκέντρωσης εσόδων

πολλών τρις. και της επιστροφής της παραγωγής εντός συνόρων είναι ασυμβίβαστος, περιπλέκοντας οποιασδήποτε προσπάθειας διαπραγματεύσεων.

Σύμφωνα με τη Fitch Ratings, ο πραγματικός δασμολογικός συντελεστής των ΗΠΑ σε όλες τις εισαγωγές θα ανέλθει τώρα στο 22%, από 2,5% πέρυσι. Οι παραγωγοί αγροτικών προϊόντων, οι αυτοκινητοβιομηχανίες, το Εμπορικό Επιμελητήριο των ΗΠΑ και τα εργατικά συνδικάτα προειδοποίησαν για πιθανή οικονομική ζημία. Δεν εισακούστηκαν όμως.

Ο Τραμπ θεωρεί πως οι ΗΠΑ είχαν βρεθεί συστηματικά σε μειονεκτική θέση χάρη στο μεταπολεμικό σύστημα που οι ίδιες

Ο πραγματικός δασμολογικός συντελεστής των ΗΠΑ σε όλες τις εισαγωγές θα ανέλθει τώρα στο 22%, από 2,5% πέρυσι.

βοήθησαν να διαμορφωθεί, η καταστροφή του ωστόσο πιθανότατα θα οδηγήσει τη χώρα σε ύφεση.

Ένα χειρότερο σενάριο που περιγράφεται από τη Moody's προβλέπει δασμούς 20%, που θα εκτοξεύσουν την ανεργία στο 7,3% στις αρχές του 2027, από

4,1% τον Φεβρουάριο, με τα χρηματιστήρια να υποχωρούν κατά ένα τέταρτο την ίδια περίοδο. Μια τέτοια εξέλιξη θα κόστιζε στο μέσο νοικοκυριό των ΗΠΑ τουλάχιστον 3.400 δολάρια.

Οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις έχουν ήδη τρομάξει, σύμφωνα με την έρευνα για το καταναλωτικό κλίμα του Πανεπιστημίου του Μίσιγκαν: το ποσοστό των ερωτηθέντων που αναμένουν υψηλότερη ανεργία το 2026 αυξήθηκε τον Μάρτιο στο 66%, το υψηλότερο ποσοστό μετά την οικονομική κρίση.

Ισως οι ΗΠΑ να μην ξέρουν τι είχαν μέχρι να το χάσουν πραγματικά: οι Κινέζοι αγοραστές αποθκεύουν αποθέματα βραζιλιάνικης –και όχι αμερικανικής– σό-

γιας και ο Καναδάς ενισχύει τη στρατιωτική και την οικονομική συνεργασία του με την Ευρώπη. Η Κίνα, η Νότια Κορέα και η Ιαπωνία συντονίζουν τις απαντήσεις τους.

Αλλά το όραμα των Αμερικανών αφήνει ελάχιστα περιθώρια για αλλαγές. Ο βοηθός του προέδρου, Πίτερ Ναβάρο, είπε ότι οι δασμοί θα συγκεντρώσουν 6 τρις. δολάρια, ένα βασικό συμπλήρωμα δεδομένου του δημοσιονομικού ελλείμματος. Ο τρόπος με τον οποίο τα άλλα κράτη θα μπορούσαν να βρουν τις ισορροπίες και να ικανοποιήσουν όλα αυτά τα ανταγωνιστικά κίνητρα είναι ασαφές και απειλεί να προκαλέσει μια πολύ πιο διαρκή κρίση.

«Κλείδωσε» το deal BOC με Εθνική Ασφαλιστική

Συναλλαγή 35 εκατ. ευρώ

«Κλείδωσε» το deal μεταξύ Τράπεζας Κύπρου και της κυπριακής θυγατρικής της Εθνικής Ασφαλιστικής Κύπρου, με την τιμή της εξαγοράς να κινείται κοντά στα 35 εκατ. ευρώ. Στο επόμενο διάστημα δεν αποκλείεται να δούμε από την Τράπεζα Κύπρου κινήσεις για εξαγορά και άλλης κυπριακής ασφαλιστικής εταιρείας. **Σελ. 5**

Το στοίχημα του νέου γεν. ελεγκτή

Μεγαλύτερος έλεγχος

Νέα προσέγγιση στον οικονομικό έλεγχο του κράτους προκρίνει ο νέος γεν. ελεγκτής Α. Παπακωνσταντίνου. Στόχος να καταστήσει την Υπηρεσία πιο αποδοτική και να εξαλείψει τις καθυστερήσεις στην έκδοση των εκθέσεων της. Δημιουργεί νέα διεύθυνση για οικονομικό έλεγχο του κράτους. **Σελ. 6**

Μαζί χτίζουμε σχέσεις
εμπιστοσύνης

Μάθετε περισσότερα: www.pwc.com.cy

ΑΝΑΛΥΣΗ

Του **NOAM ΣΑΙΜΠΕΡ** / NEW YORK TIMES

Η νέα τάση για εργαζομένους του «λευκού κολάρου»

Όταν η Starbucks ανακοίνωσε τον περασμένο μήνα ότι απολύει περισσότερους από 1.000 υπαλλήλους, φώτισε μια ανησυχητική τάση για τους εργαζομένους του «λευκού κολάρου»: τα τελευταία χρόνια έχουν βιώσει πιο απότομη αύξηση της ανεργίας και βραδύτερη αύξηση των μισθών από άλλες ομάδες.

Πυροδότησε επίσης μια συζήτηση που απασχολεί τους οικονομολόγους εδώ και καιρό: Είναι οι πρόσφατες απώλειες θέσεων εργασίας απλώς μια προσωρινή εξέλιξη; Ή μήπως σηματοδοτούν κάτι πιο δυσόιανο και μη αναστρέψιμο; Αφού παρέμεινε κάτω από το 4% για περισσότερα από δύο χρόνια, το συνολικό ποσοστό ανεργίας έχει ξεπεράσει αυτό το όριο από τον Μάιο. Οι οικονομολόγοι λένε ότι η αγορά εργασίας παραμένει ισχυρή και ότι μεγάλο μέρος της πρόσφατης αποδυνάμωσης συνδέεται με τον οικονομικό αντίκτυπο της πανδημίας. Οι εταιρείες έκαναν επιθετικές προσλήψεις εν μέσω της αυξανόμενης ζήτησης και στη συνέχεια στράφηκαν σε απολύσεις μόλις η Fed άρχισε να αυξάνει τα επιτόκια.

Ωστόσο, με φόντο τη ραγδαία πρόοδο στην τεχνητή νοημοσύνη και τη στοχοποίηση των ομοσπονδιακών οργανισμών από τον Τραμπ, ορισμένοι αναρωτιούνται εάν έχει αρχίσει μια μόνιμη παρακμή για τις λεγόμενες «white collar jobs». Μέχρι σήμερα, λίγες βιομηχανίες ενσάρκωνουν την αλλαγή των τελευταίων ετών καλύτερα από την παραγωγή βιντεοπαιχνιδιών, η οποία γνώρισε άνθηση το 2020, καθώς οι Αμερικανοί αναζητούσαν νέες μορφές οικιακής ψυχαγωγίας. Ο κλάδος προσέλαβε επιθετικά προτού αντιστρέψει την πορεία του και ξεκινήσει μια περίοδο απολύσεων. Χιλιάδες εργαζόμενοι στα βιντεοπαιχνίδια έχασαν δουλειές πέρυσι και πρόgger. Η ανεργία στον χρηματοοικονομικό κλάδο και στους συναφείς τομείς, αν και εξακολουθεί να είναι χαμηλή, αυξήθηκε κατά περίπου ένα τέταρτο από το 2022 έως το 2024. Το περασμένο καλοκαίρι ο διευθύνων σύμβουλος της Wells Fargo σημείωσε ότι οι «πρωτοβουλίες αποδοτικότητας» της εταιρείας περφόρισαν το εργατικό δυναμικό της για 16 συνεχόμενα τρίμηνα, συμπεριλαμβανομένης της μείωσης κατά

50% των εργαζομένων στο τμήμα στεγαστικών δανείων από το 2023. Το περασμένο φθινόπωρο η Wells Fargo απέλυσε περίπου το ένα τέταρτο των εργαζομένων στην ομάδα διαχείρισης συμπεριφοράς. Τον περασμένο μήνα ο διευθύνων σύμβουλος των Starbucks, Μπράιαν Νίκολ, ανέφερε ένα στόχο «να αφαιρεθούν τα επίπεδα και οι επικαλύψεις και να δημιουργηθούν μικρότερες, πιο ευκίνητες ομάδες». Η Nissan ανέφερε παρόμοιο σκεπτικό στις περικοπές που ανακοίνωσε.

Συνολικά, τα τελευταία στοιχεία από τη Fed της Νέας Υόρκης δείχνουν ότι το ποσοστό ανεργίας για τους αποφοίτους έχει αυξηθεί κατά 30% από τότε που έφτασε στο κατώτατο επίπεδο τον Σεπτέμβριο του 2022 (στο 2,6% από 2%) έναντι περίπου 18% για όλους τους εργαζομένους (σε 4% από 3,4%). Τα ποσοστά προσλήψεων έχουν επιβραδυνθεί περισσότερο για θέσεις εργασίας που απαιτούν πτυχίο πανεπιστημίου. Η τεχνητή νοημοσύνη θα μπορούσε να μειώσει περαιτέρω την ανάγκη για πρόσληψη πτυχιούχων. Συνολικά, το ποσοστό ανεργίας στην τεχνολογία και στις συναφείς βιομηχανίες εκτινάχθηκε περισσότερο από το μισό από το 2022 έως το 2024, στο 4,4% από 2,9%. Επειτα υπάρχουν οι προσπάθειες του Τραμπ να «ψαλιδίσει» την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, οι οποίες είχαν ως αποτέλεσμα την απώλεια θέσεων εργασίας και το «πάγωμα» των προσλήψεων για ομοσπονδιακούς υπαλλήλους και υπαλλήλους σε πανεπιστήμια και άλλους μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς που βασίζονται στην κρατική χρηματοδότηση. Το Πανεπιστήμιο Τζονς Χόπκινς ανακοίνωσε αυτόν τον μήνα ότι απολύει 2.000 εργαζόμενους σε όλο τον κόσμο.

Ο Λόρενς Κατζ, οικονομολόγος στο Χάρβαρντ, σημείωσε ότι ένα μεγαλύτερο μέρος εργαζομένων με πανεπιστημιακή εκπαίδευση εξαρτούνται από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση σε σχέση με άλλες ομάδες, είτε άμεσα είτε μέσω της χρηματοδότησης μη κερδοσκοπικών οργανισμών. «Η διαφαινόμενη σημαντική συρρίκνωση των δαπανών για την επιστήμη και την έρευνα έχει δυνητικά πολύ μεγάλο αντίκτυπο», είπε.

ΔΗΚΤΗΣ

Σε αναζήτηση ουσίας πέραν των συμβολισμών

ΜΕ ΚΕΝΤΡΙΚΟ αφήγημα πως η Κύπρος συνιστά έναν αξιόπιστο και ποιοτικό επενδυτικό προορισμό, μεγάλη αντιπροσωπεία υπό τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας έχει μεταβεί στις ΗΠΑ για προ-σέλκυση επενδύσεων. Τον Πρόεδρο εκτός από πολιτειακούς αξιωματούχους συνοδεύουν και παράγοντες του ιδιωτικού τομέα. Σύμφωνα με την ενημέρωση, η επικέντρωση θα γίνει σε τέσσερις τομείς της οικονομίας όπως η ναυτιλία, η ενέργεια, η τεχνολογία και τα χρηματοοικονομικά. Αξίζει να αναφερθεί ότι ο πρόεδρος Χριστόδουλδης είναι ο πρώτος πρόεδρος που επισκέπτεται τη δυτική ακτή και συγκεκριμένα το Σαν Φρανσίσκο και τη Silicon valley. Αυτή η κίνηση, πέραν από συμβολισμούς ελπίζουμε να αποδώσει και κάποια χειροπιαστά αποτελέσματα.

• • • • •

Απαστοι στόχοι

ΜΕ ΣΤΟΧΟ την είσπραξη 700 δισ. δολαρίων από δασμούς εισαγόμενων προϊόντων, ο πρόεδρος Τραμπ ανακοίνωσε εισαγωγικούς δασμούς προς όλες τις χώρες με τον ελάχιστο συντελεστή να τοποθετείται στο 10%. Μεταξύ των χωρών που ξεχώρισαν έχουμε την Κίνα με 34%, την Ευρωπαϊκή Ένωση με 20%, το Βιετνάμ με 46% και την Ταϊβάν με 32%. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι νέοι δασμοί προς την Κίνα είναι επιπλέον του 20% που είχε ήδη ανακοινωθεί και άρα το σύνολο ανεβαίνει στο 54%. Σύμφωνα με αναλύσεις ειδικών, το ποσό που επιβμεί να εισπράξει μέσα από αυτή την πολιτική ο πρόεδρος Τραμπ είναι εννιά φορές πάνω από τα υφιστάμενα έσοδα δασμών ή 2,5% του αμερικανικού ΑΕΠ. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα έσοδα από δασμούς σε καμία χρονική στιγμή από το 1870, δεν ξεπέρασαν το 2% του ΑΕΠ.

• • • • •

Σκληρό ροκ για πράσινη φορολογία

Η προηγούμενη κυβέρνηση δέσμευσε τη νυν και τώρα τρέχουν να προλάβουν τη φωτιά που άναψε με τις πράσινες φορολογίες που έρχονται τον Μάιο. Η επιβάρυνση θα αφορά στα καύσιμα κίνησης και θέρμανσης, στο νερό και στις διανυκτερεύσεις ξενοδοχείων. Ο φορολογίες που ξεκινούν τον επόμενο μήνα σταδιακά θα αυξάνονται μέχρι το 2027 και έχουν προκαλέσει μεγάλη ανησυχία στους καταναλωτές και οργανωμένους φορείς. Κριτική ασκεί και το ΑΚΕΛ, που θεωρεί ότι κακώς έγινε η δέσμευση και τώρα θα πρέπει να εξερευρεθούν αντισταθμιστικά μέτρα πέραν της επισηροφής αυτών των φόρων για την πράσινη μετάβαση. Συγκεκριμένα, η πρόταση του ΑΚΕΛ είναι να μειωθούν υφιστάμενοι φόροι στα καύσιμα και όσα έσοδα απολεσθούν να

diktis@kathimerini.com.cy

Με τον τρόπο που πολιτεύεται, αυτή η κυβέρνηση κινδυνεύει να ταυτιστεί με τη μεγαλύτερη διόγκωση του δημοσίου τομέα στην ιστορία της Κύπρου.

ανακτηθούν μέσω έκτακτης φορολογίας επί των κερδών των εταιρειών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

• • • • •

Να μην την πληρώσει το κοινωνικό κράτος

Δεν θα υπήρχε ζήτημα αν η Κύπρος χρειαζόταν να δαπανήσει αυξημένα ποσά για ενίσχυση

ση της αμυντικής της προστασίας, αρκεί να πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Η πρώτη προϋπόθεση είναι να μην αντληθούν αυτά τα ποσά από ταμεία που έχουν να κάνουν με την κοινωνική συνοχή και προστασία. Η δεύτερη προϋπόθεση αφορά στη χώρα προέλευσης των νέων οπλικών συστημάτων, διευκρινίζοντας ότι αυτές θα πρέπει να είναι εντός Ε.Ε. Οι δηλώσεις ανήκουν στον υπουργό Οικονομικών, ο οποίος αφού αξιολόγησε ως λογική την απαίτηση για περισσότερη αμυντική αυτονομία της Ευρώπης, εξήγησε ότι αυτός δεν πρέπει να γίνει λόγος για να βρεθεί η Τουρκία στο προσκήνιο ως προμηθευτής σημαντικών οπλικών συστημάτων.

• • • • •

Παραμένουν ασάφειες είκοσι και πλέον χρόνια μετά

Η Πράσινη Γραμμή δεν θεωρείται σύνορο και ως εκ τούτου δεν υπάρχει πρόνοια για έλεγχο των μετρήτων, αλλά και ούτε αυτή η δραστηριότητα ρυθμίζεται από τον σχετικό κανονισμό. Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει καμιά γνώση κατά πόσο γίνεται νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω της Πράσινης Γραμμής. Σύμφωνα με αρμόδιο στέλεχος του Τελωνείου, από το 2004 που μπήκε σε εφαρμογή ο κανονισμός, σημαντικά ποσά διακινούνται από τα οδοφράγματα χωρίς να έχουν τη δυνατότητα να ασκήσουν έλεγχο αφού δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες του τμήματος Τελωνείων. Η συγκεκριμένη συζήτηση αντανάκλα τα καλά που προκύπτουν σε σχέση με τον κανονισμό της Πράσινης Γραμμής είκοσι και πλέον χρόνια μετά την εφαρμογή του.

Αυτοί που δεν παθαίνουν ποτέ χανγκόβερ

Της **ΝΤΑΝΙ ΜΠΛΟΥΜ**

Ο Μάθιου Σλέιτερ θα ήθελε έστω και μία φορά στη ζωή του να ξυπνήσει με χανγκόβερ. Όμως, ακόμη κι αν ο 34χρονος πει ένα ολόκληρο μπουκάλι βότκα, το επόμενο πρωί ξυπνάει σαν να μην έχει συμβεί τίποτα. «Όσοι δεν με ξέρουν, δισκόλα με πιστεύουν», λέει ο Σλέιτερ. «Υποθέτουν ότι όταν καταναλώνεις τόσο δηλητήριο, το σώμα σου θα αντιδράσει». Ο 23χρονος Ντάνιελ Άνταμς, επίσης, δεν έχει νιώσει ποτέ ναυτία ή τρέμουλο το επόμενο πρωί. Ένα βράδυ στις αρχές του μήνα ήπιε μια εξάδα μπίρες, συνέχισε με μια δεύτερη εξάδα και μετά με μερικά σφηνάκια (δεν θυμόταν πόσα). Το επόμενο πρωί, την ώρα που οι φίλοι του βογκούσαν, εκείνος ξύπνησε στις 6.30 π.μ. και πήγε για τρέξιμο 2,5 χιλιομέτρων.

Οι επιστήμονες έχουν δώσει έναν όρο για άτομα όπως ο Σλέιτερ και ο Άνταμς: «ανθεκτικοί στο χανγκόβερ». Τα τελευταία 15 χρόνια οι ερευνητές προσπαθούν να κατανοήσουν γιατί κάποιοι ξυπνούν εξαντλημένοι και ταλαιπωρημένοι μετά από κατανάλωση αλκοόλ, ενώ άλλοι δεν νιώθουν το παραμικρό.

Οι δυσκολίες

Δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί πόσοι άνθρωποι είναι πραγματικά ανθεκτικοί στο χανγκόβερ. Μεγάλο μέρος της έρευνας βασίζεται σε συμμετέχοντες που περιγράφουν την οδυνηρή εμπειρία του δικού τους χανγκόβερ – ένα αναπόφευκτα υποκειμενικό κριτήριο. Άλλωστε, ένας πονοκέφαλος που για κάποιον είναι αβάσταχτος, για έναν άλλον μπορεί να περνάει απαρτήρητος.

Μία από τις πρώτες μελέτες που ανέδειξαν τη συχνότητα του φαινομένου της ανθεκτικότητας στο χανγκόβερ δημοσιεύθηκε το 2008. Οι ερευνητές ανακάλυψαν το φαινόμενο τυχαία, λέει ο Τζόνθαν Χάουλαντ, ομότιμος καθηγητής στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου της Βοστώνης και ένας από τους συγγραφείς της μελέτης. Στόχος τους ήταν να κατανοήσουν πώς η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ επηρεάζει την εργασιακή απόδοση την επόμενη ημέρα – και τότε διαπίστωσαν ότι σχεδόν ένας στους τέσσερις συμμετέχοντες δεν εμφάνιζε καν πονοκέφαλο.

Οι παραλλαγές

Οι ερευνητές πραγματοποίησαν διάφορες παραλλαγές της μελέτης, εξετάζοντας εκατοντάδες φοιτητές στην περιοχή της Βοστώνης, καθώς και Σουηδούς δόκιμους ναυτικούς. Συνήθως η ερευνητική ομάδα κρατούσε τους συμμετέχοντες σε ένα εργαστήριο καθ' όλη τη διάρκεια της νύχτας και κορηγούσε σε κάθε άτομο αρκετό αλκοόλ, ώστε η περιεκτικότητα στο αίμα τους να φθάσει περίπου στο 0,12 – επίπεδο που θεωρείται επαρκές για να προκληθεί μέθη, εξηγεί η Νταμάρις Ρόσναου, καθηγήτρια Συμπεριφορικών και Κοινωνικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο Μπράουν, η οποία εργάστηκε στις δοκιμές. Καθ' όλη τη διάρκεια της νύχτας, επαγγελματίες υγείας παρακολουθούσαν στενά τους συμμετέχοντες.

Κάθε ώρα τους έλεγχαν για να βεβαιωθούν ότι κανείς δεν είχε κάνει εμετό. Το επόμενο πρωί, οι ερευνητές υπέβαλαν τους συμμετέχοντες σε μια σειρά ερωτήσεων: Σε μια κλίμακα από το ένα έως το δέκα,

Ενας στους τέσσερις δηλώνει ότι αισθάνεται περίφημα μετά μια βραδιά κατανάλωσης αλκοόλ. Οι επιστήμονες τους έχουν ονομάσει «ανθεκτικούς στο χανγκόβερ» και προσπαθούν να κατανοήσουν γιατί κάποιοι ξυπνούν εξαντλημένοι, ενώ άλλοι δεν νιώθουν το παραμικρό.

Μία από τις βασικές υποθέσεις είναι ο ρόλος της γενετικής, η οποία επηρεάζει τον ρυθμό με τον οποίο το σώμα μας διασπά το αλκοόλ.

πόσο ζαλισμένοι ήταν; Πόσο διψούσαν; Πόση ναυτία ένιωθαν; Παράλληλα ανέλυσαν παλαιότερες μελέτες που είχαν διεξαχθεί σε διάφορες ομάδες πληθυσμού – μεταξύ άλλων σε μαθητές γυμνασίου, ενήλικους από αγροτικές περιοχές

του Μισιγκαν και άτομα που υποβάλλονταν σε θεραπεία για διαταραχή χρήσης αλκοόλ. Τα ευρήματα όλων αυτών των μελετών έδειξαν ότι περίπου ένας στους τέσσερις δεν ανέφερε κανένα σύμπτωμα χανγκόβερ. «Ήταν ο ίδιος αριθμός ξανά και ξανά», λέει ο δρ Χάουλαντ. Το ερώτημα που παρέμενε ήταν το γιατί. Κανείς δεν κατανοεί πλήρως όλους τους παράγοντες που προκαλούν το χανγκόβερ, λέει ο δρ Χάουλαντ – κάτι που δυσκολεύει τη μελέτη της ανθεκτικότητας σε αυτό. Ωστόσο, οι ερευνητές έχουν διατυπώσει ορισμένες θεωρίες για το πώς κάποιοι λίγοι τυχεροί μένουν ανεπηρέαστοι.

Μία από τις βασικές θεωρίες

είναι ο ρόλος της γενετικής, η οποία επηρεάζει τον ρυθμό με τον οποίο το σώμα μας διασπά το αλκοόλ. Ανθρωποι που μεταβολίζουν πιο γρήγορα το αλκοόλ τείνουν να εμφανίζουν λιγότερο έντονα συμπτώματα χανγκόβερ, εξηγεί η Άν-Κάθριν Στοκ, νευροεπιστήμονας στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο της Δρέσδης. Η γενετική φαίνεται να παίζει σημαντικότερο ρόλο σε ορισμένους πληθυσμούς από ό,τι σε άλλους, προσθέτει. Για παράδειγμα, άτομα ανατολικοασιατικής καταγωγής συχνά αναφέρουν έντονα χανγκόβερ – κάτι που ενδέχεται να οφείλεται στο ότι πολλοί από αυτούς έχουν πολύ χαμηλά επίπεδα ενός ενζύμου που βοηθάει στην επεξεργασία του

αλκοόλ και των τοξικών μεταβολιτών του.

Μια άλλη θεωρία, σύμφωνα με τη δρ Στοκ, είναι ότι τα άτομα με πιο αδύναμο ανοσοποιητικό ενδέχεται να είναι πιο επιρρεπή στο χανγκόβερ. Το αλκοόλ μπορεί να προκαλέσει εκτεταμένη φλεγμονή – κάτι που εξηγεί εν μέρει γιατί ένα βαρύ χανγκόβερ συχνά μοιάζει με αρρώστια. Όσο εντονότερη είναι η φλεγμονή τόσο πιο έντονη και η αίσθηση αδιαθεσίας, εξηγεί. Όσοι είναι ανθεκτικοί στο χανγκόβερ αναφέρουν συνήθως ότι έχουν και χαμηλά επίπεδα άγχους γενικά, προσθέτει η δρ Στοκ, ενώ αντίθετα άτομα που ήδη αντιμετωπίζουν άγχος ή κατάθλιψη έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να υποφέρουν από χανγκόβερ – και μάλιστα έντονα.

Τα μυστήρια

Πολλά πράγματα γύρω από το φαινόμενο του χανγκόβερ εξακολουθούν να παραμένουν μυστήριο. Οι ερευνητές δεν γνωρίζουν ακόμη αν όσοι βιώνουν πιο έντονα χανγκόβερ είναι και πιο ευάλωτοι στις υπόλοιπες αρνητικές συνέπειες του αλκοόλ – ή αν η ανθεκτικότητα στο χανγκόβερ οδηγεί τους ανθρώπους να πίνουν περισσότερα.

Όμως οι ερευνητές δυσκολεύονται να βρουν σημαντική χρηματοδότηση για τη μελέτη του φαινομένου, λέει η δρ Ρόσναου. Και χωρίς περισσότερες δοκιμές, άνθρωποι όπως ο Σλέιτερ συνεχίζουν να θεωρούνται κάτι σαν ιατρικό θαύμα. Ο ίδιος γνωρίζει ότι οι φίλοι του τον ζηλεύουν που μπορεί να ζει χωρίς χανγκόβερ. Όμως εκείνος αναρωτιέται μήπως θα έπινε λιγότερο αν, όπως οι περισσότεροι, ένιωθε χάλια την επόμενη ημέρα.

Οι ιστορίες που έγραψαν την Ιστορία

Αφιέρωμα:

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ
Στο όριο της φαντασίας

Ακόμα:

Η άνοδος και η πτώση της
Ένωσης Κέντρου

Πώς το Μεξικό έχασε το Τέξας;

Τα ακρόπρωρα των πλοίων
της Επανάστασης

Η ένοπλη δράση της ΕΟΚΑ

Κυριακή
13/4

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνία, Πολιτικά και Οικονομικά Εμπρηστές

www.kathimerini.com.cy

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Τυχόν αρνητικός αντίκτυπος για την Κύπρο θα επέλθει μόνο μέσω έμμεσων απειλών σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα, καθώς το αρνητικό κλίμα που δημιουργείται από τους δασμούς που ανακοίνωσε ο πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών (ΗΠΑ) Ντόναλντ Τραμπ προκαλεί κραδασμούς σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ο πρόεδρος των ΗΠΑ κλιμάκωσε τη σύγκρουση στο μέτωπο του εμπορίου, ανακοινώνοντας τη νέα δέσμη τελωνειακών δασμών, η οποία ξεκινά από το επίπεδο του 10% και προβλέπει υψηλότερους συντελεστές για επιλεγμένους εμπορικούς εταίρους των ΗΠΑ.

Οι αυστηρότεροι δασμοί, ύψους 34%, επιβάλλονται στις εισαγωγές προϊόντων από την Κίνα. Η Ευρωπαϊκή Ένωση αντιμετωπίζει δασμούς 20%, ενώ υψηλοί είναι επίσης οι συντελεστές για εισαγωγές από την Ιαπωνία (24%), την Ινδία (26%) και την Ελβετία (31%).

Η Κύπρος δεν είναι στο επίκεντρο της επίδρασης των αμερικανικών δασμών όσον αφορά την εμπορική της δραστηριότητα καθώς οι ΗΠΑ δεν αποτελούν σημαντικό εμπορικό εταίρο της και ως εκ τούτου δεν αναμένεται να επηρεάσει αισθητά τις κυπριακές εξαγωγές. Από την άλλη, οι επιπτώσεις της επιβολής των αμερικανικών δασμών αναμένεται να πλήξουν αγορές με τις οποίες η Κύπρος διατηρεί σχέση εξάρτησης σε διάφορους τομείς της οικονομίας, με αρνητικά αποτελέσματα στην οικονομική της δραστηριότητα. Η καλή οικονομική κατάσταση της χώρας και η ανάπτυξη που έχει επιτύχει, δεν φαίνεται να βρίσκεται σε κίνδυνο στην παρούσα φάση. Ωστόσο, λόγω του ότι η Κύπρος ως μικρή οικονομία δεν έχει αυτάρκεια, συνεχίζει να είναι επηρεπής σε εξωτερικούς κραδασμούς.

Η αβεβαιότητα δημιουργεί στασιμότητα και κατ' επέκταση πληθωρι-

σε περίπτωση κατά την οποία επηρεαστούν αρνητικά οι αγορές που αποτελούν καλούς μας πελάτες, θα υπάρξουν παρενέργειες στην οικονομική δραστηριότητα της χώρας.

στικές τάσεις, μειώνοντας την αγοραστική δυνατότητα και την αξία των καταναλωτών επηρεάζοντας την κίνηση στις αγορές, εξηγούν φορείς της αγοράς στην «Κ». Όπως αναφέρουν, οφείλουμε να τηρήσουμε τάση αναμονής προτού λάβουμε μέτρα, αλλά ταυτόχρονα να παρακολουθούμε τις εξελίξεις και να βολιδοσκοπούμε νέες αγορές, όπου δεν είχαμε μέχρι τώρα διείσδυση γιατί ικανοποιούσαμε τις ανάγκες μας από άλλες αγορές για την προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών μας.

Στασιμότητα

Ανάλογα με τον όγκο επίδρασης που έχουν οι δασμοί Τραμπ θα εξαρτηθεί και το χρονικό πλαίσιο που θα επέλθει ο αρνητικός αντίκτυπος στη χώρα μας, αναφέρει ο αναπληρωτής γενικός γραμματέας του ΚΕΒΕ Ανδρέας Ανδρέου. Επισήμανε ότι εάν συνεχιστεί αυτό το αρνητικό κλίμα, το 2026 αναμένεται να αποτελέσει ένα δύσκολο έτος τόσο για την Ευρώπη όσο και για την Κύπρο. Η αβεβαιότητα και οι συνεχείς απώλειες στις αγορές δημιουργούν στασιμότητα η οποία σκοτώνει το επιχειρείν, πρόσθεσε. Όπως εξήγησε ο κ. Ανδρέου, οι επενδυτές ενδεχομένως το επόμενο διάστημα να τηρήσουν στάση αναμονής αναφορικά με τις επενδύσεις που σχεδίαζαν είτε ακόμα και να στραφούν σε άλλες αγορές.

εξαγωγών και τον μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης. Οι δασμοί σίγουρα θα οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση των εξαγωγών και της οικονομικής ανάπτυξης. Η ευρωπαϊκή οικονομία θα βρεθεί αντιμέτωπη με σημαντικά διλήμματα και αυξημένες υφεσιακές πιέσεις, ειδικά αν δεν υπάρξουν διαφοροποιήσεις στις αποφάσεις που λήφθηκαν μέσα από συζητήσεις με τις ΗΠΑ. Η Ε.Ε. φαίνεται να προκρίνει τον διάλογο, όμως γίνεται αντιληπτό ότι σε περίπτωση εμμονής των ΗΠΑ στις αποφάσεις τους, θα προχωρήσει σε αντίμετρα, με κύριο στόχο ενδεχομένως τις εταιρείες τεχνολογίας.

Επιπρόσθετα, είναι και το γεωστρατηγικό «πακνίδι» για τον έλεγχο των πηγών ενέργειας και των δια-

θέσιμων αποθεμάτων σε πετρέλαιο, κυρίως όσον αφορά την Ουκρανία αλλά και περιοχές στην Αφρική. Πέραν από την επιβολή δασμών που θα επηρεάσει τον όγκο των πωλήσεων και του εμπορίου, ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η διαχείριση των κόστους παραγωγής και η διασφάλιση των πρώτων υλών. Πολύ πιθανόν να δούμε τιμές προϊόντων να αυξάνονται στην Κύπρο.

Οπότε, μέσα σε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον που αναμένεται να δημιουργηθεί, θα υπάρξουν και οι ανάλογες αποφάσεις από τα όργανα της Ε.Ε. αλλά και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι οποίες θα επηρεάσουν τις εθνικές οικονομίες αλλά και τους ευρωπαίους πολίτες.

Ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η κυπριακή οικονομία είναι στενά συνδεδεμένη με τις μεγάλες ευρωπαϊκές αγορές και επηρεάζεται από τις αποφάσεις που λαμβάνονται από την Ε.Ε. Αν οι βασικές οικονομίες της Ε.Ε. δεχθούν πλήγμα λόγω μειωμένων εξαγωγών, η οικονομική αστάθεια μπορεί να επηρεάσει συνολικά την ευρωπαϊκή αγορά, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.

Μέσα στις ενδεχόμενες έμμεσες συνέπειες είναι και η μείωση του τουριστικού ρεύματος από χώρες της Κεντρικής Ευρώπης. Στην περίπτωση συρρίκνωσης του οικογενειακού εισοδήματος, τότε ο προϋπολογισμός για παραθεριστικά ταξίδια θα είναι ο πρώτος που θα επη-

ρεαστεί. Η διατάραξη των παγκόσμιων εμπορικών ροών λόγω των δασμών μπορεί να επηρεάσει τις θαλάσσιες μεταφορές και τη ζήτηση για ναυτιλιακές υπηρεσίες. Ενδεχομένως με την επιβολή των δασμών να είναι ασύμφορη η εισαγωγή κάποιων προϊόντων, ειδικά αν αναφερόμαστε σε ένα νησί με εξωγενή οικονομία, ενώ από την άλλη να δούμε μια αναδιάρθρωση διεθνούς εμπορίου, με νέες διακρατικές συμφωνίες και συνεργασίες, όπως είδαμε με την έναρξη του πολέμου στην Ουκρανία και τη Ρωσία να κινείται οικονομικά προς την Ανατολή. Η οικονομική αστάθεια και μεταβλητότητα θα οδηγήσει σε αναβολή των επενδύσεων, κάτι που θα επηρεάσει

και τη χώρα μας ως εξωγενή οικονομία. Μεγάλο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας και της αύξησης του κυπριακού ΑΕΠ τα τελευταία χρόνια βασίζεται στις ξένες επενδύσεις και τη μεταγκατάσταση εταιρειών, κυρίως τεχνολογίας, στη χώρα μας. Αν για παράδειγμα οι τεχνολογικές υπηρεσίες μπουκν στον φαύλο κύκλο των αντιμέτρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, λόγω του μεγάλου όγκου που «εισάγονται» από τις ΗΠΑ θα υπάρξουν αρνητικές εξελίξεις στον τομέα που είναι δύσκολο να εκτιμηθούν αυτή τη στιγμή.

Ο Τάσος Γιασεμίδης είναι Board Member και Head of Global Compliance Management Services.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Σε βάθος χρόνου θα επηρεαστεί η Κύπρος από τους δασμούς

Μέγα ζήτημα η αβεβαιότητα που θα επιφέρει κραδασμούς στο οικονομικό περιβάλλον

Επιβράδυνση

Μακροπρόθεσμα θα επηρεαστεί η Κύπρος από μια ενδεχόμενη παγκόσμια ύφεση καθώς δημιουργείται αναποτελεσματικότητα και ανεπάρκεια στην αγορά, η οποία θα επιφέρει αύξηση της ανεργίας, υποστήριξε ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου, Δημήτρης Γεωργιάδης.

Η μεγάλη ανησυχία όλων είναι ότι οι δασμοί είναι δυνατόν να επιβραδύνουν την οικονομική ανάπτυξη και να οδηγήσουν μεγάλες οικονομίες σε ύφεση και στη συνέχεια αυτό να επηρεάσει την Κύπρο σε θέματα αγοράς υπηρεσιών, τουρισμού και επενδύσεων, σημείωσε ο κ. Γεωργιάδης. Πρόσθεσε ακόμα ότι η ευέλικτη οικονομία δεν είναι κάτι το θεωρητικό και αφορά ακριβώς αυτές τις περιπτώσεις όπου

δημιουργείται παγκόσμια ύφεση και αναταράσσεται το οικονομικό γίγνεσθαι. Η Κύπρος πρέπει να επιδιώκει τη βελτίωση της οικονομικής της δραστηριότητας, της ανταγωνιστικότητάς της και της καλύτερης του επενδυτικού της πλαισίου με στόχο να προστατευτεί απέναντι σε εξωτερικούς παράγοντες, υπογράμμισε.

Plan B

Δεν είναι σωστό να περιμένουμε πάντα να γίνει κάτι αρνητικό προκειμένου να λάβουμε μέτρα, υποστήριξε ο πρόεδρος του Συμβουλίου Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας Κύπρου, Ο κ. Γεωργιάδης υποστήριξε ότι θα πρέπει να θεωράσουμε την οικονομία μας με στόχο όταν προκύπτει ένα εξωτερικό σοκ να είναι ευκολότερο να προσελκύσουμε εναλλακτικές αγορές.

Είναι επικίνδυνο να βάζουμε όλα τα αυγά μας σε ένα καλάθι, πρόσθεσε ο αναπληρωτής γενικός γραμματέας του ΚΕΒΕ επισημαίνοντας ότι οφείλουμε να κοιτάζουμε και άλλες μη παραδοσιακές αγορές και να είμαστε έτοιμοι να προχωρήσουμε σε συνεργασίες. Ο κ. Ανδρέου αναφέρθηκε μάλιστα σε διείσδυση σε αφρικανικές, σε ασιατικές και σε αραβικές αγορές, μέσω στοχευμένων δράσεων.

Σε ετοιμότητα το ΥΠΟΙΚ

Για να μην πάσουν απροετοίμαστη την Κύπρο οι δασμοί του Αμερικανού προέδρου, το υπουργείο Οικονομικών δηλώνει παρών και θα εξετάζει τις εξελίξεις ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Ο υπουργός Οικονομικών, Μάκης Κεραυνός, πραγματοποίησε την Παρασκευή υπηρεσιακή συνάντηση δίνοντας εντολές στους επικεφαλής των διαφόρων διευθύνσεων να παρακολουθούν τις επιπτώσεις που επιφέρουν οι δασμοί στις εισαγωγές από την Ευρωπαϊκή Ένωση και να καταγράφουν τους προβληματισμούς και τις ανησυχίες τους.

Κύρια επιδίωξη του Υπουργείου είναι να αξιολογήσει τις εξελίξεις και να χαράξει τη δική του πολιτική σε συνάρτηση με την απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως πληροφορείται η «Κ», κατά την υπηρεσιακή συνάντηση στο Υπουργείο καταγράφηκαν οι απόψεις και οι κίνδυνοι που μπορεί να δημιουργηθούν μακροπρόθεσμα για την κάθε διεύθυνση ξεχωριστά. Οι επόμενες κινήσεις και πλάνα του Υπουργείου θα εξαρτηθούν από τον τρόπο με τον οποίο θα αντιδράσει η Ένωση το επόμενο διάστημα. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι το αρμόδιο Υπουργείο βρίσκεται σε ετοιμότητα προκειμένου να διαμορφώσει ένα συγκεκριμένο σχέδιο το οποίο θα επιτρέπει στην Κύπρο να ανταπεξέλθει σε οποιουδήποτε κρα-

Επικίνδυνο να βάζουμε όλα τα αυγά μας σε ένα καλάθι – Επιτακτική ανάγκη η προώθηση των προϊόντων και υπηρεσιών σε άλλες αγορές στις οποίες δεν είχαμε μέχρι τώρα διείσδυση.

δασμούς που ενδεχομένως δημιουργηθούν στα διεθνή οικονομικά δρώμενα.

Η κυβέρνηση και το υπουργείο Οικονομικών, θεωρούν σημαντικές τις εξελίξεις και αν και η Κύπρος δεν αναμένεται να επηρεαστεί άμεσα, ωστόσο, υπάρχει η ανησυχία για το πώς αρνητικές εξελίξεις στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομία ενδέχεται να επηρεάσουν έστω και μακροπρόθεσμα την Κύπρο. Εξάλλου, όπως έγινε γνωστό, το Υπουργείο διατηρεί τη θέση ότι χρειάζεται συνεχής εφαρμογή μιας ορθολογικής οικονομικής πολιτικής βασισμένης στη δημοσιονομική πειθαρχία που θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα της κυπριακής οικονομίας. Προστίθεται ακόμα ότι, σύμφωνα με το αρμόδιο Υπουργείο, τον Ιανουάριο ετοιμάστηκε σχετική έκθεση για το θέμα των δασμών.

Όπως πληροφορούμαστε, την ερχόμενη Παρασκευή θα πραγματοποιηθεί η άτυπη συνεδρία του Eurogroup στην Πολωνία, όπου το ζήτημα των δασμών αναμένεται να αποτελέσει αντικείμενο συζήτησης από τα ευρωπαϊκά όργανα και να ληφθούν αποφάσεις σε συλλογικό επίπεδο.

Η Κύπρος ως κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα προχωρήσει σε όλα τα αναγκαία μέτρα που θα αποφεύσουν, ώστε να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις, αναφέρει το ΥΠΟΙΚ.

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΤΑΣΟΥ ΓΙΑΣΕΜΙΔΗ**

Απαιτείται εγρήγορση

Μπορεί οι εξαγωγές της Κύπρου να είναι περιορισμένες όσον αφορά τις ΗΠΑ, οπότε οι άμεσες συνέπειες από την ανακοίνωση της επιβολής των δασμών από τον κ. Τραμπ να μην είναι σημαντικές, απαιτείται όμως εγρήγορση ώστε να αξιολογείται το εξωτερικό οικονομικό και εμπορικό περιβάλλον, οι αποφάσεις που θα ληφθούν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διότι έμμεσα η χώρα μας θα επηρεαστεί από τις μεγάλες αλλαγές που τροχοδρομούνται στον παγκόσμιο εμπορικό χάρτη.

Η Ευρώπη και κυρίως ο πυρήνας της, Γερμανία και Γαλλία, αντιμετωπίζουν σοβαρά οικονομικά προβλήματα με τις αυξήσεις του κόστους παραγωγής, τον περιορισμό των

εξαγωγών και τον μηδενικό ρυθμό ανάπτυξης. Οι δασμοί σίγουρα θα οδηγήσουν σε περαιτέρω μείωση των εξαγωγών και της οικονομικής ανάπτυξης. Η ευρωπαϊκή οικονομία θα βρεθεί αντιμέτωπη με σημαντικά διλήμματα και αυξημένες υφεσιακές πιέσεις, ειδικά αν δεν υπάρξουν διαφοροποιήσεις στις αποφάσεις που λήφθηκαν μέσα από συζητήσεις με τις ΗΠΑ. Η Ε.Ε. φαίνεται να προκρίνει τον διάλογο, όμως γίνεται αντιληπτό ότι σε περίπτωση εμμονής των ΗΠΑ στις αποφάσεις τους, θα προχωρήσει σε αντίμετρα, με κύριο στόχο ενδεχομένως τις εταιρείες τεχνολογίας.

Επιπρόσθετα, είναι και το γεωστρατηγικό «πακνίδι» για τον έλεγχο των πηγών ενέργειας και των δια-

Κλειδώσε το deal «Τράπεζα Κύπρου – Εθνική Ασφαλιστική»

Γύρω στα 35 εκατ. η συναλλαγή, ενώ δεν θα είναι «παράξενο» η BOC να προσεγγίσει και άλλη ασφαλιστική για εξαγορά

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

«Κλειδωσε» το deal μεταξύ Τράπεζας Κύπρου και της κυπριακής θυγατρικής της Εθνικής Ασφαλιστικής Κύπρου, με την τιμή της εξαγοράς να κινείται κοντά στις πληροφορίες της ελληνικής έκδοσης της «Κ» για περίπου 35 εκατομμύρια ευρώ. Η Τράπεζα Κύπρου είναι στην τελική ευθεία του «deal» για εξαγορά του κυπριακού κομμάτιου της Εθνικής Ασφαλιστικής και στις επόμενες εβδομάδες δεν αποκλείεται να δούμε επίσημες ανακοινώσεις. Με τη μεταξύ τους πράξη η Τράπεζα Κύπρου θα έχει μέσω των Γενικών Ασφαλειών Κύπρου και της Εθνικής Ασφαλιστικής Κύπρου 18% μεριδίου στον γενικό κλάδο και στον κλάδο ζωής θα δημιουργήσουν το 30,5% της αγοράς. Πρακτικά, μέσω αυτής της εξαγοράς θα είναι ακριβώς στα ίδια ποσοστά στον κλάδο ζωής με την Ελληνική, που έχει την CNP Cyprus, την Play-κυπριακή και την Hellenic Insurance, ενώ στον γενικό κλάδο η Ελληνική θα προηγείται ελαφρώς με 23,2%.

Στο επόμενο διάστημα δεν αποκλείεται να δούμε από την Τράπεζα Κύπρου και άλλες κινήσεις εξαγοράς άλλης κυπριακής ασφαλιστικής εταιρείας, καθώς για την τράπεζα πολύ σημαντικό κομμάτι των εσό-

δων της στρατηγικά, είναι η πηγή μη επιτοκακών εσόδων. Η Τράπεζα Κύπρου είδε και άλλες επενδυτικές ευκαιρίες στο ασφαλιστικό κομμάτι στο προηγούμενο διάστημα, ωστόσο δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο ή ανακοινώσιμο, εν αντιθέσει με το deal με την Εθνική Ασφαλιστική Κύπρου που δεν υπάρχει οποιαδήποτε αμοιβαϊότητα.

Τα συνολικά εισοδήματα από τον ασφαλιστικό κλάδο ζωής για την BOC αναμένεται να αυξηθούν περισσότερο από 6% μεσοπρόθεσμα, ενώ τα έσοδα από μεικτά ασφάλιστρα για τον κλάδο γενικών ασφαλειών θα αυξηθούν επίσης περίπου 6%.

Η Τράπεζα Κύπρου έχει δηλώσει, εξάλλου, στα οικονομικά της αποτελέσματα πως παραμένει επικεντρωμένη στην ενίσχυση εσόδων με βέλτιστη διαχείριση κεφαλαίων μέσω της αύξησης ποιοτικού νέου

δανεισμού, της ανάπτυξης σε τομείς της αγοράς όπως ασφαλιστικές εργασίες και ψηφιακά προϊόντα, για διαφοροποίηση των εσόδων μέσω μη τραπεζικών υπηρεσιών.

Τα μη επιτοκιακά έσοδα της Τράπεζας Κύπρου για το τέλος του 2024 ανήλθαν σε 272 εκατ. ευρώ (σε σύγκριση με 300 εκατ. ευρώ για το τέλος του 2023, μειωμένα κατά 9% σε ετήσια βάση) και αποτελούνται από καθαρά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες ύψους 177 εκατ. ευρώ, καθαρά κέρδη από διαπραγματεύσεις συναλλάγματος και καθαρά κέρδη/ (ζημιές) από χρηματοοικονομικά μέσα ύψους 36 εκατ. ευρώ, καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλιστικές εργασίες ύψους 46 εκατ. ευρώ, καθαρή ζημία από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα και πώληση αποθεμάτων ακινήτων ύψους 1 εκατ. ευρώ και λοιπά έσοδα ύψους 14 εκατ. ευρώ. Η μείωση σε ετήσια βάση οφείλεται κυρίως στο χαμηλότερο καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλιστικές εργασίες, καθώς και στην καθαρή ζημία από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα και πώληση αποθεμάτων ακινήτων.

46 εκατ. έσοδα

Το καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλιστικές εργασίες της Τράπε-

H Τράπεζα Κύπρου έχει δηλώσει μεταξύ άλλων πως παραμένει επικεντρωμένη στην ενίσχυση εσόδων μέσω της ανάπτυξης σε τομείς της αγοράς όπως ασφαλιστικές εργασίες

Οι Ζαs Κύπρου ανήλθε σε 46 εκατ. στο τέλος του 2024, σε σύγκριση με 54 εκατ. ευρώ για το τέλος του 2023. Μειώθηκε κατά 14% σε ετήσια βάση, λόγω της αρνητικής εμπειρίας αποπτώσεων στον γενικό κλάδο ασφαλίσεων που προέκυψε από τα έντονα καιρικά φαινόμενα που συνέβησαν κατά το 2024, καθώς και από την επαναβαθμολόγηση των ασφαλιστικών μοντέλων του κλάδου ζωής. Το καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλιστικές εργασίες ανήλθε σε 11 εκατ. ευρώ για τέταρτο τρίμηνο του 2024, σε σύγκριση με 12 εκατ. ευρώ για το τρίτο τρίμηνο του 2024.

Τα μη επιτοκιακά έσοδα για το δ' τρίμηνο 2024 ανήλθαν σε 68 εκατ. (σε σύγκριση με 75 εκατ. για το γ' τρίμηνο 2024, μειωμένα κατά 9% σε τριμηνιαία βάση) και απο-τελούνται από καθαρά έσοδα από αμοιβές και προμήθειες ύψους 46 εκατ., καθαρά κέρδη από διαπρα-μάτευση συναλλάγματος και κα-θαρά κέρδη/ (ζημιές) από χρημα-τοοικονομικά μέσα ύψους 9 εκατ., καθαρό αποτέλεσμα από ασφαλι-

στικές εργασίες ύψους 11 εκατ., καθαρές ζημιές από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα και πώληση αποθεμάτων ακινήτων ύψους 4 εκατ. και λοιπά έσοδα ύψους 6 εκατ. Η μείωση σε τριμηνιαία βάση οφείλεται κυρίως στις καθαρές ζημιές από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα και πώληση αποθεμάτων ακινήτων.

Το 17% των μη επιτοκιακών

Όπως σημειώνει ίδια η τράπεζα, οι ασφαλιστικές εταιρείες του Συγκροτήματος, EuroLife και GI, κατέχουν σημαντική θέση στον κλάδο ζωής και στον γενικό ασφαλιστικό κλάδο αντίστοιχα στην Κύπρο, και παρέχουν επαναλαμβανόμενα έσοδα, κατέχοντας την υψηλότερη ημεροκέρδηφορία στον τομέα που δραστηριοποιούνται. Τα καθαρά αποτελέσματα από ασφαλιστικές εργασίες για το έτος που έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2024 αποτελούν το 17% τον μη μηττοκιακών εοόδων του Συγκροτήματος και ανέρχονται σε €46 εκατ., μειωμένα κατά 14%

σε ετήσια βάση, λόγω των υψηλότερων απαιτήσεων και της επαναβαθμολόγησης των ασφαλιστικών μοντέλων. «Οι ασφαλιστικές εταιρείες παραμένουν σημαντικοί και σταθεροί παράγοντες στην κερδοφορία του Συγκροτήματος», καταλήγει.

Σύμφωνα με την Τράπεζα, η ανάπτυξη στα έσοδα των ασφαλειών αναμένεται να επιτευχθεί μέσω της συνεχούς ενίσχυσης του δικτύου των ασφαλιστικών αντιπροσώπων, της αξιοποίησής του μοντέλου προώθησης προϊόντων μέσω του δικτύου της Τράπεζας, της περαιτέρω ενίσχυσης των πωλήσεων ψυφιακών προϊόντων και της βελτιστοποίησής των συνεργειών μεταξύ των δύο ασφαλιστικών εταιρειών. Τα συνολικά εισοδήματα (total regular income) από τον ασφαλιστικό κλάδο ζωής αναμένεται να αυξηθούν περισσότερο από 6% μεσοπρόθεσμα, ενώ τα έσοδα από μεικτά ασφαλιστρα για τον κλάδο γενικών ασφαλειών αναμένεται να αυξηθούν κατά περίπου 6% για την αντίστοιχη περίοδο.

EAST MED

MARINE AND
OFFSHORE
EXHIBITION

THE EAST MED MARINE & OFFSHORE EXHIBITION IS BACK.

Carrying the legacy of the successful events of previous years, Fameline Holding Group and its subsidiary companies invite its partners, and friends yet for another time to save the date for the most prominent and specialised technical **Marine & Offshore Exhibition** of Eastern Mediterranean region.

Looking forward to seeing you!

| ORGANISER

FAMELINE
HOLDING GROUP

www.eastmedexpo.com | [Linked in](#)

| COORDINATOR

THOSA
EVENT + PLANNING

| SUPPORTED BY

| COMMUNICATIONS PARTNER

Under the auspices of the
Deputy Ministry of Shipping

EAST MED MARINE & OFFSHORE EXHIBITION

24&25 APRIL 2025

GrandResort, LIMASSOL, CYPRUS

| SPONSORS

EUROBANK
Cyprus

soteco
international

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Νέα προσέγγιση στον οικονομικό έλεγχο του κράτους προκρίνει ο νέος γενικός ελεγκτής Ανδρέας Παπακωνσταντίνου, με στόχο να καταστήσει την Ελεγκτική Υπηρεσία πιο αποδοτική και να εξαιλεί τις καθυστερήσεις στην έκδοση των εκθέσεων της. Όπως πληροφορείται η «Κ», με πρωτοβουλία του γενικού ελεγκτή δημιουργήθηκε μια νέα διεύθυνση στην Ελεγκτική Υπηρεσία την οποία θα στελεχώσει μέρος του υφιστάμενου προσωπικού. Αποστολή της νέας διεύθυνσης είναι η διενέργεια του οικονομικού ελέγχου του κράτους για σκοπούς μεγαλύτερης διαφάνειας και αποδοτικότητας της υπηρεσίας. Η μονάδα θα απαρτίζεται από 15 άτομα και θα πραγματοποιεί μεταξύ άλλων την επαλήθευση των οικονομικών του κράτους, τον έλεγχο καθώς και την επίβλεψη των δημοσιονομικών δαπανών και της οικονομικής διαχείρισης του κράτους. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ενώ η πλειοψηφία των εργαζομένων της Ελεγκτικής Υπηρεσίας είδε με θετικό μάτι τις αλλαγές από τον νέο γενικό ελεγκτή, υπάρχουν και ορισμένοι οι οποίοι δυσαρεστήθηκαν με το νέο στάτους.

Τα πρότυπα

Όπως πληροφορούμαστε, το νέο μοντέλο διοίκησης που θα εφαρμοστεί στην Ελεγκτική Υπηρεσία αποτελεί πρακτική που εφαρμόζεται και σε άλλες χώρες. Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, η αρμόδια υπηρεσία μελέτησε το συγκεκριμένο μοντέλο και τα αποτελέσματα τα οποία επέφερε όπου έχει εφαρμοστεί προτού το θέσει σε εφαρμογή. Η εξειδικευμένη διεύθυνση για τον έλεγχο της ορθότητας

Αλλάζει το σύστημα για να αυξήσει την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητά της η Ελεγκτική Υπηρεσία.

των λογαριασμών του κράτους κατέδειξε θετικά αποτελέσματα στις Ελεγκτικές Υπηρεσίες του εξωτερικού διασφαλίζοντας τη διαφάνεια και τη λογοδοσία στη δημόσια διοίκηση, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των πολιτών στο κράτος και τη διακρίση των δημοσίων πόρων. Εξάλλου, σύμφωνα με την Ελεγκτική Υπηρεσία, το νέο μοντέλο διοίκησης ταιριάζει με τις σημερινές ανάγκες της κοινωνίας.

Οι επιδιώξεις

Η επικέντρωση στον έλεγχο της αληθούς και δίκαιης εικόνας των οικονομικών του κράτους θα αποτελεί τη μοναδική αποστολή των 15 ατόμων που θα στελεχώνουν τη νέα διεύθυνση, με στόχο να μην παρατηρούνται οποιεσδήποτε καθυστερήσεις στην έκδοση των εκθέσεων της υπηρεσίας. Όπως επισημαίνουν οι πληροφορίες μας, το προσωπικό της συγκεκριμένης

διεύθυνσης δεν θα καταπάνεται με διαχειριστικούς ελέγχους και ελέγχους συμμόρφωσης των υπουργείων, της τοπικής αυτοδιοίκησης και άλλων οργανισμών της κυβέρνησης. Μέχρι τώρα το προσωπικό της υπηρεσίας που ήταν χωρισμένο σε ομάδες διενεργούσε τον οικονομικό έλεγχο του κράτους τους 6 μήνες του έτους, ενώ τους υπόλοιπους 6 μήνες ασχολούνταν με τους διαχειριστικούς ελέγχους

και τους ελέγχους συμμόρφωσης. Ειδικότερα, πραγματοποιούσαν έλεγχο για το κατά πόσο εφαρμόζονται σωστά οι αποφάσεις του κράτους, καθώς και εάν χρησιμοποιούνται σωστά οι προϋπολογισμοί των διαφόρων οργανισμών ως προς την κατανομή των πόρων.

Πρόθεση του κ. Παπακωνσταντίνου, είναι να ενισχύσει την προσπάθεια για διαφάνεια στην Ελεγκτική

Υπηρεσία και ταυτόχρονα να επιταχύνει τον έλεγχο των οικονομικών της κεντρικής κυβέρνησης εντείνοντας την έκδοση των εκθέσεων. Με άλλα λόγια, στόχος του γενικού ελεγκτή είναι να πραγματοποιούνται οι έλεγχοι και να δημοσιεύονται περισσότερες εκθέσεις από την υπηρεσία.

Το προσωπικό

Σήμερα η υπηρεσία εργοδοτεί 117 άτομα ελεγκτικό προσωπικό από τους οποίους οι 15 έχουν μεταφερθεί στη νέα διεύθυνση, ενώ το συνολικό προσωπικό της υπηρεσίας ανέρχεται στα 141 άτομα.

Το στοίχημα

Ο κ. Παπακωνσταντίνου, όπως πληροφορούμαστε, επιδιώκει να βάλει το δικό του αποτύπωμα στην Ελεγκτική Υπηρεσία και να διαφοροποιηθεί από τον προκατόχο του Οδυσσέα Μίχαηλιδη. Εξάλλου, ο κ. Παπακωνσταντίνου ανέλαβε τα καθήκοντα του γενικού ελεγκτή της Δημοκρατίας σε μια περίοδο που θα κληθεί να στηρίξει και να συμβάλει καταλυτικά στον εκσυγχρονισμό της Ελεγκτικής Υπηρεσίας όπως προωθείται μέσα από το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα του προέδρου Χριστοδουλίδη που, μεταξύ άλλων, προνοεί τη σύσταση Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Όταν είχε αναλάβει το χαρτοφυλάκιο του ο κ. Παπακωνσταντίνου επισήμανε την ανάγκη να παραμείνει ο θεσμός του γενικού ελεγκτή ανεξάρτητος και να έχει φωνή. Πρόθεσή του, είπε, να αξιοποιήσει τα στελέχη της Ελεγκτικής Υπηρεσίας και απευθυνόμενος στους ελεγχόμενους, τούς διαμήνυσε να αποδέχονται τα πορίσματα και να τα αξιοποιούν.

Ο έλεγχος της αληθούς και δίκαιης εικόνας των οικονομικών θα αποτελεί τη μοναδική αποστολή της νέας διεύθυνσης.

Στην ανακοίνωση του διορισμού του ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας επισήμανε ότι η πείρα και τα προσόντα του κ. Παπακωνσταντίνου, ως εγκριμένου ελεγκτή και εγκριμένου εσωτερικού ελεγκτή, αλλά και η εμπειρία του, τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, αποτελούν εκέγγυα για την επιτέλεση των σημαντικών καθηκόντων που του ανατίθενται.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΜΙΧΑΗΛ ΠΕΡΣΙΑΝΗ**

Οι δασμοί ως μετατόπιση

Το δεξί χουκ που έριξε η κυβέρνηση Τραμπ στο παγκόσμιο εμπόριο έφερε ήδη τα πρώτα παραπατήματα της παγκόσμιας οικονομίας, ενώ πολλοί οικονομολόγοι ακόμα προσπαθούν να κατανοήσουν τη λογική πίσω από τα νέα μέτρα. Δεν θα τα καταφέρουν: Η εξήγηση βρίσκεται αποκλειστικά σε χώρους εκτός των οικονομικών, και συγκεκριμένα στον χώρο της επιχειρηματικότητας. Και, η επιχειρηματικότητα σχετίζεται με τα οικονομικά, περίπου όσο σχετίζεται και η αεροναυπηγική με τη γεωπονία.

Η νέα διακυβέρνηση στις ΗΠΑ δεν αποτελεί νέο φαινόμενο, παρόλο ότι ένα σύστημα με ισχυρές προεδρικές εξουσίες και μια κοινωνία με βαθιά ρήγματα και πολλούς ψυφοφόρους, έχουν καταστήσει το παράδειγμα πιο έντονο και πιο βίαιο από άλλες περιπτώσεις.

Στο βάθος του, το νέο ιστορικό σημαντικό επεισόδιο στην παγκόσμια οικονομία, δεν αποτελεί παρά την ωρίμανση τάσεων που είχαν προ πολλού γίνει ορατές: Η ενίσχυση των ακραίων θέσεων στις κοινωνίες μας, η απομάκρυνση των ψηφοφόρων από το πιότερο κέντρο, η υπερίσχυση του συναισθήματος σε βάρος της νηφάλιας ανάλυσης. Πάνω από όλα, όμως, η διάθεση για να δοκιμαστεί κάτι νέο, να επιλεγεί το «αντισυστημικό» έναντι ενός συστήματος που δεν εξυπηρετεί πλέον τον μέσο πολίτη, έστω κι αν «το νέο» στερείται θεωρητικών βάσεων ή ιστορικής δικαίωσης.

Αυτό που είδαμε στο Liberation Day ήταν το αποκορύφωμα «του αντισυστημικού» που αναζητούν

πολίτες και ψηφοφόροι. Και, ως αντισυστημικό, αντανάκλα τις μεγάλες μετατοπίσεις της εποχής μας.

Πρώτο, μετατοπίζεται η διαδικασία άσκησης πολιτικής, από τη θεωρητική της βάση, στην εμπειρική. Είναι η νίκη του επιχειρείν σε βάρος των οικονομικών, βασισμένο στην ιδέα πως, αυτό που συμβέχει πολλές από τις επιχειρήσεις, είναι εξ ορισμού και καλό για το σύνολο της οικονομίας. Μια επιχείρηση μπορεί, στην απουσία ανταγωνιστικών εισαγωγών, να επεκταθεί. Το ίδιο όμως δεν συμβαίνει και με την οικονομία στο σύνολό της.

Μια οικονομία που προσελκύει αυξημένες ξένες επενδύσεις, θα βυθιστεί και αυξημένο εμπορικό έλλειμμα, εκτός κι αν «πειραματιστεί» με ακόμα πιο ακραίο τρόπο η κεντρική τράπεζα της χώρας, επιτρέποντας είτε πληθωρισμό, είτε ανατίμηση. (Ή αν είναι μικρό μέλος της ζώνης του ευρώ και δεν επηρεάζει τη νομισματική ισοτιμία).

Το δεδομένο ότι οι κινήσεις Τραμπ, για να πετύχουν, απαιτούν υποτίμηση του δολαρίου, αλλά δημιουργούν ισχυρά κίνητρα για τη Fed να στήριξη το δολάριο, προ-ιδεάζει για την επόμενη, μεγάλη κόντρα εντός των ΗΠΑ, η οποία πιθανότατα να οδηγήσει σε συνταγματική κρίση. Αυτό το επεισόδιο, το αναμένουμε με μεγάλο ενδιαφέρον σε μια ρεβάνς του μεσοπολέμου. Επιπλέον, μια υποτίμηση που θα ενισχύσει τις εξαγωγές σε βάρος των εισαγωγών, θα λειτουργήσει επίσης αποτρεπτικά προς τις ΑΕΕ, την ώρα μάλιστα που η μεγάλη αβεβαιότητα που αποπνέει η νέα κυβέρνηση των ΗΠΑ, θα αποτελεί επιπλέον αντικίνητρο για ξένες επενδύσεις, όλων των ειδών.

Δεύτερο, μετατοπίζεται το οικονομικό κέντρο βάρους, από τη χρηματαγορά, πίσω στη μεταποίηση. Είναι μια προσπάθεια να εξυπηρετηθούν εκείνα τα δημογραφικά της χώρας των οποίων οι ελπίδες δεν δικαιώθηκαν από τη γενική συμπεριφορά των χρηματαγορών τις τελευταίες δεκαετίες, με αποτέλεσμα να καταρρεύσει ο αμερικανικός μύθος όσοι εργάζονται σκληρά, αναπόφευκτα ευημερούν.

Η πρόθεση να εξυπηρετηθεί «το παζάρι» αντί για «τις αγορές» και τους επενδυτές, είναι πλέον δεδομένη.

Τα υγιή δημόσια οικονομικά πρέπει να είναι απότοκο υγιών επιλογών πολιτικής: Όποτε ήταν αυτοσκοπός, απέτυχαν.

λωμέν. Η επιδεικτική αδιαφορία του Ντόναλντ Τραμπ για «τη Wall Street» και η έμφαση υπέρ της μεταποίησης (ιδίως σε πολιτείες οι οποίες κινήθηκαν από τη δημοκρατική στη ρεπουμπλικανική ψήφο, δίνοντάς του σε μεγάλο βαθμό την προεδρία) αντικατοπτρίζει μια άλλη πραγματικότητα: Τα χρηματιστήρια έχουν καταστεί μαγνήτης για την αποστράφι των ψηφοφόρων. Αυτό οφείλεται μεν στο γεγονός ότι έχουν πάψει να εξυπηρετούν την πραγματική οικονομία (κάτι που είναι η βασική τους αποστολή) και δημιουργούν πλούτο με μεγάλο ρίσκο, το οποίο τελικά επωμίζεται ο απλός πολίτης. Αντί για μεταρ-

ρύθμιση, όμως, αυτό που βλέπουμε είναι ένα κτύπημα το οποίο καταστρέφει –κι εδώ είναι η ειρωνεία– πρωτίστως τις συντάξεις εκατομμυρίων ατόμων, κυρίως Αμερικανών. Αν δεν αντιστραφεί αυτή η τάση, το πρόβλημα της γήρανσης καθίσταται ακόμα πιο δυσεπίλυτο, ιδίως αν η αντιστροφή των μεταναστευτικών ροών συνεχιστεί στις ΗΠΑ.

Η διάλυση της μεσαίας τάξης και η στροφή της προσοχής στα δύο άκρα της διανομής του πλούτου είναι μια άλλη ένταση, η οποία πλέον εντείνεται και θα έχει πολιτικές προεκτάσεις που επίσης θυμίζουν τον μεσοπόλεμο.

Η νέα τάξη πραγμάτων αποτελεί το αποκορύφωμα της αποτυχίας των εδραιωμένων πρακτικών, οι οποίες μπροστά στις μεγάλες προκλήσεις της εποχής, όπου η κοινωνία, η τεχνολογία και οι προτιμήσεις έχουν αλλάξει, δεν μπόρεσαν να μεταρρυθμιστούν για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πολιτών. Η προτίμηση για το «αντισυστημικό» προκύπτει από αυτή την απελπισία των πολιτών, η οποία στην περίπτωση των ΗΠΑ εκφράζεται στο σύνθημα «MAGA»: ένα εξορισμό καταβλητικό σύνθημα καθώς αποτελεί αναγνώριση της παρακμής και έκφραση απελπισίας.

Και, με την ψευδοεπαναστατική κίνηση των ψηφοφόρων να επιλέζουν το «άλλο», το αντισυστημικό, η παγκόσμια οικονομία μπαίνει σε μια φάση κρίσεως. Όπως όλες τις άλλες οικονομικές κρίσεις στην ιστορία, είναι και αυτή θεμελιωδώς πολιτική, αφού η ρίζα των προβλημάτων εντοπίζεται στην πολιτική και στις πολιτικές που ακολουθούν-

ται, περιλαμβανομένων και της εποπτείας.

Σήμερα, οι αντιφάσεις πολιτικής στις ΗΠΑ είναι τόσο έντονες που δύσκολα μπορεί να εντοπιστεί οικονομοτεχνική εξήγηση των κινήσεων που παρακολουθούμε. Το δολάριο υποτιμάται για να ανατιμηθεί, το χρέος αυξάνεται για να μειωθεί και οι αγορές συμπεριφέρονται για να πλουτίσει ο μικρός επενδυτής. Την ίδια ώρα, δημιουργούνται κίνητρα για ΑΕΕ στις ΗΠΑ με στόχο τη μείωση του εμπορικού ελλείματος (sic), μετατοπίζονται θέσεις εργασίας για να αυξηθεί η απασχόληση και ενισχύεται η μεταποίηση για να ενισχυθεί ο εθνικός πλούτος των ΗΠΑ. Πάνω από όλα, η χώρα εγκαταλείπει τα κεντρικά χαρακτηριστικά της προβολής ισχύος μιας υπερδύναμης, να εξαιρέσει τη λογική πως είναι υπερδύναμη.

Το βασικό πρόβλημα, όμως, είναι πως ο στόχος των υγιών δημόσιων οικονομικών ουδέποτε εξυπηρετήθηκε όταν ήταν αυτοσκοπός. Αντίθετα, αποτελεί απότοκο μιας υγιούς οικονομικής πολιτικής, σε συνδυασμό με συνετή διαχείριση των δαπανών. Οι φόροι, όταν ιστορικά αποτελέσαν πρωτίστως εισπρακτικό μέτρο, οδήγησαν σε δομές που επεφταν εγγενή και χρόνια δημοσιονομική αναμία. Αντίθετα, όταν αποτέλεσαν μέρος μιας πολιτικής που αποσκοπεί στη δημιουργία δομών και κινήτρων και στην ενθάρρυνση συγκεκριμένων συμπεριφορών, οδήγησαν σε δημοσιονομική υγεία. Αυτή είναι και η μακροσκοπική διαφορά, για παράδειγμα, μεταξύ της γαλλικής και ισπανικής εμπειρίας από τη μια, και της βρετανικής και ολλανδικής από την άλλη, τους τελευταίους τρεις αιώνες.

Η μεγάλη μετατόπιση υπέρ του επιχειρείν και σε βάρος των οικονομικών αποτελεί εγγενές κομμάτι της στροφής, από τη θεωρία και δοκιμή, προς την άντληση συμπερασμάτων από την προσωπική εμπειρία. Δεν μπορεί όμως σε μια οικονομία, όλες οι επιχειρήσεις να βιώσουν αύξηση μερίδιου αγοράς ταυτόχρονα, και δεν μπορούν όλοι να αυξήσουν ταυτόχρονα την απασχόλησή τους – δύο επιδιώξεις που, ούτε τα μαθηματικά, ούτε η φύση μπορούν να επιτρέψουν. Η μετατόπιση, όμως, καθρεφτίζει και τη γενικότερη κοινωνική στροφή, στα φαινόμενα των κοινωνικών δικτύων, όπου η ειδική, προσωπική εμπειρία του καθενός αντιμετωπίζεται ως χαρακτηριστικό υπόδειγμα για γενικευμένα συμπεράσματα.

Η δε μετατόπιση, από τις αγορές προς τη μεταποίηση, μια αταξιοτική και απελπισμένη προσπάθεια να επιστρέψει η οικονομία σε παλαιότερες δομές, αντικατοπτρίζει την απελπισία των ψηφοφόρων με την αδυναμία των δομών της οικονομίας να μεταρρυθμιστούν για να ικανοποιήσουν νέες ανάγκες – που είναι η μήτρα που γεννά τον λαϊκισμό.

Πάνω από όλα, οι δημοσιονομικοί στόχοι, από τη στιγμή που αποτελούν αυτοσκοπό αντί να θεωρούνται το αποτέλεσμα υγιών επιλογών πολιτικής και υγιών δομών στην οικονομία, μετατρέπονται σε καταδικασμένο πείραμα αντίφασης, με απρόβλεπτες αλλά σίγουρα αρνητικές συνέπειες. Κι αυτό μας αφορά κι εμάς.

*Ο Μιχάλης Περσιάνης είναι πρόεδρος του Δημοσιονομικού Συμβουλίου Κύπρου.

Του ΘΑΝΟΥ ΤΖΙΡΟΥ

Οι δύο στους τρεις εργαζομένους στον ιδιωτικό τομέα λαμβάνουν λιγότερα από 1.000 ευρώ τον μήνα και αυτή η αναλογία δεν θα αλλάξει αισθητά ούτε μετά την αύξηση του κατώτατου μισθού. Το συγκεκριμένο στατιστικό εύρημα «συμπυκνώνει» το πρόβλημα στην ελληνική αγορά εργασίας στην πλήρη του διάσταση: μια μισθολογική πυραμίδα με πολύ «πλατιά» βάση και πολύ στενή κορυφή (αυτό σημαίνει πολλές κακά πληρωμένες θέσεις εργασίας και λίγες καλά αμειβόμενες), μια αγορά εργασίας με πολλούς «μικρούς» εργοδότες, οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα ή τη διάθεση να δημιουργήσουν καλά πληρωμένες θέσεις εργασίας, αλλά και μια «παγωμένη» εδώ και χρόνια κλίμακα φορολογίας εισοδήματος, η οποία απορροφά πολύ μεγάλο τμήμα του μεικτού μισθού των εργαζομένων. Η αλλαγή αυτής της εικόνας απαιτεί πόρους δισεκατομμυρίων. Το χέρι στην τσέπη θα πρέπει να βάλουν τόσο οι εργοδότες, προχωρώντας σε αυξήσεις των μεικτών αποδοχών όχι μόνο των 575.000 εργαζομένων που αμείβονται με τον κατώτατο

Μόλις 98.046 άτομα ή το 4% του συνόλου των εργαζομένων έχουν μισθό υψηλότερο των 2.036 ευρώ.

μισθό, αλλά και των υπολοίπων δύο εκατομμυρίων, όσο και το κράτος το οποίο θα πρέπει να βρει τον δημοσιονομικό χώρο για να χρηματοδοτήσει μια λιγότερο επαχθή φορολογική κλίμακα για τον μέσο εργαζόμενο.

Η μισθολογική πυραμίδα στον ιδιωτικό τομέα, όπως διαμορφώθηκε με βάση τα δεδομένα του Δεκεμβρίου του 2024, δείχνει ότι το 31% των εργαζομένων –περίπου 750.000 άνθρωποι– λαμβάνει λιγότερα από 900 ευρώ μεικτά. Με την αύξηση του κατώτατου μισθού, αυτό το ποσοστό δεν αλλάζει αισθητά. Απλώς μετατοπίζεται μεγαλύτερος αριθμός εργαζομένων προς το άνω μέρος της συγκεκριμένης κατανόμης. Στην πραγματικότητα, από το σύνολο των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα, το 46% δεν υπερβαίνει τα 1.000 ευρώ μεικτά, και το 54% σπάει το συγκεκριμένο όριο. Τα ποσά που προαναφέρονται και αποτυπώνονται και στη μισθολογική πυραμίδα, αφορούν τις μεικτές αποδοχές. Εμπεριέχουν δηλαδή και τις ασφαλιστικές εισφορές και τον φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων. Τι προκύπτει αν υπολογιστούν τα καθαρά, αφαιρεθούν δηλαδή οι κρατήσεις για φόρους και ασφαλιστικές εισφο-

ρές; Οτι περίπου 1,57 εκατομμύρια εργαζόμενοι σε σύνολο 2,39 εκατομμυρίων, το 66% του συνόλου, εισπράττουν το πολύ έως 957 ευρώ καθαρά. Η πυραμίδα καταγράφει ακόμη:

- 557.291 άτομα που λαμβάνουν καθαρά από 958 ευρώ έως και 1.465 ευρώ (αντιστοιχούν στο 23% του συνόλου).
- 165.018 ευρώ που εισπράττουν από 1.466 ευρώ έως 2.035 ευρώ (μόλις το 7% του συνόλου) και
- Μόλις 98.046 άτομα ή το 4% του συνόλου των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα που έχουν έναν μισθό υψηλότερο των 2.036 ευρώ.

Τα νούμερα προκύπτουν από τις εκθέσεις του συστήματος «Εργάνη» και προέρχονται από τις αναλυτικές περιοδικές δηλώσεις που υποβάλλουν οι εργοδότες υποχρεωτικά προκειμένου να καταβάλλονται οι ασφαλιστικές εισφορές.

Υπάρχουν παράμετροι που πρέπει να ληφθούν υπόψη. Η πρώτη και βασική είναι η μαύρη και υποδηλωμένη εργασία. Η έκθεση δεν αποτυπώνει τις πραγματικές αποδοχές αυτού που εμφανίζεται να εισπράττει τον βασικό, αλλά λαμβάνει και μερικές εκατοντάδες ευρώ «κάτω από το τραπέζι». Επίσης, δεν συνυπολογίζονται οι παροχές σε

είδος οι οποίες δεν δηλώνονται στο σύστημα «Εργάνη».

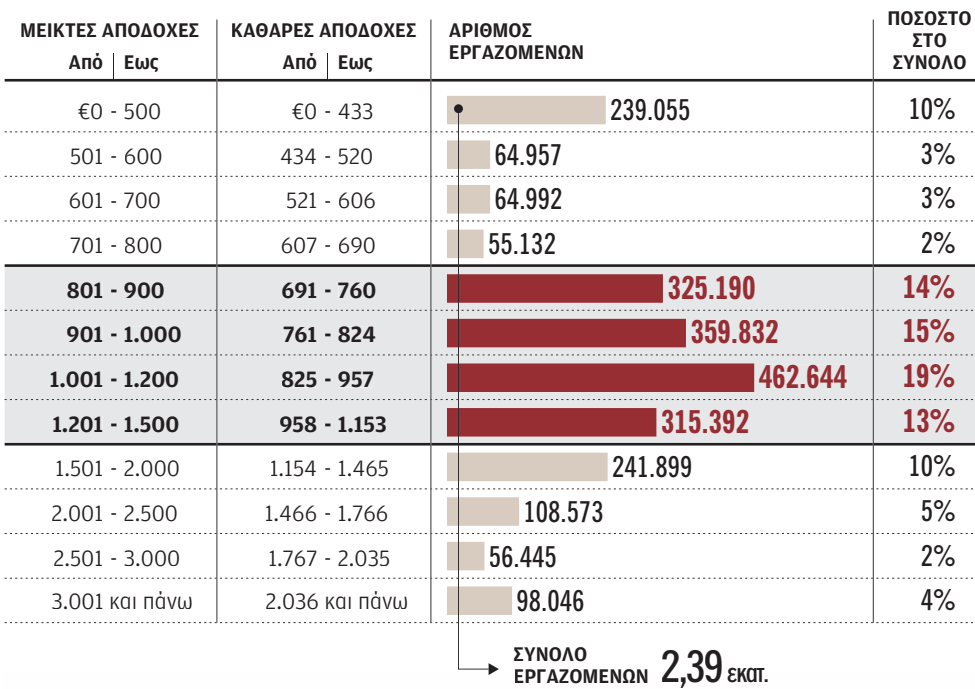
Οι λόγοι για τους οποίους «πλατύνει» η βάση της μισθολογικής πυραμίδας είναι οι εξής:

- Τα τελευταία χρόνια, το βάρος έχει πέσει στη μείωση της ανεργίας. Πράγματι, ο αριθμός των «εγγεγραμμένων» στο σύστημα «Εργάνη» γίνεται ολοένα και μεγαλύτερος, καθώς αυξάνεται ο αριθμός των απασχολούμενων. Ωστόσο οι περισσότερες νέες προσλήψεις αφορούν μισθούς χαμηλότερους των 1.000 ευρώ μεικτά.
- Η αύξηση του μέσου μισθού τα τελευταία χρόνια έχει τροποποιηθεί κυρίως από τις «διοι-

Δύο στους τρεις παίρνουν κάτω από 1.000 ευρώ καθαρά

Μικρές επιχειρήσεις, ανυπαρξία συλλογικών συμβάσεων, και «παγωμένη» φορολογική κλίμακα, τα εμπόδια για αύξηση μισθών στον ιδιωτικό τομέα

Οι αμοιβές στον ιδιωτικό τομέα

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

κητικές» αυξήσεις του κατώτατου μισθού και λιγότερο από τις συμφωνίες εργοδοτών και εργαζομένων για γενικές αυξήσεις. Υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι στον ιδιωτικό τομέα, οι οποίοι έχουν λάβει πολύ μικρότερη ποσοστιαία αύξηση από την αντίστοιχη του κατώτατου μισθού. Και αυτή είναι μια παράμετρος «τροφοδότησης» κυρίως των κατώτερων κλιμακίων της μισθολογικής πυραμίδας.

Για να τροφοδοτηθούν τα υψηλότερα μισθολογικά κλιμάκια απαιτούνται αφενός περισσότερες συμφωνίες εργαζομένων - εργοδοτών για αυξήσεις αποδοχών (σ.σ. π.χ. κλαδικές, επιχειρησιακές ή συλλογικές συμβάσεις ώστε να πάψει η Ελλάδα να είναι ουραγός στην Ευρώπη) και αφετέρου μια «γενναία» τροποποίηση της φορολογικής κλίμακας. Όπως προκύπτει και από τα στοιχεία «αποφορολόγησης», μεικτές αποδοχές 1.500 ευρώ σημαίνουν 1.153 ευρώ καθαρά. Μεικτές αποδοχές 3.000 ευρώ, οδηγούν σε 2.035 ευρώ καθαρά. Δηλαδή ο εργαζόμενος με τις υψηλότερες αποδοχές στη χώρα φτάνει να κάνει πάνω από το ένα τρίτο του ονομαστικού

Εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι έχουν λάβει πολύ μικρότερη ποσοστιαία αύξηση από την αντίστοιχη του κατώτατου μισθού.

του μισθού εξαιτίας των κρατήσεων για φόρους και ασφαλιστικές εισφορές.

Για να αυξηθούν οι καθαρές αποδοχές, τρεις είναι οι εναλλακτικές λύσεις, οι οποίες στο σύνολό τους συνεπάγονται αυξημένο δημοσιονομικό κόστος:

- Να μειωθεί περαιτέρω ο συντελεστής υπολογισμού των ασφαλιστικών εισφορών. Στον... ορίζοντα υπάρχει μια ακόμη μείωση κατά 0,5%, η οποία θα αφορά κατά το ήμισυ τους εργαζομένους και κατά το ήμισυ τους εργοδότες. Αρα, αυτή η μείωση δεν θα κάνει μεγάλη διαφορά στα «καθαρά» του εργαζομένου.
- Να τιμαριθμοποιηθεί η φορολογική κλίμακα ώστε να αλλάξουν τα κλιμάκια. Το γεγονός ότι το όριο εφαρμογής του συντελεστή 9% παραμένει και φέτος καθηλωμένο στο επίπεδο των 10.000 ευρώ, είναι ο λόγος για τον οποίο διπλασιάζεται η παρακράτηση φόρου στον δικαιούχο του κατώτατου μισθού.
- Να μειωθούν οι συντελεστές της φορολογικής κλίμακας και κυρίως οι μεσαίοι και υψηλοί (22%, 28% έως και 44%). Το πρόβλημα εδώ είναι το πολύ μεγάλο δημοσιονομικό κόστος που θα προκαλούσε μια ουσιαστική παρέμβαση.

Πρόσθετα έσοδα 1 δισ. από τη μείωση της φοροδιαφυγής

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Με στόχο την περαιτέρω αύξηση των εσόδων από τη φοροδιαφυγή, το οικονομικό επιτελείο και η ΑΑΔΕ λαμβάνουν πρόσθετα μέτρα τα οποία μπορούν να φέρουν στον κρατικό κορβανά επιπλέον 1 δισ. ευρώ. Τα έσοδα αυτά μαζί με τα 2 δισ. ευρώ που εισπράχθηκαν το προηγούμενο έτος αναμένεται να αλλάξουν αισθητά την πολιτική της κυβέρνησης από τον Ιανουάριο του 2026 αλλά και το 2027. Συνολικά η κυβέρνηση εκτιμά ότι τα μόνη έσοδα από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής θα ανέλθουν, ενδεχομένως και να ξεπεράσουν τα 3 δισ. ευρώ σε ετήσια βάση, εξελίξη που δίνει περιθώρια βελτίωσης της καθημερινότητας των πολιτών.

Στον σχεδιασμό της κυβέρνησης είναι αφενός η αλλαγή της φορολογικής κλίμακας με τόνωση των μεσαίων εισοδημάτων, αλλά και πολλές μικρές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες ομάδες που έχει διαπιστωθεί ότι χρειάζεται να τονωθούν τα εισοδήματα ή τα επιδόματα που λαμβάνουν.

Για να γίνουν πράξη οι προθέσεις της κυβέρνησης, θα πρέ-

πει να αποδώσουν τα μέτρα που έχουν ληφθεί αλλά και αυτά που σχεδιάζεται να τεθούν σε ισχύ εντός του έτους, αναφέρουν από το οικονομικό επιτελείο.

Ουσιαστικά η κυβέρνηση εκτιμά ότι τα έσοδα από τη διασύνδεση των ταμειακών μηχανών με τα POS και η επέκταση των POS στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας θα αποδώσουν περισσότερα, καθώς θα εφαρμοστούν φέτος στο σύνολο του έτους, ενώ αναμένονται σημαντικά έσοδα από τον περιορισμό του λαθρεμπορίου αλλά και τις παρεμβάσεις και τους εστιασμένους ελέγχους στην απόδοση του ΦΠΑ. Μάλιστα, από τις αλλαγές που σχεδιάζονται και τους ελέγχους στον ΦΠΑ υπολογίζεται να εισπραχθούν επιπλέον 500 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο που έχει θέσει το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στον προϋπολογισμό.

Οι μεγάλες απώλειες

Η φορολογική διοίκηση έχει προγραμματίσει την αύξηση των ελέγχων και των διασταυρώσεων για την ορθή απόδοση του ΦΠΑ, ενώ ταυτόχρονα διαπίστωσε ότι

έχει μεγάλες απώλειες από τον ΦΠΑ από τους ελεύθερους επαγγελματίες και γενικότερα τις ατομικές επιχειρήσεις. Στο πλαίσιο αυτό σχεδιάζονται οι εξής δράσεις:

- Διασταυρώσεις μηδενικών δηλώσεων ΦΠΑ επαγγελματιών και επιχειρήσεων που είχαν δραστηριότητα. Θα χρησιμοποιηθούν τα

Στο επίκεντρο η αύξηση των εισπράξεων από τον ΦΠΑ που αποδίδουν ελεύθεροι επαγγελματίες και ατομικές επιχειρήσεις.

στοιχεία του 2023 που είχαν δηλωθεί στο myDATA προκειμένου να διαπιστωθεί η ειλικρίνεια των δηλώσεων.

- Θα πραγματοποιηθούν 4.200 έλεγχοι επιστροφών ΦΠΑ. Το προηγούμενο έτος εντοπίστηκαν κυκλώματα που δήλωναν τεράστιες επιστροφές ΦΠΑ με εικονικές και τριγωνικές συναλλαγές.
- Υποβολή των δηλώσεων ΦΠΑ

των επαγγελματιών κάθε μήνα αντί του τριμήνου που ισχύει σήμερα. Το μέτρο τίθεται σε ισχύ από την 1η Απριλίου και θα ισχύει για δύο χρόνια. Ετσι λοιπόν, από την 1η Απριλίου όσοι προχωρήσουν στο άνοιγμα βιβλίων (απλογραφικά) θα υποχρεούνται να υποβάλλουν δήλωση ΦΠΑ κάθε μήνα και ως εκ τούτου να αποδίδουν τον ΦΠΑ κάθε μήνα. Τον Ιούλιο το μέτρο θα εφαρμοσθεί και στους επαγγελματίες που έκαναν έναρξη δραστηριότητας το 2024 και τον Σεπτέμβριο για όποιους επαγγελματίες επιθυμούν προαιρετικά.

Σύμφωνα με τον διοικητή της ΑΑΔΕ Γ. Πιτσιλή, «έχουμε δει δύο πράγματα, πρώτον υπάρχουν μια σειρά από επιχειρήσεις οι οποίες εμφανίζονται έναν Απρίλιο, έναν Μάιο και εξαφανίζονται έναν Οκτώβριο. Ο δεύτερος λόγος έχει να κάνει με τη ρευστότητα, γιατί βλέπουμε ότι πολλές επιχειρήσεις οι οποίες εισπράττουν τον ΦΠΑ σε τριμηνιαία βάση τον κάνουν τζίρο, κατά κάποιον τρόπο δηλαδή τον κάνουν ταμείο, και όταν έρχεται η ώρα να πληρώσουν τον ΦΠΑ δεν έχουν διάθεσιμα, με αποτέλεσμα να ανα-

γκάζονται να ρυθμίζονται».

Σύμφωνα με πληροφορίες, για το 2025 υπολογίζονται έσοδα ύψους 500 εκατ. ευρώ από το λαθρεμπόριο, τα οποία εκτιμάται ότι θα τριπλασιαστούν μέχρι το τέλος του 2027. Αυτό θα γίνει με την αύξηση των ελέγχων σε όλη την επικράτεια, ενώ είναι ιδιαίτερα πιθανό εντός της χρονιάς να ληφθούν και περαιτέρω νομοθετικά μέτρα που θα οδηγήσουν στην καταστολή του λαθρεμπορίου.

Είναι ενδεικτικό ότι με την πρόσφατη νομοθεσία (2024) η ΑΑΔΕ έχει καταφέρει ένα σημαντικό πλήγμα στη διακίνηση και διάθεση πετρελαιοειδών. Για παράδειγμα, το τελευταίο τρίμηνο οι τελωνιακές υπηρεσίες διέκοψαν την τροφοδοσία καυσίμων σε 105 πρατήρια τα οποία δεν συμμορφώνονταν με τις υποχρεώσεις τους (μέτρα δέουσας επιμέλειας).

Παράλληλα, η φορολογική διοίκηση έχει θέσει σε εφαρμογή το νέο ποινολόγιο που φέρνει στους παραβάτες πρόστιμα που φθάνουν έως και τις 150.000 ευρώ, «λουκέτο» για δύο χρόνια, οριστική ανάκληση της άδειας λειτουργίας και δημοσιοποίηση των στοιχείων τους.

Ταραξίες στη Βρετανία και την Ελλάδα

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Σαν εισαγωγή στο θέμα σάς παραθέτω αυτούσιο το άρθρο του κ. **Δημήτρη Γιαννουλόπουλου** από τα ΝΕΑ της 22/8/2024 με τίτλο «**Τηλεοπτική επιβολή ποινών στους ταραξίες στη Βρετανία**». Ο κ. Γιαννουλόπουλος είναι καθηγητής Ποινικού Δικαίου και πρόεδρος του νομικού τμήματος στο **Goldsmith University of London**, όπως και επισκέπτης καθηγητής στο **Πάντειο Πανεπιστήμιο**.

«**117 ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ. 677 ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ στις οποίες οι εισαγγελικές αρχές απήγγειλαν κατηγορίες**. Δεκάδες κατηγορούμενοι στους οποίους επιβλήθηκαν ποινές. Μια πρώτη στατιστική απεικόνιση της αστραπιαίας απάντησης της βρετανικής Δικαιοσύνης στα βίαια επεισόδια που ακολούθησαν τη σπαρτακτική δολοφονία τριών παιδιών στην περιοχή Σάουθπορτ.

18 μήνες φυλάκιση σε 18χρονο που έριχνε τούβλα σε αστυνομικούς. 38 μήνες σε 26χρονο για τη δημοσίευση μνηυμάτων στο X/Twitter με τα οποία καλούσε άλλους “να βάλουν φωτιά σε ξενοδοχεία που φιλοξενούν αιτούντες άσυλο”. Τρία χρόνια σε 58χρονο που επιτέθηκε σε αστυνομικό επιχειρώντας να τον γρονθοκοπήσει.

Ποινές φυλάκισης χωρίς αναστολή, παρά τις όποιες ελαφρυντικές περιστάσεις, όπως συστατικές επιστολές από εργοδότη ή επιδείξη ειλικρινούς μεταμέλειας, από τη στιγμή που διαπιστωνόταν παράλληλα ως επιβαρυντική περίπτωση ο ρατσιστικός χαρακτήρας των επιθέσεων. Ποινές για δύο και τρία χρόνια, σε κάποιους περισσότερα, παρά το γεγονός ότι οι κατηγορούμενοι αυτομάτως είχαν επωφεληθεί μείωσης του 1/3 της ποινής που ειδάλλως θα επιβαλλόταν, έχοντας σε πολύ αρχικό στάδιο “ομολογήσει” την “ενοχή” τους. Μάλιστα θα πρέπει να εκτίσουν το 1/2 των ανωτέρω ποινών πριν από την υφ’ όρων απόλυσής τους. **Γίνεται κατανοητό ότι η βρετανική Δικαιοσύνη είναι αμείλικτη με τους ταραξίες, συνδράμοντας έτσι αποφασιστικά στην καταστολή των κοινωνικών αναταραχών.**

Περισσότερο προξενεί ωστόσο εντύπωση η στοχευμένη δημοσιότητα των σχετικών διαδικασιών, όπως η πολυεπίπεδη και συγχρονισμένη απάντηση γενικότερα κρατικών και δικαστικών αρχών. Έτσι, στις 8 Αυγούστου, κεντρικά τηλεοπτικά κανάλια συνδέθηκαν με το Crown Court του Λίβερπουλ για να μεταδώσουν ζωντανά τη διαδικασία επιβολής της ποινής (32 μηνών φυλάκισης) σε δύο κατηγορούμενους για τα επεισόδια στο Σάουθπορτ και το Λίβερπουλ, ενώ την αμέσως επόμενη ημέρα υπήρξε ζωντανή σύνδεση και πάλι, αυτή τη φορά από το Λιντς, όπου τρεις κατηγορούμενοι ήρθαν αντιμέτωποι με ποινές (20, 30 και 8 μηνών αντίστοιχα) ενώπιον του βρετανικού (τηλεοπτικού) κοινού. “Πάρτε τους κάτω” (στα κρατητήρια και από κει στο σωφρονιστικό κατάστημα) ήταν τα τελευταία λόγια του δικαστή στο Λιντς. Ο δικαστής στο Crown Court στο Λίβερπουλ περιέγραψε αντίστοιχα με λεπτομέρειες τις ακροδεξιές επιθέσεις σε όλη τη Βρετανία, εξηγώντας πως η απονομή της ποινικής δικαιοσύνης που αποσκοπεί στην τιμωρία των δράστών και εδράζεται στον αποτρεπτικό χαρακτήρα της ποινής επέβαλε σε αυτόν να λάβει υπόψη τη ευρύτερη κοινωνικό πλαίσιο μέσα στο οποίο είχαν εκδηλωθεί αυτές και κατά συνέπεια να επιβάλει αυστηρότερες ποινές. Το βίντεο και

Στην Ελλάδα μπορεί να γίνονται προσαγωγές, αλλά υστερούμε σε καταδίκες.

στις δύο περιπτώσεις είναι διαθέσιμο στο YouTube.

Την ίδια στιγμή, ο λογαριασμός στο Ινσταγκραμ της Γενικής Εισαγγελίας μετέδιδε: “Εγκληματίες που συμμετείχαν στα βίαια επεισόδια ήρθαν αντιμέτωποι με ταχύτερες ποινικές διαδικασίες (...) ποινές επιβλήθηκαν μέσα σε λίγες μέρες μόνο από τη στιγμή που τέλεσαν τις πράξεις τους και θα περάσουν χρόνια στη φυλακή... Να σκέφτεστε πριν ενεργήσετε (την επόμενη φορά)”. Ενώ αυτός του υπουργείου Εσωτερικών στο X/Twitter αναπαρήγε συνεχείς ενημερώσεις ως προς τις επιτευχθείσες καταδίκες.

Πρακτικές ξένες στην ελληνική ποινικοδικονομική θεωρία και πράξη και δικαιοκρατικά—σε έναν βαθμό—προβληματικές, απο-

Οι βαριές ποινές σε όσους συνελήφθησαν κατά τη διάρκεια των επεισοδίων στο Σάουθπορτ απέδειξε ότι η βρετανική Δικαιοσύνη είναι αμείλικτη με τους ταραξίες, συνδράμοντας έτσι αποφασιστικά στην καταστολή των κοινωνικών αναταραχών.

τελεσματικές δε, και στην προκειμένη περίπτωση αυτό που αποτέλεσε προτεραιότητα ήταν να αντιμετωπιστούν με τρόπο γρήγορο και αποτελεσματικό οι κοινωνικές αναταραχές». (Σημ. Τα έντονα στοιχεία είναι δική μου παρέμβαση.)

Δεν γνωρίζω εσείς τι σκέφτεστε, αλλά εγώ όταν διάβασα αυτό το κείμενο έπαθα σοκ. Ειδικά η τελευταία παράγραφος δείχνει τον επαρχιωτισμό μας. Η Βρετανία είναι μια βαθύτατα δημοκρατική χώρα με μακρόχρονη παράδοση στην απονομή της δικαιοσύνης. Παρακαλώ, κάντε μια σύγκριση με την παραπάνω περιγραφή και το τι γίνεται στη χώρα μας. Δεν θυμάμαι να έχω δει ποτέ στην Ελλάδα καταδίκη ταραξία. Προσαγωγές γίνονται,

αλλά υστερούμε σε καταδίκες.

Για παράδειγμα: Άκουσα πριν από μερικές εβδομάδες την ακόλουθη είδηση, την οποία μεταφέρω από μνήμης: «Για τα επεισόδια στη Θεσσαλονίκη έγιναν 18 προσαγωγές. **Όλοι αφέθηκαν ελεύθεροι γιατί δεν είχαν σχέση με τα επεισόδια**». Αυτή η είδηση σε εισαγωγικά αξίζει ιδιαίτερης προσοχής. Υπάρχουν διάφορες ερμηνείες, αλλά δυστυχώς η μία είναι χειρότερη από την άλλη.

Η αστυνομία είναι παντελώς ανίκανη και συλλαμβάνει άσχετους ανθρώπους, προκειμένου να δείξει έργο, αλλά τελικά υποχρεώνεται να τους αφήσει ελεύθερους, γιατί πράγματι δεν έχουν σχέση με τα επεισόδια. **Η αστυνομία συλλαμβάνει**

πραγματικούς ταραξίες, αλλά τους αφήνουν ελεύθερους γιατί οι αστυνομικοί δεν θέλουν να παρουσιαστούν σαν μάρτυρες στο δικαστήριο για να μην μπλέξουν.

Η αστυνομία συλλαμβάνει πραγματικούς ταραξίες, αλλά επειδή γνωρίζουν ότι δεν πρόκειται ποτέ να καταδικαστούν, τους αφήνουν ελεύθερους.

Διαλέγετε και παίρνετε. Δεν γνωρίζω ποια είναι η χειρότερη περίπτωση, αλλά δεν έχει καμιά σημασία, γιατί έχουν το ίδιο αποτέλεσμα. Την πλήρη ασυδοσία των ταραξιών της χώρας, οι οποίοι έχουν ξεπεράσει κάθε όριο. Πρόσφατα είδαμε ταραξίες με βαριοπούλες να σπάζουν ανενόχλητοι τα μάρμαρα των ξενοδοχείων στην Πλατεία Συντάγματος, για να έχουν πολεμοφόδια εναντίον των αστυνομικών. Και η αστυνομία, που να τολμήσει να συλλάβει κάποιον με τη βαριοπούλα στο χέρι!

Παρακαλώ δείτε με προσοχή. Καταδίκη σε 38 μήνες φυλάκιση, σε κάποιον ο οποίος προέτρεπε μέσω του X/Twitter στην άσκηση βίας. Εδώ έχουμε διάφορους ανώνυμους και επώνυμους που προτρέπουν στην άσκηση βίας εναντίον προσώπων με τους οποίους δεν συμφωνούν οι απόψεις τους, αλλά όχι μόνο δεν έχουμε καταδίκες, αλλά ούτε δίωξη δεν ασκείται. Έτσι είμαστε εμείς οι ακραιφείς δημοκράτες. Σας θυμίζω την περίπτωση της τραγουδίστριας **Τάνιας Τσανακλίδου**, η οποία σε συνέντευξή της στην «Αυγή», είπε μεταξύ άλλων: «[...] **Ελπίζω σε μια μεγάλη, ωραία εξέγερση, η οποία δυστυχώς δεν θα είναι ούτε αναιμακτική ούτε πολιτισμένη. Θα είναι άγρια**». Από κοντά και η άλλη τραγουδίστρια **Αντζυ Σαμίου**, λάρτνης του **Τσίπρα**, μας δήλωσε στο FB: «**Μαζί σου Τάνια**». Θυμάστε και τις δύο, που θέλουν να γίνει μια άγρια εξέγερση για να σκοτωθούμε μεταξύ μας. Μήπως θυμάται κανείς σε τι ποινές καταδικάστηκαν;

Υπάρχει όμως και μια άλλη πολύ μεγάλη διαφορά με τη Βρετανία. Η τηλεοπτική **διαπόμπευση των ταραξιών** με την κάλυψη της δίκης. Πού να τολμήσουμε εμείς κάτι τέτοιο. Θα φωνάζουμε για τα δικαιώματα των ταραξιών, αγνοώντας τα δικαιώματα των φιλήσυχων

πολιτών. Αντιγράφω μια είδηση από το μακρινό 2006: «**Δύο από τους δράστες της επίθεσης και του άγριου ξυλοδαρμού του προέδρου της ΓΣΕΕ Χρήστου Πολυζωγόπουλου και του συνεργάτη του καθηγητή Εργατικού Δικαίου Σάββα Ρομπούλη συνελήφθησαν από την αστυνομία και θα οδηγηθούν στον εισαγγελέα. Πρόκειται για έναν 28χρονο και έναν 40χρονο και οι οποίοι ταυτοποιήθηκαν από δακτυλικά αποτυπώματα που βρέθηκαν στο αυτοκίνητο του κ. Πολυζωγόπουλου, ενώ αναγνωρίστηκαν και από αυτόπτες μάρτυρες**». (Flash.gr). Βλέπετε, εμείς ακόμα μιλάμε για 28χρονο και 40χρονο. Για την ιστορία, αναζητήσα να βρω την καταδίκη αυτών, αλλά δεν μπόρεσα. Βρήκα ότι η δίκη έγινε το 2008 αλλά δεν μπόρεσα να βρω καταδίκες. Μακάρι να έχω λάθος και κάποιος να με διορθώσει.

Είδαμε λοιπόν πώς αντιμετωπίζουν τους ταραξίες στη Βρετανία και γνωρίζουμε πολύ καλά πώς ΔΕΝ τους αντιμετωπίζουμε εδώ στη Ελλάδα. Και έτσι φτάνουμε στο μόνιμο ερώτημα που έχω: Αφού βλέπουμε ότι η κατάσταση έχει ξεφύγει από κάθε έλεγχο, γιατί δεν ζητάμε από τη Βρετανία να μας βοηθήσει να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά το πρόβλημα αυτό; Βαθύτατα δημοκρατική χώρα η Βρετανία με παράδοση στη δικαιοσύνη και στα ανθρώπινα δικαιώματα των Βρετανών. Είναι ευνόητο ότι εξαιρούνται οι αποικίες, γιατί ζήσαμε τη θηριωδία τους στην Κύπρο. Για να μην ξεχνιόμαστε. Ας τους καλέσουμε να μας συνδράμουν στην αντιμετώπιση αυτού του φαινομένου, που όπως εξελίσσεται σε λίγο καιρό θα είναι ανεξέλεγκτο.

Εξάλλου, υπάρχει και η προηγούμενη καλή εμπειρία στη συνεργασία. Μετά τη δολοφονία του ταξίαρχου **Stephen Saunders** από τη «17 Νοέμβρη», στις 8 Ιουνίου 2000, ενεπλάκη στην υπόθεση η **Scotland Yard** και συνέβαλε καθοριστικά στην ολοκληρωτική εξάρθρωση της τρομοκρατικής οργάνωσης.

Ας τους καλέσουμε και πάλι, μήπως βρούμε την ψυχή μας από τους γνωστούς - άγνωστους ταραξίες!

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επιχειρήσεων.

Πράσινη μετάβαση και «μέτρο»

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΒΡΕΤΤΟΥ**

Η φιλολογία περί «φρένου» στην πράσινη μετάβαση μετά τις πρόσφατες εκλογές στις ΗΠΑ είναι μάλλον βιαστική. Τούτο διότι η μετάβαση έχει γενικά συμφωνηθεί από όλα τα κράτη της Γης. Οι διαφορές μεταξύ των κρατών και τα «σκαμπανεβάσματα» αφορούν τον ρυθμό της πράσινης μετάβασης, δηλαδή το εάν πρέπει να γίνει γρήγορα, όπως επιθυμεί η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), ή αργά, όπως προτιμούν οι ΗΠΑ και η Κίνα. Την ίδια στιγμή υφίσταται παραφύλοξη στον εξωτερικό δημόσιο διάλογο μέσω βιαστικών υποσχέσεων για φθηνή ενέργεια, υπό τον μανδύα «ενεργειακού πατριωτισμού». Ειδικότερα προβάλλονται ως προτάσεις ενεργειακού σχεδιασμού άλλοτε η επιστροφή στον εγχώριο λιγνίτη και άλλοτε η αδιάκοπη ανάπτυξη όλων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ). Κάθε άποψη είναι πατριωτική στον βαθμό που είναι καλοπροαίρετη, και γι’ αυτό καλό θα ήταν να προστεθούν στον δημόσιο διάλογο οι γνωστές έννοιες του ορθολογισμού και του «μέτρου». Η εποχή του λιγνίτη έχει παρέλθει όχι μόνο γιατί επιβαρύνεται με «τέλη ρύπων» αλλά και για τεχνικούς λόγους. Οι μονάδες αυτές δεν μπορούν να ακολουθήσουν τη μεγάλη διεύθυνση των ΑΠΕ. Δεν είναι «ευέλκτες», δηλαδή δεν μπορούν να εκκινούν

και να σβήνουν γρήγορα (όπως οι μονάδες φυσικού αερίου) ώστε να «συνυπάρχουν» με τις «ευμετάβλητες» ΑΠΕ και να εξισορροπών καθημερινά το ηλεκτρικό σύστημα. Αντίθετα με τις λιγνιτικές μονάδες, οι ΑΠΕ αναπτύσσονται κατά προτεραιότητα στην Ε.Ε. και στην Ελλάδα όχι μόνο για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών, αλλά επειδή πλέον είναι φθηνές και αναγκαίες για τον περιορισμό της εξάρτησης από το ακριβό φυσικό αέριο, στις ώρες που λειτουργούν. Ο εσωτερικός διάλογος θα μπορούσε να περιλάβει περισσότερα οφέλη για την ελληνική κοινωνία από τις ΑΠΕ. Τέτοια είναι τα οφέλη της αύξησης της απασχόλησης, της απελευθέρωσης, της καινοτομίας και της εγχώριας προσιτότητας αξίας. Αν και ακούγονται προφανή, η πραγματικότητα δείχνει αρκετές δυσκολίες. Για παράδειγμα, τα ελληνικά Εθνικά Σχέδια για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) δεν περιλαμβάνουν μηχανισμούς παρακολούθησης και συλλογής δεδομένων. Ειδικότερα, παρά τη συχνή αναφορά στην ΕΣΕΚ, δεν καταγράφεται η ετήσια εξαομηνιαία εργασία ή αυτοαπασχόληση που συνδέεται με τις ΑΠΕ. Ομοίως δεν παρακολουθούνται η εφαρμογή των μέτρων πολιτικής, οι ενεργειακοί δείκτες και ο βαθμός ενημέρωσης-συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών.

Από την άλλη, οι απογευματινές και βραδινές ώρες της αυξημένης ηλεκτρικής ζήτησης βρίσκουν μόνο τις μονάδες των αιολικών, υδροηλεκτρικών και τις μικρότερες βιομάζας/βιοαερίου «παρούσες», ώστε να συμμετάσχουν στη μείωση εξάρτησης από το φυσικό αέριο. Αντιθέτως, η παραγωγή των φωτοβολταϊκών σταθμών κορυφώνεται τα μεσημέρια, αλλά μηδενίζεται με τη δύση του ηλίου. Με

Καταγράφεται έκδοση αδειών και «προσφορών σύνδεσης» με το ηλεκτρικό σύστημα νέων φωτοβολταϊκών σταθμών και δη μεγάλων, εκτός «μέτρου».

αυτά τα τεχνικά δεδομένα εξελίσσεται η έκδοση αδειών και «προσφορών σύνδεσης» με το ηλεκτρικό σύστημα νέων φωτοβολταϊκών σταθμών και δη μεγάλων, εκτός «μέτρου»: Ήδη υλοποιούνται πρόωρα ακόμη και οι αναθεωρημένοι προς τα πάνω εθνικοί στόχοι του 2030 για τα φωτοβολταϊκά. Περαιτέρω έχουν αδειοδοτηθεί πλήρως οι εθνικοί στόχοι του 2040, ολο-

κληρώνεται σύντομα η αδειοδότηση των στόχων του 2050, ενώ οι εκκρεμείς αιτήσεις αφορούν πλέον τα έτη 2060-2070. Η δικαιολόγηση της αδιακόπτης αδειοδότησης γίνεται με νεολογισμούς περί «πρωταθλητισμού της ΑΠΕ» και «μεταρροπής της Ελλάδας σε πράσινο κόμβο». Ενώ τέτοιοι νεολογισμοί είναι ευχάριστοι, οι παρενέργειες που θα αντιμετωπίσει η πολιτεία στο μέλλον μένουν «κάτω από το καλί»: Η αδιακόπη εγκατάσταση μεγάλων ισχύος φωτοβολταϊκών, καθ’ υπέρβαση των ηλεκτρικής ζήτησης, ήδη οδηγεί σε σοβαρές περικοπές λειτουργίας σταθμών της μεσημεριανής ώρας, που επιδεινώνονται κάθε χρόνο. Παρότι οι νέοι αδειοδοτούμενοι φωτοβολταϊκοί σταθμοί θα έχουν πρόβλημα οικονομικής βιωσιμότητας στο μέλλον, το επενδυτικό ενδιαφέρον παραμένει ζωηρό λόγω: α) ειδικών «προνομίων» προτεραιότητας στη σύνδεση, όπως π.χ. χαρακτηρισμού ως «στρατηγικών επενδύσεων» ομαδοποιημένων αιτημάτων μικρότερων σταθμών, και β) ελλιποδωρών ανακοινώσεων της πολιτείας για νέα σχέδια διεθνών διασυνδέσεων και αυξανόμενους στόχους αποθήκευσης ενέργειας μέσω μπαταριών. Έτσι καλλιεργούνται προσδοκίες ότι με στήριξη της πολιτείας και ασχέτως τελικού κόστους θα διοχετεύεται

στο εξωτερικό ή θα μετατίθεται χρονικά η περιττή ηλεκτρική ενέργεια των φωτοβολταϊκών σταθμών, αντί να περικόπεται.

Ταυτόχρονα, ο διαχειριστής (ΑΔΜΗΕ) συνεχίζει ακατάπαυστα τη κορήνηση δεσμευτικών προσφορών σύνδεσης των νέων σταθμών, παρά την απουσία διαθέσιμου περιθωρίου απορρόφησης ισχύος. Τούτο διότι επιπλέον δεν υφίσταται θεσμικό πλαίσιο για κορήνηση «ευέλκτων συμβάσεων σύνδεσης έργων ΑΠΕ», δηλαδή συμβάσεων «χωρίς εγγύηση απορρόφησης της παραγόμενης ενέργειας», όπως προβλέπει η πρόσφατη αναθεωρημένη οδηγία 2024/1711 Ε.Ε. για την ηλεκτροπαραγωγή. Το αποτέλεσμα είναι να «συμβασιοποιούνται» χωρίς παύση συνδέσεις νέων φωτοβολταϊκών σταθμών, να δημιουργούνται τετελεσμένα και να αυξάνονται οι περικοπές λειτουργίας παλαιότερων σταθμών ΑΠΕ (λειτουργούντων πριν από το 2019), κάτι που κάποια στιγμή θα αποτελέσει αντικείμενο δικαστικών προσφυγών για αποζημιώσεις στο πλαίσιο του κανονισμού 2019/943 Ε.Ε.

Το παζλ των παρενεργειών θα συμπληρωθεί με αντιδράσεις (πέραν των ήδη υπάρχουσών) των «τοπικών κοινωνιών» για τα πολλά και διασταυρούμενα αδειοδοτημένα έργα διασύνδε-

σης στο ηλεκτρικό σύστημα νέων μονάδων ΑΠΕ και αποθήκευσης ενέργειας: Όσοι υποσταθμοί και χιλιόμετρα γραμμών υψηλής τάσης εγκαταστάθηκαν στην ελληνική περιφέρεια τα προηγούμενα 100 χρόνια, έχουν αδειοδοτηθεί για εγκατάσταση μέσα στα επόμενα μόλις 15 χρόνια. Ασφαλώς δεν είναι υποχρεωμένες να γνωρίζουν οι «τοπικές κοινωνίες» ότι πληθώρα έργων ΑΠΕ που αποτυπώνονται σε χάρτες δεν μπορούν να υλοποιηθούν για τεχνικούς και οικονομικούς λόγους και ότι είναι περιττή η «σκιαμαχία» κατά πάντων.

Δεν είναι βέβαιο αν αρκούν οι προσπάθειες των στελεχών της πολιτείας μέσω επιτροπών και ομάδων εργασίας, ώστε να ελεγχθούν οι παρενέργειες. Είναι επίσης αμφίβολο αν είναι αρκετή απλώς «παύση αδειοδότησεων», χωρίς ανακλήσεις αδειών φωτοβολταϊκών σταθμών που εκδόθηκαν τα τελευταία χρόνια καθ’ υπέρβαση του «μέτρου». Η επαναφορά του «μέτρου» θα χρειαστεί σίγουρα ευρεία (και όχι τυπική) συμμετοχή τόσο της επιχειρηματικής κοινότητας των ΑΠΕ όσο και των τοπικών κοινωνιών.

Ο κ. Κωνσταντίνος Βρεττός είναι μηχανολόγος μηχανικός, MBA, σύμβουλος επί θεμάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Εκτίναξη συναλλαγών με κάρτες το 2024

Αυξήθηκαν κατά 22%, φτάνοντας στα 47 δισ. ευρώ – Τα έσοδα από ΦΠΑ ενισχύθηκαν κατά 2,66 δισ., στα 18,94 δισ. ευρώ

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Αυξημένες κατά 22% ήταν οι ηλεκτρονικές συναλλαγές το προηγούμενο έτος, εξέλιξη που οδήγησε στον περιορισμό της φοροδιαφυγής και στην αύξηση των δημοσίων εσόδων. Συγκεκριμένα, οι συναλλαγές με κάρτες ανήλθαν στα 47 δισ. ευρώ το 2024 έναντι 39,4 δισ. το 2023.

Σύμφωνα με μελέτη που εκπόνησε η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ), η οποία παρουσιάστηκε από τον διοικητή της Γιώργο Πιτσιλή, παρουσία του υπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκου Πιερρακάκη και του υφυπουργού Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Γιώργου Κώτσου, το προηγούμενο έτος περιορίστηκε η χρήση μετρητών κατά 5,79 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της μελέτης, η χρήση των μετρητών μειώνεται στις συναλλαγές τριών στις τέσσερις επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα μεταξύ 2023 και 2024 ή σε 215 κλάδους στους 282 συνολικά. Αντιθέτως, σε 67 κλάδους καταγράφηκε αύξηση της χρήσης μετρητών.

Οι «πρωταθλητές»

Η αυξητική τάση αναδεικνύει την άνοδο των εισπράξεων μέσω καρτών πληρωμής στη μεγάλη πλειονότητα των κλάδων του τριτογενούς τομέα.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της φορολογικής διοίκησης, τις μεγαλύτερες αυξήσεις ηλεκτρονικών συναλλαγών καταγράφουν: οι δραστηριότητες παροχής συμβουλών για Η/Υ (2.459%), η εκ-

μετάλλευση αιθουσών θεαμάτων (469%), η εκμετάλλευση ταξί (221%), το λιανικό εμπόριο σε υπαίθριους πάγκους ή αγορές (271%), οι υποστηρικτικές δραστηριότητες για τις τέχνες του θεάματος (148%), οι εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών (101%), το λιανικό εμπόριο μέσω αλληλογραφίας ή Διαδικτύου (82%) και οι εγκαταστάσεις γυμναστικής (81%).

Όπως προαναφέρθηκε, οι συναλλαγές με μετρητά μειώθηκαν κατά 5,79 δισ. ευρώ. Οι κλάδοι στους οποίους καταγράφεται μείωση στη χρήση μετρητών είναι, μεταξύ άλλων, το λιανικό εμπόριο τροφίμων, καπνού και ποτών, η εστίαση και οι υπηρεσίες παροχής ποτών, το λιανικό εμπόριο καυσίμων κίνησης,

Με την ολοκλήρωση της διασύνδεσης των POS με τις ταμειακές το περασμένο έτος η χρήση μετρητών μειώθηκε κατά 5,79 δισ. ευρώ.

το λιανικό εμπόριο ενδυμάτων, τα ξενοδοχεία και καταλύματα και οι δραστηριότητες παροχής συμβουλών σχετικά με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές.

Η αντικατάσταση 5,79 δισ. ευρώ μετρητών με πληρωμές μέσω καρτών το 2024 φαίνεται να συνεισφέρει επιπλέον 388 εκατ. ευρώ έσοδα ΦΠΑ.

Όπως τονίζεται στη μελέτη, η αποκάλυψη αδήλων συναλλα-

Οι κλάδοι με τη μεγαλύτερη αύξηση στις συναλλαγές με κάρτες

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ	ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ		Μεταβολή	Ποσοστιαία
	2023	2024	2023/2024	2023/2024
Δραστηριότητες παροχής συμβουλών σχετικά με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές	4.851.666	124.175.719	119.324.053	2.459%
Εκμετάλλευση αιθουσών θεαμάτων και συναφείς δραστηριότητες	3.626.575	20.650.942	17.024.367	469%
Δραστηριότητες διανομής κινηματ. ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων	327.369	1.757.069	1.429.700	437%
Λιανικό εμπόριο κλωστοϋφ. προϊόντων, ενδυμάτων και υποδημάτων, σε υπαίθριους πάγκους και αγορές	1.391.019	5.159.664	3.768.645	271%
Εκμετάλλευση ταξί	22.924.883	73.515.537	50.590.654	221%
Λιανικό εμπόριο άλλων ειδών σε υπαίθριους πάγκους και αγορές	3.929.855	11.198.030	7.268.175	185%
Λιανικό εμπόριο τροφίμων, ποτών και καπνού, σε υπαίθριους πάγκους και αγορές	11.875.038	32.332.389	20.457.351	172%
Λιανικό εμπόριο από επιχειρήσεις πωλήσεων με αλληλογραφία ή μέσω Διαδικτύου	80.635.445	146.387.787	65.752.342	82%
Εγκαταστάσεις γυμναστικής	49.528.088	89.487.374	39.959.286	81%

ΠΗΓΗ: ΑΑΔΕ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ον έξοδα) στον οποίο επιβάλλεται και ο ΦΠΑ αυξήθηκε κατά 9,88 δισ. ευρώ σε ένα χρόνο ή κατά 12%.

Διλαδή, ως ποσοστό σημείωσε διπλάσια αύξηση από την ετήσια αύξηση που είχαν τα συνολικά έσοδα των επιχειρήσεων (5,8% όπως αναφέρθηκε). Όπως ανέφερε ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης Κωστής Χατζηδάκης, «η μελέτη της ΑΑΔΕ αποτυπώνει τα πολύ συγκεκριμένα και γρήγορα βήματα που έχουν γίνει από την κυβέρνηση τα τελευταία χρόνια για τη μείωση της φοροδιαφυγής».

Από την πλευρά του ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών Κυριάκος Πιερρακάκης τόνισε ότι «η φορολογική ύλη αυξήθηκε κατά 22 δισ. ευρώ από το 2023 στο 2024, αυξάνοντας τον βεβαιωθέντα ΦΠΑ κατά 2,6 δισ. ευρώ. Χάρη σ' αυτά τα επιπλέον έσοδα μπορούμε να στηρίξουμε πιο αποτελεσματικά την υγεία, την παιδεία, τις υποδομές, κάθε πτυχή της κοινής μας ζωής. Μέσω των συστημάτων ηλεκτρονικής τιμολόγησης και με τη διασύνδεση των ταμειακών μηχανών με τα POS, η ΑΑΔΕ είναι πλέον σε θέση να παρακολουθεί σε πραγματικό χρόνο τη λειτουργία της οικονομίας. Το επόμενο μας στόχο είναι να εμπλουτίσουμε με νέα εργαλεία αυτή τη δυνατότητα». «Το 2024 ήταν η χρονιά όπου ολοκληρώθηκε η διασύνδεση των POS με τις ταμειακές μηχανές, συμπληρώνοντας το myDATA κι ενισχύοντας τη διαφάνεια στις συναλλαγές», σημείωσε ο διοικητής της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων, Γιώργος Πιτσιλής.

συναλλαγών το 2024 οδήγησε και στην αύξηση των εσόδων από τον ΦΠΑ.

Συγκεκριμένα, κατέγραψαν αύξηση 2,6 δισ. ευρώ σε σχέση με το 2023, φτάνοντας τα 18,94 δισ. ευρώ. Με βάση τα στοιχεία της μελέτης, εκτιμάται ότι από το σύνολο των 2,66 δισ. της αύξησης στις καθαρές εισπράξεις ΦΠΑ, το ένα τρίτο αποδίδεται αποκλειστικά στη βελτίωση της

φορολογικής συμμόρφωσης.

Σύμφωνα με τη μελέτη και με βάση τα νέα δεδομένα:

- Ο τζίρος (εισπράξεις) που δήλωσαν οι επιχειρήσεις το 2024 αυξήθηκε κατά 22,23 δισ. ή 5,8% σε ένα χρόνο, από 381,4 δισ. το 2023 σε 403,66 δισ. το 2024. Η αύξηση αυτή αποδίδεται στην ανάπτυξη, αλλά και στην αποκάλυψη φορολογητέας ύλης.
- Ο καθαρός τζίρος (έσοδα μει-

ΑΘΛΗΤΙΚΑ ΜΕ ΑΠΟΨΗ

★★★★★ «ΚΑΡΦΩΤΟ» ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑ

★★★★★ «ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ»

★★★★★ «ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΟ»

★★★★★ «ΒΑΘΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ»

BLUE JEAN

ΚΥΡΙΑΚΗ 6 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 21:00

BLUE JEAN

ΔΡΑΜΑ

Αγγλία, 1988. Η Τζιν είναι μια ομοφυλόφιλη καθηγήτρια γυμναστικής που αναγκάζεται να ζει διπλή ζωή. Όλα κινδυνεύουν να τιναχτούν στον αέρα όταν μια νεοφερμένη μαθήτρια απειλεί να αποκαλύψει τη σεξουαλική της ταυτότητα.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cytavision MOVIES HD MESIMVRIA

Θέση: 101 Θέση: 49

www.mesimvria.com

Σύννεφα στις μεγάλες οικονομίες της Ευρωζώνης

Χαμπλώνει ο πήχυς της ανάπτυξης για Γερμανία, Γαλλία και Ιταλία

Οι προοπτικές των μεγαλύτερων οικονομιών της Ευρωζώνης επιδεινώνονται λόγω των συνεπειών που θα έχει ο εμπορικός πόλεμος, οι οποίες έρχονται να προστεθούν στα ήδη υπάρχοντα δομικά προβλήματα στην περιοχή και στις πολιτικές αναταραχές που εντοπίζονται κυρίως σε Γερμανία και Γαλλία.

Η οικονομία της Γερμανίας θα ανακάμψει με πολύ αργούς ρυθμούς μετά μια παρατεταμένη περίοδο αδυναμίας, καθώς θα αναπτυχθεί μόνο κατά 0,2% φέτος, σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις της Ένωσης Τραπεζών της Γερμανίας, όπως αναφέρουν πηγές του Reuters. Η Ένωση είχε προηγουμένως προβλέψει ανάπτυξη 0,7% για φέτος στις εκτιμήσεις της που δημοσιεύθηκαν τον Σεπτέμβριο.

Η οικονομία δεν αναμένεται να ανακάμψει αισθητά πριν από το 2026, οπότε προβλέπεται ανάπτυξη 1,4%, ανέφερε η Ένωση Γερμανικών Τραπεζών. Η γερμανική οικονομία συρρικνώνεται επί δύο συνεχή έτη και οι προοπτικές της για φέτος επιδεινώθηκαν μετά την ανακοίνωση του Αμερικανού προέδρου ότι επιβάλλει δασμούς 25% στα εισαγόμενα οχήματα, κάτι που αναμένεται να πλήξει ιδιαίτερα τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες.

Το 2026, ο θετικός αντίκτυπος του δημοσιονομικού πακέτου της Γερμανίας εκτιμάται ότι θα αποτυπωθεί για πρώτη φορά στους

αριθμούς ανάπτυξης, δήλωσε ο Χάινερ Χέρκενκοφ, διευθύνων σύμβουλος της Ένωσης Γερμανικών Τραπεζών.

«Ωστόσο, με ισχυρές μεταρρυθμίσεις και την προοπτική μιας ανταγωνιστικής φορολογικής πολιτικής, η νέα κυβέρνηση θα μπορούσε να τονώσει τις επενδύσεις νωρίτερα», επισήμανε ο Χέρκενκοφ.

Η Ένωση ανησυχεί ιδιαίτερα για τις εταιρικές επενδύσεις, οι οποίες αναμένεται να μειωθούν σε πραγματικούς όρους φέτος. «Ακόμη και η αναμενόμενη αύξηση του 3,5% για το 2026 είναι μάλλον αδύναμη σε σύγκριση με προηγούμενες ανακάμψεις», δήλωσε ο Χέρκενκοφ, σημειώνοντας ότι πριν από την ευρωπαϊκή κρίση δημόσιου χρέους οι εταιρικές επενδύσεις αυξάνονταν τακτικά με διψήφια ποσοστά σε περιόδους οικονομικής ανάκαμψης.

Η κυβέρνηση της Γαλλίας θα αναθεωρήσει πτωτικά την πρόβλεψή της για την ανάπτυξη το 2025, λιγότερο από δύο μήνες μετά την οριστικοποίηση του προϋπολογισμού, όπως ανέφερε η υφυπουργός Εργασίας Ασριντ Πανοσιάν. Το φετινό νομοσχέδιο για τα δημοσιονομικά, το οποίο εγκρίθηκε με καθυστέρηση μετά την κατάρρευση της κυβέρνησης, βασίζεται σε μια πρόβλεψη για ανάπτυξη 0,9% φέτος. Πρόσφατες έρευνες της στατιστικής υπηρεσίας της Γαλλίας και της

Η γερμανική οικονομία θα αναπτυχθεί μόνο κατά 0,2% φέτος, σύμφωνα με τις νέες προβλέψεις της Ένωσης Τραπεζών της Γερμανίας, από 0,7% που είχε προβλέψει προηγουμένως. Οι προοπτικές επιδεινώθηκαν μετά την ανακοίνωση του Αμερικανού προέδρου ότι επιβάλλει δασμούς 25% στα εισαγόμενα οχήματα, κάτι που αναμένεται να πλήξει ιδιαίτερα τις γερμανικές αυτοκινητοβιομηχανίες.

Οι οικονομικές προοπτικές των τριών χωρών επιδεινώνονται υπό τον φόβο των συνεπειών που θα έχει ο εμπορικός πόλεμος.

κεντρικής τράπεζας δείχνουν ότι η οικονομία δεν έχει τη δυναμική να επιτύχει αυτόν τον στόχο.

«Είμαστε περισσότερο στο 0,7%, που είναι οι προβλέψεις της Τράπεζας της Γαλλίας», δήλωσε η υφυπουργός Εργασίας στην τηλεόραση France 2 την Τετάρτη. Οι ασθενέστερες προοπτικές για την οικονομία της Γαλλίας αποτελούν πλήγμα για την κυβέρνηση της Γαλλίας, μετά την ανακοίνωση των σχεδίων της Γερμανίας για μια τεράστια επέκταση των δαπανών.

Οι δημοσιονομικές δυσκολίες σε συνδυασμό με την πολιτι-

κή αναταραχή μετά τις πρόωρες εκλογές του περασμένου καλοκαιριού έχουν οδηγήσει σε εκτίναξη του κόστους δανεισμού της Γαλλίας σε σχέση με άλλες χώρες.

Ο υπουργός Οικονομικών Ερίκ Λόμπαρντ δήλωσε ότι θα αξιολογήσει τις μεταβαλλόμενες οικονομικές προοπτικές στα μέσα Απριλίου και θα λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να διατηρήσει τον στόχο του δημοσιονομικού ελλείμματος στο 5,4% του ΑΕΠ το 2025.

Ο Λόμπαρντ επιβεβαίωσε, λώντας την Τρίτη σε βουλευτές, ότι θα υπάρξει μια νέα πρόβλεψη για την ανάπτυξη τις επόμενες εβδομάδες. Προειδοποίησε για τα εμπόδια, συμπεριλαμβανομένου του υψηλού ποσοστού αποταμίευσης μεταξύ των νοικοκυριών και της αύξησης του κόστους δανεισμού της Γαλλίας, μετά την ανακοίνωση των σχεδίων της Γερμανίας για μια τεράστια επέκταση των δαπανών.

Ο υπουργός Οικονομικών ανέφερε, επίσης, ότι οι αποφάσεις του Αμερικανού προέδρου για τους δασμούς θα επιβαρύνουν

την ανάπτυξη, προσθέτοντας ότι η κυβέρνηση είναι έτοιμη να λάβει τα απαραίτητα μέτρα για να ανταποκριθεί, χωρίς να δώσει λεπτομέρειες. «Βρισκόμαστε πράγματι σε μια λεπτή οικονομική κατάσταση», δήλωσε ο Λόμπαρντ. «Είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί ώστε να συνεχίσουμε με μέτρα στήριξης για να αντιμετωπίσουμε αυτές τις προκλήσεις».

Η οικονομία της Γαλλίας θα αναπτυχθεί μόλις 0,6% φέτος υπό το βάρος των υψηλών τιμών ενέργειας και της αύξησης των αμερικανικών δασμών, σύμφωνα με την επιχειρηματική ένωση Confindustria.

Η εκτίμηση ανακοινώνεται πριν από την επίσημη πρόβλεψη της κυβέρνησης αργότερα αυτόν τον μήνα, η οποία ενδέχεται να υποβαθμιστεί, λόγω της απογοητευτικής ανάπτυξης το 2024 κατά 0,7%, αντί του 1% που ήταν ο στόχος.

«Η αβεβαιότητα βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα», αναφέρει η Confindustria στην έκθεσή της, προειδοποιώντας ότι

οι δασμοί του Αμερικανού προέδρου αποτελούν τεράστια απειλή για την οικονομία, καθώς οι ΗΠΑ είναι η δεύτερη μεγαλύτερη αγορά για τα ιταλικά προϊόντα μετά τη γερμανική. Πάντως, προέβλεψε ότι η ανάπτυξη του επόμενου έτους θα επιταχυνθεί στο 1%.

Οι κίνδυνοι για την οικονομία περιλαμβάνουν, επίσης, τις υψηλές τιμές της ενέργειας που πλύνουν την ανταγωνιστικότητα των ιταλικών εταιρειών και την έλλειψη «στήριξης για επενδύσεις σε εργοστάσια και μηχανήματα», σύμφωνα με την έκθεση.

Οι παράγοντες που συμβάλουν στη διατήρηση της ανάπτυξης περιλαμβάνουν τη μείωση του κόστους δανεισμού, χάρη στη χαλαρότερη νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, και τη μείωση της ανεργίας. Μια τρίτη κινητήρια δύναμη είναι η συνεχιζόμενη εφαρμογή των προγραμμάτων του Ταμείου Ανάκαμψης της Ιταλίας, το οποίο ρίχνει δισεκατομμύρια στην οικονομία, ανέφερε η Confindustria.

Μεγάλες ανατροπές στον τρόπο συμπεριφοράς των εργασιομανών Ιαπώνων

Ο παραδοσιακός τύπος εργαζομένου στην Ιαπωνία δείχνει την αφοσίωσή του δουλεύοντας ατελείωτες ώρες και αφιερώνοντας χρόνο στους συναδέλφους του μετά το γραφείο. Εξ ου και μια γνωστή διαφήμιση ενεργειακού ποτού τη δεκαετία του 1980, αναφερόμενη στην αφοσίωση των εργαζομένων, ρωτούσε: «Μπορείς να παλέψεις 24 ώρες;». Ωστόσο, οι εργαζόμενοι –και ιδίως οι νέοι– έχουν αρχίσει να αμφισβητούν το μοντέλο αυτό και βρίσκουν στήριγμα στο δημογραφικό, το οποίο τους δίνει όλο και μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ.

Κατ' αρχάς, 990.000 εργαζόμενοι άλλαξαν δουλειά πέρυσι, με τον αριθμό να είναι αυξημένος κατά 60% σε σύγκριση με μία δεκαετία νωρίτερα. Επίσης, σύμφωνα με έρευνα του ιαπωνικού υπουργείου Εμπορίου και Βιομηχανίας, το 21% των νέων

εργαζομένων δήλωσε πως σκοπεύει να μείνει με τον σημερινό εργοδότη του «μέχρι τη σύνταξη». Πρόκειται για ποσοστό κατά 35% μικρότερο σε σύγκριση με το 2014. Άλλη έρευνα κατέληξε ότι πάνω από τις μισές επιχειρήσεις στη χώρα αντιμετωπίζουν έλλειψη εργαζομένων, ενώ ο άλλοτε πανίσχυρος δημόσιος τομέας της Ιαπωνίας βλέπει έξοδο των νέων, οι οποίοι αναζητούν πλέον κάτι πιο ενδιαφέρον. Τέλος, το ποσοστό των ανδρών που παίρνουν άδεια πατρότητας εκτινάχθηκε από 2% των δικαιούχων πριν από μία δεκαετία στο 30% το 2023.

Οι τάσεις αυτές αντανακλούν και τη δημογραφική πρόκληση της χώρας, καθώς όταν ο πληθυσμός συρρικνώνεται, οι εργαζόμενοι έχουν μεγαλύτερη διαπραγματευτική ισχύ στην επιλογή εργασίας. Ωστόσο, πρόκειται και για μια στροφή στην προσέγγι-

ση στα εργασιακά θέματα. «Τόσο πολλοί Ιάπωνες δεν βρίσκουν χαρά στη δουλειά τους», είπε στον Economist ένας κάτοικος του Τόκιο μικρής ηλικίας, υποστι-

Αλλάζουν πιο εύκολα δουλειά, οι νέοι απομακρύνονται από το Δημόσιο, εκτινάχθηκε το ποσοστό των ανδρών που παίρνουν άδεια πατρότητας.

ρίζοντας ότι οι εργαζόμενοι που έβλεπε στα μέσα μεταφοράς όταν ήταν παιδί του θύμιζαν άψυχα ζώμια και αποτέλεσαν παράδειγμα προς αποφυγήν.

Στα ιαπωνικά γραφεία, στο

μεταξύ, υπάρχουν διαγενεακές εντάσεις: οι νέοι εργαζόμενοι διαμαρτύρονται για τους μεγαλύτερους που δεν συμβάλλουν ιδιαίτερα, αλλά προστατεύονται από τους αυστηρούς εργασιακούς κανόνες της χώρας. Σε έρευνα του 2022, σχεδόν οι μισοί εργαζόμενοι μεταξύ 20 και 40 ετών δήλωσαν ότι έχουν τέτοιους συναδέλφους και ότι είναι σημαντικός παράγοντας για τη δημιουργία ενός καλού εργασιακού κλίματος. Οι ίδιοι άνθρωποι τείνουν να γεμίζουν τις υψηλόβαθμες θέσεις, μειώνοντας το περιθώριο ανέλιξης των νέων.

Ετσι, οι εκκλήσεις για νομοθετικές μεταρρυθμίσεις πληθαίνουν. Το 2019 ο επικεφαλής της μεγαλύτερης ένωσης επιχειρήσεων στην Ιαπωνία, Keidanren, δήλωσε πως το σύστημα για απασχόληση εφ' όρου ζωής δεν είναι βιώσιμο. Πέρυσι, μια πρόταση από κορυφαίο υποψήφιο για την

πρεσβιά του Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος περί ευελιξίας στην αγορά εργασίας πυροδότησε έντονες διαφωνίες, με τους συντηρητικούς να εμφανίζονται εναντίον των βιαστικών αλλαγών.

Παρότι η πολιτική χρειάζεται χρόνο για να προσαρμοστεί, η συμπεριφορά αλλάζει και άναμεσα στους γηραιότερους εργαζομένους. Υπάρχει ένα διάσημο ρητό στην Ιαπωνία ότι τα 35 είναι το όριο μέχρι το οποίο μπορεί κανείς να αλλάξει καριέρα και έπειτα είναι σχεδόν αδύνατο. Ωστόσο, αυτή η θεωρία έχει αρχίσει να διαβρώνεται. Σύμφωνα με την υπηρεσία απασχόλησης Recruit, ο αριθμός των εργαζομένων μεταξύ 40 και 60 ετών που άλλαξαν δουλειά εξαπλασιάστηκε την τελευταία δεκαετία. Εξάλλου, η αδυναμία εύρεσης εργαζομένων σημαίνει ότι οι εταιρείες που παλαιότερα εστίαζαν στην

πρόσληψη νέων τώρα δέχονται ευχαρίστως και ανθρώπους με περισσότερη εμπειρία. Σύμφωνα με τον Economist, η στροφή αυτή θα μπορούσε να έχει σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα. Κατ' αρχάς στην Ιαπωνία η έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας σημαίνει ότι η αύξηση των μισθών εξαρτάται από τις ετήσιες διαπραγματεύσεις κάθε άνοιξη. Έρευνα της Recruit δείχνει ότι σχεδόν τα δύο πέμπτα όσων αλλάζουν δουλειά τώρα βλέπουν αύξηση τουλάχιστον 10% στις αποδοχές τους, ενώ αυτό ίσχυε για λιγότερο από το ένα τρίτο το 2021. Σε σύγκριση με τα επίπεδα των ανεπτυγμένων οικονομιών, οι μισθοί στην Ιαπωνία παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, αλλά η ευελιξία στην αγορά θα μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση, αυξάνοντας τον δυναμισμό των εταιρειών και των οργανισμών.

Η Ε.Ε. πιο κοντά στον στόχο για πληθωρισμό 2%

Ενα βήμα πιο κοντά στον στόχο της ΕΚΤ για πληθωρισμό 2% έγινε στην Ευρωζώνη, όπως έδειξαν τα προκαταρκτικά στοιχεία της Eurostat για τον Μάρτιο, περιπλέκοντας τα πράγματα για τους αρμόδιους αξιωματούχους, οι οποίοι εξετάζουν το ενδεχόμενο παύσης στη νομισματική πολιτική, έπειτα από μήνες που μειώνουν το κόστος δανεισμού.

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή διαμορφώθηκε στο 2,2% σε ετήσια βάση από 2,3% τον Φεβρουάριο. Ο πληθωρισμός των υπηρεσιών, τον οποίο παρακολουθούν στενά οι αξιωματούχοι, κατέβασε ταχύτητα στο 3,4% από 3,7% τον αμέσως προηγούμενο μήνα, συνεχίζοντας την πτωτική πορεία που είχε ξεκινήσει από τον Φεβρουάριο. Στο μεταξύ, οι υποκείμενες

πιέσεις στις τιμές, ο δομικός πληθωρισμός που εξαιρεί τις ευμετάβλητες τιμές των τροφίμων, του αλκοόλ και του καπνού, αποκλιμακώθηκε περισσότερο από το προσδοκώμενο στο 2,4%.

Με αυτά τα δεδομένα, η ΕΚΤ θα κληθεί έπειτα από δύο μόλις εβδομάδες να απαντήσει αν θα μειώσει το κόστος δανεισμού για έβδομη φορά από τον περασμένο Ιούνιο, ενόσω οι αξιωματούχοι έχουν διαφορετικές απόψεις για τον αντίκτυπο των δασμών του Ντόναλντ Τραμπ στις τιμές του ευρωπαϊκού μπλοκ.

Οι αγορές, πάντως, μείωσαν τα στοιχήματά τους σχετικά με το πόσο ακόμα θα χαλαρώσει η νομισματική πολιτική, έπειτα από αναφορές ότι οι αξιωματούχοι φέρεται να προβληματίζονται

για την επόμενη μείωση του κόστους δανεισμού. Ειδικότερα, οι traders δίνουν τώρα πιθανότητα 70% σε μια περικοπή των επιτοκίων στην επόμενη συνεδρίαση στις 17 Απριλίου από 85% προηγουμένως.

Ισως το τοπίο ξεκαθαρίσει μετά την ανακοίνωση των ανταποδοτικών δασμών από τον Τραμπ. Πάντως, η ΕΚΤ θα πρέπει να λάβει υπ' όψιν και το αποτέλεσμα που θα έχουν στην οικονομία της Ευρωζώνης η αύξηση των αμυντικών δαπανών και οι γερμανικές επενδύσεις στις υποδομές.

Η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, δήλωσε την προηγούμενη εβδομάδα ότι στην περίπτωση που επιβληθούν δασμοί ύψους 25% στις εξαγωγές από την Ε.Ε. στις ΗΠΑ, τότε θα επιβραδυνθεί

η ανάπτυξη του μπλοκ κατά περίπου 0,3 ποσοστιαίες μονάδες τον πρώτο χρόνο και στη συνέχεια –λόγω ανταποδοτικών μέτρων από την Ε.Ε.– οι απώλειες αυτές θα αυξηθούν. Ωστόσο, ο αντίκτυπος στον πληθωρισμό είναι πολύ πιο αβέβαιος, αν και σε βραχυπρόθεσμο επίπεδο, μια ασθενέστερη ισοτιμία του ευρώ θα μπορούσε να συμβάλει σε επιτάχυνση της ανάπτυξης κατά περίπου 0,5%, ανέφερε η ίδια.

Ορισμένοι αξιωματούχοι της ΕΚΤ διαφωνούν. Ενδεικτικά, ο κεντρικός τραπεζίτης της Γαλλίας, Φρανσουά Βιλερουά ντε Γκαλό, υποβάθμισε τον πληθωριστικό αντίκτυπο των δασμών, εκφράζοντας σοβαρότερους προβληματισμούς για το πλήγμα στην ανάπτυξη.

Η ΕΚΤ θα κληθεί έπειτα από δύο μόλις εβδομάδες να απαντήσει αν θα μειώσει το κόστος δανεισμού για έβδομη φορά από τον περασμένο Ιούνιο.

Αυξήσεις τιμών από Volkswagen μετά τους δασμούς στα αυτοκίνητα

Αναστέλλει τη μεταφορά οχημάτων της από το Μεξικό και την Ευρώπη

Άμεση ήταν η αντίδραση της Volkswagen μετά την επιβολή δασμών 25% στις εισαγωγές αυτοκινήτων στις ΗΠΑ, την οποία ανακοίνωσε ο Αμερικανός πρόεδρος. Η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή αυτοκινητοβιομηχανία θα προχωρήσει σε αυξήσεις, προσθέτοντας φόρους εισαγωγής στις αναγραφόμενες τιμές των οχημάτων της που αποστέλλονται στις ΗΠΑ.

Η VW έστειλε στις αμερικανικές αντιπροσωπείες ένα υπόμνημα, με το οποίο ενημερώνει για τις χρεώσεις, καθώς και για τις κινήσεις της να σταματήσει προσωρινά τις σιδηροδρομικές αποστολές οχημάτων από το Μεξικό και να κρατήσει στα λιμάνια τα αυτοκίνητα που αποστέλλονται από την Ευρώπη.

Οι αυτοκινητοβιομηχανίες της Γερμανίας είναι ανάμεσα σε εκείνες που επηρεάζονται περισσότερο από την επιβολή υψηλότερων δασμών στις εισαγωγές αυτοκινήτων. Η ισχυρή ζήτηση για σπορ οχήματα και η βραδύτερη στροφή των Αμερικανών καταναλωτών προς τα ηλεκτρικά καθιστούσαν την αμερικανική αγορά επικερδή για εταιρείες όπως η Mercedes-Benz και η Porsche.

Οι δασμοί Τραμπ αποτελούν «θεμελιώδες σημείο καμπής στην εμπορική πολιτική», δήλωσε η Χίλντεγκαρντ Μίλερ, επικεφαλής της VDA, της γερμανικής ένωσης αυτοκινητοβιομηχανιών.

Η VW κατέγραψε αύξηση 7% στις παραδόσεις αυτοκινήτων στη Β. Αμερική το 2024, συμβάλλοντας στην άμβλυνση του πληγματος από την πτώση των πωλήσεων της στην Κίνα.

Η αυτοκινητοβιομηχανία προσθέτει φόρους εισαγωγής στις αναγραφόμενες τιμές των οχημάτων της που αποστέλλονται στις ΗΠΑ.

Η κίνηση αυτή θα δημιουργήσει μόνο χαμένους, μεταξύ άλλων στις ΗΠΑ, όπου οι καταναλωτές θα πληγούν από «αυξανόμενο πληθωρισμό

και μειωμένη επιλογή προϊόντων», όπως είπε. Η επιβολή δασμών 25%, η οποία τέθηκε σε ισχύ από χθες Πέμπτη, έχει ήδη προκαλέσει αναστάτωση στην αυτοκινητοβιομηχανία, με τους αγοραστές να σπεύδουν να «κλειδώσουν» συμφωνίες και τις μετοχές να καταρρέουν από τους φόβους για την εκτίναξη του κόστους. Η Mercedes εξετάζει το ενδεχόμενο να αποσύρει εισαγόμενα μοντέλα με χαμηλότερο περιθώριο κέρδους, όπως το μικρό SUV GLA, στις ΗΠΑ.

Η Volkswagen διαθέτει εργοστάσιο στο Τενεσί, όπου κατασκευάζει το ηλεκτρικό ID.4

και το μεγαλύτερο SUV Atlas. Μοντέλα όπως το ID. Buzz van και το Golf εισάγονται από την Ευρώπη, ενώ τα SUV Tiguan και Taos και τα κόμπακτ Jetta αποστέλλονται από το Μεξικό.

Η αυτοκινητοβιομηχανία επιδιώκει εδώ και καιρό να αναπτυχθεί στην προσοδοφόρα αγορά της Βόρειας Αμερικής, όπου παρήγαγε πέρυσι περίπου το ένα πέμπτο των εσόδων της. Η Volkswagen σημείωσε αύξηση 7% στις παραδόσεις στην περιοχή το 2024, συμβάλλοντας στην άμβλυνση του πληγματος από την πτώση των πωλήσεων στην Κίνα.

Το μικροσκοπικό Λεσότο στο στόχαστρο του Τραμπ

Το Λεσότο, ένα μικροσκοπικό ορεινό βασίλειο στη νότια Αφρική, είναι η χώρα που δέχθηκε το μεγαλύτερο χτύπημα από τους σαρωτικούς δασμούς τους οποίους ανακοίνωσε ο Αμερικανός πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ, κλιμακώνοντας τον παγκόσμιο εμπορικό πόλεμο.

Ο Τραμπ ανακοίνωσε την επιβολή δασμών τουλάχιστον 10% σε όλα τα προϊόντα που εισάγονται στην αμερικανική αγορά, με ακόμη υψηλότερες χρεώσεις σε περίπου 60 χώρες, ως απάντηση στις μεγάλες εμπορικές ανισορροπίες με τις ΗΠΑ. Το Λεσότο βρέθηκε στο στόχαστρο του Αμερικανού προέδρου καθώς, σύμφωνα με τα στοιχεία του επιτελείου του, επιβάλλει δασμούς 99% στις εισαγωγές αμερικανικών προϊόντων.

Μια χώρα που συνορεύει από όλες τις πλευρές της με τη Ν. Αφρική, το Λεσότο εξήγαγε το 2022 προς τις ΗΠΑ προϊόντα αξίας 264 εκατ. δολαρίων παραπάνω από ό,τι εισήγαγε.

Το Λεσότο πουλάει διαμάντια και ενδύματα στις ΗΠΑ, ενώ η οικονομία του, που αγγίζει τα 2,1 δισ. δολάρια, εξαρτάται από τη Ν. Αφρική για το 85% των εισαγωγών. Το επιτελείο του Τραμπ υπολόγισε τους δασμούς χρησιμοποιώντας μια φόρμουλα που διαιρεί το εμπορικό πλεόνασμα μιας χώρας με τις ΗΠΑ με τις συνολικές εξαγωγές της. Μετά, ο αριθμός που προκύπτει διαιρείται με το δύο. Με βάση αυτή τη μέθοδο, το Λεσότο και η Μαδαγασκάρη, που βρίσκονται ανάμεσα στις πιο φτωχές χώρες του κόσμου, βρέθηκαν αντιμέτωπες με δασμούς 50% και 47% αντίστοιχα. Είναι η δεύτερη φορά σε ένα μήνα που ο Τραμπ βάζει το Λεσότο στο στόχαστρο. Μιλώντας στο Κογκρέσο τον Μάρτιο, είχε αναφερθεί στο βασίλειο και είχε αναρωτηθεί γιατί οι ΗΠΑ δίνουν οικονομική βοήθεια 8 εκατ. δολαρίων για την προώθηση των δικαιωμάτων των LGBTQI+ ατόμων σε μία χώρα «την οποία κανείς δεν έχει ακούσει ποτέ».

Το Λεσότο εισήγαγε αμερικανικά προϊόντα αξίας 8 εκατ. δολαρίων το 2022. Το 70% των εξαγωγών της χώρας προς τις ΗΠΑ απαλλάσσεται από δασμούς, στο πλαίσιο του African Growth and Opportunity Act.

Το Λεσότο εξήγαγε το 2022 προς τις ΗΠΑ προϊόντα -κυρίως ενδύματα και διαμάντια- αξίας 264 εκατ. δολαρίων παραπάνω από ό,τι εισήγαγε.

Γιατί ο Αμερικανός πρόεδρος επέβαλε δασμούς 50% στην ορεινή χώρα της Αφρικής.

Η μοναδική άλλη περιοχή στην οποία ο Τραμπ επέβαλε αμοιβαίους δασμούς 50% είναι το Σεν Πιερ και Μικελόν, ένα γαλλικό αρχιπέλαγος στα ανοικτά του Καναδά.

«Οι αφρικανικές χώρες τιμωρούνται γιατί έχουν εμπορικά πλεονάσματα, κάποια εκ των οποίων επιτεύχθηκαν μέσω της επιδίωξης αναπτυξιακών πολιτικών που στοχεύουν στις εξαγωγές, όπως τους συμβούλευσαν οι ΗΠΑ», εξηγεί η Ιβόν Μάνγκο, οικονομολόγος του Bloomberg Africa. «Το Λεσότο εξαγεί ενδύματα στις ΗΠΑ, ένα προϊόν το οποίο έως πρότινος απολάμβανε πρόσβαση χωρίς δασμούς στις ΗΠΑ και βοήθησε να δημιουργηθούν θέσεις εργασίας για μια νεολαία η οποία μεταναστεύει σε μεγάλους αριθμούς στη γειτονική Ν. Αφρική. Η άλλη μεγάλη εξαγωγή του Λεσότο στις ΗΠΑ είναι τα διαμάντια, όπως συμβαίνει και με τις περισσότερες αφρικανικές χώρες που εξαγουν πρώτες ύλες στην Αμερική. Ένα από τα επιχειρήματα του Τραμπ γι' αυτούς τους δασμούς είναι να φέρνουν τις θέσεις εργασίας του βιομηχανικού τομέα πίσω στις ΗΠΑ. Η επιβολή υψηλών δασμών στην Αφρική δεν πρόκειται να βοηθήσει αυτό το αφήγημα», σημειώνει η οικονομολόγος.

Αλλαγή σχεδίων από τη Mercedes

Η Mercedes-Benz εξετάζει το ενδεχόμενο να μεταφέρει την παραγωγή ενός ακόμη μοντέλου της στις ΗΠΑ, μετά τους δασμούς 25% που επέβαλε ο Ντόναλντ Τραμπ στα εισαγόμενα αυτοκίνητα. Η μετακίνηση ενδέχεται να είναι απαραίτητη για την αντιμετώπιση του κόστους των δασμών, δήλωσε χθες ο επικεφαλής παραγωγής της Mercedes Γιοργκ Μπούρτζερ,

Εξετάζει τη μεταφορά μέρους της παραγωγής στις ΗΠΑ.

αρνούμενος να αποκαλύψει το μοντέλο του οποίου η παραγωγή μπορεί να μεταφερθεί στο εργοστάσιο της εταιρείας στην Αλαμπάμα. «Εξακολουθούμε να

αξιολογούμε τις επιπτώσεις αυτών των δασμών», δήλωσε ο Μπούρτζερ στο περιθώριο εκδήλωσης της εταιρείας στη Στουτγάρδη της Γερμανίας. «Έχουμε κάνει κάποια σχέδια, αλλά η ευελιξία είναι το απόλυτο κλειδί».

Το πιο δημοφιλές εισαγόμενο μοντέλο της Mercedes είναι το GLC. Η γερμανική εταιρεία κατασκευής πολυτελών αυτοκινήτων πούλησε 64.163 μονάδες

του SUV στη χώρα πέρυσι, σημειώνοντας αύξηση 58% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Με αρχική τιμή λίγο κάτω από τα 50.000 δολάρια, το GLC έχει μικρότερα περιθώρια κέρδους και αντιμετωπίζει σκληρότερο ανταγωνισμό από πιο ακριβά μοντέλα, όπως το σεντάν της S-Class και το G-Wagon και ως εκ τούτου είναι πιο πιθανό να επιβαρύνει τα περιθώρια κέρδους.

Τα «μαθηματικά» του Αμερικανού προέδρου που βάζουν σε περιπέτεια όλο τον πλανήτη

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΚΩΣΤΟΥΛΑ**

Οι δασμοί που ανακοίνωσε ο Ντόναλντ Τραμπ δεν είναι ακριβώς ανταποδοτικοί, καθότι δεν προσαρμόζονται στους δασμούς που εφαρμόζουν οι άλλες χώρες στις ΗΠΑ. Για την ακρίβεια, όποιος θέλει να εξηγήσει τους συντελεστές που σχεδίασε το οικονομικό επιτελείο του, δεν έχει παρά να εξετάσει τα διμερή εμπορικά ελλείμματα των ΗΠΑ σε σχέση με το συνολικό τους εμπόριο.

Συνεπώς, η συνέπεια της πολιτικής με τη ρητορική του Αμερικανού προέδρου εξαντλείται σε μία και μόνο παράμετρο: να μειωθούν τα εμπορικά ελλείμματα των ΗΠΑ, άσχετα όμως από τους παραγόντες που τα δημιουργήσαν· as είναι και η αντα-

γωνιστικότητα των εμπορικών εταίρων τους.

«Αυτό με τη σειρά του μπορεί να σημαίνει ότι οι διαπραγματεύσεις δεν θα επιφέρουν γρήγορες μειώσεις δασμών, κάτι στο οποίο πολλοί εξακολουθούν να ελπίζουν», τονίζει ο CEO της Exante Data, Γενς Νόρντβιγκ, δημοσιοποιώντας την καμπύλη η οποία αποτυπώνει τη λογική που ακολούθησε το οικονομικό επιτελείο Τραμπ.

Στο μεταξύ, το Γραφείο του Εμπορικού Αντιπροσώπου των ΗΠΑ έκανε γνωστή τη φόρμουλα που χρησιμοποιήθηκε για τον υπολογισμό των «ανταποδοτικών» δασμών της κυβέρνησης Τραμπ (βλ. φωτογραφία). «Κατανοήστε ένα περιβάλλον στο οποίο οι ΗΠΑ επιβάλλουν

Πάνω από τα κοντέινερ της φωτογραφίας ο περιήλικος τύπος για τον υπολογισμό των «ανταποδοτικών» δασμών Τραμπ. Ο μέσος δασμός που επιβάλλουν οι ΗΠΑ σε εισαγόμενα αγαθά αξίας περίπου 3 τρις. ανέρχεται στο 23%.

έναν δασμό με συντελεστή t_i στη χώρα i και το Δt_i αντικατοπτρίζει τη μεταβολή του δα-

σμολογικού συντελεστή. Εστω $\epsilon < 0$ η ελαστικότητα των εισαγωγών σε σχέση με τις τιμές ει-

σαγωγής, έστω $\phi > 0$ η μετάβαση από τους δασμούς στις τιμές εισαγωγής, έστω $m_i > 0$ οι συνολικές εισαγωγές από τη χώρα i και έστω $x_i > 0$ οι συνολικές εξαγωγές. Τότε, η μείωση των εισαγωγών λόγω μεταβολής των δασμών ισούται με $\Delta t_i = \epsilon \cdot \phi \cdot m_i$. Υποθέτοντας ότι τα αποτελέσματα αντιστάθμισης της συναλλαγματικής ισοτιμίας και της γενικής ισορροπίας είναι αρκετά μικρά ώστε να μπορούν να αγνοηθούν, ο αμοιβαίος δασμός που οδηγεί ένα διμερές εμπορικό ισοζύγιο στο μηδέν ικανοποιείται ως εξής», αναφέρουν χαρακτηριστικά οι τεχνοκράτες της αμερικανικής κυβέρνησης, προλογίζοντας τον τύπο που δημιουργήσαν για τον υπολογισμό των δασμών.

Το βέβαιο είναι ότι τα «μαθηματικά» της ομάδας Τραμπ δεν συνυπολογίζουν τις συνέπειες ενός εμπορικού πολέμου τέτοιας κλίμακας στην εμπιστοσύνη των επιχειρήσεων και των καταναλωτών, η οποία διαμορφώνει τις αναπτυξιακές δυναμικές.

Αναμφίβολα, ξετυλίγεται πλέον το μαζιμαλιστικό σενάριο γύρω από την εμπορική πολιτική των ΗΠΑ, η οποία μεταφράζεται σε υψηλότερους -από το προσδοκώμενο- δασμούς σε 60 χώρες.

Σύμφωνα με τον τομέα μακροοικονομικής έρευνας του Bloomberg, ο μέσος δασμός που θα επιβάλλουν πλέον οι ΗΠΑ σε εισαγόμενα αγαθά αξίας περίπου 3 τρις. δολαρίων ανέρχεται στο ιστορικά υψηλό 23%.

INVESTORS IN PEOPLE
We invest in people Silver

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΘΕΣΕΩΝ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Το Τεχνολογικό Πανεπιστήμιο Κύπρου δέχεται αιτήσεις για την πλήρωση των πιο κάτω θέσεων διοικητικού προσωπικού:

- **ΜΙΑ (1) ΚΕΝΗ ΜΟΝΙΜΗ ΘΕΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ (ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΛΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ) - ΚΛ. Α8, Α10 και Α11**
- **ΜΙΑ (1) ΚΕΝΗ ΜΟΝΙΜΗ ΘΕΣΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΟΥ - ΚΛ. Α8, Α10 και Α11**

Για περισσότερες πληροφορίες, οι ενδιαφερόμενοι/ες μπορούν να επισκεφθούν τον ακόλουθο ηλεκτρονικό σύνδεσμο:

<https://www.cut.ac.cy/university/administration/administrative-services/hr/jobs/job-vacancies-administrative-staff/>

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Η Νο1 ενημερωτική εφαρμογή στην Κύπρο

Μείντε ενημερωμένοι!

Κατεβάστε την εφαρμογή της Καθημερινής Κύπρου στο κινητό σας

Αυξήθηκαν κατά 65,5% τα ενοίκια γραφείων την τελευταία δεκαετία

Πώς διαμορφώνονται οι τιμές σε κεντρικές οδικές αρτηρίες της Αθήνας

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Αύξηση 65,5% κατά μέσον όρο καταγράφουν τα ενοίκια γραφείων σε κεντρικές οδικές αρτηρίες, στη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας. Σύμφωνα με σχετική ανάλυση της Geoaxis, εταιρείας πιστοποιημένων εκτιμητών για την περίοδο από το 2016 μέχρι και το φετινό πρώτο τρίμηνο, προκύπτει ότι τις μεγαλύτερες αυξήσεις ενοικίων με 74% καταγράφουν οι οριζόντιες ιδιοκτησίες γραφείων με θέσεις στάθμευσης (και 71% χωρίς θέσεις στάθμευσης). Αντίστοιχα, στα αυτοτελή κτίρια γραφείων με θέσεις στάθμευσης, η σωρευτική αύξηση των ενοικίων αγγίζει το 61%, υποχωρώντας στο 56% αν το ακίνητο προσφέρεται χωρίς θέσεις στάθμευσης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβολές αυτές αφορούν κατά κύριο λόγο παλιότερα γραφεία, που προσφέρονται μέσω αγγελιών. Αντιθέτως, τα σύγχρονα «πράσινα» κτίρια εκμισθώνονται ως επί το πλείστον με συμφωνίες εκτός αγγελιών. Αλλωστε, αποτελούν μόλις το 10% του συνολικού αποθέματος γρα-

φείων της Αττικής. Επίσης, τα ενοίκια των κτιρίων αυτών υποχώρησαν λιγότερο την περίοδο της κρίσης. Με δεδομένη και την πολύ χαμηλή προσφορά, οι τιμές ενοικιάσεώς τους μπορεί να αγγίζουν ακόμα και τα 35 ευρώ/τ.μ. σε μηνιαία βάση (βιοκλιματικό κτίριο με «πράσινη» πιστοποίηση), κόστος που είναι πάνω από το διπλάσιο συγκριτικά με τα παλιότερα γραφεία.

Ακόμη και τα 35 ευρώ ανά τ.μ. σε μηνιαία βάση φθάνουν οι τιμές μίσθωσης σε σύγχρονα «πράσινα» γραφεία.

Αυτός είναι και ο λόγος που, σύμφωνα με την ανάλυση της Geoaxis, σήμερα στην αγορά γραφείων εντοπίζονται τρεις διακριτές «ταχύτητες».

Εκτός από τα σύγχρονα κτίρια γραφείων με αποδόσεις περίξ του 6%, που αφορούν την πρώτη ταχύτητα, ακολουθούν στη δεύτερη

ταχύτητα τα παλιότερα, αλλά ανακαινισμένα γραφεία σε κεντρικούς οδικούς άξονες και το Κολωνάκι, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη ανθεκτικότητα και ενοίκια περίξ των 20-25 ευρώ/τ.μ. με αποδόσεις 7%. Στην τρίτη ταχύτητα βρίσκονται τα παλιότερα και μη ανακαινισμένα γραφεία, με τιμές ενοικιάσεως χαμηλότερες των 10-15 ευρώ/τ.μ. Τα κτίρια αυτά εντοπίζονται σε δευτερεύουσες θέσεις στο κέντρο της Αθήνας και προσφέρουν απόδοση 7,5%.

«Οι διαφορετικές αυτές ταχύτητες αναμένεται ότι θα συνεχιστούν για το υπόλοιπο 2025/2026 εφόσον δεν φαίνεται να ανακάμπτει η πραγματική οικονομία που θα βοηθούσε τις χιλιάδες των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και ελευθέρων επαγγελματιών να αναπτυχθούν και να απορροφήσουν αρχικά το απόθεμα των γραφείων μη υψηλών προδιαγραφών», τονίζει ο κ. Γιάννης Ξυλάς, επικεφαλής της Geoaxis.

Σήμερα, το μηνιαίο κόστος ενοικιάσεως ενός αυτοτελούς κτιρίου γραφείων με θέσεις στάθμευσης (παλαιότερης κατασκευής) φτάνει

Σήμερα, το μηνιαίο κόστος ενοικιάσεως ενός αυτοτελούς κτιρίου γραφείων με θέσεις στάθμευσης (παλαιότερης κατασκευής) φτάνει έως τα 15 ευρώ/τ.μ. στη Λ. Κηφισίας, ενώ ακολουθούν κατά σειράν η Λ. Βουλιαγμένης με 13,3 ευρώ/τ.μ., η Λ. Μεσογείων με 13 ευρώ/τ.μ. και η Λ. Συγγρού (φωτογραφία) με 11,37 ευρώ/τ.μ.

έως τα 15 ευρώ/τ.μ. στη Λ. Κηφισίας, ενώ ακολουθούν κατά σειράν η Λ. Βουλιαγμένης με 13,3 ευρώ/τ.μ., η Λ. Μεσογείων με 13 ευρώ/τ.μ. και η Λ. Συγγρού με 11,37 ευρώ/τ.μ. Στο κέντρο της Αθήνας, περίξ της πλατείας Συντάγματος, το μηνιαίο κόστος ενοικιάσεως ενός αυτοτελούς κτιρίου χωρίς θέσεις στάθμευσης διαμορφώνεται σε 17,22 ευρώ/τ.μ., ενώ στο Κολωνάκι αγγίζει τα 24 ευρώ/τ.μ.

Σε ό,τι αφορά τις οριζόντιες ιδιοκτησίες γραφείων με θέσεις στάθμευσης, οι υψηλότερες τιμές απαν-

τώνται στο Κολωνάκι και στον άξονα της Λ. Κηφισίας με 18 ευρώ/τ.μ., ενώ ακολουθεί εκείνος της Λ. Βουλιαγμένης με 13,9 ευρώ/τ.μ. Στη Λ. Μεσογείων, το αντίστοιχο κόστος διαμορφώνεται σε 10,9 ευρώ/τ.μ. και στη Λ. Συγγρού σε 10,44 ευρώ/τ.μ. Στην περιοχή του Συντάγματος, η μίσθωση οριζόντιας ιδιοκτησίας χωρίς θέσεις στάθμευσης διαμορφώνεται σε 16,9 ευρώ/τ.μ. και ακολουθεί το Κολωνάκι με 15 ευρώ/τ.μ., ενώ στη Λ. Κηφισίας το μηνιαίο μίσθωμα ανέρχεται σε 12 ευρώ/τ.μ.

«Ως γενική τάση, πιστεύουμε πως οι διαφορετικές ταχύτητες στην αγορά των γραφείων θα συνεχιστούν και την περίοδο 2025-2026, με σταθεροποίηση των χαμηλών τιμών για τα παλιότερα γραφεία που βρίσκονται σε δευτερεύοντα σημεία, αύξηση των τιμών για τα ανακαινισμένα γραφεία που βρίσκονται σε θέσεις προβολής και ανάσχεση του ρυθμού αύξησής των ενοικίων στα σύγχρονα, βιοκλιματικά γραφεία, ανεξάρτητα από τη θέση τους», καταλήγει ο κ. Ξυλάς.

Ανοδος των τιμών των πολυτελών κατοικιών το 2024

Με 1 εκατ. δολάρια αγοράζει κάποιος μόνο μια θέση πάρκινγκ στο Μονακό, την ακριβότερη αγορά πολυτελών ακινήτων του κόσμου. Αυτό δείχνει η φετινή έκδοση της έκθεσης Wealth Report της Knight Frank, σύμφωνα με την οποία οι τιμές των πολυτελών κατοικιών αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια του 2024 κατά 3,6%, οριακά υψηλότερα από το 3,3% του 2023. Πρόκειται, πάντως,

για επιβράδυνση, καθώς ο μέσος ρυθμός αύξησής στις τιμές των prime κατοικιών τις τελευταίες δύο δεκαετίες άγγιζε το 4,5%.

Ισχυρές είναι οι επιδόσεις των αγορών πολυτελών ακινήτων της Μέσης Ανατολής (7,2%), της Λ. Αμερικής και Καραϊβικής (6,3%), ενώ αντίθετα η Ευρώπη κινήθηκε με πιο αργούς ρυθμούς (2,5%), καθώς τα υψηλά επιτόκια, οι αδύναμες οι-

Πόσα τετραγωνικά αγοράζεις με 1 εκατ. δολ. σε Μονακό και Νέα Υόρκη – Σημαντική άνοδος στην Κέρκυρα.

κονομίες και η χαμηλή καταναλωτική εμπιστοσύνη επιβάρυναν τη δραστηριότητα στις βασικές αγορές. Στη Β. Αμερική οι τιμές αυξήθηκαν κατά 2,4%, καθώς η prime αγορά εμφάνισε πιο αδύναμες επιδόσεις στον Καναδά και κάποιες αμερικανικές πόλεις, όπως το Μαϊάμι, έπαιτα από την ισχυρή ανάπτυξη των προηγούμενων ετών. Οι 77 από τις 100 αγορές τις οποίες εξέτασε η Knight

Frank εμφάνισαν αύξηση τιμών κατά το 2024, τρεις παρέμειναν στάσιμες και 20 σημείωσαν πτώση. Τα στοιχεία της έκθεσης Wealth Report δείχνουν ότι με 1 εκατ. δολάρια αγοράζει κάποιος σήμερα οικιστικό ακίνητο μόλις 19 τ.μ. στο Μονακό, τη δεύτερη μικρότερη χώρα του κόσμου, που αποκαλείται και «παιδική χαρά των πλουσίων». Με το ίδιο ποσό, πάντως, κάποιος μπορεί

να αγοράσει 34 τ.μ. στη Νέα Υόρκη, 42 τ.μ. στο Παρίσι, 58 τ.μ. στο Μαϊάμι ή 99 τ.μ. στο Μουμπάι της Ινδίας.

Τα στοιχεία της Knight Frank δείχνουν ότι οι αγορές ακριβών ακινήτων της Ν. Ευρώπης ξεχωρίζουν για την ανοδική τους τάση, με τις τιμές στην Κέρκυρα να αυξάνονται κατά 8,9%, στο Πόρτο της Πορτογαλίας κατά 6,8% και στην πόλη Λούκα της Ιταλίας κατά 6,2%.

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Οι κτηματικές επιδόσεις του Μαρτίου 2025

Ο **Μάρτιος** κύλησε με αυξημένη αβεβαιότητα, παρόλο που είχε αμυδρές ενδείξεις ότι έστω οι πολεμικές συρράξεις θα καταλάγιαζαν. Υπήρξε μια μικρή ανακούφιση που δεν κράτησε όμως πολύ. Παράλληλα, τον Μάρτιο υπήρξε μια κλιμακούμενη ρητορική για το μέγα θέμα των δασμών και τη διατάραξη του διεθνούς εμπορίου – ένας κίνδυνος που πήρε σάρκα και οστά μόλις προχθές με ανυπολόγιστες συνέπειες για το από εδώ και πέρα. Η αβεβαιότητα συλλογικά άφησε κάποιο αποτύπωμα μέσα στον μήνα που πέρασε, αλλά το σημαντικό είναι το από εδώ και πέρα, όπου σίγουρα θα δούμε διαφοροποίηση των επενδυτικών πλάνων με το πάγωμα των επενδύσεων να φαντάζει ως το πιο πιθανό σενάριο.

Αυτά και μ' αυτά, πάμε να δούμε τι κατέγραψε ο περασμένος μήνας στην τοπική αγορά ακινήτων.

Τον Μάρτιο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.559 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον Μάρτιο του 2024 είχαν σημειωθεί 1.673 πωλήσεις, σημειώνοντας έτσι μια πτώση της τάξης του 6,8%. Όμως, μην βιαστείτε να βγάλετε συμπεράσματα!

Σε επίπεδο πωλητηρίων εγγράφων (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν), η παγκύπρια εικόνα για τον Μάρτιο ήταν εκ διαμέτρου αντίθετη και σαφώς καλύτερη αφού έδειξε αύξηση της τάξης

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Μάρτιο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €402,6 εκατ. Συγκρινόμενη με τον Μάρτιο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €311,8 εκατ., βλέπουμε μια θεαματική αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων σχεδόν 29%.

του 19% σε σχέση με τον Μάρτιο πέρσι: φέτος κατατέθηκαν 1.491 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.257 που κατατέθηκαν πέρσι. Έτσι η πρώτη τριμηνία έκλεισε με αύξηση 15%.

Η συνολική αξία συναλλαγών τον Μάρτιο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €402,6 εκατ. Συγκρινόμενη με τον Μάρτιο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν περίξ των €311,8 εκατ., βλέπουμε μια θεαματική αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων σχεδόν 29%. Άρα, παρόλο που είχαμε λιγότερες πωλήσεις, είχαμε πολύ περισσότερα κεφάλαια επενδύσεων.

Φέτος κατατέθηκαν 1.491 πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με τα 1.257 που κατατέθηκαν πέρσι. Έτσι η πρώτη τριμηνία έκλεισε με αύξηση 15%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών; Συμπεριφέρθηκαν όλες οι επαρχίες κατά αντίστοιχο τρόπο;

Η Λευκωσία κατέγραψε 485 πωλήσεις τον Μάρτιο φέτος και 496 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2024, σημειώνοντας οριακή μείωση 2,2%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών εκπινάχθηκε κατά 58% εφόσον τον Μάρτιο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €114,9 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίξ των €72,7 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 31,1% επί του αριθμού πωλήσεων

και μερίδιο 28,5% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λευκωσία κατέγραψε και 341 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 18% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2024. Συνεπώς, η Λευκωσία κινείται πολύ θετικά μέχρι τώρα.

Η Λεμεσός κατέγραψε 378 πωλήσεις τον Μάρτιο φέτος και 424 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2024 σημειώνοντας πτώση 10,8%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών εκπινάχθηκε κατά 51% εφόσον τον Μάρτιο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €152,6 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίξ των €101 εκατ. Είχε μερίδιο

στη συνολική αγορά του Μαρτίου 24,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 37,9% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 477 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 11% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2024. Άρα και η Λεμεσός κινείται πολύ θετικά.

Η Λάρνακα κατέγραψε 334 πωλήσεις τον Μάρτιο φέτος και 339 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2024 σημειώνοντας ανεπαίσθητη μείωση 1,5%. Ο συνολικός όγκος συναλλαγών αυξήθηκε κατά 8,9% εφόσον τον Μάρτιο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €60,1 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίξ των €55,2 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 21,7% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,9% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λάρνακα κατέγραψε και 316 πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 21% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2024, ανεβαίνοντας στη δεύτερη θέση με τη μεγαλύτερη μηνιαία αύξηση.

Η Πάφος κατέγραψε 265 πωλήσεις τον Μάρτιο φέτος και 311 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2024 σημειώνοντας πτώση 14,8%. Μείωση είχε και ο συνολικός όγκος συναλλαγών με πτώση 11% εφόσον τον Μάρτιο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €59,3 εκατ. ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επεν-

δύθηκαν περίξ των €66,6 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 17% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 14,7% επί της αξίας συναλλαγών.

Εντελώς αντίθετη ρότα ακολούθησε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 294 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 31% αυξημένα σε σχέση με τον Μάρτιο του 2024, ρίχνοντας μίαν ακτίνα φωτός στη μέχρι τώρα αρνητική της πορεία μέσα στο 2025. Ήταν και η μεγαλύτερη μηνιαία αύξηση σε νέα πωλητήρια έγγραφα ανάμεσα σε όλες τις επαρχίες.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 97 πωλήσεις τον Μάρτιο φέτος και 103 πωλήσεις τον Μάρτιο του 2024, σημειώνοντας πτώση 5,8%. Μείωση είχε και ο συνολικός όγκος συναλλαγών κατά 4,3% εφόσον τον Μάρτιο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €15,7 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίξ των €16,4 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Μαρτίου 6,2% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 3,9% επί της αξίας συναλλαγών.

Σε αντίθεση με τις πιο πάνω αρνητικές επιδόσεις, η Αμμόχωστος κατέγραψε συγκριτική αύξηση πωλήσεων 15% σε νέα πωλητήρια έγγραφα. Ας ελπίσουμε ότι τους επόμενους μήνες η επαρχία αυτή θα κρατήσει μια πιο θετική εικόνα.

ANGELIS NORTH

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ Τέχνες & γράμματα

Κυριακή 6 Απριλίου 2025

«Ένωσα ότι ήρθα πιο κοντά στον κόσμο»

Ο Πάνος Δημόπουλος (Coyot) κατά τη διάρκεια ενός dj set μέσα στη στοά της Βαρβακείου Αγοράς, η οποία στο πλαίσιο του φεστιβάλ «Συμπόσιο» μετατρέπεται από κρεαταγορά σε χώρο για πάρτι, προσβάσιμο σε όλους. «Δεν το φανταζόμουν, αλλά την πρώτη φορά που έπαιξα ένιωσα ότι ήρθα πιο κοντά στον κόσμο», αναφέρει και προσθέτει πως «τέτοιου είδους εκδηλώσεις δείχνουν ότι η αστική ζωή μπορεί να γίνει συναρπαστική».

Πάρτι στις στοές της Αθήνας

Τρεις djs της ηλεκτρονικής μουσικής μιλούν στην «Κ» για το πώς κάποιες νύχτες η πόλη μεταμορφώνεται

Της ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ

Η οδός Καραγεώργη Σερβίας είναι, ως γνωστόν, ένας εμπορικός δρόμος που δεν ησυχάζει ποτέ. Τις πρωινές και μεσημεριανές ώρες, περαστικοί και τουρίστες στριμώχνονται στα μικρά του πεζοδρόμια, κάνοντας ψώνια ή αναζητώντας μια θέση στα ασφυκτικά γεμάτα καφέ που υπάρχουν τριγύρω, διασχίζοντας αυτό το λίγο αδιάφορο θα λέγαμε πέρασμα, από και προς την πλατεία Συντάγματος, δίχως να υπάρχει κάτι που θα τους κάνει εύκολα να σταματήσουν για να κοιτάξουν ή να φωτογραφίσουν.

Παρ' όλα αυτά, περνώντας από το ίδιο σημείο μια Παρασκευή βράδυ –ή, για τους πιο τολμηρούς, ένα Σάββατο–, ο κόσμος που θα συναντήσει κανείς να περιμένει σε μια τεράστια ουρά, η οποία εκτείνεται σε πολλά εκατοντάδες μέτρα επί του δρόμου, είναι κάτι εντυπωσιακό, ιδιαίτερος αν παρατηρήσει ότι όλα αυτά τα άτομα προσέρχονται σε μια στοά, στην είσοδο της οποίας ξεχωρίζει μια φωτεινή επιγραφή: «Κλειδαράς, κλειδιά σε 1».

«Το να παίζεις μουσική σε στοά δεν μοιάζει με το να παίζεις σε ένα νάιτ κλαμπ ή μπαρ. Κατά τη γνώμη μου, είναι ένα venue άκρως προσαρμοσμένο στις ανάγκες και στην αισθητική της σύγχρονης Αθήνας, ενώ παράλληλα με εμπνέει, κατά τη διάρκεια του σετ, η ακατέργαστη ενέργεια που εκπέμπει ο χώρος», λέει στην «Κ» ο Γιάννης Γερόσταθος (Gero), ο οποίος εμφανίζεται κάθε Κυριακή σε αυτό το άκρως αναπάντεχο σημείο της πόλης, παίζοντας ηλεκτρονική μουσική, που κινείται από techno - house μέχρι indie dance.

Η στοά, στον αριθμό 10, την ημέρα δεν είναι τίποτε άλλο πέρα από αυτό που περιγράφει η λέξη. Μοιάζει με τις εκατοντάδες άλλες στοές του κέντρου, στο εσωτερικό της οποίας λειτουργούν τυπογραφείο, ταξιδιωτικό γραφείο, αλλά και μια σειρά από παλιά μικροκαταστήματα που θυμίζουν '90s. Τις νυχτερινές όμως ώρες,

«Η μαγεία της στοάς»

«Αν περάσεις το πρωί από εκεί, δεν πάει το μυαλό σου σε τι μπορεί να μετατρέπεται το βράδυ. Αυτή ίσως είναι η μαγεία της στοάς», λέει ο dj Λουκάς Κουρελάς (Frankie Lluç).

στο βάθος της, μια σειρά από djs που δραστηριοποιούνται στον χώρο στήνουν τις κονσόλες τους πάνω σε ένα στρογγυλό τραπέζι και χαρίζουν στο αθηναϊκό κοινό μια πρωτότυπη μουσική εμπειρία, που δύσκολα συναντάς στους ανοιχτούς χώρους της πόλης.

«Αν περάσεις το πρωί από εκεί, δεν πάει το μυαλό σου σε τι μπορεί να μετατρέπεται το βράδυ. Αυτή ίσως είναι η μαγεία της στοάς. Διαφοροποιείται από τα συνηθισμένα μαγαζιά γιατί έχει μια απλότητα και κάτι αυθόρμητο. Είναι πολύ σημαντικό για εμένα, επίσης, ότι εκεί ο κόσμος δεν κατηγοριοποιείται. Δεν υπάρχουν VIP και πριβέ σημεία, παρά

μόνον καλή διάθεση και λατώρα για μουσική και χορό», λέει ο Λουκάς Κουρελάς (Frankie Lluç), που πραγματοποιεί αρκετά συχνά εμφανίσεις στη στοά, ενώ αποτελεί και έναν από τους συντονιστές του χώρου.

Όπως αναφέρουν και οι δύο, η επαφή με τον κόσμο είναι πιο άμεση και διαδραστική, καθώς οι θαμώνες, αλλά και οι περαστικοί, στην κυριολεξία, τους περικυκλώνουν, με τα βλέμματα στραμμένα προς το στρογγυλό τραπέζι, χορεύοντας στα ξέφρενα ηχοχρώματά τους.

«Το κόνσεπτ “πάρτι στη στοά” συμβολίζει την ανάγκη του κόσμου να ξεφύγει από τον καθω-

«Γυρίζουν την πλάτη στον καθωσπρεπισμό»

«Το κόνσεπτ “πάρτι στη στοά” συμβολίζει την ανάγκη του κόσμου να ξεφύγει από τον καθωσπρεπισμό, γυρνώντας πίσω στο raw industrial aesthetic», αναφέρει ο dj Γιάννης Γερόσταθος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ

σπρεπισμό, γυρνώντας πίσω στις ρίζες της κουλτούρας της ηλεκτρονικής μουσικής, δηλαδή στο raw industrial aesthetic, που συναντάμε συχνά στο Βερολίνο, στο Αμστερνταμ, αλλά και σε άλλες πόλεις της Ευρώπης», αναφέρει ο Γιάννης Γερόσταθος και συνεχίζει: «Εκεί που παίζουμε, το τσιμέντο και το σίδερο “ουρλιάζουν” τέκνο. Ακόμα και η ακουστική και το βάθος που προσδίδουν στον ήχο αυτοί οι χώροι, μας προσφέρουν με φυσικό τρόπο τις συχνότητες που θέλουμε».

Στην κρεαταγορά

Αν και πολλές στοές της Αθήνας που θα μπορούσαν να φιλο-

ξενήσουν παρόμοια events, κυρίως στους δρόμους όπου δεν υπάρχουν κατοικήσιμα διαμερίσματα, μένουν ανεκμετάλλετες, τα τελευταία χρόνια μία από τις πρώτα οργανωμένα, γενικώς, που πραγματοποιήθηκαν σε στοά στην Αθήνα», μας λέει ο dj Πάνος Δημόπουλος (Coyot), που εμφανίστηκε τελευταία φορά στην αγορά της Βαρβακείου όχι για τα ψώνια του μήνα, αλλά

για να παίξει μουσική, σε ένα σετ που απαρτιζόταν από tech house, afro house και melodic techno.

«Η Βαρβάκειος είναι ένα ιδιαίτερο μέρος, που δεν νομίζω ότι κάποιος περιμένει να μπει και να ακούσει μουσική. Δεν το φανταζόμουν, αλλά την πρώτη φορά που έπαιξα ένιωσα ότι ήρθα πιο κοντά στον κόσμο σε σύγκριση με ένα τυπικό dj set», αναφέρει χαρακτηριστικά.

Το πρωί ο συγκεκριμένος χώρος είναι κρεαταγορά, ενώ κάποια απογεύματα μετατρέπεται σε venue, διατηρώντας τις ιδιαιτερότητές του, όπως για παράδειγμα τη μυρωδιά ή τους πάγκους των πωλητών που υπάρχουν αριστερά και δεξιά.

Εκ των πραγμάτων το «Συμπόσιο» (φεστιβάλ που διοργανώνεται σχεδόν ανά δύο μήνες εντός της εμπορικής στοάς, συμπεριλαμβάνοντας μια σειρά από μουσικά δρώμενα, θεματικά πάρτι, αλλά και γαστρονομικές εμπειρίες) θυμίζει σκηνές του παρελθόντος, από τα παραδοσιακά πανηγύρια που στήνονταν στους κεντρικούς δρόμους των χωριών, με τη διαφορά ότι εδώ κυριαρχεί, τις περισσότερες φορές, η ηλεκτρονική μουσική.

Όπως μας λέει ο Πάνος Δημόπουλος, «θα περίμενε κανείς να δει κυρίως άτομα της Gen Z, αλλά δεν είναι λίγες οι φορές που έχω παρατηρήσει παρέες μεγαλύτερων, αλλά και γονιών, με τα παιδιά τους, να διασκεδάζουν μέσα στο πλήθος», τονίζοντας ότι πρόκειται για μια «μεγάλη γιορτή» προσβάσιμη σε όλους. Δηλώσεις δίνουν έναν ιδιαίτερο παλμό, δείχνοντας ότι η Αθήνα, παρά τις αντιξοότητες της, δεν είναι μια απρόσωπη πόλη, αλλά ένας ζωντανός τόπος, που δείχνει ότι η αστική ζωή μπορεί να γίνει συναρπαστική».

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

6.4 - 12.4.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΣΥΜΦΩΝΙΚΗ ΟΡΧΗΣΤΡΑ ΚΥΠΡΟΥ «Stabat Mater»

Η πασχαλινή συναυλία με το εμβληματικό έργο «Stabat Mater» του Τζοακίνο Ροσσίνι είναι μία συμπαραγωγή του Ιδρύματος Συμφωνική Ορχήστρα Κύπρου και της Παπαδόπουλος και Σχοινής Παραγωγές. Το «Stabat Mater» του Ροσσίνι είναι ένα μεγαλοπρεπές θρησκευτικό έργο για χορωδία, σολίστ και ορχήστρα Συμμετέχουν οι: Daniel Raiskin μασέτρος, Ελένη Χαραλάμπους σοπράνο, Μαργαρίτα Ηλία μέτζο – σοπράνο, Μάριος Ανδρέου τενόρος, Γιώργος Ιωάννου μπάσος και η Νεανική Χορωδία της Συμφωνικής Ορχήστρας Νέων Κύπρου, με μασέτρο τον Λοΐζο Λοΐζου. Συναυλίες Λευκωσία: Πέμπτη 10 Απριλίου - Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας και Λεμεσός: Παρασκευή 11 Απριλίου - Παττίκειο Δημοτικό Θέατρο, ώρα έναρξης: 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες τηλεφώνω 22463144, www.cyso.org.cy**

ΘΕΑΤΡΟ

«Το Χελιδόνι» του Guillem Clua

Το Σατιρικό Θέατρο παρουσιάζει στην Κάτω Σκηνή «Το Χελιδόνι», το πολυβραβευμένο έργο του Guillem Clua, σε σκηνοθεσία Νίκου Νικολαΐδη. Πρόκειται για ένα έργο που αφορά όλους, γονείς, εφήβους, νέους και νέες. Μιλάει για τη δύναμη της αγάπης, το θάρρος της αποδοχής και τη μουσική που ενώνει τις καρδιές. Είναι γεμάτο χιούμορ και συγκίνηση, όπως ακριβώς η ίδια η ζωή. Το έργο αντλεί έμπνευση από πραγματικά γεγονότα, όπως η τραγική επίθεση στο Pulse nightclub του Ορλάντο το 2016 – μια πράξη μίσους που στιγμάτισε βαθιά μια ολόκληρη

κοινότητα και πέρασε στην ιστορία ως μια από τις πιο συγκλονιστικές επιθέσεις κατά της διαφορετικότητας. Τους ρόλους ερμηνεύουν: Έρικα Μπεγέτη, Χρήστος Γκρόζος, Κάτω Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου (Υπόγειο). Παραστάσεις 30 Μαρτίου και 2, 5, 6, 9, 12, 13, 25, 26, 27 Απριλίου, ώρα 8:30 μ.μ. | Κυριακές: 7:00 μ.μ. Στη Λευκωσία θα πραγματοποιηθούν προσβάσιμες παραστάσεις για θεατές με απώλεια ακοής. Οι ημερομηνίες θα ανακοινωθούν σύντομα. **Πληροφορίες, εισιτήρια [τηλέφωνο 22312940](tel:22312940) – [22421609](tel:22421609), satiriko.tameio@cytanet.com.cy**

σεων, Λεβέντειος Πινακοθήκη, οδός Α. Γ. Λεβέντη, Λευκωσία. **Εγκαίνια Έκθεσης: 10 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 14 Σεπτεμβρίου.**

ΕΚΘΕΣΗ

Βασίλης Ζωγράφος & Βίκυ Περικλέους

Η Art Seen παρουσιάζει την έκθεση του Βασίλη Ζωγράφου και της Βίκυς Περικλέους με τίτλο «The unsettling event of an enigma (to be forever, but never to have been*)», σε επιμέλεια Μαρίας Στάθν. Αυτή η συνεργατική εγκατάσταση, με πρόθεση να εμπλακεί το αθέατο ως υπαρκτό και το άυλο ως ενεργό για να επεξεργαστούν και να προεκτείνουν το ορατό και το αντιληπτό, συνιστά πρωτίστως μια πράξη πολιτική. Όπως αναφέρουν οι καλλιτέχνες η έκθεση, αναπτύσσεται μέσα από ένα έκκεντρο και συνειρμικό διάλογο προς μία εικαστική διερεύνηση, η οποία πρωτίστως χορογραφεί τον αθέατο, ενδιάμεσο χώρο. Τον διαλεκτικό δηλαδή, χώρο ανάμεσα στους δύο, τον χώρο ανάμεσα στα έργα, καθώς και αυ-

τόν που εν δυνάμει, ανακλύπει μέσα από τις ερμηνείες των θεατών. Η εγκατάσταση η οποία συγκροτείται, πλέον, στον χώρο, μέσα από μια σειρά χώρο-χρονικών επεκτάσεων, αναδιπλώσεων και συμπίεσεων, -ως απόρροια εικαστικών επιτελέσεων και υποθέσεων-, μπορεί εν τέλει, να εγγραφεί ή να εκληφθεί ως ο απο-ήχος ή και ως η -διαδραστική- πκή ενός ή πολλών συμ-βάν-των. Γκαλερί Art Seen, αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ 66Β, Λευκωσία. **Πληροφορίες [τηλέφωνο 22006624](tel:22006624), www.art-seen.org**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Η Λία Βογιατζή στην γκαλερί Stand In Line

Η γκαλερί Stand In Line παρουσιάζει την ατομική έκθεση της Κύπριας εικαστικού, Λίας Βογιατζή, με τίτλο «Οι μεγάλες φτερούγες πρέπει να λυγίσουν για να μπουں σε ένα σαλόνι», σε επιμέλεια Σταύρου Αντωνόπουλου. Η Λία Βογιατζή είναι εικαστική καλλιτέχνις, καλλιπενική παιδαγωγός και πολιτιστική παραγωγός με έδρα το Παρίσι, όπου διατηρεί στούντιο τόσο στο Παρίσι όσο και στη Λευκωσία. Ο Eric Jacolliot γράφει για τη Λία Βογιατζή και την έκθεση: Με τα πορτρέτα της Λίας Βογιατζή, δεν υπάρχει πια ένας «φωρέας σημείων» και κοινωνικά παραγόμενων πληροφοριών, ούτε αυτή η «αφηρη-

μένη μηχανή» που τοποθετείται σε έναν χώρο «στοιχειωδών προσώπων», στερεοτυπικών μορφών. Το πρόσωπο έχει χάσει – ή δεν έχει ακόμα βρει – τη λεπουργία του ως «χάρτης» της κοινωνικής ταυτότητας. Γι' αυτόν τον λόγο, ως έκφραση αποκλειστικά της υποκειμενικότητας, δεν υπάρχει φυσικός, προφανής διάλογος με αυτό τα πρόσωπα. Καμία αποπλάνηση, καμία πρόσκληση. Εγκαίνια: Παρασκευή, 4 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ. Διάρκεια έως 26 Απριλίου. Γκαλερί Stand In Line, οδός Μετοχίου 26Α, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες [τηλέφωνο 99412000](tel:99412000), standinlineartspace@gmail.com**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Το «ανέγγιχτο» του μύθου

Πόσο ένας καλλιτεχνικός μύθος για να παραμείνει μύθος έχει ανάγκη μόνο την αποθέωση και όχι την κριτική απόσταση; Η Ιζαμπέλ Ιπέρ είναι ένα τόσο ασκημένο υποκριτικό «εργαλείο», που μπορεί να ερμηνεύσει μια ευρεία γκάμα ρόλων – όλο και περισσότερο, βέβαια, με τον ίδιο δικό της τρόπο. Οι σκηνοθέτες, είτε είναι ο κινηματογραφικός Χάνεκε είτε ο θεατρικός Καστελντούσι, αξιοποιούν αυτό που η ίδια προσφέρει και ταιριάζει στη δική τους αισθητική αντίληψη και απαίτηση. Η Ιπέρ διαθέτει μια άκαμπτη ευπαισσύτητα. Ηχεί αντιφατικό, αλλά δεν είναι. Το ερώτημα παλιό και επαναλαμβανόμενο: πόσο επιβάλλεται ο μύθος στους θεατές και όχι η ερμηνευτική δεινότητα; Το ένα δεν συνεπάγεται, υποχρεωτικά, και το άλλο. Δύσκολα διαχωρίζουμε τη συγκίνηση από τη ζωντανή επαφή με τον μύθο, δύσκολα παίρνουμε τις αναγκαίες αποστάσεις για να κρίνουμε αυτό που βλέπουμε. Για το βιογραφικό του καθενός φαντάζει ξεχωριστή και άξια αναφοράς η «συνάντηση» με τον/την σπουδαίο/α καλλιτέχνη. Πόσες φορές δεν δηλώνεται σε μια συναναστροφή «ξέρεις, ήμουν εκεί όταν έπαιζε... η Ελεν Μίρεν ή η Ιζαμπέλ Ιπέρ ή ο Γούντι Αλεν ή...» – μακρύς ο κατάλογος. Είναι κάτι σαν μπόνους αξιοπιστίας ή διακριτής θέσης στο δρομολόγιο της ζωής. Στη δική του εκδοχή της «Βερενίκης» του Ρακίνα, που παρουσίασε ο Ρομέο Καστελντούσι στη Στέγη, η Ιζαμπέλ Ιπέρ ήταν το απόλυτο πχείο της άποψής του: μιας άποψης που δύσκολα γίνεται αντιληπτή, έστω και με όρους μετα-θεατρικούς, μέσα στο εδραιωμένο καστελντουτσικό σύμπαν. Το θέαμα που δημιούργησε ο αναμφίβολα

Η «Βερενίκη» παρέμεινε ερμηνευτικά κλειστή, αδιαπέραστη. Παρ' όλα αυτά το κοινό ξέσπασε στο τέλος σε επευφημίες, υψώνοντας και τα κινητά για να απαθανατίσει, καταγοπευμένο(;), την υπόκλιση της Ιζαμπέλ Ιπέρ.

πρωτοπόρος και σημαντικός Ιταλός «προβοκάτωρ» μέσα σε ένα σκηνογραφικό τοπίο, ομιχλώδες, σκοτεινό και ατμοσφαιρικά υποφωτισμένο, ήταν σαν μια πορεία σε ψυχικό τούνελ. Ενα όνειρο, εφιάλτης, που σε προσκαλούσε σε μια υπνοβασία: γλυπτικά δουλεμένη, με την οικεία στον Ιταλό σκηνοθέτη τελετουργική εγκατάσταση (installation) σωμάτων, αλλά κενή περιεχομένου. Ούτε σπαρακτική αγάπη ούτε απελπισμένους έρωτας ούτε συντριβή ούτε τίποτα. Παρά το γεγονός ότι ο μονόλογος της Ιπέρ είναι πιστός στο κείμενο του Ρακίνα και όντως υπήρξε «σεβασμός στις λέξεις», όπως είχε προαναγγείλει ο σκηνοθέτης. Είχε προσθέσει, βέβαια, ότι «το πραγματικό συναίσθημα εκφράζεται μέσω της γλώσσας του σώματος, του ήχου, της σιωπής – ενός πλούσιου λεξιλογίου πέρα από τις λέξεις». Να, όμως, που η παντομίμα - χορογραφία των ανδρικών σωμάτων, η Ιπέρ, ντυμένη με τα ογκώδη, εντυπωσιακά φορέματα της Ολλανδής σχεδιάστριας μόδας Iris βαν Χέρπεν (υπέροχα, αλλά για άλλα μεγέθη, την Ιπέρ την κατάπιαν), οι υποβλητικοί φωτισμοί, δεν μπόρεσαν να διασχίσουν την απόσταση από τη σκηνή στην πλατεία, με γέφυρα το «πραγματικό συναίσθημα». Η παράσταση παρέμεινε ερμηνευτικά κλειστή, αδιαπέραστη. Παρ' όλα αυτά το κοινό (που φαινόταν αμέτοχο) ξέσπασε στο τέλος σε επευφημίες, υψώνοντας και τα κινητά για να απαθανατίσει, καταγοπευμένο(;), την υπόκλιση. Στη σκηνή ήταν μια ντίβα κι εκείνοι (οι θεατές) ήταν εκεί, παρόντες, την είδαν, μοιράστηκαν την αύρα της, έστω και πίσω από διαφανές ριντό, θολή ατμόσφαιρα και τη φωνή παραπομπής κάποιες στιγμές (με υπολογιστή). Θα έχουν να το λένε. Ανθρώπινο, προφανές. Πολύ ανθρώπινο. Ίσως, τελικά, σε ορισμένες παραστάσεις αυτό ακριβώς να είναι το ζητούμενο: ο ηθοποιός υπεράνω κριτικής. Το «ανέγγιχτο» του μύθου. Όμως, για την ίδια τη διαδικασία του θεάτρου είναι «λίγο». Πολύ «λίγο». Παραδίδεται (ή το παραδίδουμε εμείς, το κοινό) αμαχητί στην εξωστρεφή μνωδία από τον φόβο μην κηρυχθεί αποσυνάγωγο, εκτός εποχής. Εκτός φωτογραφικών εστταντέ, δηλαδή, εκτός αναρτήσεων.

Cat Power, τραγουδοποιός

Με τον «God» Dylan ένιωσα ορατή και προστατευμένη

Η ερμηνεύτρια που πάτησε στα χνάρια του ποιητή της ροκ έρχεται στην Αθήνα

Συνέντευξη στη **ΒΑΡΒΑΡΑ ΣΑΒΒΙΔΗ**

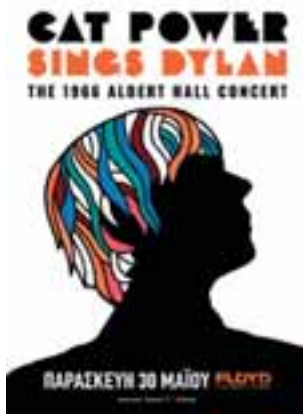
«**ΗΘΕΛΑ** να κάνω αυτή τη δουλειά όσο ο Ντίλαν είναι εν ζωή, γιατί αξίζει τον θαυμασμό μας. Δεν το έκανα αναζητώντας την αναγνώρισή του, ούτε με ενδιαφέρει να τον ρωτήσω αν του άρεσε. Γνωρίζει πολύ καλά πόσο τον αγαπάω κι ήθελα να του προσφέρω κάτι όμορφο. Ξέρω ότι έχει ακούσει το άλμπουμ και σκοπεύω να του το στείλω ως δώρο, μαζί με ένα γράμμα», αναφέρει με τρυφερότητα η Cat Power, από το Μαϊάμι όπου ζει, καθώς συζητάμε για το τελευταίο της δισκογραφικό εγχείρημα «Cat Power Sings Dylan: The 1966 Royal Albert Hall Concert», που κυκλοφόρησε το 2023. Δεν είναι εύκολο να ερμηνεύσει κανείς τα τραγούδια ενός ζωντανού θρύλου. Εκείνη το τόλμισε και πήρε εξαιρετικές κριτικές.

Μιλάει με ευγένεια και ζεστασιά. Κατά διαστήματα, διακόπτει τη συζήτηση για να εξηγήσει κάτι στον μικρό γιο της. Απολογείται κι αναρωτιέται γιατί δεν υπάρχει κοινωνική πρόνοια στις ΗΠΑ για τις μονογονεϊκές οικογένειες. Παράλληλα, προσπαθεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της δουλειάς. Συνεντεύξεις, πρόβες και μια περιοδεία που περιλαμβάνει στάση στην Αθήνα, όπου θα παίξει τον δίσκο στην ολότητά του. Πρόκειται για μια ζωντανή ηχογράφιση συναυλίας την οποία η Σαρλίν «Σαν» Μάρσαλ, όπως είναι το πραγματικό της όνομα (Cat Power ήταν το όνομα

της πρώτης μπάντας), πραγματοποίησε το 2022 στο Λονδίνο, ερμηνεύοντας με την απαλή, μελαγχολική φωνή της τον αντίστοιχο δίσκο του Μπομπ Ντίλαν, ακολουθώντας πιστά τις εντολές του. Στην πραγματικότητα, ο Ντίλαν ηχογράφησε εκείνο τον live δίσκο το 1966 σε συναυλία στο Μάντσεστερ και όχι στο λονδρέζικο Royal Albert Hall, όπως λανθασμένα αναγράφει τότε σε μια ετικέτα. Ο τίτλος όμως διατηρήθηκε και στην επίσημη κυκλοφορία του 1998, αφού έτσι είχε μείνει στην ιστορία.

Στη δική της εκδοχή, η Cat Power διατηρεί αυτούσια τη δομή εκείνου του άλμπουμ, που περιλαμβάνει ορισμένα από τα πιο θρυλικά κομμάτια του Ντίλαν. Η συναυλία του ήταν χωρισμένη σε δύο μέρη. Στο ακουστικό, που έτυχε ένθερμης υποδοχής και το ηλεκτρικό, που προκαλούσε γιουκαίσματα από τους πουρίστες της φολκ. Χαρακτηριστική έχει μείνει η προσφώνηση «Ιούδα!» που ακούστηκε από το κοινό, λίγο πριν η μπάντα ξεκινήσει να παίζει το «Like a Rolling Stone».

«Όταν ήμουν μικρή, δεν κατάλαβα γιατί ο Ντίλαν προκαλούσε πάντα τόση ένταση στους μεγάλους κι αυτό μου δημιουργούσε ακόμα μεγαλύτερο ενδιαφέρον. Σκεφτόμουν, μήπως σας ενοχλεί επειδή παίρνει θέση για τα πράγματα;», θυμάται η Cat Power από τα χρόνια που μεγάλωνε με μια οικογένεια που άκουγε διαρκώς

Η αφίσα της συναυλίας της Cat Power.

μουσική. Αλλωστε, ο πατέρας της είναι επαγγελματίας μουσικός, από την Αλαμπάμα. «Από εκείνον έμαθα την μπιλουζ και την γκόσπελ», αναφέρει. «Κάθε μεγάλος καλλιτέχνης εξελίσσεται με βάση όσα συμβαίνουν στον κόσμο. Έτσι κι ο Ντίλαν. Με τη μουσική και τους στίχους του, έκανε κοινωνικοπολιτικό σχόλιο που άγγιξε ένα μαζικό κοινό κι άλλαξε το ροκ εν ρολ. Αν ο Ντίλαν δεν είχε εκφράσει το αίσημα της διαφωνίας με τον τρόπο που το έκανε, δεν θα γεννιόταν το πανκ ροκ κίνημα», συμπληρώνει με πάθος.

Κάποτε στην Ατλάντα

Προσπαθώντας να θυμηθεί ποια ήταν η στιγμή που ένιωσε έντονη σύνδεση με τη μουσική του, ανατρέπει στην πρώτη φορά που είδε τον Ντίλαν, στα 16 της,

στην Ατλάντα. «Όταν βλέπεις κάποιον που αγαπάς σε συναυλία, γίνεσαι μέρος της μουσικής και του μύθου του. Εκείνο το βράδυ, όταν τελείωσε το δεύτερο encore του, καθόμουν πίσω στα γρασίδια, στις φθηνές θέσεις των 11 δολαρίων και φώναζα ασταμάτητα να παίξει το “Tangled up in blue”. Εντέλει, βγήκε μόνος στη σκηνή με το μαντολινό του και το έπαιξε. Εκείνη τη στιγμή αισθάνθηκα ότι επιτέλους εισακουστήκα. Εχοντας νιώσει έως τότε πως δεν με ακούει κανείς, το να ανταποκριθεί ο Ντίλαν στις τσιρίδες μιας τρελαμένης έφηβης ήταν μια κατάκτηση». Τα παιδικά της χρόνια τα χαρακτηρίζει άγρια. «Ήδη από τα επτά μου, έμαθα ότι δεν μπορείς να εμπιστευτείς τους ενήλικους», αναφέρει. Οι γονείς της ήταν εθισμένοι στα ναρκωτικά, μεγάλωνε με τη γιαγιά της, έμπλεξε με χούλιγκαν και καταχρήσεις, μαζί με τη μητέρα της έζησαν με μια φανκ μπάντα, αντιμετώπισε την έλλειψη στέγης για ένα σύντομο διάστημα. «Στην εφηβεία ήταν δύσκολο να προκόψω, καθώς ήμουν αντιμέτωπη με τα θέματα εξάρτησης της οικογένειάς μου.

Η μουσική ήταν ένας τρόπος θεραπείας για να επιβιώσω από τον πόνο και το άγχος των καθημερινών προβλημάτων στο σπίτι». Γι' αυτό αποκαλεί τον Ντίλαν «God Dylan», χαριτολογώντας πως είναι ο Θεός που την έσωσε. «Όταν στα δεκαεπτά μου αγόρασα με ένα δολάριο τον δίσκο “Another side of

Η Cat Power λατρεύει τον Μπομπ Ντίλαν και ερμηνεύει με την απαλή, μελαγχολική φωνή της τα τραγούδια του. «Όταν στα 17 μου αγόρασα με ένα δολάριο τον δίσκο “Another side of Bob Dylan” και άκουσα τους στίχους του τραγουδιού “To Ramona”, αισθάνθηκα πως ο Ντίλαν ήταν το αγόρι μου», λέει γελώντας.

Bob Dylan” και άκουσα τους στίχους του τραγουδιού “To Ramona”, αισθάνθηκα πως ο Ντίλαν ήταν το αγόρι μου», λέει γελώντας. «Ένιωσα προστατευμένη και ορατή μέσα στον αγώνα μου, καθώς ήμουν άστεγη εκείνη την περίοδο. Τότε ερωτεύτηκα τη μουσική του». Από την αρχή της καριέρας της, τη δεκαετία του '90, έως σήμερα, η Cat Power κυκλοφορεί άλμπουμ τόσο με δικές της συνθέσεις, όσο και με διασκευές. «Μου αρέσει να κάνω διασκευές γιατί υπάρχει κάτι βαθιά ανθρώπινο που μας συνδέει με αυτά τα τραγούδια. Είναι οικεία σαν τα όνειρά μας. Οι άνθρωποι είμαστε δημιουργικά όντα που θέλουμε να πιστεύουμε στο καλό, στο δίκαιο, στο όμορφο. Γι' αυτό ήταν εύκολο να κάνω το άλμπουμ με τα τραγούδια του Ντίλαν.

Ειδικά αυτή την εποχή, οι άνθρωποι χρειάζεται να πιστέψουν στο όνειρο». Το όνειρο, για εκείνη, εκφράζεται μέσα από κομμάτια όπως το «Mr. Tambourine Man». «Όταν το ερμηνεύω, φτάνω σε ένα άλλο επίπεδο συνειδησης. Τραγούδια σαν αυτό, μας ενώνουν όλους παγκοσμίως, άσχετα από το αν

μας αρέσει ο Ντίλαν ή όχι. Το ίδιο συμβαίνει και με το “Imagine” του Τζον Λένον. Όταν ακούω αυτά τα κομμάτια, μου δημιουργούν την αίσθηση της αλθροφάνους μαγείας. Αυτής της μαγείας που προσομοιάζει στο θάμα. Στοιχείο που δεν βρίσκω στις συνταγές επιτυχίας πολλών και ικανών μουσικών παραγωγών, ούτε στην Τέιλορ Σουίφτ. Νιώθω ότι η τέχνη δεν πρέπει να ακολουθεί κάποια συνταγή, αλλά να έχει αλήθεια».

Η Αμερική του Τραμπ

Η συζήτηση πάει αναπόφευκτα στη διακυβέρνηση Τραμπ και η ίδια γίνεται χειμαρρός. «Αντισυγχώ για το καταπιεστικό κλίμα που έρχεται. Νιώθω σαν να μην είμαι πολίτης της Αμερικής. Εχω φίλους που μου λένε ότι δεν βλέπουν ειδήσεις γιατί ταράζονται. Σοβαρά; Πρέπει να είμαστε ενημερωμένοι, ώστε να επιτελέσουμε τον ρόλο μας ως πολίτες. Δεν γίνεται να είμαστε σε άρνηση. Όταν ετοιμάζα αυτό το άλμπουμ, δεν ήξερα ότι θα εκλεγεί ο Τραμπ, όμως είναι καλό να αξιοποιείς τον Ντίλαν ως όχημα για να μιλήσεις για όλα αυτά».

Η ΚΩΜΩΔΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΡΕΚΟΡ ΕΙΣΙΤΗΡΙΩΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ
ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ !!!

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ:

HELLENIC BANK

Μέλος του Ομίλου **EUROBANK**

SEXY LAUNDRY

THE MICHELE RIMI

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΡΕΝΙΑ ΛΟΥΪΖΙΔΟΥ

Μετάφραση: Νικολέτα Κοτσαηλίδου
Σκηνοθεσία: Σπύρος Παπαδόπουλος

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ:
24-25-26-27 ΑΠΡΙΛΙΟΥ
ΠΑΤΤΙΧΕΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΕΜΕΣΟΥ:
29-30 ΑΠΡΙΛΙΟΥ ΚΑΙ 1η ΜΑΙΟΥ

ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ:
ticketmaster.cy | **ACS** | 7777 7040

ΜΕΓΑΛΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΧΟΡΗΓΟΙ:

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ:

ΟΙ ΜΕΤΑΚΙΝΗΣΕΙΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΜΕ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΑ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΦΙΛΟΞΕΝΙΑΣ:

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

«Ο φωτογραφικός σουρεαλισμός αντιπροσωπεύει για μένα μια βαθιά και συναρπαστική πρόκληση για να ξεπεράσω τα όρια της συμβατικής φωτογραφίας και να εξερευνήσω τα βάθη της φαντασίας».

«Τα όνειρα και οι φωτογραφίες έχουν κάτι κοινό: και τα δύο αποτελούν αποτυπώματα στιγμών και συναισθημάτων. Ενώ τα όνειρα είναι φευγαλέα και συχνά ξεθωριάζουν με τον χρόνο, ο φωτογραφικός φακός προσφέρει τη δυνατότητα να συλλάβει αυτές τις στιγμές σε μια μόνιμη, οπτική μορφή».

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μιλάμε με τη φωτογράφο Έλενα Γεωργίου, η οποία συμμετείχε στην έκθεση φωτογραφίας Xposure 2025, που έλαβε χώρα στην πόλη Σάρζια των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων, από τις 20 έως τις 26 Φεβρουαρίου, με τη συμμετοχή πολλών καλλιτεχνών φωτογράφων απ' όλον τον κόσμο. Η συμμετοχή της Έλενας Γεωργίου στην Xposure είναι η πρώτη της Κύπρου και σε αυτή η φωτογράφος έλαβε μέρος με 25 φωτογραφίες υπό τον τίτλο «Ephemeral Dreams». Η Έλενα Γεωργίου έχει βραβευτεί στον διαγωνισμό Europe 2024 και στα Sony World Photography Awards, και έχει ήδη λάβει πρόσκληση να συμμετάσχει και στην Xposure του 2026. Μάλιστα, στο αμφιθέατρο της έκθεσης η Γεωργίου έδωσε διάλεξη, κατά την οποία παρουσίασε το σκεπτικό πίσω από το φωτογραφικό της πρότζεκτ.

—Συμμετείχατε πρόσφατα στην έκθεση Xposure 2025, και λάβατε μέρος με φωτογραφίες σας υπό τον τίτλο Ephemeral Dreams, πείτε μου λίγο για το σκεπτικό της σειράς αυτής;
—Η σειρά «Ephemeral Dreams» που παρουσίασα στην

Η εφήμερη στιγμή γίνεται κάτι αιώνιο

Η φωτογράφος Έλενα Γεωργίου συμμετείχε στη έκθεση Xposure 2025 με τη σειρά Ephemeral Dreams και μιλάει στην «Κ»

«Η έμπνευσή μου προήλθε από την ίδια τη φύση των ονείρων, την αστάθεια και την υποκειμενικότητά τους. Όπως τα όνειρα, έτσι και οι αναμνήσεις μας είναι εύθραυστες και μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου» λέει η φωτογράφος Έλενα Γεωργίου.

έκθεση Xposure 2025 αποτέλεσε μια βαθιά προσωπική και καλλιτεχνική έρευνα γύρω από την εφημερότητα των ονείρων και την αναπαράσταση τους μέσω της φωτογραφίας. Η σειρά εστίασε στην ιδέα ότι τα όνειρα, είτε κυριολεκτικά είτε μεταφορικά, συχνά αφήνουν ένα ισχυρό αποτύπωμα στην ψυχή μας, παρά την παροδική τους φύση. Επέλεξα μια μινιμαλιστική προσέγγιση, με τις περισσότερες φωτογραφίες να είναι μονόχρωμες, εστιάζοντας στην καθαρότητα των μορφών και στην ένταση του φωτός. Όταν το χρώμα παρεισφρεί σε κάποιες φωτογραφίες, είναι με τη μορφή του κόκκινου και του πορτοκαλί, φλογερά χρώματα που συμβολίζουν το πάθος και την ένταση των συναισθημάτων που αναδύονται από τα βάθη της μνήμης. Η έμπνευσή μου προήλθε από την ίδια τη φύση των ονείρων, την αστάθεια και την υποκειμενικότητά τους. Όπως τα όνειρα, έτσι και οι αναμνήσεις μας είναι εύθραυστες και μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου. Προσπαθώντας να τις συγκρατήσουμε, τις μεταμορφώνουμε, τις εμπλουτίζουμε με τη φαντασία μας. Μέσα από τη σειρά «Ephemeral Dreams», θέλησα να δημιουργήσω ένα διά-

λογο με τον θεατή, να τον προσκαλέσω να αναλογιστεί τη δική του σχέση με τα όνειρα και τις αναμνήσεις του. Να τον παροτρύνω να βυθιστεί σε έναν κόσμο όπου η πραγματικότητα και η φαντασία συνυπάρχουν, όπου το παρελθόν και το παρόν συγχωνεύονται.

—Ποιες εικόνες αποκομίσате από τη συνάντησή σας με άλλους κορυφαίους φωτογράφους;
—Η συνάντηση με κορυφαίους φωτογράφους, όπως ο Sir Donald McCullin, που έχει καταγράψει στιγμές των ταραχών στην Κύπρο το 1964, ο Martin Schoeller και ο Muhammed Muheisen (δύο φορές βραβευμένος με το Πούλιτζερ), αποτέλεσε μια εξαιρετική εμπειρία. Είδα την αφοσίωσή τους στην τεχνική, την αστείρευτη πηγή έμπνευσης και την ικανότητά τους να μετατρέπουν την καθημερινότητα σε τέχνη. Επίσης, η ανταλλαγή εμπειριών για τις διαφορετικές προσεγγίσεις στον φωτογραφικό λόγο και τον τρόπο με τον οποίο η κάθε κουλτούρα επηρεάζει τη φωτογραφία ήταν πολύτιμες. Τέλος, η αίσθηση της κοινότητας και η αλληλεπίδραση με άτομα που μοιράζονται το ίδιο πάθος για τη φωτογραφία ήταν εξαιρετικά ανεκτίμητες.

«Η σειρά εστίασε στην ιδέα ότι τα όνειρα, είτε κυριολεκτικά είτε μεταφορικά, συχνά αφήνουν ένα ισχυρό αποτύπωμα στην ψυχή μας, παρά την παροδική τους φύση».

—Είναι εφήμερα τα όνειρά μας που τα απαθανατίζει ο φωτογραφικός φακός;
—Τα όνειρα και οι φωτογραφίες έχουν κάτι κοινό: και τα δύο αποτελούν αποτυπώματα στιγμών και συναισθημάτων. Ενώ τα όνειρα είναι φευγαλέα και συχνά ξεθωριάζουν με τον χρόνο, ο φωτογραφικός φακός προσφέρει τη δυνατότητα να συλλάβει αυτές τις στιγμές σε μια μόνιμη, οπτική μορφή. Η φωτογραφία, ως καλλιτεχνική έκφραση, επιτρέπει τη διατήρηση της εφημερότητας των ονείρων. Καθώς ο φωτογράφος επιλέγει τι να απαθανατίσει και πώς, μετατρέπει την εφήμερη στιγμή σε κάτι αιώνιο. Με αυτόν τον τρόπο, τα όνειρα που καταγράφονται μέσω του φακού μπορούν να γίνουν σημεία αναφοράς, να ξαναζωντανέψουν συναισθήματα και να εμπνεύσουν νέες ιδέες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχει και μια υποκειμενικότητα στη φωτογραφία: κάθε εικόνα ερμηνεύεται διαφορετικά από κάθε θεατή. Αυτό το γεγονός καθιστά τη φωτογραφία ένα μέσο που μπο-

ρεί να ενσωματώσει την αίσθηση της εφημερότητας των ονείρων, αλλά και να την υπερβεί, προσδίδοντας πολλαπλές διαστάσεις στο τελικό αποτέλεσμα.

—Πώς μία φωτογραφία μπορεί να ισορροπήσει μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίας; Μπορεί να εισχωρήσει στη φαντασία και να αναδείξει μια άλλη πραγματικότητα;
—Η φωτογραφία, στην ουσία της, είναι μια διαρκής διαπραγμάτευση μεταξύ του πραγματικού και του φανταστικού. Δεν αποτελεί απλώς μια πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας, αλλά μια ερμηνεία, μια δημιουργική πράξη που μπορεί να μας μεταφέρει σε άλλους κόσμους. Ένας φωτογράφος μπορεί να εκμεταλλευτεί τεχνικά εργαλεία, όπως το φως, τη σύνθεση, τον φακό και την επεξεργασία της εικόνας, για να δημιουργήσει ένα έργο που να μπλέκει το πραγματικό με το φανταστικό. Η φωτογραφία, ως καλλιτεχνικό μέσο, μπορεί να αφηγηθεί μια ιστορία, να δημιουργήσει ανά-

μεικτα συναισθήματα, να προκαλέσει μια ανάμνηση. Έχει τη δύναμη να μας μεταφέρει νοητά σε άλλους τόπους και χρόνους, να μας κάνει να δούμε τον κόσμο με νέα οπτική.

—Τι σημαίνει για εσάς φωτογραφικός σουρεαλισμός;
—Ο φωτογραφικός σουρεα-

λισμός αντιπροσωπεύει για μένα μια βαθιά και συναρπαστική πρόκληση για να ξεπεράσω τα όρια της συμβατικής φωτογραφίας και να εξερευνήσω τα βάθη της φαντασίας. Θεωρώ ότι είναι μια προσπάθεια να αποτυπώσω το ασυνείδητο, το ονειρικό, το παράλογο, και να αποδομήσω την πραγματικότητα για να την

ανασυνθέσω με νέους τρόπους, δημιουργώντας εικόνες που προκαλούν ταυτόχρονα έκπληξη και προβληματισμό. Μέσω της φωτογραφίας, μπορούμε να αποδράσουμε από τα περιοριστικά όρια της λογικής και να εισέλθουμε σε έναν κόσμο όπου οι παράδοξες συγκεντρώσεις και τα αναπάντεχα στοιχεία κυριαρχούν. Ο σουρεαλισμός στη φωτογραφία μεταφέρει ιδέες και συναισθήματα με τρόπο που συχνά υπερβαίνει την απεικόνιση του κυριολεκτικού κόσμου. —Προσκληθήκατε και για το 2026, έχετε αρχίσει να διαμορφώνεται η νέα σας σειρά;
—Προς το παρόν δεν έχω αρχίσει να διαμορφώνω τη νέα μου σειρά για το 2026. Είναι ακόμη πολύ νωρίς και βρίσκομαι στη φάση όπου συλλέγω ιδέες και εμπνεύσεις. Θέλω να πάρω τον χρόνο μου για να βεβαιωθώ ότι η νέα σειρά θα αντικατοπτρίζει πλήρως τη δημιουργική μου όραση και να προσφέρει κάτι πραγματικά μοναδικό και συναρπαστικό.

«Όταν το χρώμα παρεισφρεί σε κάποιες φωτογραφίες, είναι με τη μορφή του κόκκινου και του πορτοκαλί, φλογερά χρώματα που συμβολίζουν το πάθος και την ένταση των συναισθημάτων που αναδύονται από τα βάθη της μνήμης».

«Η φωτογραφία, ως καλλιτεχνική έκφραση, επιτρέπει τη διατήρηση της εφημερότητας των ονείρων. Καθώς ο φωτογράφος επιλέγει τι να απαθανατίσει και πώς, μετατρέπει την εφήμερη στιγμή σε κάτι αιώνιο».

Εικαστική απεικόνιση ενός πλανήτη κάπου στο Σύμπαν, έξω από το ηλιακό μας σύστημα, που φωτίζεται από το δικό του άστρο και πιθανώς κάποιοι δορυφόροι. Ο Ντιντιέ Κελόζ έχει συμβάλει στην ανακάλυψη περισσότερων από 4.000 εξωπλανητών, όμως μέχρι στιγμής κανένος σαν τη Γη, όπως λέει, και εξηγεί ότι οι πλανήτες για να είναι κατοικήσιμοι πρέπει να πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια.

Ντιντιέ Κελόζ, καθηγητής Αστρονομίας στα Πανεπιστήμια Κέμπριτζ και Γενεύης

Υπάρχει «ζωή» στο Σύμπαν

Ο «πρωτοπόρος της “επανάστασης των εξωπλανητών”» μιλάει στην «Κ»

Συνέντευξη στον **ΑΘΑΝΑΣΙΟ ΚΑΤΣΙΚΙΔΗ**

Στον κόσμο της αστρονομίας η ανακάλυψη νέων εξωπλανητών, δηλαδή πλανητών εκτός του ηλιακού μας συστήματος, αποτελεί πάντα μια συναρπαστική και ανατρεπτική εξέλιξη για την επιστημονική κοινότητα. Αυτό που για άλλους φαντάζει αδύνατον είναι η «καθημερινότητα» του καθηγητή Ντιντιέ Κελόζ των Πανεπιστημίων του Κέμπριτζ και της Γενεύης.

Γνωστός και ως «πρωτοπόρος της “επανάστασης των εξωπλανητών”», ο Κελόζ έχει συμβάλει στην ανακάλυψη περισσότερων από 4.000 εξωπλανητών, ενώ το 2019 τιμήθηκε με το βραβείο Νομπέλ Φυσικής μαζί με τον συνάδελφό του Μισέλ Μαγιόρ για την ανακάλυψη ενός εξωπλανήτη σε τροχιά, η οποία διήρκεσε 4,2 ημέρες. Σε μια αποκλειστική συνέντευξη στην «Κ» ο καθηγητής Κελόζ μας εισάγει στην επιστήμη της ανακάλυψης νέων πλανητών, στις δυσκολίες τεκμηρίωσης της ανακάλυψής τους και απαντάει στον «αστικό μύθο» περί ύπαρξης εξωγήινης ζωής.

– Ποιο είναι το συναίσθημα που βιώσατε όταν ανακαλύψατε τον νέο εξωπλανήτη και τι ιδιαίτερο έχουν οι ανακαλύψεις σας;

– Αυτό έχει διάφορες πτυχές. Οι πρώτες ημέρες ήταν πραγματικά δύσκολες, επειδή κανείς δεν πίστευε αυτό που κάναμε, αλλά στη συνέχεια έγινε ευκολότερο να εξερευνήσουμε και να ανακαλύψουμε τόσους πλανήτες και η επιστημονική κοινότητα εξεπλάγη πραγματικά όταν είδε ότι είναι αρκετά εύκολο να εντοπιστούν τόσο πολλοί πλανήτες. Αυτό που συνέβη στην έρευνά μας είναι ότι συνειδητοποιήσαμε πως το ηλιακό σύστημα δεν είναι ένα είδος κοινής δομής και ότι οι περισσότεροι από τους πλανήτες φαίνονται διαφορετικοί, δηλαδή πως πολλοί πλανήτες βρίσκονται πολύ πιο κοντά στο άστρο τους από οποιονδήποτε πλανήτη του ηλιακού μας συστήματος. Και έμεινα πραγματικά έκπληκτος! Αυτή η ανακάλυψη κατά μία έννοια είναι καλή είδηση γιατί είναι εύκολο να βρεθούν οι πλανήτες, ωστόσο δεν εντοπίσαμε ποτέ κάποιον εξωπλανήτη να μοιάζει με τη Γη ή την Αφροδίτη, οπότε υπάρχει ένα επίπεδο απογοήτευσης. Προσπαθούμε λοιπόν να βρούμε νέ-

ους πλανήτες και πάντα θέλουμε να εντοπίσουμε κάτι που δεν ξέρουμε και έτσι πάντα ψάχνω για τον επόμενο πλανήτη που δεν έχουμε βρει.

– Πόσο δύσκολο είναι να εντοπίσετε έναν νέο εξωπλανήτη και αργότερα να επιβεβαιώσετε επιστημονικά ότι πρόκειται για έναν νέο πλανήτη;

– Λοιπόν πρέπει να καταλάβετε ότι δεν μπορούμε απλά να στρέψουμε ένα τηλεσκόπιο και να κοιτάξουμε προς τα εκεί, καθώς το άστρο τους είναι πολύ φωτεινό. Έτσι χρησιμοποιούμε σύνθετα κόλπα. Εξετάζουμε την επίδραση του πλανήτη στο άστρο και αν, για παράδειγμα, το αστέρι και ο πλανήτης είναι καλά ευθυγραμμισμένοι, τότε έχουμε αυτή τη μικρή στιγμή που ονομάζεται διέλευση, η οποία δημιουργεί μια μικρή αλλαγή στο φως. Πολλοί εξωπλανήτες έχουν ανακαλυφθεί με αυτόν τον τρόπο.

Τώρα, για να ανιχνεύσουμε την κίνηση ενός άστρου χρειαζόμαστε αυτό που ονομάζεται φασματοσκοπία και μετράμε την ακτινική ταχύτητα ή την ταχύτητα του άστρου. Πρέπει να καταλάβετε ότι όταν ένας πλανήτης είναι μικρός, η επίδρασή του στα όργανα είναι εξίσου μικρή. Επίσης, κάτι ακόμη σημαντικό είναι να κατανοήσετε το άστρο, γιατί αυτό που παρατηρείτε στην πραγματικότητα είναι ότι όσο μικρότερο σήμα δεν είναι σταθερό. Έτσι η δυσκολία είναι ότι όσο μικρότερο σήμα λαμβάνετε, τόσο περισσότερο θα χρειαστεί να κατανοήσετε το άστρο.

Επομένως έχουμε εντοπίσει όλους αυτούς τους πλανήτες που ήταν οι «εύκολοι» και στη συνέχεια για να εντοπίσουμε τους μικρότερους πλανήτες ή αυτούς που είναι πιο μακριά, η διαδικασία γίνεται όλο και πιο δύσκολη. Ωστόσο συνεχίζουμε να ανιχνεύουμε νέους πλανήτες και να αναπτύσσουμε νέα όργανα. Οπότε είναι μια επιστήμη σε εξέλιξη, αλλά είναι καταπληκτικό το ότι έχουμε εντοπίσει τόσο πολλούς εξωπλανήτες μέχρι σήμερα.

– Ποια είναι τα κριτήρια που κάνουν έναν εξωπλανήτη κατοική-

Ο Ντιντιέ Κελόζ, βραβευμένος με Νομπέλ Φυσικής για τις έρευνές του σχετικά με τους εξωπλανήτες, επισημαίνει ότι ο Αρς κάποτε είχε ωκεανούς, οπότε πιθανότατα τότε υπήρξε ζωή και εκεί.

Το κλειδί δεν είναι το ξεκίνημα της «ζωής», αλλά ο «χρόνος» που απαιτείται για να φθάσουμε στο επίπεδο όπου η «ζωή» μπορεί να επιβιώσει στις συνθήκες ενός πλανήτη.

σμο; Και δεύτερον, υπάρχουν εξωπλανήτες που θα μπορούσαν δυνητικά να διατηρήσουν ανθρωπίνη ζωή;

– Η ερώτηση που κάνετε είναι πολύ δύσκολη, επειδή μπορείτε να φανταστείτε ότι για να συμβεί η χημεία της «ζωής» υπάρχει μια σειρά από κριτήρια. Ένα από αυτά που όλοι υποθέτουν είναι ότι χρειάζεται το «υγρό νερό». Αλλά αυτό δεν αρκεί για να πούμε ότι ένας πλανήτης μπορεί να είναι κατοικήσιμος, γιατί ο πλανήτης πρέπει να το διατηρεί. Και έχουμε δύο παραδείγματα πλανητών γύρω μας, που είναι ο Αρς και η Αφροδίτη που ίσως είχαν πολύ

νερό, αλλά δεν κατάφεραν να το διατηρήσουν. Στην Αφροδίτη το νερό πιθανώς δεν ήταν αρκετό, ή επειδή ήταν πολύ κοντά στον Ήλιο ή επειδή δεν είχε την τεκτονική των πλακών που ανακυκλώνει το μονοξείδιο και το διοξείδιο του άνθρακα και σε αυτή την περίπτωση το φαινόμενο του θερμοκηπίου έγινε ανεξέλεγκτο και το νερό εξατμίστηκε. Στον Αρς δεν υπήρχε αρκετή μάζα. Ίσως υπάρχει λίγο νερό κάτω από την επιφάνεια, αλλά μόλις το νερό έφθασε στην επιφάνεια, δεν υπήρχε αρκετή ατμόσφαιρα για να το διατηρήσει και απλά εξαφανίστηκε.

Οπότε είναι μια δύσκολη εργασία, επειδή ακόμη και για το νερό δεν ξέρουμε πραγματικά τι ακριβώς χρειάζεται για να διατηρηθεί. Στη συνέχεια υπάρχουν κάποιες ειδικές τοποθεσίες στο ηλιακό σύστημα που ονομάζουμε «παγωμένα φεγγάρια». Μερικά από αυτά είναι πολύ διάσπαρα, για παράδειγμα ο Τιτάνας, ο Εγκέλαδος και η Ευρώπη. Όλα αυτά είναι συναρπαστικά φεγγάρια επειδή ξέρουμε ότι εκεί υπάρχει «υγρό νερό» και ότι είναι ένα πολύ διαφορετικό περιβάλλον, επειδή σε αυτά τα φεγγάρια υπάρχει ένα μεγάλο κάλυμμα πάγου και μια πολύπλοκη χημεία που συμβαίνει. Οπότε πρόκειται για πολύ ανοιχτά και σύνθετα ερωτήματα.

– Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι πιο συναρπαστικές εξελίξεις στην αστροφυσική και την αστροβιολογία που μπορούμε να περιμένουμε τα επόμενα 10-20 χρόνια;

– Υπάρχουν μερικά θεμελιώδη ερωτήματα που πάντα θέλουμε να κατανοήσουμε: Ποια είναι η δική μας ιστορία; Γιατί είμαστε έτσι όπως είμαστε; Αν τα κατανοήσουμε αυτά μπορείτε να ρωτήσετε τα ίδια για το Σύμπαν και για το ηλιακό σύστημα, αλλά υπάρχει και αυτό το είδος μυστηρίου, γιατί υπάρχει «ζωή» στη Γη; Ξέρουμε ότι η «ζωή» στη Γη έχει ηλικία πάνω από 2,5 δισεκατομμύρια χρόνια, δηλαδή υπήρξε μια μακρά εξέλιξη της «ζωής» στη Γη και κάποια στιγμή ήρθαμε στην κορυφή αυτής της εξέλιξης, και τώρα διαθέτουμε τη συνείδηση η οποία μας δίνει τη δυνατότητα να κοιτάξουμε το Σύμπαν, να είμαστε περιπετειώδεις και να εγκαταλείψουμε τη βαρύτητα του πλανήτη μας.

Ταυτόχρονα, επειδή έχουμε τόσο γνώση, η δύναμη πολύ λίγων μπορεί να καταστρέψει εντελώς το είδος μας, κάτι που πιστεύω ότι θα συμβεί επειδή υπάρχει τόσο συσσωρευμένη δύναμη σε τόσο λίγους ανθρώπους. Στο παρελθόν ένας τρελός βασιλιάς θα μπορούσε να σκοτώσει 1 εκατομμύριο ανθρώπους, αλλά δεν θα μπορούσε ποτέ να σκοτώσει ολόκληρο το ανθρώπινο είδος, κάτι που τώρα μπορεί να γίνει εύκολα με το «ατομικό» όπλο. Έτσι ζούμε μια πολύ συναρπαστική στιγμή, η οποία είναι μια στροφή για το είδος μας.

– Επειτα από χρόνια συζητήσεων για την ύπαρξη ή μη εξωγήινης ζωής, νομίζω ότι πλέον έχει γίνει ένας αστικός - επιστημονικός μύθος. Πιστεύετε ότι υπάρχει ευφυής εξωγήινη ζωή; Και αν ναι, τι μας εμποδίζει να την ανακαλύψουμε;

– Είμαι απολύτως πεπεισμένος ότι υπάρχει «ζωή» παντού στο σύμπαν, γιατί για μένα η «ζωή» είναι κάτι που έρχεται πολύ φυσικά μόλις υπάρξουν οι κατάλληλες συνθήκες. Είναι πιθανό η «ζωή» να ξεκίνησε στον Αρς, στη Γη και στην Αφροδίτη ταυτόχρονα, αλλά το κλειδί εδώ δεν είναι το ξεκίνημα της «ζωής», αλλά το ζητούμενο είναι ο «χρόνος» που απαιτείται για να φθάσουμε στο επίπεδο όπου η «ζωή» μπορεί να επιβιώσει στις συνθήκες ενός πλανήτη. Σε ορισμένες περιπτώσεις οι συνθήκες σε έναν πλανήτη αλλάζουν.

Για παράδειγμα, ο Αρς στα πρώτα δισεκατομμύρια του είχε ωκεανούς με νερό, οπότε είναι πιθανό να υπήρξε ζωή στον πλανήτη εκείνη τη στιγμή. Φυσικά, όταν το νερό εξαφανίστηκε, έπρεπε να εξαφανιστεί και η «ζωή». Η Αφροδίτη ίσως ήταν επίσης ένας πράσινος πλανήτης στην αρχή. Οπότε δεν έχει να κάνει με τη «ζωή», αλλά με το πόσο «χρόνος» δίνεται στη «ζωή» για να παραμείνει και να επικρατήσει στον πλανήτη. Αυτή τη στιγμή δεν καταλαβαίνουμε ακριβώς ποιες είναι οι ακριβείς συνθήκες για την ύπαρξη της, αλλά κάνουμε μεγάλη πρόοδο. Και δεν θα με εξέπληττε αν μέσα στις επόμενες δεκαετίες, όταν θα έχουμε κατανοήσει την προέλευσή της, είμαστε σε θέση να αναπαραγάγουμε την αρχή της «ζωής».

«Άπειροι κόσμοι όπως ο δικός μας»

1584

Ο Ιταλός φιλόσοφος Τζορντάνο Μπρούνο, υποστηρικτής της ηλιοκεντρικής θεωρίας του Κοπέρνικου, δηλώνει πως πρέπει να υπάρχουν και άλλα ηλιακά συστήματα σαν το δικό μας. «Μέσα σε αυτό το άπειρο Διάστημα υπάρχουν άπειροι κόσμοι όπως ο δικός μας». Ο Μπρούνο πλήρωσε με τη ζωή του αυτές τις απόψεις.

1917

Η πρώτη ένδειξη πιθανής ύπαρξης πλανήτη εκτός του ηλιακού μας συστήματος (ενός «εξωπλανήτη» δηλαδή), στο αστρικό σύστημα Βαν Μάσεν 2. Ωστόσο, η επιβεβαίωση της ύπαρξής του θα έρθει 100 χρόνια μετά, το 2016.

1988

Η πρώτη αυστηρά επιστημονική ένδειξη ύπαρξης εξωπλανήτη, ωστόσο και εδώ χρειάστηκε να φθάσουμε στο 1992 για να επιβεβαιωθεί η ανακάλυψη δύο βραχυσών ουράνιων σωμάτων που βρίσκονται σε τροχιά γύρω από το άστρο πάσσαρ PSR B1257+12.

Αγαλμα του Ιταλού φιλοσόφου, μαθηματικού, ποιητή και αστρονόμου Τζορντάνο Μπρούνο στην πλατεία Κάμπο ντέι Φιόρι της Ρώμης, όπου οδηγήθηκε στην πυρά από την Ιερά Εξέταση το 1600. Ο Μπρούνο υποστήριζε το άπειρο του Σύμπαντος, την ύπαρξη πολλαπλών κόσμων και την ηλιοκεντρική θεωρία.

1995

Η πρώτη επιβεβαιωμένη ανακάλυψη εξωπλανήτη με τεράστια μάζα από τους Ελβετούς αστροφυσικούς Μισέλ Μείο και Ντιντιέ Κελόζ. Βρίσκεται σε τροχιά γύρω από τον σχετικό κοντινό σε εμάς ηλιοειδή αστέρα Πηγάσου 51. Ο εξωπλανήτης ονομάστηκε 51 Πηγάσου b και ανήκει στο είδος του «καυτού Δία» (ονομασία εξωηλιακής κατηγορίας μεγάλων πλανητών με μάζα περίπου όσο αυτή του πλανήτη Δία. Σε αντίθεση με τον Δία είναι πολύ πιο θερμοί, διότι βρίσκονται σε πολύ κοντινή απόσταση από τον αστέρα γύρω από τον οποίο περιστρέφονται).

1996

Ο Αμερικανός αστρονόμος Τζέφρεϊ Μάροι ονόμασε –κατά τη συμβατική συνήθεια υιοθέτησης ονομάτων από την αρχαία ελληνική μυθολογία– τον 51 Πηγάσου b Βελλεροφόντη, προς τιμήν του ομώνυμου ήρωα που ήπνευε τον Πήγασο.

2017

Ανακαλύπτονται ίχνη νερού στην ατμόσφαιρα του εξωπλανήτη Βελλεροφόντη.

2025

Εως τις 26 Μαρτίου αυτής της χρονιάς έχει επιβεβαιωθεί η ύπαρξη 5.867 εξωπλανητών σε 4.377 ηλιακά συστήματα. Τα 985 από αυτά έχουν περισσότερους από έναν πλανήτες.

MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

BIENNH

Εγκον Σίλε

Το Μουσείο Λέοπολντ εγκαινίασε νέα έκθεση εστιασμένη στα τελευταία χρόνια του Εγκον Σίλε (1890-1918), το έργο του οποίου αποτελεί τον πυρήνα των συλλογών του. Είναι μια μονογραφική έκθεση (έως 13 Ιουλίου) επικεντρωμένη στην περίοδο 1914-1918. Φωτίζεται η τελική περίοδος του καλλιτέχνη, που πέθανε σε ηλικία 28 ετών από ισπανική γρίπη. Είναι σε αυτά τα τέσσερα τελευταία χρόνια της ζωής του που ο Σίλε γεννά νέα θεματογραφία.

ΤΟΥΡΚΙΑ

Καραχάν Τεπέ

Κοντά στα τουρκοσυριακά σύνορα, στα περίχωρα της πόλης Σανλιούρφα (γνωστής και ως Ούρφα, στη θέση της αρχαίας Εδεσσας), υπάρχει το Καραχάν Τεπέ, ο περίφημος νεολιθικός χώρος. Ο χώρος, στον οποίον διεξάγονται συστηματικές ανασκαφές, θα αποκτήσει νέο στέγαστρο (άνω των 5.000 τ.μ.) μέσω ειδικού προγράμματος του υπουργείου Πολιτισμού της Τουρκίας, «με σκοπό τη χρονική επέκταση των εργασιών ανασκαφής και αποκατάστασης καθ' όλη τη διάρκεια του έτους».

ΡΕΣΙΤΑΛ

Ιγκορ Λέβιτ

Τον περασμένο Οκτώβριο κυκλοφόρησε το νέο άλμπουμ του διάσημου Γερμανού πιανίστα Ιγκορ Λέβιτ αφιερωμένο στον Μπαχ σε συνεργασία με τη Φιλαρμονική της Βιέννης (από τη Sony Classical). Ο Λέβιτ ως αστέρας της κλασικής μουσικής εμφανίζεται σε τακτά διαστήματα σε μεγάλους συναυλιακούς χώρους της Ευρώπης. Εν αναμονή της εμφάνισής του στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών (9 Απριλίου), ο Λέβιτ δίνει σήμερα ρεσιτάλ στη Σκάλα του Μιλάνου και αύριο στη Ρώμη (Σάντα Τσεσίλια).

ΒΟΣΤΩΝΗ

Βαν Γκογκ

Στο Μουσείο Καλών Τεχνών της Βοστώνης εγκαινιάστηκε η έκθεση με θέμα τη σχέση του Βαν Γκογκ με την οικογένεια Ρουλέν. Σε διάστημα δύο ετών, ο Βαν Γκογκ είχε φιλοτεχνήσει 26 πορτρέτα της οικογένειάς στον Νότο της Γαλλίας: του ταχυδρόμου Ζοζέφ Ρουλέν, της συζύγου του Αυγουστίνας και των τριών παιδιών. Η έκθεση θα παραμείνει ανοικτή έως τις 7 Σεπτεμβρίου και εν συνεχεία θα μεταφερθεί στο Μουσείο Βαν Γκογκ στο Αμστερνταμ.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Είμι Σέρλαντ

Στο Μουσείο Whitney της Νέας Υόρκης εγκαινιάζεται στις 9 Απριλίου η πρώτη μουσειακή προδιαγραφών έκθεση της Είμι Σέρλαντ. Αναγνωρισμένη για τον εικαστικό τρόπο με τον οποίον αποτυπώνει τη σύγχρονη ζωή, η Σέρλαντ έχει δημιουργήσει μια αναγνωρίσιμη και ελκυστική ανθρωπογεωγραφία. Παρουσιάζονται περί τα 50 πορτρέτα από το 2007 έως σήμερα, εξέχοντα δείγματα ρεαλιστικής παραστατικότητας με κύριο θέμα την αφροαμερικανική κοινότητα.

Αγνώστου φωτογράφου, «Νέος άνδρας με κόκορα», δεκαετία 1850.

Ιστορίες από τις απαρχές της φωτογραφίας

Η έκθεση που εγκαινιάζεται στις 11 Απριλίου στο Μητροπολιτικό Μουσείο της Νέας Υόρκης μας υπενθυμίζει ότι η εποχή της εικόνας γεννήθηκε το 1839, αλλά η επιθυμία γι' αυτήν είναι παλαιότερη. Ας θυμηθούμε τους σκοτεινούς θαλάμους του 18ου αιώνα και τον αγώνα τόσων εφευρετών να προχωρήσουν τη δυνατότητα της φωτογραφίας.

Η νέα έκθεση είναι επί της ουσίας μια νέα ανάγνωση πάνω στην ιστορική φωτογραφία με υλικό από τους θησαυρούς της Συλλογής Ουίλιαμ Λ. Σέφερ στο Μητροπολιτικό Μουσείο, στην οποία συγκαταλέγονται ορισμένες από τις σημαντικότερες φωτογραφίες από Αμερικανούς φωτογράφους του 19ου αιώνα. Αυτοί οι δάσκαλοι της φωτογραφίας παρουσιάζονται σε διάλογο με τις ανώνυμες ως επί το πλείστον φωτογραφικές επιδόσεις πλήθους επαγγελματιών φωτογράφων ανά την αμερικανική επικράτεια.

Μέσα από μια ποικιλία μέσων, δακτυλοτυπίες (όπως στη φωτογραφία μας), καρτ ντε βίζιτ (επισκεπτήρια), στερεογραφίες και κυανοτυπίες, η έκθεση επιχειρεί να καταδείξει τις δραματικές αλλαγές στον αυτοπροσδιορισμό του έθνους, όπως σημειώνεται στο επιμελητικό κείμενο του μουσείου. Αναδεικνύονται οι προϋποθέσεις αλλά και οι παράμετροι που οδήγησαν σε αυτήν την επανάσταση και άλλαξαν τα δεδομένα σε επίπεδο πολιτισμού, εμπορίου, τέχνης και ψυχολογίας.

Όλα άλλαξαν με την υποδοχή της φωτογραφίας στην καθημερινότητα σε μια μακρόσυρτη διαδικασία που επιταχύνθηκε μετά το 1860. Μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διάσταση είναι ότι χάρη στις πρώτες δακτυλοτυπίες έχουμε τις μοναδικές φωτογραφικές λήψεις προσώπων που είχαν γεννηθεί τον 18ο αιώνα.

Όπως αναφέρει το Μητροπολιτικό Μουσείο, το έτος 1835, πριν την επίσημη εφεύρεση της φωτογραφίας και πριν τη σχεδόν ταυτόχρονη ανακοίνωση του νέου μέσου, στο Παρίσι και στο Λονδίνο, ο Αμερικανός φιλόσοφος και δοκιμογράφος Ραλφ Ουάλντο Εμερσον (1803-1882) είχε πει με αξιοσημείωτη προβολή στο μέλλον: «Η εποχή μας είναι η εποχή της εικόνας».

Η δική μας εποχή είναι η μετεξέλιξη της απαρχής της μαζικής κουλτούρας που γεννήθηκε τον 19ο αιώνα, η οποία εν πολλοίς επιταχύνθηκε και διαμορφώθηκε από τη διάδοση της φωτογραφίας και τις πρακτικές (και όχι μόνο καλλιτεχνικές) εφαρμογές της. Μετά το 1900 και την «προλεταροποίηση» της φωτογραφίας, με τις προσωπικές μηχανές να γίνονται ολόένα και πιο δημοφιλείς, η μαζική κουλτούρα διαχύθηκε ακόμη περισσότερο και μαζί ενισχύθηκε η εικόνα που έχει ο καθένας για τον εαυτό του και τον άλλον. Και όπως λέει η έκθεση, η φωτογραφία άλλαξε και τον τρόπο που τα έθνη καταλαβαίνουν την πορεία τους.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Μιεσισλάβ Ουάινμπεργκ: μουσική που ματώνει στα χέρια σου

Από τα πρώτα μέτρα του πρώτου –αργού– μέρους του Κοντσερτίνο για Τσέλο και Ορχήστρα Εγχόρδων, Έργο 43bis (γραμμένο το 1948) αντιλαμβάνεται κάποιος τη γνήσια δραματικότητα, την υποβλητική ένταση, την καθαρότητα του ήχου του Μιεσισλάβ Ουάινμπεργκ (1919-1996).

Ο κύριος Γκρι ανακάλυψε όψιμα τη μουσική αυτού του εξαιρετικού Πολωνού (που σταδιοδρόμησε όμως στη Ρωσία) και από τότε επανέρχεται σε αυτόν.

Η Naxos μόλις κυκλοφόρησε την πλήρη μουσική του για τσέλο και ορχήστρα (Complete Music for Cello and Orchestra), με τον Νικολάι Σουγκάεβ στο τσέλο και τον Γιούρι Μεντιάνικ να διευθύνει τη Φιλαρμονική Ορχήστρα του Τιουμέν.

Το σύντομο εισαγωγικό adagio δίνει διακριτικά τη θέση του σε ένα εξίσου υποβλητικό Moderato espressivo, για να τα διαδεχθεί η έκρηξη ενός σχεδόν χορευτικού Allegro vivace: το στοιχείο του τραγικού υποχωρεί για να γίνει πρώτη φωνή ένα ρωμαλέο φορτίσιμο όπου πρωτοστατούν τα έγχορδα.

Το κλείσιμο έρχεται με έναν αυτοσχεδιασμό από τον σολίστ, που επιβεβαιώνει τα εβραϊκά μουσικά σχήματα που ακνοασαλεύουν πίσω από τα θέματα όλων των μερών του έργου.

Το έργο είναι γραμμένο το 1948, χρονιά κατά την οποία ο πεθερός του Ουάινμπεργκ, ο Σολωμόν Μι-

Το εξώφυλλο του νέου άλμπουμ με έργα για τσέλο και ορχήστρα του Μιεσισλάβ Ουάινμπεργκ που κυκλοφόρησε η Naxos.

κοέλις, δολοφονήθηκε.

Λίγα χρόνια μετά φυλακίστηκε και ο Ουάινμπεργκ ως ύποπτος «εβραϊκής συνωμοσίας» από το σταλινικό καθεστώς. Λίγο ο Σοστακόβιτς και λίγο ο θάνατος του Στάλιν το 1953 γλίτωσαν τον συνθέτη από την εκτέλεση.

Τα άλλα δύο έργα του δίσκου είναι η γεμάτη διαδοχικούς κυματισμούς Φαντασία για τσέλο και ορχήστρα, Έργο 52, γραμμένη τα παραγμένα για τον συνθέτη χρόνια 1952-53, και έξοχο Κοντσέρτο για Τσέλο και Ορχήστρα, Έργο 43, δουλεμένο το 1948 και ολοκληρωμένο το 1956, το οποίο είναι μια «παραλλαγή» του Κοντσερτίνο, αλλά με το τσέλο να το συνοδεύει πλήρης ορχήστρα.

Κάποιοι θέλουν τον Ουάινμπεργκ μισητή του Σοστακόβιτς: δεν είναι. Επικρατεί δεν σημαίνει μίσηση, ειδικά σε έναν μουσικό με δική του φωνή και μια ασυνήθιστη δύναμη σ' αυτή τη φωνή.

Άλλοι απαξιώνουν τον Ουάινμπεργκ ως παρωχημένο επειδή επέμενε στις πιο σίγουρες τονικότητες. Δικό τους πρόβλημα.

Τι να σου κάνει το ατονάλ όταν η εκφραστική σου ισχύς αναδεικνύεται μέσα από την τονική αρμονία;

Ο προσεκτικός ακροατής ας σταθεί και στον αριστοτεχνικό «σχολιασμό» των ξύλινων πνευστών σε αυτά τα εμπνευσμένα έργα, που και ψυχικά έχουν και «ματώνουν στα χέρια σου».

Mieczyslaw Weinberg Complete Music for Cello and Orchestra Naxos.

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Ο Πρέμπεν Λέρντορφ Ρίε στον ρόλο του Γιοχάνες Μπόργκεν στο βραβευμένο φιλμ «Λόγος» (1955) του Καρλ Ντράγκερ.

Η πειστικότητα του απίστευτου

Ο Πλάτων υπήρξε ο μέγας αντίπαλος της ρητορικής, επειδή ενδιαφερόταν μόνο να πείσει και αδιαφορούσε για την αλήθεια. Η πειστικότητα ωστόσο δεν συνδέεται μόνο με τη ρητορική και την παραπλάνηση, αφορά επίσης την τέχνη και την αλήθειά της (και την ίδια τη φιλοσοφία ασφαλώς, αφού το επιχείρημα πρέπει να είναι πειστικό). Ο αναγνώστης ενός λογοτεχνικού έργου πρέπει να πείθεται ότι αυτά που διαβάζει είναι αληθινά, όχι με την έννοια ότι έχουν γίνει, αλλά ότι ανήκουν στη σφαίρα του δυνατού και άρα μπορεί να αφορούν τη ζωή του. Οι μεγάλοι τεχνίτες το πετυχαίνουν. Όταν διαβάζουμε τη «Μεταμόρφωση» (1915) του Κάφκα και συζητούμε για το νόημά της, δεν αμφιβάλουμε ότι ο Γκρέγκορ Σάμσα έχει γίνει πράγματι κατσαρίδα. Κορυφαίο παράδειγμα πειστικότητας στην τέχνη του κινηματογράφου είναι ο «Λόγος» (Ordet, 1955) του Καρλ Ντράγκερ (1889-1968), με την ανάσταση της Ινγκερ στο τέλος της ταινίας. Στα χέρια ενός άλλου σκηνοθέτη η σκηνή με μια γυναίκα που σπκώνεται μέσα από το φέρετρο και αγκαλιάζει τον άνδρα της είναι πολύ πιθανό να φαινόταν γελοία, στον «Λόγο» όμως είναι βαθιά συγκινητική και άρα αληθινή.

Ο «Λόγος» βασίστηκε στο ομότιτλο θεατρικό έργο του Δανού συγγραφέα και πάστορα Κάι Μουνκ (1898-1944), που δολοφονήθηκε από την Γκεστάπο, αυτός ο πρώην οπαδός του φασισμού, στις 5 Ιανουαρίου 1944, λόγω της αντιναζιστικής δράσης του. Το έγραψε το 1925, μέσα σε έξι ημέρες, και ανέβηκε στη σκηνή το 1932, με τεράστια επιτυχία. Στον Ντράγκερ, που το είδε τότε στο θέατρο, γεννήθηκε αμέσως η ιδέα να το κάνει ταινία, χρειάστηκαν όμως πάνω από είκοσι χρόνια γι' αυτό. Η ταινία, που δεν ταυτίζεται με το θεατρικό έργο, γυρίστηκε το 1954 και προβλήθηκε την επόμενη χρονιά στο Φεστιβάλ της Βενετίας, όπου κέρδισε τον Χρυσό Λέοντα.

Η υπόθεση

Η τελική σκηνή της ανάστασης, στην οποία αποκλειστικά και μόνο θα περιοριστώ σε αυτό το σημείωμα, έχει πειστική δύναμη, είναι αληθινή, γιατί έχει προετοιμαστεί αριστουργηματικά από την αρχή της ταινίας. Σε ένα μικρό χωριό της Δανίας οι χριστιανοί είναι διαιρεμένοι σε δύο ομάδες: η μία καθοδηγείται από τον κτηματία Μόρτεν Μπόργκεν, που ακολουθεί τη διδασκαλία του Δανού πάστορα και θεολόγου Ν. Φ. Σ. Γκρούντβιγκ (1783-1872) για έναν χαρούμενο Χριστιανισμό, η άλλη από τον ράφτη Πίτερ, αυστηρό

πεισιτή, οπαδό της εσωτερικής μεταστροφής και αναγέννησης, μαθητή του Βίλχελμ Μπεκ (1829-1901). Οι δύο διδάσκαλοι δεν κατονομάζονται, αλλά υποδηλώνονται με τη φωτογραφία τους στο καθιστικό του κάθε σπιτιού. Παρά τις θεολογικές διαφορές τους, ο κτηματίας και ο ράφτης μοιάζουν πολύ, είναι και οι δύο άκαμπτοι και σκληροί. Διαιρέση και εχθρότητα βασιλεύουν στο χωριό.

Όλη η ταινία έχει για θέμα την πίστη, που δεν είναι άλλο από την πίστη στην Ανάσταση. Από τα πρόσωπα του έργου ξεχωρίζει ο δευτερότοκος γιος του Μπόργκεν, ο Γιοχάνες, τον οποίο ο πατέρας του έστειλε να σπουδάσει θεολογία, για να αναλάβει σημαντικό αναμορφωτικό έργο, αλλά τρελάθηκε και πιστεύει τώρα ότι είναι ο Χριστός. Ο Γιοχάνες θεωρεί ότι όλοι τους είναι άπιστοι, αφού δεν πιστεύουν όσα διαβάζουν στο Ευαγγέλιο για τον Χριστό και τα θαύματά του. Η ζωή θα μπορούσε να κυλήσει έτσι, με όσο πιστεύει ή δεν πιστεύει ο καθένας τους, αλλά εισβάλλει ο θάνατος: η Ινγκερ, γυναίκα του Μίκελ, πρωτότοκου γιου του Μπόργκεν, γεννάει πρόωρα, το νεογέννητο πεθαίνει και

δω τη σκηνή αυτή, τη βλέπω πάντα με δάκρυα χαράς! Η βεβαιότητα του παιδιού, η πίστη του Γιοχάνες αλλά και η καταλλαγή των εχθρών οδηγούν στον τελικό θρίαμβο της ζωής. Ζωή, Ζωή, Ζωή είναι οι τελευταίες λέξεις της ταινίας! Η Ανάσταση είναι η κορυφαία έκφραση της Αγάπης: ο θάνατος δεν θα μας πάρει για πάντα τους αγαπημένους! Αγάπη και Ανάσταση είναι ένα. «Μόνο η Αγάπη μπορεί να πιστέψει στην Ανάσταση», κατά πως έλεγε συγκλονιστικά ο Βιτγκενστάιν [«Πολιτισμός και αξίες», μτφρ. Μυρτώ Δραγώνα-Μονάχου, Κωστής Μ. Κωβαίος, Καρδαμίστας, 2000 (1η έκδοση 1986), σ. 59].

Ο Πολ Οστερ

Θα επικαλεστώ για όσα έγραψα παραπάνω την επιμάρτυρία του Πολ Οστερ, μη θρησκευόμενου Εβραίου. Αφηγείται, σε δεύτερο πρόσωπο, ο ετοιμοθάνατος Άνταμ Γουόκερ, που είδε την ταινία σε ένα σινεμά του Μπρόντγουεϊ: «Αν εξαιρέσει κανείς το τέλος, ο «Λόγος» δεν θα σε είχε αγγίξει περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο καλό έργο που έχεις δει μέσα στα χρόνια. Το τέλος είναι εκείνο που μετράει, γιατί το τέλος έχει μια εντελώς αναπάντεχη επίδραση πάνω σου και σε χτυπάει με την ορμή που το τσεκούρι βρίσκει τη βελανιδιά. [...] Ο κινηματογράφος είναι γεμάτος κόσμο και σχεδόν οι μισοί ξεσπούν σε δυνατά γέλια βλέποντας τη θαυματουργική ανάσταση. Εσύ δεν φθονείς τον σκεπτικισμό τους, αλλά βιώνεις μια υπερβατική στιγμή, παραμένοντας ακίνητος στο κάθισμά σου, σφιγγοντας το χέρι της αδελφής σου, ενώ τα δάκρυα τρέχουν στα μάγουλά σου. Το αδύνατο έγινε δυνατό, κι εσύ έχεις αποσβολωθεί από το θέαμα που αντικρίσεις. Κάτι άλλαξε μέσα σου έπειτα από αυτό. Δεν ξέρεις τι είναι, όμως τα δάκρυα που έχυσες όταν είδες τη γυναίκα να επιστρέφει στη ζωή μοιάζουν σαν να σε απάλλαξαν σε έναν βαθμό από το δηλητήριο που συσσωρευόταν μέσα σου. [...] Άλλες στιγμές είσαι πεπεισμένος ότι εξαιτίας μιας περιέργης, μεθεκτικής αλληλεπικάλυψης υποκειμένου και αντικειμένου, αισθάνθηκες πως έβλεπες τον εαυτό σου να ανασταίνεται εκ νεκρών. Τις επόμενες δύο εβδομάδες, το περπάτημά σου αρχίζει να γίνεται σταδιακά πιο ανάλαφρο. Εξακολουθείς να νιώθεις καταδικασμένος, αισθάνεσαι όμως ότι, όταν έρθει η σειρά σου να οδηγηθείς στο ικρίωμα, ίσως και να βρεις μέσα σου τη δύναμη να πετάξεις κανένα αστείο ή να ανταλλάξεις πειράγματα με τον κουκουλοφόρο δήμιό σου» [Paul Auster, «Αόρατος», μτφρ. Σπύρος Γιανναράς, αλλαγή σε μία λέξη, Μεταίχμιο, 2021 (1η έκδ. 2013), σ. 136-138].

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΕπιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣΧΑΤΖΗΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΤΑΣΟΣ
«ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΤΗΝ ΑΙΧΜΑΛΩΣΙΑ.Η πορεία των γυναικών
στον Άγιο Κασσιανό το 1989»
εκδ. Κουκκίδα, 2024

«Από τον Πρόλογο της Παγκύπριας Γυναικείας Κίνησης Επιστροφή: Συμβολή στην ιστορία του κυπριακού αντικατοχικού κινήματος. Έχουν περάσει 35 χρόνια από τη στιγμή που εκατοντάδες γυναίκες έρχιναν τα συρματοπλέγματα του Αγίου Κασσιανού, έμπαιναν έπειτα από 15 χρόνια στο εκκλησάκι του Αγίου Γεωργίου, έτρεχαν με ενθουσιασμό και κατελάνθαναν το καμένο από τους Τούρκους ελληνικό σχολείο του, ανεμίζοντας ελληνικές και κυπριακές σημαίες, ψάλλοντας τον Εθνικό μας ύμνο. Ο χειρισμός του Κυπριακού και η διεξαγωγή του αγώνα μας υπήρξε μέχρι τη μέση της δεκαετίας του '80 αποκλειστικότητα των κυβερνήσεων και των κομμάτων. Ο λαός διαμαρτυρόταν σε προδιατεταγμένες εκδηλώσεις. Κάποτε μια μερίδα του λαού βαρέθηκε τις επειτακές φιέστες, ο Πενταδάκτυλος ήταν εκεί και μας κοίταζε, πληγωμένος, εγκαταλειμμένος με τη σημαία του κατακτητή πάνω του, και ο λαός, εγκαταλειμμένος επίσης, με την υπομονή του που λιγόστευε. Τότε γεννήθηκε η ιδέα των πορειών, κάθετα και όχι παράλληλα στη γραμμή αντιπαράθεσης. Οι πορείες είχαν πλέον σαν στόχο να σπάσουν ειρηνικά την πράσινη γραμμή και έτσι να μπορούμε στη γη που στερούμαστε από το 1974. Γνωρίζαμε καλά πως δεν θα απελευθερώναμε την πατρίδα μας. Οι πορείες ήταν συμβολικές απελευθερωτικές πράξεις, ήταν συμβολικές πράξεις επιστροφής. Ο χώρος του Αγίου Κασσιανού περιείχε έναν τέτοιο και μάλιστα ισχυρό συμβολισμό: το δημοτικό σχολείο και την εκκλησία του Αγίου Γεωργίου, που ήταν η ιστορία, η θρησκεία και ο πολιτισμός μας. Το βιβλίο θα παρουσιαστεί την Τετάρτη 9 Απριλίου, ώρα 7:00 μ.μ., στην Αίθουσα Εκδηλώσεων του Παγκυπρίου Γυμνασίου, από τον Πέτρο Παπαπολυβίου, κοσμήτορα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου.

500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη
ΣΟΦΙΑ
ΑΥΓΕΡΙΝΟΥ

Η Σοφία Αυγερινού είναι συγγραφέας και μεταφράστρια, διδάκτωρ Γερμανικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών. Το πιο πρόσφατο βιβλίο της είναι η νουβέλα «Αγνωστες λέξεις» (Πόλις 2025).

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τον «Moby Dick» και το «Για τη συναινεση στον αφανισμό της Γάζας» του Didier Fassin σε μετάφραση του Γιώργου Καράμπελα (Πόλις 2024).

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Διάβασα «Το πέραςμα» της Νέλα Λάρσεν (μετάφραση Νίκος Κατσιαούνης, Ερμα 2024) που μου φανέρωσε μια κοινωνική πρακτική για την οποία δεν ήξερα σχεδόν τίποτε, καθώς και τις αντιδράσεις που αυτή μπορούσε να προκαλέσει εντός της μαύρης κοινότητας.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Οχι, αντιθέτως είναι μπελάς όταν σκέφτομαι διαρκώς ότι υπάρχει ένα ή περισσότερα συγκεκριμένα βιβλία που δεν έχω ακόμη διαβάσει.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Διαβάζω οπουδήποτε και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες. Προτιμώ τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, γιατί εκεί συνήθως δεν με διακόπτει κανείς. Εναλλακτικά, είναι ξημερώματα, πίνω τον πρώτο καφέ της ημέρας και όλοι κοιμούνται στο σπίτι.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;
Προτιμώ την κλασική λογοτεχνία και συνήθως αποφεύγω τα βιβλία με συγκεκριμένο πρόσημο, ως πούμπε, τα ιστορικά μυθιστορήματα. Κατά καιρούς, ωστόσο, επιλέγω να διαβάσω και κάποιο είδος που μου φαίνεται σχετικά ξένο, όπως το noir ή το sci-fi. Η αληθινή λογοτεχνία υπερβαίνει τα είδη και τις θεωρίες.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Η δυνατότητα να μετασχηματιστεί η κοινή, καθημερινή γλώσσα σε κάτι ξένο και ανοίκειο, που οδηγεί με τη σειρά του ξανά στο γνωστό και κρυμμένο που έχουμε μέσα μας.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Κάποια από αυτά έχουν γίνει ταινίες, με μικρότερη ή μεγαλύτερη επιτυχία, αλλά δεν θα μπορούσαν, γιατί η δύναμη της αφήγησης ο' αυτά υπερβαίνει κάθε ανάγκη να φανταστεί κανείς τις αντίστοιχες εικόνες. Η λογοτεχνία και ο κινηματογράφος, παρά την ενίοτε αφηγηματική τους φύση, είναι δύο διαφορετικές γλώσσες.

Στο βιβλίο σας, «Αγνωστες λέξεις», τι ρόλο παίζει η αφηγήτρια στη ζωή του πρωταγωνιστή γιου;

Η αφηγήτρια έρχεται ως «σωτήρας», όπως το αντιλαμβάνεται η ίδια, να φέρει τάξη στο χάος που επικρατεί στο σπίτι και στη ζωή του πρωταγωνιστή. Παρ' όλα αυτά οι δεσμοί που τους δένουν από την παιδική ηλικία αποδεικνύονται πιο περίπλοκοι και δεν είναι καθόλου σίγουρο ότι το χάος αυτό δεν εισβάλλει στη δική της ζωή, βρίσκοντας χαράμαδες καλυμμένες από αρχές και καθήκοντα.

Ποια είναι η δύναμη της γραφής, πώς επηρεάζει την ψυχική υγεία ενός ανθρώπου;
Η γραφή, αλλά και η ανάγνωση, έχει, νομίζω, κυρίως θεραπευτική λειτουργία. Η κατάσταση που περιγράφεται στη νουβέλα, μολονότι παραπέμπει σε μια αδιέξοδη μορφή γραφής, θα μπορούσε να ερμηνευθεί και ως μια προσπάθεια απελευθέρωσης και ρήξης με το συνηθισμένο. Γενικά η ψυχική ασθένεια δεν έχει τίποτε το ρομαντικό ή ωραίο, ωστόσο αποτελεί συχνά μια απελπισμένη έξοδο από ασφυκτικά καλούπια και συντηρητικές πραγματικές απογοητεύσεις. Ετσι ο ανώνυμος πρωταγωνιστής στις «Αγνωστες λέξεις» επιχειρεί να «σωθεί», σημειώνοντας τις αλλόκοτες λέξεις του, όμως η όποια λύτρωση έρχεται ως αποτέλεσμα όχι της γραφής – μιας μοναχικής διαδικασίας δίχως αληθινό αποδέκτη, στην περίπτωση του – αλλά της αισθητικής απόλαυσης των λέξεων μέσα σε μια ελάχιστη ανθρώπινη κοινότητα.

«ELLES»: Η γυναικεία μορφή ανά τους αιώνες

Οι δύο εκθέσεις του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών στην Ελλάδα που υμνούν τη γυναίκα του χθες και του σήμερα

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών προχώρησε το τελευταίο διάστημα στην παραγωγή και διοργάνωση δύο εκθέσεων, με θέμα τη γυναίκα και τον διαχρονικό

της ρόλο στην κυπριακή κοινωνία. Αμφότερες οι εκθέσεις είχαν αφιερώσει την Κύπρο, ωστόσο ταξίδεψαν στην Ευρώπη, πριν τερματίσουν το ταξίδι τους στην Ελλάδα, και συγκεκριμένα στην Αθήνα, στο Σπίτι της Κύπρου και

στη Θεσσαλονίκη, στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού. Πρόκειται για τη φωτογραφική έκθεση «ELLE: Η Γυναίκα στην Αρχαιότητα», που αυτή την περίοδο εκτίθεται στη Θεσσαλονίκη και την εικαστική έκθεση «ELLES:

Μυθολογικές Μορφές του Χθες, Δημιουργοί του Σήμερα», που παρουσιάστηκε στην Αθήνα. Την επιμέλεια των δύο αυτών εκθέσεων είχε η Κατρίν Λουί Νικήτα, στην Αθήνα συμμετείχαν οι καλλιτέχνες: Κλίτσα Αντωνίου, Στέ-

φανος Κουρατζής, Μελίτα Κούτα, Λία Λαπίθ, Αριάννα Οικονόμου και Έφη Σπύρου και στη Θεσσαλονίκη ο φωτογράφος Στέφανος Κουρατζής. Τα εγκαίνια των εκθέσεων τέλεσε η πρώτη κυρία Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη.

Ένα φωτογραφικό ταξίδι

Η Φωτογραφική Έκθεση «ELLE: Η Γυναίκα στην Αρχαιότητα», σε επιμέλεια της Κατρίν Λουί Νικήτα, στη Θεσσαλονίκη που διοργανώνει το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, σε συνεργασία με το Γενικό Προξενείο της Κυπριακής Δημοκρατίας στη Θεσσαλονίκη, είναι συνέχεια της παρουσιάσής της στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, στο Παλάτι Χόφμπουργκ της Βιέννης και στο Πολιτιστικό Κέντρο Καλών Τεχνών στη Μαδρίτη. Στη Θεσσαλονίκη παρουσιάστηκε στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού από τις 14 Μαρτίου και θα παραμείνει ανοικτή μέχρι τις 13 Απριλίου, στην αίθουσα «Κυριάκος Κρόκος». Τα εγκαίνια της έκθεσης, στις 13 Μαρτίου, τέλεσε η κα Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη και στην τελετή παρευρέθηκαν εκπρόσωποι της ελληνικής κυβέρνησης, της Βουλής των Ελλήνων, της Εκκλησίας της Ελλάδας, της τοπικής-περιφερειακής αυτοδιοίκησης, των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων και της Εθνικής Φρουράς, της κυπριακής κοινότητας, της διπλωματικής κοινότητας της Θεσσαλονίκης, καθώς επίσης άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών.

Στον χαιρετισμό της η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη, μεταξύ άλλων σημείωσε ότι πέρα από την προφανή αξία της έκθεσης που έγκειται στην επιβεβαίωση του διαχρονικού ρόλου της Κύπρου ως σημείου συνάντησης των μεγάλων πολιτισμών του κόσμου, ο φωτογραφικός φακός μάς επιτρέπει να θανατούμε αυτά τα έργα με μια νέα ματιά. «Να βυθιστούμε στις λεπτομέρειες, να αγκαλιάσουμε τις σκιές, να νιώσουμε την

έκφραση και να συνδεθούμε με αυτές τις μορφές με έναν τρόπο πιο ουσιαστικό. Πιστεύω ότι αν προσπαθήσουμε να νιώσουμε πίσω από κάθε φωτογραφία, ο καθένας μας θα συναντήσει δικές του ανακαλύψεις σε αυτές τις εικόνες, μέσα από δικά του συναισθήματα».

Η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη, κλείνοντας τον χαιρετισμό της είπε επίσης: «Στηρίζουμε κάθε πρωτοβουλία, η οποία αποτίνει φόρο τιμής στη διαχρονική παρουσία της γυναίκας, ενθαρρύνοντας τη σκέψη και τον διάλογο, όπως η εξαιρετική αυτή έκθεση, και υπογραμμίζουμε ότι ισχυροποιώντας τη θέση της γυναίκας ισχυροποιούμε στην κοινωνία μας την αποτελεσματικότητα, την ενουναίσθηση και το αίσθημα δικαιοσύνης. Τόσο πολύτιμα, τόσο αναγκαία στοιχεία για τον κόσμο που θέλουμε να παραδώσουμε στα παιδιά μας».

Στον δικό της χαιρετισμό η διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κα Αλίκη Στυλιανού είπε «Η φωτογραφική έκθεση "ELLE - Η γυναίκα στην Αρχαιότητα" δεν είναι απλώς χαρτί, δεν είναι απλώς μια έκθεση φωτογραφίας. Όλες αυτές οι γυναίκες της Κύπρου που απεικονίζονται στην αρχαιότητα, ζωντανεύουν και μεταφέρουν την αύρα τους, τη σοφία τους, τη θηλυκότητά τους και εν τέλει τα μηνύματά τους σε όλους όσοι τις βλέπουν. Ακόμα και μετά από τόσους αιώνες. Αυτή είναι η δύναμη της φωτογραφικής αυτής έκθεσης και γι' αυτό είναι που συνεχίζει να ταξιδεύει. Είναι μια ζωντανή μαρτυρία για τη δύναμη της οπτικής αφήγησης, που συνεχίζει

Περιδιαβαίνοντας στις φωτισμένες πινακίδες της έκθεσης, και παρατηρώντας τη φωτογραφική προσέγγιση και την εξειδικευμένη φωτοσκίαση του φωτογράφου Στέφανου Κουρατζή, ο επισκέπτης ανακαλύπτει την εξέλιξη και ιδιαιτερότητα της κυπριακής γλυπτικής και μεταφέρεται νοερά στο ιστορικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό παρελθόν της Κύπρου.

«Το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κύπρου εκπληρώνει ένα σημαντικό μέρος της αποστολής του: τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της χώρας μας, τα μηνύματά τους στο εσωτερικό και το εξωτερικό, την καταγραφή της μνήμης» ανέφερε η Αλίκη Στυλιανού.

να εξελίσσεται, να εμπνέει και να ενώνει, είναι μέρος της δύναμης που κουβαλά ο μοναδικός πολιτισμός της Κύπρου», τονίζοντας πως το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κύπρου εκπληρώνει ένα σημαντικό μέρος της αποστολής του: τη διατήρηση και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της χώρας μας, τα μηνύματά τους στο εσωτερικό και το εξωτερικό, την καταγραφή της μνήμης.

Η Γενική Διευθύντρια του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης κα Αγαθονίκη Τσιλιπάκου επεσήμανε ότι τα εγκαίνια της ιδιαίτερης αυτής έκθεσης συνδέονται και με τον εορτασμό της Διεθνούς Ημέρας της Γυναίκας που εορτάστηκε στις 8 Μαρτίου. Τόνισε επίσης ότι «στο Μουσείο Βυζαντινού Πολιτισμού η γυναίκα παρουσία είναι ιδιαίτερα έντονη μέσα από τις απεικονίσεις γυναικείων προσωποποιήσεων, αλληγορικών μορφών της ύστερης αρχαιότητας σε κάθε λογής υλικό».

Στον χαιρετισμό του ο πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού κ. Χαράλαμπος Μπακιρτζής, είπε μεταξύ άλλων: «Πανάρχαια στην Κύπρο, η λατρεία της γυναικείας θεότητας της γονιμότητας, όπως εικονίζεται στα κυπριακά προϊστορικά ειδώλια, αργότερα ήλθε, από την Ανατολή και εγκαταστάθηκε στην Κύπρο ως Ασάτρη, με ποδήρες, όπως εικονίζεται σε αφιερωματικά αγαλμάδια, ένδυμα, βαρύτιμα κοσμήματα και κρατώντας περισσότερα σε τελετουργική στάση ακινησίας», συμπληρώνοντας πως είναι οι Έλληνες που μετέφεραν τη γονιμότητα της Ασάτρης σε ομορφιά, και αντί ενός ανεικονικού λίθου που λατρεύονταν στο πανάρχαιο ιερό της Παλαιάφου, είδαν να αναδύεται η Αφροδίτη από τη θάλασσα στην πέτρα του Ρωμιού. «Η Πέτρα του Ρωμιού, ένας τεράστιος παραθαλάσσιος βράχος μαρμάρου, δεν κύλησε από τα βουνά, όπως πολλοί νομίζουν, ούτε τον έριξε ο Διγενής, αλλά αναδύθηκε ωςάν η Αφροδίτη, όπως ολόκληρη η Κύπρος άλλωστε, από τον βυθό του Ωκεανού, κατά τη γεωλογική σύγκλιση της αφρικανικής και ευρασιατικής πλάκας, εξηγώντας έτσι την πολυκύμαντη ιστορία της Μεγαλονήσου μεταξύ ηπείρων και θαλασσών, και το αμετακίνητο σθένος των Κυπρίων έναντι επιδρομών και κατακρίδων» και κατέληξε λέγοντας: «Μέσα στην καθολική παραδοχή του πολυσήμαντος της Γυναίκας στην Κύπρο, όπως αφηγείται και η έκθεση που σήμερα εγκαίνιαζεται, δεν είναι περιέργο ότι πάνω στα ερείπια του ναού της Αφροδίτης στην Πα-

Περιδιαβαίνοντας στις φωτισμένες πινακίδες της έκθεσης, και παρατηρώντας τη φωτογραφική προσέγγιση και την εξειδικευμένη φωτοσκίαση του φωτογράφου Στέφανου Κουρατζή, ο επισκέπτης ανακαλύπτει την εξέλιξη και ιδιαιτερότητα της κυπριακής γλυπτικής και μεταφέρεται νοερά στο ιστορικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό παρελθόν της Κύπρου.

λαίφαρο, κτίστηκε τον 13ο αι., η εκκλησία της Παναγίας, εξού και η γνωστή στην Κύπρο επωνυμία της, Παναγία η Αφροδίτισσα».

Η έκθεση

Η φωτογραφική έκθεση «ELLE: Η Γυναίκα στην Αρχαιότητα» παρουσιάζει γλυπτές απεικονίσεις θεοτήτων και γυναικείων ειδωλίων από την 4η χιλιετία π.Χ. έως τη Ρωμαϊκή Εποχή που ανήκουν στο Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου. Περιδιαβαίνοντας στις φωτισμένες πινακίδες της έκθεσης, και παρατηρώντας τη φωτογραφική προσέγγιση και την εξειδικευμένη φωτοσκίαση του φωτογράφου Στέφανου Κουρατζή, ο επισκέπτης ανακαλύπτει την εξέλιξη και ιδιαιτερότητα της κυπριακής γλυπτικής και μεταφέρεται νοερά στο ιστορικό, θρησκευτικό και πολιτιστικό παρελθόν της Κύπρου. Το φωτογραφικό αυτό ταξίδι θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία σύγχρονη επαφή με τις γυναικείες θεότητες της αρχαιότητας και γνωριμία με τα αναθηματικά ειδώλια της εποχής.

Συμβολισμοί του χθες και του σήμερα

Η Εικαστική έκθεση «ELLES: Μυθολογικές Μορφές του Χθες, Δημιουργοί του Σήμερα» παρουσιάστηκε στο Σπίτι της Κύπρου, στην Αθήνα από τις 17 Μαρτίου μέχρι και τις 2 Απριλίου 2025, σε επιμέλεια της Κατρίν Λουί Νικήτα. Στην έκθεση συμμετείχαν οι καλλιτέχνες: Κλίτσα Αντωνίου, Στέφανος Κουρατζής, Μελίτα Κούτα, Λία Λαπίθ, Αριάννα Οικονόμου και Έφη Σπύρου και τα εγκαίνια τέλεσε η κα Φιλίππα Καρσερά Χριστοδουλίδη. Την έκθεση διοργάνωσαν το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας σε συνεργασία με την Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας και το Σπίτι της Κύπρου στην Αθήνα. Η Εικαστική Έκθεση αποτελεί τη συνέχεια της Φωτογραφικής Έκθεσης του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών με τίτλο «ELLE: Η Γυναίκα στην Αρχαιότητα», η οποία παρουσιάστηκε στο Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, στην Εθνική Βιβλιοθήκη Βιέννης και στο

Πολιτιστικό Κέντρο Καλών Τεχνών στη Μαδρίτη. Στον χαιρετισμό της η κα Καρσερά Χριστοδουλίδη ανέφερε ότι «η γυναίκα στην τέχνη δεν είναι θέμα αισθητικής. Είναι μια μορφή γεμάτη συμβολισμό, κοινωνικές, θρησκευτικές ακόμη και πολιτικές προεκτάσεις. Οι γυναίκες θεοποιήθηκαν, τιμήθηκαν και γιορτάστηκαν για τη δύναμη και την επιρροή τους, ενσαρκώνοντας ιδανικά και αξίες που παραμένουν διαχρονικά». Επισήμανε επίσης ότι «οι πολιτικές που υιοθετούνται τα τελευταία δύο χρόνια στην Κύπρο δίνουν ελπίδα, έτσι ώστε οι γυναίκες να μπορούν να ισορροπούν καλύτερα την προσωπική και επαγγελματική τους ζωή», τονίζοντας ότι «έγινε μια πολύ δυναμική αρχή και είμαι σίγουρη ότι στα χρόνια που έρχονται θα δούμε από την Κυβέρνηση πολύ περισσότερα. Ο θεσμός της οικογένειας πρέπει πάση θυσία να προστατευθεί». Η διευθύντρια του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών κα Αλίκη

Στην εικαστική έκθεση «ELLES: Μυθολογικές Μορφές του Χθες, Δημιουργοί του Σήμερα» στο Σπίτι της Κύπρου, σε επιμέλεια της Κατρίν Λουί Νικήτα, συμμετείχαν οι καλλιτέχνες: Κλίτσα Αντωνίου, Στέφανος Κουρατζής, Μελίτα Κούτα, Λία Λαπίθ, Αριάννα Οικονόμου και Έφη Σπύρου.

Στην εικαστική έκθεση «ELLES: Μυθολογικές Μορφές του Χθες, Δημιουργοί του Σήμερα» έξι καλλιτέχνες, εμπνεόμενοι από τις μορφές της αρχαιότητας, επανεξετάζουν μύθους και σύμβολα από την κυπριακή κληρονομιά.

Στυλιανού στον χαιρετισμό της ανέφερε αυτή η εικαστική εκδήλωση αποτελεί απόδειξη του τι μπορεί να επιτευχθεί όταν κανείς έχει θέληση και ταλέντο. Ανταγκλά δε τη δέσμευση του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών να τιμά την παράδοση και να γιορτάζει την καινοτομία, εξερευνώντας νέους τρόπους καταγραφής της ιστορικής μνήμης, για να προσφέρει κάθε φορά μια εμπνευσμένη εμπειρία στο κοινό. Ο πρέσβης της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Αθήνα κ. Σταύρος Αυγουστίδης αναφέρθηκε στον πλούσιο πολιτιστικό θησαυρό της Κύπρου, εξαιρώντας το υψηλό επίπεδο και την καλλιτεχνική προσέγγιση της εικαστικής έκθεσης, υπογραμμί-

ζοντας ότι «το Σπίτι της Κύπρου αποτελεί τον φάρο του κυπριακού πολιτισμού στην Ελλάδα». Η επιμελήτρια της έκθεσης κα Λουί Νικήτα ανέφερε ότι «μέσα από την έκθεση αυτή, η Κύπρος επιβεβαιώνει όχι μόνο τον ιστορικό της ρόλο ως γέφυρας μεταξύ των πολιτισμών, αλλά προτείνει επίσης έναν ουσιαστικό προβληματισμό για την οικοδόμηση της ευρωπαϊκής ταυτότητας, όπου το παρελθόν και το παρόν, η παράδοση και η καινοτομία, η Ανατολή και η Δύση συναντώνται και αλληλοτροφοδοτούνται».

Επανεξέταση των μύθων

Στην εικαστική έκθεση «ELLES: Μυθολογικές Μορφές

του Χθες, Δημιουργοί του Σήμερα» έξι καλλιτέχνες, εμπνεόμενοι από τις μορφές της αρχαιότητας, επανεξετάζουν μύθους και σύμβολα από την κυπριακή κληρονομιά, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας, όπως η περφόρμανς, η φωτογραφία και το βίντεο.

Η έκθεση περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, φωτογραφίες γλυπτών απεικονίσεων θεοτήτων και γυναικείων ειδωλίων που ανήκουν στο Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου. Παράλληλα, μέσα από μια διαφορετική ματιά, οι καλλιτέχνες μοιράστηκαν τις σκέψεις τους για την εξέλιξη της γυναικείας μορφής ανά τους αιώνες.

Η (μετα)αποικιακή κατάσταση του θεάτρου στην Κύπρο*

Της δρος **ΕΛΛΑΔΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ**

Στο πλαίσιο της κριτικής ανάλυσης, «(μετα)αποικιακό» είναι μια κοινωνική ή/και πολιτιστική συνθήκη που εμπεριέχει σχέσεις ισχύος ή στάτους. Σε ένα πολιτιστικό περιβάλλον υπάρχει δηλαδή ανώτερο και κατώτερο πολιτιστικό πρόιον. Χαρακτηρίζει συχνά τη σχέση αποικιοκράτη και αποικιοκρατούμενου, κατά τη διάρκεια και μετά την αποικιοκρατία.

Στην Κύπρο το (μετα)αποικιακό έχει λάβει ελάχιστη σημασία στην κοινωνική σφαίρα, αφού γενικά επισκιάζεται από τη συζήτηση για τον εθνικισμό. Ενώ άλλες χώρες που απέκτησαν την ανεξαρτησία τους μετά από αποικιακή κυριαρχία έχουν αναλωθεί να συζητούν για τα όρια της δικής τους ταυτότητας σε σχέση με αυτή του αποικιοκράτη, π.χ. Ινδία, στην Κύπρο η τοπική ταυτότητα δεν έτυχε τέτοιου χειρισμού: οι τοπικές γλώσσες δεν απέκτησαν ποτέ κρατική υπόσταση ως επίσημες γλώσσες και ο τοπικός πολιτισμός έγινε «παράδοση» παρά ταυτότητα. Αυτά τα δύο ως τα πιο πικρά παραδείγματα θεσμικής κατάταξης του τοπικού πολιτισμού ως κατώτερου.

Το δυτικό θέατρο που εισάγεται στο νησί το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, και διατηρεί μια σταθερή πορεία εξέλιξης από τότε, έχει έντονα χαρακτηριστικά (μετα)αποικιακού. Βλέπουμε, με διαφορετικούς τρόπους κατά τη διάρκεια των δεκαετιών, ένα θεατρικό σκηνικό με έντονη κρίση ταυτότητας και έλλειψη αυτοπεποίθησης.

Τα ακόλουθα τρία παραδείγματα είναι μάλλον τα πιο πικρά από την πρόσφατη θεατρική κουλτούρα:

1) Η έλλειψη χάραξης πολιτικής σε σχέση με το θέατρο: αυτό έχει να κάνει τόσο με ιδιωτικούς όσο και με δημόσιους φορείς. Σπάνια μέχρι ποτέ, έχει παρατηρηθεί ο προγραμματισμός σε μακροπρόθεσμο ή έστω βραχυπρόθεσμο χρονικό πλαίσιο. Αυτό σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο ότι δεν έχει γίνει ουσιαστική μελέτη του τοπικού θεάτρου, της τοπικής θεατρικής παραγωγής, συγγραφής, μεταφραστικής πρακτικής, και άλλων στοιχείων της θεατρικής δημιουργίας. Οι κινήσεις στο θε-

Χωρίς ουσιαστικό μακροχρόνιο προγραμματισμό και αφαιρώντας τις κατά περιόδους θεσμικές τομές που έχει πραγματοποιήσει, η κρατική θεατρική δομή της κυπριακής δημοκρατίας συνεχίζει στο πλαίσιο ενός απαρχαιωμένου μοντέλου δημιουργίας.

ατρικό σκηνικό συμβαίνουν κατά κύριο λόγο ως μέρος προσωπικής καλλιτεχνικής πρακτικής, με άτομα που έχουν ένα προσωπικό καλλιτεχνικό όραμα να προσπαθούν να το κάνουν πραγματικότητα. Έτσι έχουμε το φαινόμενο του μοναχικού λύκου, που δημιουργεί θέατρο συνήθως με μια μικρή ομάδα συνεργατών και κοινού. Λόγω έλλειψης γενικότερης κουλτούρας προγραμματισμού και συνεργασίας, τα άτομα αυτά

βασίζονται πάνω στην πενιχρή κυβερνητική χρηματοδότηση για να επιβιώσουν από σεζόν σε σεζόν. Ο γενικότερος τρόπος επιβίωσης των επαγγελματιών του τομέα συντείνει στην έλλειψη χαρακτήρα (πάντα με σημαντικές εξαιρέσεις, κυρίως ομάδων του περιθωρίου) και βγαίνει και προς τα έξω ως έλλειψη καλλιτεχνικού περιεχομένου, σε δίκτυα, συναντήσεις, φεστιβάλ και άλλες διοργανώσεις στο εξωτερι-

κό. Βέβαια, η πιο μεγάλη ζημιά γίνεται εσωτερικά, αφού η απαξίωση της γηγενούς δημιουργίας και η έλλειψη ενδιαφέροντος για την εξέλιξη της, πλήττει πρώτα τους καλλιτέχνες, που αναλώνονται κυρίως στην αναπαραγωγή τέχνης παρά στην πρωτότυπη παραγωγή. Μία πρόσφατη επίσημη χαρτογράφηση αποτελεί ελπιδοφόρο μήνυμα.

2) Κρατικό θέατρο με ασυνεπή πορεία εξέλιξης. Περίοδοι προό-

δου και πρωτοπορίας στο παρελθόν που δεν βρίσκουν συνέχεια στο παρόν. Τα κρατικά θέατρα υπάρχουν για να λειτουργούν γενικώς ως φάρος εξέλιξης των καλύτερων τάσεων που έχει να προσφέρει ένα κράτος, για να προάγει και να βοηθήσει τους ντόπιους καλλιτέχνες, χρησιμοποιώντας κρατικά χρήματα.

Χωρίς ουσιαστικό μακροχρόνιο προγραμματισμό και αφαιρώντας τις κατά περιόδους θεσμικές τομές που έχει πραγματοποιήσει, η κρατική θεατρική δομή της κυπριακής δημοκρατίας συνεχίζει στο πλαίσιο ενός απαρχαιωμένου μοντέλου δημιουργίας. Εκεί όπου το θέατρο στην Ευρώπη και τον κόσμο έχει γίνει μια ανάμειξη του υπερτοπικού (hyperlocal) και του παγκόσμιου (global), το κρατικό μας θέατρο, υπάκουο στις θεσμικές του καταβολές, βλέπει αποκλειστικά προς τον ελληνικό χώρο για αναγνώριση και καταξίωση.

Η καθεχρονική έγνοια αν θα πάμε στην Επίδαυρο είναι ενδεικτικό της θεσμικής αυτής τάσης. Ακόμα, η νεαρότερη σε ηλικία γενιά καλλιτεχνών σπάνια περιλαμβάνεται στους συνεργάτες/τριες του οργανισμού, πράγμα που στερεί από τους καλλιτέχνες αυτούς και το κοινό την ευκαιρία για την εξέλιξη νέων τάσεων και προσοπικών στο γηγενές θέατρο. Η έντονη μετα-αποικιακότητα του κρατικού θεάτρου έχει κλείσει τις πόρτες για τη εξέλιξη του τοπικού χαρακτήρα της τέχνης αυτής, που ευτυχώς βρίσκεται παρηγοριά σε λαμπρά παραδείγματα όπως η δουλειά του Κέντρου Παραστατικών Τεχνών ΜΙΤΟΣ (The Yard Residency), της Assitej Κύπρου, της queer δημιουργίας όπως τα Sessions I και II, διακοι-

νοτικών και διασυνοριακών συνεργασιών, κ.ά.

3) Διαθέσιμος χώρος για το (πολιτιστικό) κεφάλαιο: με τη δημογραφική αλλαγή στο νησί από εξαιρετικά οικονομικά εύρωστες ομάδες, που στις περισσότερες περιπτώσεις ελάχιστα συμβάλουν στο τοπικό πολιτιστικό τοπίο. Καινούργιοι θεσμοί καταλαμβάνουν όμως τον άδειο χώρο που αφήνει τόσο η ιδεολογική όσο και η κυριολεκτική φτώχεια της τοπικής τέχνης. Φεστιβάλ όπως το Διεθνές Φεστιβάλ Θεάτρου Κύπρου, ιδιοποιείται το όνομα του νησιού, αφού κανένας άλλος δεν το κάνει, για να δημιουργήσει μια εντυπωσιοθηρική (sensationalist) εικόνα του νέου θεσμού, ως πρωτοπόρο σε ένα ανεξερεύνητο πολιτιστικό τοπίο. Με βάση βέβαια τη σοβαρή οικονομική στήριξη που παρέχει η νέα αυτή κοινότητα, εκεί όπου οι κατά καιρούς κυβερνήσεις έχουν δώσει στον πολιτισμό λιγότερο από ψίκουλα παρά τις διακηρύξεις, ένα φεστιβάλ που υπόσχεται «to rock our world» έρχεται στο προσκήνιο για να γεμίσει το κενό που αφήνει η αδιαφορία.

Σε άλλους (μετα)αποικιακούς χώρους, μια στοχευμένη πολιτική ανάπτυξης, έρευνα και γόνιμη αμφισβήτηση, έρχονται να συμπληρώσουν τα κενά. Δύσκολο βέβαια στην πατριαρχική Κύπρο, που η πολυπολιτισμικότητα του παρελθόντος και του παρόντος της θεωρείται επικίνδυνη.

*Το άρθρο αυτό αποτελεί συμβολή στη συζήτηση για το παρόν του θεάτρου στην Κύπρο, με την ακαδημαϊκή μου ιδιότητα.

Η δρ Ελλάδα Ευαγγέλου είναι δραματολόγος / ερευνήτρια (PhD Θεατρικές Σπουδές/ Πολιτιστικές Σπουδές).

Η πιο μεγάλη ζημιά γίνεται εσωτερικά, αφού η απαξίωση της γηγενούς δημιουργίας και η έλλειψη ενδιαφέροντος για την εξέλιξη της, πλήττει πρώτα τους καλλιτέχνες, που αναλώνονται κυρίως στην αναπαραγωγή τέχνης παρά στην πρωτότυπη παραγωγή.

HEALTHY LIFESTYLE CAMP

Δικαίωμα συμμετοχής έχουν παιδιά ηλικίας 10-14 χρόνων

18-23 Ιουλίου 2025, Rodon Hotel Αγρός

Υπό την αιγίδα **MAZI** ΜΑΡΙΑΣ & ΑΝΔΡΕΑ ΖΩΡΤΙΑ ΙΩΡΤΑ (ΠΡΩΤΗ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΣ & ΕΚΔΟΣΕΩΣ)

ΧΑΛΚΙΝΟΣ ΧΟΡΗΓΟΣ **MITSIDES**

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΕΣ **GUM Αγρός ENA Fitness**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ **24SPORTS**

ΚΑΤΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΔΙΑΙΤΟΛΟΓΩΝ & ΔΙΑΤΡΟΦΟΛΟΓΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ **R3**

Τηλ: 99515526 www.healthylifestylecamp.com

LOVE 100.7 FM 98.1 & 105.7

Ακούς ό,τι αγαπάς όλες τις ώρες

ΤΑΣΙΟΣ ΤΡΥΦΩΝΟΣ & ΧΡΙΣΤΙΑΝΑ ΑΡΤΕΜΙΟΥ

6-10 ΠΡΩΤΗ ΠΡΩΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 12.9%

ΛΕΥΤΕΡΗΣ ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ

21-24 ΠΡΩΤΗ ΒΡΑΔΙΝΗ ΕΚΠΟΜΠΗ

ME 15.2%

ΣΥΛΙΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ

9-12 ΣΑΒΒΑΤΟΚΥΡΙΑΚΟ

ME 13.4%

ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΜΕΤΡΙΚΗ MARKET RESEARCH ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2024 - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2025 ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟ ΤΗΛΕΟΡΑΣΜΟΥ ΗΜΕΡΙΝΟ 13.81

[f](https://www.facebook.com/lovefmcyprus) [i](https://www.instagram.com/lovefmcyprus) [t](https://www.tiktok.com/@lovefmcyprus) @lovefmcyprus

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Πυρετώδης όσο και εκφραστική η ερμηνεία του Λεωνίδα Καβάκου και του Ιταλού Ενρίκο Πάτσε στη συνάτα «Κρόιτσερ» του Μπετόβεν.

Μουσική δωματίου
με Καβάκο και Πάτσε

Κάθε νέα εμφάνιση του Λεωνίδα Καβάκου στην Αθήνα θυμίζει το ξεχωριστό επίπεδο στο οποίο κινείται εδώ και χρόνια και το οποίο προσδιορίζεται από απολύτως διακριτές ποιότητες που έχουν κατακτηθεί στον υψηλότερο δυνατό βαθμό. Ο όλο και εντυπωσιακότερος έλεγχος επί των εκφραστικών του μέσων ξεπερνά κάθε φαντασία και του δίνει την άνεση να τα αξιοποιεί όπως κρίνει, ανάλογα με τις όψεις των έργων που επιλέγει να φωτίσει. Στις ερμηνείες του όλα μοιάζουν απολύτως πειθαρχημένα, ξεκινώντας από την ίδια την ποιότητα του ήχου και τον παλμό, την ταλάντωσή του, ο οποίος διαμορφώνεται και αναπροσαρμόζεται διαρκώς ανάλογα με το έργο, και φτάνοντας έως τον προσδιορισμό της δυναμικής και τα στοιχεία δεξιοτεχνίας, που ως στόχο δεν έχουν να ηχηθούν

ο συναισθηματικός πλούτος και ο βαθύς λυρισμός της μουσικής. Εχει, δηλαδή, ανάγκη από μια ερμηνεία που θα προσδιορίζεται περισσότερο από το συναισθημα και λιγότερο από τη σκέψη, όπου η ελευθερία της έκφρασης θα υπερσχίζει της πειθαρχίας και του ελέγχου.

Ενδιαφέρον είχαν οι τρεις μικρογραφίες του Γαλλοελβετού συνθέτη Ρισάρ Ντιμπυιόν (γενν. 1968), που ακολούθησαν. Με τίτλους «Το εξάισιο λεπτό», «Υπνος» και «Επιστροφή στο Μονφόρ-Λ' Αμορί», είναι εμπνευσμένες από συνθέσεις των Ντεμπισί και Ραβέλ και δεν κρύβουν τις αναφορές τους σε έργα αυτών των συνθετών. Καβάκος και Πάτσε βρήκαν ταιριαστά εξομολογητική διάθεση για τα τρία έργα. Απέδωσαν τη μουσική με ευαισθησία, ευστροφία, αλλά επίσης νοσταλγία στην τρίτη μικρογραφία.

Το «ακατανόητο» έργο

Οι δύο μουσικοί έχουν παίξει και έχουν ηχογραφήσει μαζί όλες τις Σονάτες για βιολί και πιάνο του Μπετόβεν. Το πόσο δουλεμένα είναι τα έργα και πόσο άριστα συνεργάζονται Καβάκος και Πάτσε φάνηκε για ακόμα μια φορά στο δεύτερο μέρος της βραδιάς, κατά το οποίο ερμήνευσαν υποδειγματικά την τελευταία από τις εννέα Σονάτες, ένα έργο που έχει περάσει στην ιστορία με το όνομα του βιολονίστα Ρούντολφ Κρόιτσερ, στον οποίο τελικά το αφιέρωσε ο Μπετόβεν, αλλά ο οποίος αρνήθηκε να το παίξει διότι το έβρισκε ακατανόητο.

Εχει ενδιαφέρον η αναφορά αυτή, προκειμένου να αντιληφθεί κανείς τι μπορούν να θεωρηθεί ακατανόητο πριν από περίπου διακόσια χρόνια και πόσο αυτή η μουσική έχει γίνει κτήμα ενός μεγάλου μέρους των φιλόμουσων στις μέρες μας. Κτήμα πρωτίστως μουσικών όπως ο Καβάκος και ο Πάτσε, που την αποδίδουν σήμερα με απόλυτη τεχνική και νοηματική ευκρίνεια σε όποια ταχύτητα επιθυμούν. Δύσκολα μπορεί να περιγράψει κανείς την πλαστικότητα με την οποία διαμόρφωσε ο Καβάκος τις φράσεις, αναπροσαρμόζοντας διαρκώς τη δυναμική, όπως επίσης, σημειακά, και την ταχύτητα. Η έντονα δραματική μουσική του πρώτου μέρους όπως επίσης οι δεξιοτεχνικές παραλλαγές του δεύτερου απέσπασαν εξαιρετικές ερμηνείες, ενώ απολύτως συναρπαστική υπήρξε η πυρετώδης απόδοση του ζωηρού τρίτου μέρους.

Ολο το σόι ★★½
ΜΑΥΡΗ ΚΩΜΩΔΙΑ (2024), 103'

Σκηνοθεσία: Ντίτο Μοντιέλ
Ερμηνείες: Εντ Χάρις, Μπιλ Μάρει, Τζένιφερ Κούλιτζ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

Ο Εντ Χάρις (δεξιά) με τον Μάιλς Χάρβεϊ, που υποδύεται τον γιο του στο φιλμ του Ντίτο Μοντιέλ.

Μαφιόζικη κωμωδία
με το πόδι στο γκάζι

Η παλιά φρουρά προσφέρει γέλιο... κατά ριπάς

Ενα καστ βετεράνων αστέρων συγκεντρώνεται για μια μαφιόζικη κωμωδία που (σωστά) δεν παίρνει πολύ στα σοβαρά τον εαυτό της. Ο Βίνσεντ (Εντ Χάρις) είναι ένας πρώην εγκληματίας, ο οποίος έχει πλέον αποσυρθεί ζώντας ήσυχια με τη γυναίκα και τον έφηβο γιο τους και περνώντας τις χειμερινές διακοπές στο ειδυλλιακό εξοχικό τους στο δάσος. Όταν ωστόσο στο κατώφλι τους θα εμφανιστεί η πρώην σύζυγος (Τζένιφερ Κούλιτζ) μαζί με τον αποκρηγμένο γιο του Βίνσεντ και την αρραβωνιαστικιά του, ένα απειράγραπτο χάος θα ξεσπάσει διότι στο κατόπι τους βρίσκονται οι επικίνδυνοι μαφιόζοι Λέφτι (Μπιλ Μάρει) και Λόνι (Πιτ Ντέιβιντσον), διψασμένοι για εκδίκηση.

Ο σκηνοθέτης Ντίτο Μοντιέλ ποντάρει στο ταλέντο και στην αύρα των πρωταγωνιστών του, κρατώντας από την πλευρά του το πόδι πατημένο στο γκάζι σχεδόν σε όλη τη διάρκεια του φιλμ.

Το σενάριο του Τζον Πολόντο τους προμηθεύει όλους σταθερά με παράδοξες καταστάσεις, «βρώμικες» ατάκες και άβολες αλήθειες, οι οποίες εκστομίζονται με ρυθμό πολυβόλου ειδικά από το μέσον της ταινίας και έπειτα. Αλλωστε κάπου εκεί είναι που αποκτάμε και πλήρη εικόνα των όσων έχουν συμβεί στο παρελθόν μέσω κάποιων φλας μπακ αφηγήσεων.

Τρομερό δίδυμο

Εως τότε, βέβαια, έχουν προηγηθεί μερικές απολαυστικές σκηνές, κυρίως με το ανεκδιήγητο δίδυμο Μάρει - Ντέιβιντσον – μιλάμε για ένα μύθο της κωμωδίας και έναν από τους πιο διάσημους «αποφοιτούς» του «Saturday Night Live», οι οποίοι καταφέρνουν να βγάλουν γέλιο απλώς κοιτάζοντας ο ένας τον άλλο. Γενικώς το φιλμ του Μοντιέλ είναι αρκετά διασκεδαστικό, δίχως να προχωρεί σε κάποιο ιδιαίτερο βάθος, αλλά καταφέρνοντας να κρατήσει

ζωντανό το ενδιαφέρον του θεατή μέχρι το αιματοβαμμένο φινάλε.

Από εκεί και έπειτα, όπως είπαμε, το κλειδί της επιτυχίας είναι εδώ οι ηθοποιοί. Ο Μπιλ Μάρει, ο οποίος τα τελευταία χρόνια ερμηνεύει κατά κανόνα μικρούς αλλά απολαυστικούς ρόλους· η Τζένιφερ Κούλιτζ, με τον sui generis αυτοσαρκασμό της, η οποία επανέληθε δυναμικά στο προσκήνιο έπειτα από την (υπεροχή) ερμηνεία της στον δεύτερο κύκλο του τηλεοπτικού «White Lotus» και φυσικά ο Εντ Χάρις, ένας ηθοποιός με γερασμένο παρουσιαστικό τα τελευταία... σαράντα χρόνια, ο οποίος δίνει σχεδόν πάντα μοναδική υφή στους χαρακτήρες του. Εδώ υποδύεται ιδανικά τον στοργικό οικογενειάρχη, ο οποίος ωστόσο κρύβει καλά τον τρομακτικό μαφιόζο, μέχρι που ο τελευταίος θα βγει στην επιφάνεια προκειμένου να υπερασπιστεί την καινούργια του οικογένεια.

HOME CINEMA

Ο τυφλός εκδικητής και η τυφλή εξουσία

Daredevil: Born Again

ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ (2025)
Δημιουργός: Ματ Κόρμακ, Κρις Ορντ
Ερμηνείες: Τσάρλι Κοξ, Βίνσεντ ντ' Ονόφριο

Μία από τις πιο επιτυχημένες σειρές του σύμπαντος της Marvel επιστρέφει φέρνοντας ξανά στην οθόνη τον αγαπημένο τυφλό εκδικητή, αλλά και τους... εχθρούς του. Εχοντας αποσυρθεί από τη δράση έπειτα από τον τραγικό θάνατο του κολλητού του, ο Ματ Μέρντοκ αναστατώνεται όταν ο παλιός του αντίπαλος, Γουίλσον Φισκ, επανεμφανίζεται καταφέροντας μάλιστα να εκλεγεί δήμαρχος της Νέας Υόρκης. Σύντομα οι κρυφές ταυτότητες των δυο τους θα αρχίσουν να έρχονται ξανά στην επιφάνεια, την ώρα που και άλλοι ήρωες της Marvel (π.χ. Τιμωρός) μπαίνουν στο παιχνίδι ενώπιε μιας τελικής αναμέτρησης. Ο Τσάρλι Κοξ επιστρέφει στον ρόλο του δικηγόρου/Daredevil, σε μια τηλεοπτική επανεκκίνηση η οποία ξεκι-

νάει με μια φαντασμαγορική σκηνή δράσης. Κατόπιν ωστόσο οι ρυθμοί πέφτουν, ενώ εμείς παρακολουθούμε ένα παιχνίδι γάτας - ποντικού, με τον δήμαρχο Φισκ του Βίνσεντ ντ' Ονόφριο να παρουσιάζει αρκετά κοινά χαρακτηριστικά και με τον Ντόναλντ Τραμπ. Όλα αυτά φυσικά σε ατμόσφαιρα αρκούντως σκοτεινή και στυλάτη, την οποία θα αναγνωρίσουν οι λάτρες της ορίτζιναλ σειράς.

Τατάμι

★★★★

ΔΡΑΜΑ (2023), 105'**Σκηνοθεσία:** Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι**Ερμηνείες:** Αριέν Μαντί, Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε ένα φιλμ που βάλλει κατά του απολυταρχικού καθεστώτος του Ιράν. Βρισκόμαστε στο Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Τζούντο του Καζακστάν, εκεί όπου η Ιρανή αθλήτρια Λέιλα είναι αποφασισμένη να διεκδικήσει μετάλλιο. Καθώς όμως νικά

τον ένα αγώνα μετά τον άλλο και στον ορίζοντα διακρίνεται μια αναμέτρηση με Ισραηλινή συναθλήτριά της, τόσο εκείνη όσο και η προπονήτριά της λαμβάνουν κυβερνητική εντολή να αποσυρθούν. Αρνούμενη να συμμορφωθεί, η Λέιλα, όπως και η οικογένειά της πίσω στο Ιράν, θα μπει σε κίνδυνο. Με αυστηρή ασπρόμαυρη φωτογραφία και ρυθμό που, ειδικά από ένα σημείο και μετά, προσιδιάζει στο θρίλερ, η Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι επιδιώκει να βάλει τον θεατή στη θέση της αθλήτριας, η οποία βρίσκεται αντιμέτωπη με ένα δίκο όσο και τρομακτικό δίλημμα. Κατά μία έννοια, η θέση και η στάση της καθρεφτίζει εκείνη της ίδιας της Ιρανής κινηματογραφίστριας, η οποία ζει εδώ και χρόνια ως αυτοεξόριστη μακριά από τη χώρα της. Το μήνυμά είναι εδώ προφανώς ισχυρό, ενισχυμένο και από τον αισθητικό μινιμαλισμό ενός πιο «ευρωπαϊκού» φιλμ, σε σχέση με όσα έχουμε δει τα τελευταία χρόνια να παράγονται στην ίδια την Πεερσία.

Ο Τσάρλι Κοξ ενσαρκώνει για μία ακόμη φορά τον Daredevil στη σειρά «Born Again».

Η Αριέν Μαντί στο φιλμ της Ζαρ Αμίρ-Εμπραχίμι «Τατάμι», με το οποίο καταγγέλλει τη μισαλλοδοξία και τον αυταρχισμό του ιρανικού καθεστώτος.

Οι Κυδωνίες σήμερα

Η μικρή, γραφική προκυμαία στο Αϊβαλί, οι μακρινές Κυδωνίες του Κόντογλου. Στα στενά του μέσα στέκει ακμαίο και φροντισμένο το πατρικό του Ηλία Βενέζη. Από αυτά τα μέρη έφυγε αιχμάλωτος στα διαβόητα τόγματα εργασίας (αμελέ ταμπουρού) αμέσως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Σταυροδρόμι της Ιστορίας

Στην ακρόπολη της αρχαίας Περγάμου κοντά στο δεινινό. Ο επισκέπτης στον αρχαιολογικό χώρο νομίζει πως αιωρείται στον ουρανό της Μεσογείου.

Η προκυμαία της Σμύρνης

Το τουρκικό μνημείο του Αγώνα της Ανεξαρτησίας στην προκυμαία της Σμύρνης. Διακρίνεται στα δεξιά της εικόνας η ελληνική σημαία του προξενείου. Δεξιά, πάνω η «Οδός Γιώργου Σεφέρη» και κάτω το πατρικό εξοχικό του νομπελίστα ποιητή στη Σκάλα, στα Βουρλά. Σήμερα είναι ξενοδοχείο.

«Τα πάντα κυβερνάνει ο κεραυνός»

Η Βιβλιοθήκη του Κέλσου στον μεγάλο αρχαιολογικό χώρο της Εφέσου, από τα πιο εμβληματικά σημεία της ανασκαφής. Ένας τόπος όπου θυμάται κανείς τον «σκοτεινό Εφέσιο» Ηράκλειτο: «Τα δε πάντα οιακίζει κεραυνός» - Τα πάντα κυβερνάνει ο κεραυνός.

Στη Σμύρνη και στο Αϊβαλί

Ανθρώπινες ιστορίες, μνήμες, αναζητήσεις και κάμποσοι αιώνες συνωστίζονται στα παράλια της Μικρασίας

Του **ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ**

Μέσα από το παρμπρίζ του πούλμαν παρατηρώ τον Θανάση Τριαρίδη να συνομιλεί με τους Τούρκους αστυνομικούς. Ο Θανάσης μιλάει με ένταση, με το δικό του «θεατρών» ύφος: οι Τούρκοι αστυνομικοί όμως δείχνουν ανένδοτοι.

Έχει νυχτώσει και το πούλμαν με σαράντα πέντε συμμετέχοντες στη μεγάλη περιήγηση στα παράλια της Μικρασίας από την πλατφόρμα «Μελένια Λεμόνια», που έφτιαξε και συντονίζει εδώ και περίπου πέντε χρόνια ο συγγραφέας Θανάσης Τριαρίδης, βρίσκεται στα περίχωρα της Σμύρνης. Ετοιμαζόμαστε να καταλήξουμε στο ξενοδοχείο μας, πολύ κοντά στην ιστορική προκυμαία της πόλης, ερχόμενοι από το Αϊβαλί. Είμαστε ώρες στον δρόμο και είμαστε πεινασμένοι.

Αλλά το κέντρο της Σμύρνης, ως το μέτωπο της παραλίας, έχει κλείσει από την αστυνομία. Όσο κι αν ο Τριαρίδης, μαζί με τον Ναζίμ, τον εκ Κομοτηνής ξεναγό μας που μιλάει τουρκικά, προσπαθεί να εξηγήσει ότι έχουμε άτομα ηλικιωμένα στο πούλμαν, οι Τούρκοι δεν πείθονται.

Από ένα διπλανό πούλμαν βλέπουμε τους επιβάτες να σέρνουν τις βαλίτσες τους και να βαδίζουν στη μέση του δρόμου. Λίγη ώρα αργότερα, ακολουθούμε το παράδειγμά τους. Ευτυχώς, το ξενοδοχείο απέχει περίπου είκοσι λεπτά με τα πόδια.

Μπαίνουμε μέσα σε μια Σμύρνη παράξενη: περπατάμε στη μέση των άδειων από αυτοκίνητα δρόμων, με παραταγμένους αστυνομικούς, θωρακισμένα οχήματα και «αύρες». Η φυλάκιση του Ιμάμογλου από το καθεστώς του Ταγίπ Ερντογάν έχει προκαλέσει αλυσιδωτές αντιδράσεις σε πολλά μέρη της Τουρκίας, πέρα από την Κωνσταντινούπολη, και ειδικά σε προπύργια της αντιπολίτευσης – δηλαδή στις πόλεις εκείνες όπου κυριαρχούν οι περισσότερο κοσμικοί, δυτικότροποι Τούρκοι, οι «κεμαλικοί». Από κάποιο τέμενος ακούγεται η υποβλητική φωνή του μουεζίν. Έχει μια ωραία δροσιά.

Αναρωτιόμαστε αν το ξενοδοχείο μας θα βρίσκεται στο επίκεντρο της διαδήλωσης εξαιτίας της οποίας η τουρκική αστυνομία έκλεισε τους δρόμους. Αλλά δεν

υπήρχε διαδήλωση. Το κλείσιμο του κέντρου της Σμύρνης έγινε προληπτικά. Και, όπως μάθαμε μετά, αυτό συνέβαινε κάθε νύχτα τον τελευταίο καιρό...

Πετύχαμε, ωστόσο, μια διαδήλωση, στην προκυμαία, από «Αριστερούς», όπως μας είπε ο Ναζίμ, η οποία ναι μεν είχε παλμό, αλλά όχι πολύ κόσμο. Οι ειδικές αστυνομικές δυνάμεις, με τις ασπίδες τους, παρακολουθούσαν διακριτικά.

Στη Σμύρνη, πολύ περισσότερο από την πρώτη φορά που την επισκέφθηκα –το κάπως μακρινό πια 2012– από τα παράθυρα και τα μπαλκόνια πολλών πολυκατοικιών είδαμε κρεμασμένες τουρκικές σημαίες με τη μορφή του Ατατούρκ τυπωμένη επάνω τους. Το '12, μια Ελληνίδα της Σμύρνης μου έλεγε πόσο «οι Τούρκοι της Αγκυρας αντιπαθούν τους Τούρκους της Σμύρνης»...

Στην προκυμαία, γύρω από το μεγάλο μνημείο της τουρκικής νίκης στον «Αγώνα της Ανεξαρτησίας» το 1922, το τελευταίο μας απόγευμα στην πόλη είδαμε πολλά νεαρά παιδιά να κυκλοφορούν με τουρκικές σημαίες και την εικόνα του Κεμάλ και, καθώς έφευγε η νύχτα, να καλύπτουν

τα πρόσωπά τους και να μετατρέπονται σε μασκοφόρους. Ξαν να θέλουν διακαώς να υπενθυμίσουν στον Ερντογάν ότι «όλο αυτό» δεν θα περάσει εύκολα.

Έξω από τη Σμύρνη, πάντως, επικρατούσε μια καθνσυχαστική αμεριμνησία. Στο Τσανάκαλε, τον τόπο όπου έλαμψε για πρώτη φορά η στρατιωτική (και γενητική) ιδιοφυΐα του Κεμάλ (το 1915 με την αιματηρή μάχη της Καλίπολνς και τη συντριβή των δυνάμεων της Κοινοπολιτείας από τους Τούρκους), μία από τις πιο όμορφες και πιο κοσμοπολίτικες παραθαλάσσιες πόλεις της γειτονικής μας χώρας, ήταν όλα πολύ ήσυχα. Κυριαχούσε μια ειδυλιακή, γαλήνια άνοιξη.

Το ίδιο και στις πιο μικρές πόλεις της μεγάλης παραλίας που διατρέχει την Τουρκία από βορρά προς νότο, της άλλοτε κραταιάς Ιωνίας. Στο Αϊβαλί, η αίσθησή του οικείου ήταν τόσο έντονη που ένιωθες πως έχεες ξανάρθει εδώ, πολλές φορές.

Στην αιολική γη

Μπροστά απ' το σπίτι του Ηλία Βενέζη (στέκει ακόμα ακμαίο, φροντισμένο), ο Θανάσης Τριαρίδης διάβασε στην ομήγου

ρη αποσπάσματα από τις αφηγήσεις του τραγικού, για τους Έλληνες, 1922. Ο Θανάσης στέκεται στην περιγραφή του ομαδικού βιασμού μιας Ελληνίδας από Τούρκους στρατιώτες. Μία συμμετέχουσα στην εκδρομή διαμαρτύρεται. «Ξέρεις, Θανάση», την άκουσα να λέει, «το έκλεισα το μικρόφωνο, δεν άντεξα. Ισως επειδή ταυτίζομαι ως γυναίκα».

Οι βραδινές μας ομιλίες περί της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής εναλλάσσονται ανάμεσα στα ελληνικά και τα τουρκικά αφηγήματα: πώς οι Έλληνες κατέκαψαν τη Φιλαδέλφεια, το Ουσάκ, πλιατσικολογώντας και βιάζοντας, πώς οι Τούρκοι αιματοκύλισαν το Αϊδίνι, έκαψαν τη Σμύρνη και πάει λέγοντας.

Κάποιοι από την ομάδα μας αποσπάστηκαν για μια ολόκληρη μέρα για να πάνε σε ένα χωριό λίγο πιο έξω από τη Σμύρνη και να δουν από κοντά τον τόπο καταγωγής των παππούδων τους. «Οι Τούρκοι», μας είπαν μετά, «μας υποδέχθηκαν με απίστευτη ζεστασιά» δεν μας άφηναν να φύγουμε».

Μία από τις πιο συγκινητικές στιγμές εκτυλίχθηκε στα Μοσχο-

νήσια, στον αύλειο χώρο της ανασπλωμένης (ως μουσείο όμως...) εκκλησίας των Ταξιαρχών: κάπου ανάμεσα στις αναφορές στον Στρατή Δούκα, με την «Ιστορία ενός αιχμαλώτου», και στον Θεόφιλο, μια ντόπια μεσήλικη γυναίκα μας πλησίασε. «Η γιαγιά μου ήρθε επά», μας είπε σε εξαιρετικά ελληνικά με κρητική προφορά. Η γιαγιά της, Τουρκοκρητικιά, ήρθε με την ανταλλαγή το 1923 και η εγγονή της μιλούσε ακόμα τα ελληνικά. Η συναισθηματική φόρτιση ήταν αμοιβαία.

Τέτοιου τύπου συγκινήσεις είναι συχνές σε όσους επισκέπτονται τη γειτόνα χώρα, ειδικά σε αυτούς τους τόπους. Τη συγκίνηση διαδέχεται το δέος όταν κάνουμε κι εμείς το δικό μας πέραςμα από τους αρχαιολογικούς χώρους της Περγάμου (με μια ακρόπολη που νομίζει ότι αιωρείται στον ουρανό της Μεσογείου) και, ακόμα περισσότερο, της Εφέσου, εκεί όπου οι συζητήσεις για τον «σκοτεινό Εφέσιο» Ηράκλειτο, κάποτε υπό τους ήχους του ασύλληπτου τρίτου μέρους της μπετοβενικής «Χαμερκαβίερ», έδιναν κι έπαιρναν.

«Ήταν γλυκό το κύμα»

Σταθμός σε αυτό το ταξίδι όμως ήταν και τα Βουρλά, έξω από τη Σμύρνη, και συγκεκριμένα η Σκάλα, ένα πανέμορφο παραθαλάσσιο χωριό – εκεί όπου στέκει ακόμα το πατρικό εξοχικό του Σεφέρη, που σήμερα είναι ξενοδοχείο το οποίο φέρει το όνομά του.

Το κτίσμα βλέπει σε ένα κάθετο στενάκι, το «σοκάκι Γιώργου Σεφέρη», που οδηγεί στη θάλασσα όπου κολύμπησε παιδί ο πρώτος νομπελίστας της Ελλάδας. Σκαρφαλωμένος πάνω στα βράχια της διάβασης τον στίχο που με έχει σηματοδέσει: «Ο,τι πέρασε πέρασε σωστά». Και τους άλλους του στίχους, που ο ποιητής έγραψε εν είδει αποκαίρεσμού στη ζωή: «Ήταν σαν να μιλούσαν για εκείνη την παραλία που έχασε μικρός: «Κι όμως ήταν γλυκό το κύμα/ όπου έπεφτα παιδί και κολυμπούσα/ κι ακόμη σαν ήμουνα παλικάρι/ καθώς έψαχνα σχήματα στα βότσαλα,/ γυρεύοντας ρυθμούς,/ μου μίλησε ο Θαλασσινός Γέρος:/ «Εγώ είμαι ο τόπος σου/ ίσως να μην είμαι κανείς/ αλλά μπορώ να γίνω αυτό που θέλεις»».

Βαθιά χνάρια της Ελλάδας

Στα χώματα της Αιολίδας του Βενέζη συναντάς φιλόξενους απογόνους Τουρκοκρητικών και στα Βουρλά, εκεί όπου παραθέριζε η οικογένεια Σεφεριάδη, οι διαβάτες στέκονται και στα διαβάζουν την ταμπέλα: «Οδός Γιώργου Σεφέρη».

Η βαριά σκιά του Κεμάλ

Αστυνομικά μπλόκα είχαν απομονώσει την παραλιακή συνοικία που κάποτε ονομαζόταν «Καν» για τον φόβο των διαδηλώσεων. Το άγαλμα του Κεμάλ που δείχνει προς τη θάλασσα δεν είναι εύκολο να το αγνοήσει το σαρλί της Αγκυρας.

γαστρονόμος

ΠΑΣΧΑ • ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ

Γυρνάμε την Κέρκυρα απ' άκρη σ' άκρη
και καταγράφουμε τη σπάνια κουζίνα της
και τα λαμπριάτικα εθιμά της

ΜΑΡΙΛΕΝΑ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ:

Λαπηθιώτικο ψητό με φρέσκια δάφνη
& σαρλότα με σάμαλι

ΚΥΡΙΑΚΗ 13/4

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Μέλη του Συλλόγου των Συντακτών & Δημοσιογράφων